

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

Ανακοίνωση αριθ.

Περιεχόμενα

Σελίδα

I Ανακοινώσεις

.....

II Προπαρασκευαστικές πράξεις

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Σύνοδος του Μαρτίου 2000

2000/C 117/01	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη Βίβλος: Η αστική ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων».....	1
2000/C 117/02	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».....	6
2000/C 117/03	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Εφαρμογή του διαρθρωμένου κοινωνικού διαλόγου στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών»	12
2000/C 117/04	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Προσχέδιο κανονισμού της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81, παράρτημα 3 της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ ναυτιλιακών εταιριών τακτικών γραμμών (κοινοπραξίες) δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 479/92 του Συμβουλίου».....	19

Τιμή: 19,50 EUR

EL

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

2000/C 117/05	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Απολογισμός των πρώτων μηνών εφαρμογής του ενιαίου νομίσματος».....	23
2000/C 117/06	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διακυβερνητική Διάσκεψη 2000 — Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής»	28
2000/C 117/07	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Συντονισμένη στρατηγική για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας» ..	33
2000/C 117/08	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ένταξη της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση»	38
2000/C 117/09	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των βοοειδών και τη σήμανση του βοείου κρέατος και των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 του Συμβουλίου».....	47
2000/C 117/10	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3448/93 για τον καθορισμό του καθεστώτος συναλλαγών που εφαρμόζεται για ορισμένα εμπορεύματα που προέρχονται από τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων»	51
2000/C 117/11	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η κοινωνική οικονομία και η εσωτερική αγορά»	52
2000/C 117/12	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση για 22η φορά της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών, κανονισμών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς στην εμπορία και την χρήση ορισμένων επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων (φθαλικών ενώσεων), καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 88/378/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν την ασφάλεια των παιχνιδιών»	59
2000/C 117/13	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή — Προς μία Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης»	62

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη Βίβλος: Η αστική ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων»

(2000/C 117/01)

Στις 30 Ιουλίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πράσινη Βίβλο: Η αστική ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων»

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των εργασιών της ΟΚΕ για το σχετικό θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Φεβρουαρίου 2000 (εισηγητής: ο κ. Vever).

Κατά τη 370ή σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την εξής γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Πράσινη Βίβλος για την αστική ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων, που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον παρελθόντα Ιούλιο, αποτελεί την πρώτη πραγματική ευκαιρία για να εκτιμηθεί η πορεία της εφαρμογής της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ⁽¹⁾ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι καθυστερήσεις που σημειώθηκαν κατά τη μεταφορά της στις εθνικές νομοθεσίες δεν επέτρεψαν να γίνει αυτή η εκτίμηση στην προηγούμενη έκδοση της Επιτροπής (Μάιος 1995).

1.2. Στις 22 Νοεμβρίου 1999, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διοργάνωσε στις Βρυξέλλες ακρόαση για την Πράσινη Βίβλο προκειμένου να συγκεντρωθούν οι μαρτυρίες και οι απόψεις των κοινωνικών και επαγγελματικών οργανώσεων, των επιχειρήσεων και των ενώσεων των καταναλωτών. Η παρούσα γνωμοδότηση της ΟΚΕ στηρίχθηκε ευρέως στις συζητήσεις της εν λόγω ακρόασης όσον αφορά τις παρατηρήσεις που διατυπώνει.

1.3. Τα τρία μεγάλα θέματα που τίθενται σήμερα αφορούν κυρίως:

- την αξιολόγηση της εφαρμογής της οδηγίας του 1985,
- τις επιλογές όσον αφορά μια ενδεχόμενη μεταρρύθμιση,
- τα μέσα για τη βελτίωση της παρακολούθησης και της πρόληψης.

2. Παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας του 1985

2.1. Με την εν λόγω οδηγία επιδιώχθηκε η καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού προτύπου που θα εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη και θα βασίζεται σε μια ισορροπία μεταξύ πολιτών και παραγωγών, η οποία είναι απαραίτητο να διαφυλαχθεί, όπως το τονίζει η ίδια η Επιτροπή. Ο εν λόγω ευρωπαϊκός μηχανισμός στηρίζεται στις εξής αρχές:

- στην αντικειμενική ευθύνη, χωρίς να χρειάζεται να αποδειχθεί συγκεκριμένο ελάττωμα,
- στην ευθύνη που οφείλεται σε κάποια αιτία, κατά την οποία χρειάζεται να αποδειχθεί το ελάττωμα και η ζημία,

(¹) ΕΕ L 210 της 7.8.1985, σ. 29.

- στη νομική ευθύνη, κατά την οποία αποκλείεται η δυνατότητα παρέκκλισης λόγω της βούλησης των μερών,
- στη σχετική ευθύνη, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στον παραγωγό να απαλλαγεί για ορισμένες περιπτώσεις οι οποίες απαριθμούνται περιοριστικά,
- στην ευθύνη του παραγωγού καταρχήν και εν ελλείψει του διανομέα ή του εισαγωγέα,
- στην περιορισμένη χρονικά ευθύνη, η οποία ορίζεται σε δέκα χρόνια από τη διάθεση του προϊόντος στο εμπόριο.

2.2. Η οδηγία του 1985 εφαρμόστηκε προοδευτικά όχι μόνο στα 15 κράτη μέλη αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, στην Ελβετία και στη Νορβηγία). Εκτός της Ευρώπης, οι διατάξεις της εν λόγω οδηγίας, λόγω της ισορροπίας που διασφαλίζει στα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη ενέπνευσαν επίσης συστήματα αστικής ευθύνης που καθιέρωσαν άλλες χώρες μη μέλη, όπως η Ιαπωνία, που προτίμησε αυτή τη μορφή προσέγγισης αντί του συστήματος των ΗΠΑ.

2.3. Αντιθέτως, η εφαρμογή της οδηγίας του 1985 καθυστέρησε λόγω της βραδύτητας που σημειώθηκε κατά τη μεταφορά της στα εθνικά δίκαια των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια, σήμερα η περίοδος παρακολούθησης της είναι πολύ περιορισμένη. Εξάλλου, φαίνεται ότι η οδηγία δεν έχει γίνει ακόμη αρκετά γνωστή σε ορισμένους δικαστές, δικηγόρους και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη· πρέπει να σημειωθούν ακόμη πρόοδοι όσον αφορά τη διάδοσή της.

2.4. Εάν η οδηγία συνετέλεσε ώστε να εναρμονισθούν προς τα άνω τα εθνικά συστήματα αστικής ευθύνης, οι διαφορές και οι επ' αυτών αποφάσεις των δικαστηρίων βασίστηκαν καταρχάς στην εθνική νομοθεσία η οποία πολλές φορές είναι αισθητά αυστηρότερη της οδηγίας. Πράγματι, η οδηγία δεν αποκλείει την εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας, έστω και αυστηρότερης, και ο ζημιωθείς μπορεί να επικαλεστεί την εφαρμογή του εθνικού δικαίου όσον αφορά τη συμβατική ή εξωσυμβατική ευθύνη ή να επικαλεσθεί ένα ειδικό καθεστώς ευθύνης. Στα περισσότερα κράτη μέλη, μπορούν να λάβουν αποζημίωση από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης ακόμη και όσοι υπέστησαν σωματική βλάβη.

2.5. Με τη γενική ισορροπία κόστους/οφέλους που καθιερώνεται από την οδηγία, επιδιώχθηκε να συνδυασθούν η προστασία των καταναλωτών, οι συνέπειες για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, και η παροχή κινήτρων για την καινοτομία και την ευθύνη. Η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και η μέριμνα για την πρόληψη συνέβαλαν στο να οριοθετηθεί με μεγάλη σαφήνεια το πρόβλημα των αποζημιώσεων και των ευθυνών. Ιδίως, τονίζεται ότι η καταγγελία ενός προϊόντος ως ελαττωματικού αναγκάζει σήμερα, όλο και πιο συχνά, τη σχετική επιχείρηση να αποσύρει από την αγορά το συγκεκριμένο προϊόν, ή όλη την ύποπτη σειρά παραγωγής, ή να ανακαλέσει για έλεγχο και επιδιόρθωση, όταν τίθεται σε αμφιβολία, ένα συγκεκριμένο εξάρτημα ενός σύνθετου προϊόντος, π.χ. στα αυτοκίνητα. Η ΕΕ έχει

επίσης αναλάβει εκστρατείες ευαισθητοποίησης και πρόληψης με θετικά αποτελέσματα, π.χ. μέσω του προγράμματος Ehlass, σχετικά με τα ατυχήματα στο σπίτι. Φαίνεται επίσης ότι μεγάλος αριθμός των διαφορών ρυθμίστηκαν με φιλικό διακανονισμό, κυρίως μέσω συναινετικών αποζημιώσεων.

2.6. Ακόμη και αν είναι δύσκολο να εκτιμηθεί με ακρίβεια ο αντίκτυπος της οδηγίας στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά, φαίνεται εκ των προτέρων ότι είναι θετικός διότι συνέβαλε στην επίτευξη μεγαλύτερης ασφάλειας με την καθιέρωση ενός κοινού παρονομαστή αρχών και μεθόδων εκτίμησης των ευθυνών. 'Αλλωστε, οι διαφορετικές καταστάσεις που προκύπτουν λόγω συγκεκριμένων εθνικών διατάξεων που βασίζονται σε άλλα συστήματα υπολογισμού της ευθύνης, συμβατικού ή ποινικού χαρακτήρα, δεν φαίνεται, όπως έχουν σήμερα τα πράγματα, να είχαν αρνητικές συνέπειες στις συναλλαγές.

3. Παρατηρήσεις όσον αφορά ενδεχόμενη αναθεώρηση

3.1. Το θέμα της ενδεχόμενης αναθεώρησης της οδηγίας του 1985 θέτει διάφορα προκαταρκτικά προβλήματα που πρέπει να τονισθούν:

3.1.1. όπως προαναφέρθηκε, δεν υπάρχουν ακόμη πληροφορίες για το σχηματισμό πλήρους και σαφούς εικόνας όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας, τα προβλήματα που τίθενται βάσει σημαντικών περιπτώσεων και τα ενδεχόμενα κενά στο κοινό καθεστώς που εφαρμόζεται, λόγω των πρόσφατων προθεσμιών για τη μεταφορά της σε όλα τα κράτη μέλη και της συνύπαρξής της, πέραν των κοινών κανόνων, με τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες.

3.1.2. η αοριστία αυτή δεν διευκολύνει την τεκμηριωμένη ανάλυση με την οποία θα αξιολογηθούν και συνδυασθούν οι διαφορετικές απόψεις των διάφορων ενδιαφερομένων μερών, σε όλους τους τομείς που μπορεί να τεθεί το θέμα της μεταρρύθμισης·

3.1.3. η κατάσταση αυτή απαιτεί να διγεί το θέμα της ενδεχόμενης αναθεώρησης με την απαραίτητη προσοχή διότι δεν πρέπει να τεθούν σε κίνδυνο οι ισορροπίες που επεδίωξε να διασφαλίσει η οδηγία· πρέπει ακόμη να δοθεί αρκετός χρόνος για να ληφθούν υπόψη και οι εξελίξεις που σημειώνονται στον εν λόγω τομέα.

3.2. Η ΟΚΕ τονίζει ότι για έναν παρόμοιο προβληματισμό πρέπει να υπάρχουν οι εξής προϋποθέσεις. Πρέπει συγκεκριμένα:

- να ληφθεί ως βάση μια περισσότερο εμπειριστατωμένη παρατήρηση της σημερινής κατάστασης και των τρεχουσών εξελίξεων,
- να διατηρηθεί η γενική ισορροπία των συμφερόντων των ενδιαφερομένων μερών, η οποία συμβάλλει αποφασιστικά στο γενικό συμφέρον,

— να ληφθεί μέριμνα για την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς και τις απαιτήσεις της διεύρυνσης,

— να οριοθετηθούν οι αντίστοιχοι ρόλοι του νομοθέτη και των οικονομικών παραγόντων, ιδίως όσον αφορά την πρόληψη (εθελοντικές και συμβατικές προσεγγίσεις).

Οι συγκεκριμένες παρατηρήσεις που ακολουθούν πρέπει να εκτιμηθούν σύμφωνα με τα ανωτέρω.

3.3. Σχετικά με την αποκλειστικότητα της οδηγίας, η ΟΚΕ κρίνει προτιμότερο να διατηρηθεί στην παρούσα φάση της παρακολούθησης η συνύπαρξη του κοινού ευρωπαϊκού καθεστώτος, το οποίο εγγυάται η οδηγία, και των εθνικών νομοθεσιών οι οποίες αν συντρέχει λόγος μπορούν να είναι πιο απαιτητικές. Μπορεί να τεθεί το θέμα της ενδεχόμενης ευρωπαϊκής πλαισίωσης των εθνικών νομοθεσιών προκειμένου να αποφευχθεί η αύξηση των διαφορών, όμως η εν λόγω πλαισίωση θα εξαρτηθεί από την λεπτομερέστερη παρατήρηση των αποτελεσμάτων των εν λόγω διαφορών. Πάντως, δεν θα πρέπει να οδηγήσει στην αμφισβήτηση της ισορροπίας που έχει επιτευχθεί από την οδηγία.

3.4. Όσον αφορά το βάρος απόδειξης, στην οδηγία ορίζεται ότι ο ζημιωθείς απαλλάσσεται από το να αποδείξει το σφάλμα του παραγωγού, ενώ αντίθετως οφείλει να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια ζημίας και ελαττωματικού προϊόντος. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι με το μηχανισμό αυτό φαίνεται να επιτυγχάνεται, γενικά, ισορροπία. Πράγματι:

3.4.1. Η αιτιώδης συνάφεια φαίνεται απαραίτητη σε ένα καθεστώς αποκλειστικής ευθύνης, στο οποίο αποτελεί το βασικό στοιχείο. Συμβάλλει άμεσα στην ισορροπία της ευρωπαϊκής οδηγίας προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων μερών και πρέπει να διαφυλαχθεί.

3.4.2. Η ισορροπία αυτή και ο νομικός συλλογισμός στον οποίο βασίζεται δεν είναι καθόλου συμβατή με την αντίθετη άποψη για ένα σύστημα ευθύνης με τη μορφή της ευθύνης μεριδίου αγοράς (market share liability), όπως αυτό εφαρμόστηκε σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις από τον αμερικανό δικαστή. Η εφαρμογή παρόμοιου συστήματος στην Ευρώπη δεν μπορεί να δικαιολογηθεί εφόσον η οδηγία του 1985 παρέχει στον ενάγοντα τη νομική εξασφάλιση ότι θα έχει πάντοτε απέναντί του συγκεκριμένο υπεύθυνο. Αντίθετα, παρόμοιο σύστημα θα δημιουργήσει ένα ακόμη ρήγμα και στην έννοια της αστικής ευθύνης, εισάγοντας συνάμα στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων ανάλογα με τα μερίδια της αγοράς. Η εφαρμογή του θα καταστήσει δύσκολη τη λειτουργία των ασφαλιστικών μηχανισμών σε συγκεκριμένες βάσεις. Τέλος, θα έχει αποτρεπτικά αποτελέσματα που θα είναι πολύ αρνητικά για την αυτόνομη ευθύνη και την πρόληψη στην επιχείρηση που πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο από ποτέ.

3.4.3. Ο στόχος είναι να παροτρυνθούν οι επιχειρήσεις να εφαρμόσουν με δική τους βούληση κριτήρια διαφάνειας και να λάβουν δεόντως υπόψη τα επιχειρήματα που προβάλλει ο ενά-

γοντας. Επίσης, θα ήταν σκόπιμο να βελτιωθεί η θέση του ζημιωθέντος όσον αφορά την απόδειξη της αιτιώδους συνάφειας.

3.5. Η ρήτρα απαλλαγής σε περίπτωση κινδύνων ανάπτυξης διατηρήθηκε στα 10 από τα 15 κράτη μέλη. Στα 5 κράτη μέλη που δεν εφαρμόζεται δεν εμφανίσθηκαν μέχρι σήμερα σχετικές περιπτώσεις. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η διατήρηση της ρήτρας απαλλαγής σε περίπτωση κινδύνων ανάπτυξης δικαιολογείται κυρίως από την ανάγκη να προστατευθεί η ικανότητα καινοτομίας της επιχείρησης, ενώ ο ζημιωθείς μπορεί να στηρίξει σε άλλη βάση το αίτημα περί ευθύνης. Εξάλλου, οι κίνδυνοι ανάπτυξης είτε είναι ανέφικτο να ασφαλισθούν είτε μπορούν να ασφαλισθούν υπό εξωπραγματικούς όρους οι οποίοι θα είναι επαχθέστατοι και μάλιστα αδύνατο να τηρηθούν από τις επιχειρήσεις, ιδίως από τις ΜΜΕ.

3.6. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το ανώτατο όριο που μπορεί να τεθεί, σε προαιρετική βάση, από τα κράτη μέλη, και το οποίο τέθηκε από τρία κράτη μέλη, δεν φαίνεται να χρειάζεται να τροποποιηθεί. Πράγματι, η αύξηση του ανωτάτου ορίου πιθανόν να δυσχεράνει την προσφυγή στις ασφαλιστικές εταιρείες. Η κατάργηση του ανωτάτου ορίου θα καθιστούσε ακόμα δυσκολότερη την προσφυγή.

3.7. Όσον αφορά τις προθεσμίες παραγραφής, η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η δεκαετής περίοδος αποτελεί μέρος της γενικής ισορροπίας του κοινού καθεστώτος των διατάξεων της οδηγίας και πρέπει να διατηρηθεί, λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη ότι δεν αποκλείει μεγαλύτερης διάρκειας παραγραφές βάσει άλλων ρυθμίσεων. Εάν επιμηκυνθούν οι προθεσμίες αυτές, τότε εισερχόμεθα στη λογική της κοινωνικοποίησης του κινδύνου με τις συλλογικές του υποχρεώσεις και τον οικονομικό του κίνδυνο, ενώ οι ασφαλιστές είναι πιθανόν να θέσουν τέλος σε ορισμένες συμβάσεις.

3.8. Η ΟΚΕ ευνοεί την ανάπτυξη ασφαλιστικών μηχανισμών που θα διευκολύνουν τη ρύθμιση των ζημιών, επισημαίνει πάντως ότι η εισαγωγή διατάξεων για υποχρεωτική ασφάλιση θα δημιουργήσει προβλήματα κόστους. Δεν πρέπει λεπτομερείς ρυθμίσεις, στον εν λόγω τομέα, να μειώσουν την ικανότητα καινοτομίας των επιχειρήσεων, επιβαρύνοντας υπερβολικά το κόστος, ιδιαίτερα όσον αφορά τις ΜΜΕ.

3.9. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας του 1985 αφορά μόνο τα προϊόντα. Το 1999 επεκτάθηκε και στις μη μεταποιημένες γεωργικές ύλες. Στην οδηγία του 1985 δεν περιλαμβάνεται η κάλυψη της ευθύνης για την παροχή ελαττωματικών υπηρεσιών λόγω της ιδιαιτερότητας των προβλημάτων που παρουσιάζουν. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή μελετά την ανάληψη νέας πρωτοβουλίας στην οποία θα λαμβάνεται υπόψη η ιδιαιτερότητα αυτή. Τα ακίνητα που παρουσιάζουν επίσης πολύ ειδικά χαρακτηριστικά (τομέας με υψηλή τυποποίηση, ποικιλία ενσωματωμένων προϊόντων, σταθερότητα έργου, κ.λπ.) δεν υπάγονται επίσης στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και γι' αυτά ισχύουν κυρίως οι εθνικές νομοθεσίες. Κρίνεται σκόπιμο να προσαρμοσθεί στα πρόσφατα δεδομένα η αξιολόγηση στα διάφορα κράτη μέλη του ισχύοντος νομικού καθεστώτος των ειδικών προβλημάτων και των εξελίξεων που σημειώνονται στον τομέα αυτό, με την ευκαιρία της αναγκαίας παρακολούθησης του καθεστώτος της αστικής ευθύνης στην ΕΕ.

3.10. Συνολικά, πολλοί προβληματισμοί οδηγούν σήμερα την ΟΚΕ στη διατύπωση επιφυλάξεων όσον αφορά ενδεχόμενη τροποποίηση της οδηγίας του 1985:

- η ισορροπία που έχει επιτευχθεί από την οδηγία φαίνεται, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, γενικά ικανοποιητική και πρέπει να αποφευχθούν εξειδικευμένες τροποποιήσεις για να μην τεθεί σε κίνδυνο,
- η περίοδος παρακολούθησης της εφαρμογής της οδηγίας είναι ακόμη αρκετά σύντομη και χρειάζεται να συμπληρωθεί,
- μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν περιπτώσεις που να συνηγορούν σαφώς υπέρ της τροποποίησης της οδηγίας,
- η εισαγωγή νέων ευρωπαϊκών διατάξεων θα απαιτήσει εκ νέου την έναρξη μιας μακράς και αβέβαιης διαδικασίας ενώπιον των εθνικών κοινοβουλίων,
- η υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου από τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες δημιουργεί ήδη μεγάλες απαιτήσεις για τις χώρες αυτές και συνηγορεί επίσης υπέρ της σταθερότητας του ευρωπαϊκού καθεστώτος στην παρούσα περίοδο.

3.11. Αντίθετα, η ΟΚΕ θεωρεί απολύτως αναγκαίο να αναπτυχθεί δυναμικά, πάνω σε καλύτερες βάσεις, η λεπτομερής παρακολούθηση της εφαρμογής της οδηγίας και της εξέλιξης των συστημάτων αστικής ευθύνης στα διάφορα κράτη μέλη, μέσω της δημιουργίας ενός αποτελεσματικού μηχανισμού που θα επιτρέπει την καλύτερη συγκέντρωση των δεδομένων, και με την παράλληλη ανάληψη νέων δράσεων για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ασφάλεια και την πρόληψη.

4. Συστάσεις για να βελτιωθεί η παρακολούθηση και η πρόληψη

4.1. Από τις προηγούμενες διαπιστώσεις, όσον αφορά την καλή κατανόηση της σημερινής πραγματικότητας των εθνικών καταστάσεων, η ΟΚΕ συνάγει ότι η παρακολούθηση της εφαρμογής της οδηγίας του 1985, δηλαδή οι εξελίξεις των εθνικών συστημάτων της αστικής ευθύνης και των πρωτοβουλιών σχετικά με την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών, απαιτεί την καθιέρωση κοινών μέσων παρακολούθησης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να προωθήσει την εν λόγω παρακολούθηση η οποία φαίνεται ήδη ως απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε μεταγενέστερη μεταρρύθμιση της οδηγίας.

4.2. Προς το σκοπό αυτό, η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να δημιουργήσει, πάνω σε ρεαλιστικές και λειτουργικές βάσεις, ένα παρατηρητήριο για την παρακολούθηση της κατάστασης αυτής. Το παρατηρητήριο αυτό, στο οποίο θα πρέπει να συμμετέχουν οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι κύκλοι (ιδίως διοικήσεις, νομικά επαγγέλματα, κοινωνικοί και επαγγελματικοί κύκλοι, ενώσεις καταναλωτών), θα τροφοδοτείται με στοιχεία από τράπεζα δεδομένων, που θα είναι συνδεδεμένη με το Διαδίκτυο (Internet), και τα οποία θα προσαρμόζονται τακτικά. Θα είναι αρμόδιο να ελέγχει:

- τη νομική εφαρμογή της οδηγίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- τα ειδικά προβλήματα που παρουσιάζονται σε τομείς και κλάδους που δεν καλύπτει η οδηγία,
- τις πληροφορίες που παρέχονται από τα προγράμματα για την προώθηση της ασφάλειας που υλοποιούνται σε εθνικό ή κοινοτικό επίπεδο, όπως το πρόγραμμα ehlass για τα κατ' οίκον ατυχήματα,
- τις συγκριτικές εξελίξεις στα κράτη μέλη, κυρίως για τους νέους τομείς σε σχέση με την οδηγία ή για αυτούς που εξέρχονται των ορίων της οδηγίας,
- την εξέλιξη ιδίως της νομολογίας στα διάφορα κράτη μέλη,
- τη σύγκριση των καταστάσεων που επικρατούν στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες με τις αντίστοιχες των χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ),
- τον αντίκτυπο της εν λόγω νομικής κατάστασης και της εξέλιξής τους όσον αφορά τη λειτουργία της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς.

4.3. Με τον τρόπο αυτό, η Επιτροπή θα διαθέτει ένα μέσο ανάλυσης που θα της επιτρέψει να προετοιμάσει τα προσεχή χρόνια, και το αργότερο εντός 5ετίας, εμπεριστατωμένη έκθεση όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας και τεκμηριωμένες προτάσεις για την προσαρμογή και συμπλήρωσή της.

4.4. Η ΟΚΕ τονίζει επίσης το ρόλο κλειδί που διαδραματίζει μία αποτελεσματική και συντονισμένη πολιτική πρόληψης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και κρατών μελών. Για την προώθηση αυτή πρέπει να συμβάλουν πολλά στοιχεία, όπως:

4.4.1. η ενίσχυση της πρόληψης καθιστά απαραίτητη τη διατήρηση των κινήτρων, ενώ η διατήρηση των ευθυνών, που θα προσδιορίζονται ικανοποιητικά, συμβάλλει επίσης σε μεγάλο βαθμό·

4.4.2. η νέα υπό κατάρτιση ευρωπαϊκή οδηγία για την ασφάλεια των προϊόντων θα επιτρέψει να δοθούν καλύτερες εγγυήσεις αξιοπιστίας και ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης και της απόσυρσης προϊόντων για την αποφυγή ζημιών·

4.4.3. η τυποποίηση πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε συνδυασμό με τις κυριότερες απαιτήσεις των οδηγιών, πράγμα που συνεπάγεται την ενίσχυση των μέσων των ευρωπαϊκών οργανισμών τυποποίησης, ιδίως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης (CEN), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης (Cenelec) και του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τυποποίησης στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών (ETSI)·

4.4.4. οι πιστοποιήσεις και οι αμοιβαίες αναγνωρίσεις των πιστοποιήσεων διαδραματίζουν, επίσης, σημαντικό ρόλο για τη βελτίωση της ασφάλειας των προϊόντων και για την ενημέρωση των καταναλωτών: και στον εν λόγω τομέα πρέπει να καταβληθεί μια πρόσθετη προσπάθεια·

4.4.5. κώδικες συμπεριφοράς, εκστρατείες με στόχο την ποιότητα και την εξασφάλισή της, συμβατικές ρυθμίσεις σε επίπεδο επιχείρησης ή τομέα, καλούνται επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής πρόληψης.

4.5. Πρέπει να βελτιωθούν και τα διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης, δηλαδή:

- η εκπαίδευση και η γενική κατάρτιση από την πρωτοβάθμια και σε όλες τις βαθμίδες της,
- η ευαισθητοποίηση και κατάρτιση όλων των παραγόντων της επιχείρησης (επιχειρηματίες, στελέχη, υπάλληλοι, συνδικάτα κ.λπ.) όσον αφορά τις απαιτήσεις ποιότητας και ασφάλειας των προϊόντων,
- η εκπαίδευση των πολιτών και των καταναλωτών μέσω κυρίως εκστρατειών ενημέρωσης,
- η επιμόρφωση των λειτουργών της δικαιοσύνης, σχετικά επίσης και με τις διατάξεις της οδηγίας του 1985.

4.6. Η εγγύηση της αποκατάστασης των ζημιών μπορεί να βελτιωθεί με την ανάπτυξη ασφαλιστικών συστημάτων. Αυτό βέβαια συνεπάγεται ότι τα συστήματα αυτά θα μπορούν να καλύπτουν κινδύνους που είναι ομοειδείς και μπορούν να προσδιορισθούν, ιδίως στο ειδικό πλαίσιο των επαγγελματικών κλάδων. Φαίνεται εξάλλου αναγκαίο να συνδυασθεί η εν λόγω εγγύηση αποκατάστασης με τη διατήρηση και την ανάπτυξη κινήτρων, με τη συναισθηση των ευθυνών και την πρόληψη, πράγμα που οδηγεί στο να προτιμηθεί το σύστημα της ασφάλισης αντί της προσφυγής σε ταμεία εγγυήσεων.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ισορροπία κόστους/οφέλους που έχει επιτευχθεί με την οδηγία του 1985 φαίνεται γενικά ικανοποιητική παρά τις δυσκολίες να γίνουν κατανοητές όλες οι συνέπειές της. Η αιτία των εν λόγω δυσκολιών οφείλεται στις καθυστερήσεις που σημειώθηκαν κατά την εφαρμογή της οδηγίας και στις εξελίξεις, ορισμένες φορές διαφορετικές, των εθνικών συστημάτων οι οποίες προχωρούσαν και πέραν των κοινών διατάξεων, παρά τις προσεγγίσεις που επεδιώχθησαν με την οδηγία. Ακόμη και εάν είναι αδύνατο

να αποκλεισθεί η πιθανότητα εξέλιξης της ευρωπαϊκής οδηγίας στο μέλλον, σήμερα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη διατήρηση της υφιστάμενης γενικής ισορροπίας, στην καλύτερη παρακολούθηση της εφαρμογής της οδηγίας και των εξελίξεων των εθνικών συστημάτων και σε μία καλύτερη κοινή πολιτική πρόληψης.

5.2. Προς το σκοπό αυτό, η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να συστήσει παρατηρητήριο για την εν λόγω κατάσταση, σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους κύκλους (διοικήσεις, νομικά επαγγέλματα, κοινωνικούς και επαγγελματικούς κύκλους, ενώσεις των καταναλωτών) προκειμένου να υποβάλουν μεταγενέστερα, το αργότερο εντός πενταετίας, λεπτομερή έκθεση σχετικά με:

- τη νομική εφαρμογή της οδηγίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- τις συγκριτικές εξελίξεις και νομολογίες των κρατών μελών, κυρίως για τους νέους τομείς σε σχέση με την οδηγία ή για αυτούς που εξέρχονται των ορίων της οδηγίας,
- τη σύγκριση των καταστάσεων που επικρατούν στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες με τις αντίστοιχες των χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ),
- τον αντίκτυπο της εν λόγω νομικής κατάστασης και της εξέλιξής της όσον αφορά τη λειτουργία της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς.

5.3. Η ΟΚΕ τονίζει επίσης ότι, κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, η Επιτροπή πρέπει να αναπτύξει μια φιλόδοξη και συνεπή πολιτική πρόληψης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που θα συμπεριλαμβάνει:

- την προσαρμογή των κυριότερων απαιτήσεων ασφάλειας μέσω των οδηγιών,
- την επέκταση και την ενίσχυση των ευρωπαϊκών προτύπων,
- την ανάπτυξη των πιστοποιήσεων και των αμοιβαίων αναγνωρίσεων,
- την προώθηση των κωδίκων συμπεριφοράς, των συμβατικών διατάξεων και των εκστρατειών για την προώθηση της ποιότητας και της ασφάλειας των προϊόντων,
- τη μεγαλύτερη ενίσχυση των δραστηριοτήτων εκπαίδευσης για όλους τους ενδιαφερόμενους κύκλους.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»

(2000/C 117/02)

Στις 28 Σεπτεμβρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, σχετικά με την ανωτέρω πρόταση

Το τμήμα ενιαίας αγοράς, παραγωγής και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Φεβρουαρίου 2000 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Malosse.

Κατά την 370η σύνοδο ολομέλειάς της, της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου 2000), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Μία από τις ουσιαστικές καινοτομίες της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ είναι η υπαγωγή στο πεδίο των κοινοτικών αρμοδιοτήτων σημαντικού τμήματος αυτού που αποκαλείται τρίτος πυλώνας της Ένωσης, δηλαδή των δικαστικών υποθέσεων και των εσωτερικών θεμάτων.

1.1.1. Δυνάμει του άρθρου 2 της αναθεωρημένης Συνθήκης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει ως στόχο τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μέσα στον οποίο θα εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και όπου τα υποκείμενα δικαίου θα μπορούν να επικαλούνται τα δικαιώματά τους και να απολάβουν ίσων εγγυήσεων με εκείνες που διαθέτουν ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας τους.

1.2. Στα πλαίσια του προγράμματος δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την εφαρμογή των νέων διατάξεων της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ σχετικά με την αποκατάσταση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, ζητείται να υιοθετήσει η Κοινότητα μέτρα στο πεδίο της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις τα οποία είναι απαραίτητα για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

1.3. Στην προοπτική αυτή εγγράφεται η πρόταση κανονισμού που υποβάλλεται για γνωμοδότηση στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς πράγματι απαιτεί τον προσδιορισμό σαφών κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας για τις διαφορές που δημιουργούνται μεταξύ επιχειρήσεων και πολιτών στα διάφορα κράτη μέλη, κυρίως προκειμένου να προσδιορισθεί ποια είναι η αρμόδια δικαστική αρχή. Με το ίδιο σκεπτικό, είναι απαραίτητο να θεσπισθούν διατάξεις που θα αποβλέπουν στη διασφάλιση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων.

1.4. Στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των αποφάσεων αστικών και εμπορικών υποθέσεων, η πρωτοβουλία της Επιτροπής δεν ξεκινάει από το μηδέν. Πράγματι, έχοντας επίγνωση ότι είναι αναγκαία η ύπαρξη ορισμένης νομικής ασφάλειας όσον αφορά τις διαφορές που θα δημιουργηθούν εντός της εσωτερικής αγοράς, τα κράτη μέλη, στα πλαίσια της διακυβερνητικής συνεργασίας και των διμερών συνεργασιών, είχαν προχωρήσει στην κατάρτιση συμβάσεων με το ίδιο αντικείμενο. Η «Σύμβαση των Βρυξελλών», που υπογράφηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 1968 μεταξύ των έξι κρατών μελών της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας και αναφέρεται στη διεθνή δικαιοδοσία,

την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, είναι η σημαντικότερη για τα εν λόγω θέματα.

1.4.1. Το 1971 υπογράφηκε πρωτόκολλο για την ερμηνεία της Σύμβασης αυτής από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η Σύμβαση και το Πρωτόκολλο που αποτελούν μέρη του κεκτημένου διότι έχουν συναφθεί βάσει του άρθρου 293 της Συνθήκης ΕΟΚ, επεκτάθηκαν στη συνέχεια σε όλα τα νέα κράτη μέλη. Θα πρέπει να επισημανθεί ωστόσο ότι η σημερινή Σύμβαση των Βρυξελλών όπως τροποποιήθηκε μετά τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας, δεν ισχύει ακόμη σε όλα τα κράτη μέλη, δεδομένου ότι έχει επικυρωθεί μόνο από λίγα κράτη.

1.5. Παράλληλα με τη Σύμβαση των Βρυξελλών, η Σύμβαση του Λουγκάνο που υπογράφηκε στις 16 Σεπτεμβρίου 1988, επαναλαμβάνει τις αρχές της Σύμβασης των Βρυξελλών για τις σχέσεις μεταξύ των κρατών της Ένωσης και των κρατών της ευρωπαϊκής ζώνης ελεύθερων συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

2. Η πρόταση κανονισμού που υποβάλλεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

2.1. Οι κυριότερες διατάξεις της πρότασης:

2.1.1. Ο κανονισμός που πρόκειται να αντικαταστήσει τη Σύμβαση των Βρυξελλών και τις πολυάριθμες διμερείς συμβάσεις έχει ως στόχο:

— την εισαγωγή σύγχρονων και ομοιόμορφων κανόνων άμεσης διεθνούς δικαιοδοσίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις·

— την απλούστευση των απαραίτητων διατυπώσεων για την ταχεία αναγνώριση και περιαφή εκτελεστήριου τύπου των αποφάσεων μέσω απλής και ενιαίας διαδικασίας.

2.1.2. Στον τομέα της δωσιδικίας, η πρόταση ορίζει «ως γενική δωσιδικία την αρχή της κατοικίας του εναγόμενου», δηλαδή τη χώρα στην οποία έχει τη νόμιμη κατοικία του το άτομο ή την έδρα της η εταιρεία που έχουν σχέση με τη διαφορά. Ωστόσο, ο κανονισμός προβλέπει ειδικές διατάξεις για ορισμένες κατηγορίες διαφορών:

2.1.2.1. Για τις συμβατικές διαφορές:

Κατ' αρχήν, η διαφορά φέρεται ενώπιον του δικαστηρίου στον τόπο όπου η υποχρέωση που βρίσκεται στη βάση της αιτήσεως εκτελέσθηκε ή πρέπει να εκτελεσθεί.

- για την παράδοση εμπορευμάτων, είναι ο τόπος στον οποίο δυνάμει της σύμβασης το εμπόρευμα έπρεπε ή θα πρέπει να παραδοθεί·
- για την παροχή υπηρεσιών, ο τόπος όπου έγινε ή όφειλε να γίνει η παροχή των υπηρεσιών·
- για τις υποχρεώσεις διατροφής, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του πιστωτή·
- για τις διαφορές σχετικά με τις σχέσεις ασφαλιστών — ασφαλιζόμενων, ο ασφαλιστής μπορεί να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του ενάγοντος (ασφαλιζόμενος ή δικαιούχος)·
- για όλες τις συμβάσεις που συνάπτονται από καταναλωτές — στο ίδιο πνεύμα πάντοτε, να προστατευθεί δηλαδή το πιο αδύναμο μέρος της σύμβασης — αναγνωρίζεται η δικαιοδοσία της χώρας που διαμένει ο καταναλωτής, ακόμη και για τις αγορές εμπορευμάτων και υπηρεσιών μέσω ηλεκτρονικού εμπορίου·
- για τις συμβάσεις εργασίας, ο κανονισμός αναγνωρίζει τον τόπο κατοικίας του απασχολούμενου.

2.1.2.2. Για τις διαφορές που συνιστούν αδίκημα ή οιονεί αδίκημα:

- Ο εναγόμενος μπορεί να οδηγηθεί ενώπιον του δικαστηρίου στον τόπο όπου έλαβε χώρα ή ενδέχεται να λάβει χώρα το αδίκημα.

2.1.2.3. Ο κανονισμός καθορίζει επίσης κανόνες αποκλειστικής δικαιοδοσίας για ορισμένες διαφορές προσδιορίζοντας, κυρίως για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ως αρμόδιο το δικαστήριο του κράτους μέλους κατάθεσης ή καταχώρισης.

2.1.3. Στον τομέα της αναγνώρισης, το σχέδιο κανονισμού θέτει την αρχή της ισχύος των αποφάσεων αυτοδικαίως στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η διάταξη αυτή σημαίνει ότι η ίδια η διαδικασία δεν χρειάζεται να αρχίσει και σε άλλο κράτος μέλος. Εάν έχει κινηθεί η διαδικασία αμφισβήτησης, η διαδικασία που θα ακολουθηθεί θα είναι η προβλεπόμενη από το τμήμα εκτέλεσης. Στο ίδιο επίσης τμήμα αναφέρονται οι λόγοι της μη αναγνώρισης και της μη εκτέλεσης (άρθρα 41 και 42), που έχουν περιοριστεί αισθητά σε σχέση με τους ανάλογους κανόνες που περιέχονται στη Σύμβαση των Βρυξελλών.

2.1.4. Στον τομέα της εκτέλεσης, ο κανονισμός θεμελιώνεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη των δικαστικών αρχών που πρέπει να επιτρέψει την εφαρμογή των αποφάσεων (δικαστική απόφαση, διάταξη νόμου, εντολή εκτέλεσης ...) σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος στο οποίο εξεδόθη η απόφαση.

2.1.4.1. Η διαδικασία της «περιαφής εκτελεστήριου τύπου» που προβλέπεται στη Σύμβαση των Βρυξελλών, αποτελούσε, λόγω της διάρκειας και των εξόδων, πραγματικό κώλυμα για την εφαρμογή των αποφάσεων εντός της Ένωσης. Συνεπώς, στο σχέδιο κοινοτικού κανονισμού η διαδικασία αυτή απλοποιείται: Έτσι η αρμόδια δικαστική αρχή που έχει επιφορτιστεί με τη διαπίστωση της εκτελεστότητας μιας απόφασης στο κράτος από το οποίο έχει ζητηθεί η εκτέλεση της θα πρέπει να περιορίζει την παρέμβασή της σε απλό, τυπικό έλεγχο των εγγράφων που της υποβάλλονται για την θεμελίωση της αίτησης «περιαφής εκτελεστήριου τύπου». Οι λόγοι της μη εκτέλεσης δεν πρέπει να εξετάζονται αυτεπαγγέλτως από το δικαστή, σ' αυτή τη φάση της διαδικασίας. Οι λόγοι αυτοί μπορούν να εξετασθούν αργότερα, όταν δηλαδή ο αντίδικος κατά του οποίου διενεργείται η εκτέλεση καταθέσει την προσφυγή.

2.1.4.2. Στον τομέα των ασφαλιστικών μέτρων, ο κανονισμός προβλέπει ότι μία ξένη απόφαση μολονότι δεν έχει κηρυχθεί εκτελεστή στο κράτος που υποβάλλει την αίτηση εκτέλεσής της, μπορεί να θεμελιώνει παρόλα αυτά την ύπαρξη απαίτησης που να επιτρέπει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων (υπό την προϋπόθεση ότι αυτό προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους αυτού). Η διάταξη αυτή θα επιτρέψει την προστασία των συμφερόντων του πιστωτή εν αναμονή της απόφασης «περιαφής εκτελεστήριου τύπου».

2.1.5. Το σχέδιο κανονισμού αναφέρεται μόνο στα κράτη μέλη που έχουν υπογράψει τη Συνθήκη για τη δικαστική συνεργασία στις αστικές υποθέσεις, πράγμα που αποκλείει να εφαρμοσθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία. Υπό την έννοια αυτή, το εν λόγω σχέδιο κανονισμού αποτελεί σαφώς καινοτομία για την κοινοτική δικαστική τάξη, έστω και εάν οι χώρες αυτές έχουν τη δυνατότητα, να ακολουθήσουν τα 12 άλλα κράτη μέλη όσον αφορά την εφαρμογή του κειμένου. Φαίνεται ήδη, ότι το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία θα ασκήσουν το δικαίωμα της διακριτικής τους ευχέρειας και θα θεσπίσουν τον κανονισμό σχετικά με τη Δανία το θέμα παραμένει σε εκκρεμότητα. Όσον αφορά τις διαφορές με υπηκόους ή εταιρείες που είναι εγκατεστημένοι σε τρίτες χώρες ισχύουν οι εθνικοί κανόνες, εκτός από την περίπτωση ρήτρας που αποδίδει αποκλειστική δικαιοδοσία στα δικαστικά όργανα κράτους μέλους.

2.2. Οι καινοτομίες σε σχέση με τη Σύμβαση των Βρυξελλών:

2.2.1. Η Σύμβαση των Βρυξελλών και η Σύμβαση του Λουγκάνο χρησίμευσαν ως πρότυπο κατά την προετοιμασία του σχεδίου κανονισμού. Από το Δεκέμβριο του 1997 είχε κινηθεί η διαδικασία αναθεώρησής τους και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε προτείνει, πριν την επικύρωση της Συνθήκης του Άμστερνταμ, τη σύναψη νέας σύμβασης για τη βελτίωση της σημερινής. Οι προτάσεις βελτίωσης φυσικά συμπεριλαμβάνονται στη νέα πρόταση.

2.2.2. Η κυριότερη καινοτομία έγκειται στο γεγονός ότι πρόκειται για σχέδιο ενιαίου κανονισμού (και όχι οδηγίας που θα επέτρεπε αποκλίνουσες εθνικές διατάξεις).

2.2.3. Το σχέδιο κανονισμού παρουσιάζει με ακρίβεια το ανεξάρτητο δίκαιο που θα ισχύει στις εμπορικές συναλλαγές που θα πραγματοποιούνται στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά: πώληση αγαθών και παροχή υπηρεσιών. Οι διατάξεις αυτές αποφεύγουν την παραπομπή στους κανόνες του διεθνούς δικαίου και συνεπώς αποβλέπουν τη βελτίωση της νομικής ασφάλειας των συναλλαγών.

2.2.4. Το σχέδιο κανονισμού επεκτείνει τη δυνατότητα σε όλες τις συμβάσεις που συνάπτονται απευθείας με τους καταναλωτές, να επιλέγεται η δικαιοδοσία της κατοικίας του καταναλωτή, ακόμη και όταν πρόκειται για πωλήσεις μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου.

2.2.5. Η πρόταση απλοποιεί αισθητά τη διαδικασία «περιαφής εκτελεστήριου τύπου» περιορίζοντας τις εξουσίες του δικαστή, πράγμα που διευκολύνει έτσι την ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων στην Κοινότητα.

2.2.6. Η πρόταση περιορίζει κάπως το πεδίο των εξαιρέσεων που μπορούν να επιτρέψουν προσφυγή κατά της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος. Έτσι, π.χ. γίνεται λόγος για δήλωση που διαπιστώνει την εκτελεστική ισχύ που προφανώς είναι αντίθετη με τη δημόσια τάξη προσθέτοντας τον όρο «προφανώς» σε σχέση με τη διατύπωση της Σύμβασης των Βρυξελλών προκειμένου να μειωθεί η εμβέλειά της.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η εμβέλεια των γνωμοδοτήσεων της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

3.1.1. Η έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ επιτρέπει στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να ασκεί το συμβουλευτικό της ρόλο για την υλοποίηση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης όπως προβλέπεται από τη Συνθήκη. Πρόκειται για θεμελιώδες πεδίο από τη σκοπιά της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών. Ως το μόνο θεσμικό όργανο στο οποίο εκπροσωπούνται οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, η ΟΚΕ έχει σ' αυτό μια αξιοσημείωτη ευκαιρία να τεθεί στην υπηρεσία των πολιτών της Ένωσης.

3.1.2. Κατά τη διάρκεια της συνόδου ολομελείας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ενέκρινε τη γνωμοδότηση με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την επίδοση και την κοινοποίηση στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδικαστικών πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις», (εισηγητής: ο κ. Hernandez Bataller)⁽¹⁾. Στη γνωμοδότηση αυτή η ΟΚΕ υποστήριξε την πρόταση της Επιτροπής, εκφράζοντας ωστόσο τη λύπη της που η πράξη αυτή δεν προτείνεται με τη μορφή κανονισμού (πράγμα που γίνεται σήμερα)

και ζήτησε κυρίως τη δημιουργία μηχανισμών ενημέρωσης των πολιτών. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίηση της που η Επιτροπή αποφάσισε να μετατρέψει το σχέδιο οδηγίας σε σχέδιο κανονισμού.

3.1.3. Η ΟΚΕ τονίζει ότι είναι αναγκαίο να διασφαλισθεί η συνοχή μεταξύ των δύο εν λόγω σχεδίων κανονισμών διότι «επίδοση και κοινοποίηση» αποτελούν τις προϋποθέσεις για την «αναγνώριση και εκτέλεση» των αποφάσεων. Η ΟΚΕ φρονεί ότι οι δράσεις για την πληροφόρηση και την κατάρτιση των επαγγελματιών και των πολιτών πρέπει να είναι συνεκτικές και σφαιρικές όσον αφορά τα δύο κείμενα.

3.2. Η σκοπιμότητα ενός κοινοτικού οργάνου:

3.2.1. Η αντικατάσταση της Σύμβασης των Βρυξελλών, από τα 12 κράτη μέλη που συμμετέχουν στο φάκελο δικαιοσύνη/ασφάλεια της Συνθήκης, μέσω κανονισμού άμεσης εφαρμογής εμφανίζεται ως σημαντική πρόοδος, κυρίως στο μέτρο όπου προσφέρει περισσότερη νομική ασφάλεια (ένα μόνο κείμενο αντί για τις πολυάριθμες και πολύμορφες συμβάσεις). Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο μπορεί να διασφαλίσει την ενιαία εφαρμογή των διατάξεων των κανονισμών σε όλα τα κράτη μέλη.

3.2.2. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόθεση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας να εφαρμόσουν τον κανονισμό και εύχεται να ακολουθήσει και η Δανία το παράδειγμά τους, βάσει των όρων που έχουν συμφωνηθεί, ούτως ώστε να εφαρμοσθεί ο κανονισμός στην πράξη και κατά τρόπο ενιαίο σε όλη την Κοινότητα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Βελτίωση των διαδικασιών εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων

4.1.1. Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Tampere που πραγματοποιήθηκε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999 απεικονίζουν πολύ καλά ότι αυτή η πρόταση κανονισμού δεν μπορεί να θεωρηθεί παρά μόνο ως μία φάση για τη δημιουργία ενός πραγματικού κοινού δικαστικού χώρου που θα επιτρέψει στους πολίτες και στις επιχειρήσεις να μπορούν να κατοχυρώνουν και να εκτελούν τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις τους με πλήρη νομική ασφάλεια. Έτσι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Tampere καλεί την Επιτροπή να θεσπίσει ελάχιστους κανόνες που θα διασφαλίσουν ένα κατάλληλο επίπεδο νομικής βοήθειας για τις διαμεθοριακές υποθέσεις σε ολόκληρη την Ένωση όπως επίσης και κανόνες κοινών ειδικών διαδικασιών προκειμένου να απλοποιηθεί και να επιταχυνθεί ο διακανονισμός διαμεθοριακών διαφορών όσον αφορά τις αιτήσεις μικρής αξίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις όπως επίσης και τις απαιτήσεις διατροφής και ορισμένες άλλες απαιτήσεις.

⁽¹⁾ ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 47.

4.1.2. «Ευρωπαϊκός συντηρητικός τίτλος»

4.1.2.1. Η πρόταση κανονισμού πρέπει να γίνει δεκτή διότι επιτρέπει την απλούστευση της διαδικασίας περιαφής εκτελεστήριου τύπου, δεν είναι όμως επαρκής για να συμβάλει στη δημιουργία κηρυχθεί εκτελεστή τότε οφείλει να ακολουθήσει τη διαδικασία εκτέλεσης. Όμως οι διαδικασίες αυτές είναι πολύ διαφορετικές στα διάφορα κράτη μέλη. Μολονότι φαίνεται, προς το παρόν, δύσκολη η ενοποίηση των διαδικασιών εκτέλεσης, εντούτοις η ΟΚΕ προτείνει ορισμένες προσαρμογές κυρίως όσον αφορά τα συντηρητικά μέτρα.

4.1.2.2. Έτσι στο άρθρο 44 της πρότασης κανονισμού προβλέπεται ότι ο ενάγων μπορεί να ζητήσει τη λήψη συντηρητικών μέτρων σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση χωρίς να απαιτείται να έχει κηρυχθεί η απόφαση εκτελεστή βάσει του άρθρου 37. Η διάταξη αυτή επιτρέπει στον αιτούντα να αποκτήσει, κατά κάποιο τρόπο, ένα «ευρωπαϊκό συντηρητικό τίτλο». Ωστόσο, η διάταξη αυτή δεν είναι ακόμη ικανοποιητική διότι σε ορισμένες χώρες απαιτείται ακόμη και στην περίπτωση αυτή άδεια του δικαστηρίου. Θα έπρεπε επίσης να έχει προβλεφθεί ότι είναι επαρκής τίτλος δικαστική απόφαση άλλου κράτους μέλους μολονότι δεν έχει περιαφεί τον τίτλο του εκτελεστού προκειμένου να εφαρμοσθούν ορισμένες διαδικασίες εκτέλεσης, όπως η συντηρητική τραπεζική κατάσχεση που υπάρχει στα περισσότερα κράτη μέλη της Ένωσης.

4.1.3. «Ανάγκη για απλές και ταχείες διαδικασίες προσφυγής»

4.1.3.1. Η ΟΚΕ έχει υπογραμμίσει τη σημασία διαδικασιών προσφυγής που θα είναι απλές όσον αφορά την πρόσβαση και την ταχύτητα εκτέλεσης με την ευκαιρία της γνωμοδότησης για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών»⁽¹⁾. Οι σχετικές προτάσεις δυστυχώς αποσύρθηκαν από την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου.

4.1.3.2. Η ΟΚΕ προτείνει να μελετηθούν ολοκληρωμένες προτάσεις, που θα συμπεριλαμβάνουν την απλούστευση και την ταχύτερη διεκπεραίωση των διαδικασιών καθώς και ελάχιστους κανόνες νομικής αρωγής προς τους πολίτες.

4.1.3.3. Στον τομέα της εκτέλεσης, ο στόχος που πρέπει να τεθεί είναι η καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου, που θα παράγει αμέσως αποτελέσματα, μετά την απόφαση, σε όλη την κοινοτική επικράτεια. Η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την ιδέα αυτή που την έδωσε υπό μελέτη το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Tampere τον Οκτώβριο του 1999.

4.1.4. «Για ένα ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο»

4.1.4.1. Η ΟΚΕ ζητεί να αρχίσει χωρίς καθυστέρηση η διαδικασία για την καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου και ειδικότερα στους τομείς που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν

επειγόντως: απαιτήσεις διατροφής, καθυστερήσεις πληρωμών, καθυστερήσεις μισθών, μη καταβολή μισθών λόγω πτώχευσης της επιχείρησης. Η ΟΚΕ προτείνει όπως η Επιτροπή αναγνωρίσει, σε πρώτη φάση, την ισχύ του εν λόγω ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου (αυτοδικαίως εκτελεστός χωρίς να απαιτείται να υποβληθεί σε διαδικασία περιαφής εκτελεστήριου τύπου) για τις μη αμφισβητούμενες απαιτήσεις. Προκειμένου να γίνει αποδεκτή η ιδέα ενός ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου, η Επιτροπή μπορεί να προτείνει την εισαγωγή μιας «ευρωπαϊκής» διαδικασίας είσπραξης των «ευρωπαϊκών» πιστώσεων, διαδικασία που θα ισχύει ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη. Οι προϋποθέσεις και η διεξαγωγή της εν λόγω διαδικασίας μπορούν να είναι ανάλογες της διαδικασίας της γερμανικής ή γαλλικής διαταγής πληρωμής. Η γενίκευση παρόμοιας διαδικασίας θα αχρηστεύσει, μακροπρόθεσμα, τη διαδικασία περιαφής εκτελεστήριου τύπου, εφόσον η εκδοθείσα απόφαση θα ανταποκρίνεται, σε κάθε κράτος μέλος, στις ίδιες προϋποθέσεις εκτέλεσης.

4.1.5. «Προς μία σύγκλιση των δικαίων»

4.1.5.1. Παράλληλα, θα ήταν σκόπιμο επίσης να διασφαλιστεί η σύγκλιση των αστικών και εμπορικών δικαίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πράγμα που αποτελεί μακροπρόθεσμα προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός πραγματικού χώρου ελευθερίας, δικαιοσύνης και ασφάλειας.

4.2. Η προσαρμογή του σχεδίου στο ηλεκτρονικό εμπόριο

4.2.1. Το άρθρο 15 της πρότασης κανονισμού προκάλεσε τις έντονες ανησυχίες των εκπροσώπων των επιχειρήσεων και σήμανε την έναρξη αντιπαραθέσεων. Το άρθρο 15 επαναλαμβάνει την αρχή του άρθρου 13 της εν ισχύι Σύμβασης των Βρυξελλών που ορίζει καθ' ύλην αρμόδιο το δικαστήριο της κατοικίας του καταναλωτή. Η δωσδικία αυτή εφαρμόζεται βάσει του άρθρου 13 της Σύμβασης των Βρυξελλών, υπό τον όρο ότι ο καταναλωτής ανταποκρίθηκε σε πρόταση ή διαφήμιση που έγινε στη χώρα της κατοικίας του ... Στο σχέδιο κανονισμού και ειδικότερα στο άρθρο 15 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καινοτομεί προκειμένου να υπαχθεί και το ηλεκτρονικό εμπόριο στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου. Το σχέδιο εξομοιώνει την προσφορά προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω του Ίντερντ με πρόταση ή διαφήμιση σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 15 του σχεδίου κανονισμού «μια επιχείρηση η οποία κατευθύνει με οποιοδήποτε μέσο τέτοιου είδους δραστηριότητες σ' αυτό το κράτος μέλος ή σε διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένου και του εν λόγω κράτους μέλους».

4.2.2. Το θέμα είναι να γνωρίζει κανείς εάν η επιχείρηση που προτείνει τις υπηρεσίες της μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου επιδιώκει εκούσια ή ακούσια να επεκτείνει την αγορά της και πέραν της αγοράς προς την οποία απευθύνεται συνήθως. Το χαρακτηριστικό του Ίντερντ είναι ότι καταργεί τα σύνορα πράγμα που οδηγεί στην πλανητική αγορά. Πρέπει όμως να γίνει κατανοητό ότι η προοπτική να οδηγηθεί μια μικρή επιχείρηση ενώπιον αλλοδαπού δικαστηρίου μειώνει την επιθυμία της να καταφύγει στο Ίντερντ. Έτσι, η ΕΕ βρίσκεται ενώπιον της ακόλουθης διπλής πρόκλησης: αφενός, πρέπει να εξασφαλίσει την καλύτερη δυνατή νομική προστασία των πολιτών της λόγω της ανάπτυξης του

⁽¹⁾ ΕΕ C 407 της 28.12.1998.

ηλεκτρονικού εμπορίου, και των κινδύνων του (κυρίως, διότι απαιτείται, γενικά από τον καταναλωτή μία προκαταβολή), και, αφετέρου, να μην εμποδίσει τη χρήση του εν λόγω μέσου προβολής των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ. Η πρόκληση αυτή αφορά κατ' αρχάς τον ευρωπαϊκό χώρο δικαιοδοσίας, περιέχει όμως και μία διεθνή διάσταση, ιδίως στον τομέα της προστασίας του καταναλωτή διότι σήμερα η πλειοψηφία των προτάσεων που βρίσκονται στο 'Ιντερνετ προέρχεται από εταιρείες που είναι εγκατεστημένες σε τρίτες χώρες.

4.2.3. Η ΟΚΕ επιθυμεί να βελτιωθούν οι σχέσεις εμπόρων/καταναλωτών σ' αυτή τη νέα μορφή διανομής. Φρονεί συνεπώς ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στους κατάλληλους μηχανισμούς που θα συμβάλουν στην αύξηση της εμπιστοσύνης των συμβαλλομένων με την υποστήριξη των ευρωπαϊκών αρχών: κώδικες δεοντολογίας, «κυβερνοδικαστήριο», διαμεσολάβηση. Παρόμοια μέτρα θα αποτελέσουν τα καλύτερα εχέγγυα για την αποτελεσματική ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου και της εκμετάλλευσής του από τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Άλλωστε, η προοπτική αυτή πρέπει να αντιμετωπισθεί σε διεθνές επίπεδο. Η ΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να προβεί στην καταγραφή των ακολουθουμένων ορθών πρακτικών, σε διεθνές επίπεδο, στον εν λόγω τομέα και να υποστηριχθεί η εφαρμογή τους στην Ευρώπη.

4.2.4. Εν αναμονή των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν από τα μέτρα εμπιστοσύνης, η ΟΚΕ συνιστά να διατηρηθεί το άρθρο 13 της Σύμβασης των Βρυξελλών, που ισχύει σήμερα, το οποίο ορίζει ως καθ' ύλην αρμόδιο το δικαστήριο της κατοικίας του καταναλωτή. Επιπλέον, για να ενισχυθεί η προστασία του, η ΟΚΕ φρονεί ότι η αρχή αυτή πρέπει να επεκταθεί και στις περιπτώσεις που ο καταναλωτής εγκατέλειψε το κράτος της κατοικίας του, κατόπιν παρότρυνσης του αντισυμβαλλόμενου, προκειμένου να συνάψει τη σύμβαση. Αντίθετα, όσον αφορά το ηλεκτρονικό εμπόριο η διατύπωση που περιέχεται στον νέο κανονισμό («με οποιοδήποτε μέσο κατευθύνει τις δραστηριότητες της σ' αυτό το κράτος μέλος») δεν είναι αρκετά σαφής για να δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών. Με τη διατήρηση του ορισμού που δίνει το ισχύον άρθρο 13 της Σύμβασης («πρόταση ή διαφήμιση στο κράτος μέλος»), ανατίθεται στο δικαστή η φροντίδα να εξακριβώσει με ποιό τρόπο ο καταναλωτής πληροφορήθηκε την προσφορά, με ενεργητικό ή παθητικό τρόπο. Πρέπει να προσανατολισθούμε περισσότερο σε αποτελεσματικές μεθόδους διακανονισμού των συμβάσεων, που θα έχουν προσαρμοσθεί στο ηλεκτρονικό εμπόριο και θα προστατεύουν τον καταναλωτή.

4.2.5. Για τον τομέα του ηλεκτρονικού εμπορίου, η ΟΚΕ προτείνει τον τύπο της αυτόματης ρύθμισης σύμφωνα με την οποία συνιστάται, χωρίς να περιορίζεται το δικαίωμα προσφυγής στη δικαιοσύνη, η καθιέρωση αυτόματων μηχανισμών προσφυγής στη διαμεσολάβηση, ιδίως για τις μικρής αξίας συναλλαγές, π.χ. που δεν θα υπερβαίνουν το ποσό των 2 500 ευρώ. Οι επιχειρήσεις πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα, μέσω δυναμικής εκστρατείας πληροφόρησης των καταναλωτών, να περιορίζουν την πελα-

τεία τους σε συγκεκριμένες χώρες. Εάν είναι αναγκαίο μπορεί να προβλεφθεί κανονισμός για το συγκεκριμένο τομέα ο οποίος θα συνιστά με έμφαση τη διαμεσολάβηση· η προσφυγή στη δικαιοσύνη θα αποτελεί το έσχατο μέσο.

4.3. Λοιπές βελτιώσεις επί της παρούσας πρότασης

4.3.1. Για να διευκολυνθεί η ερμηνεία του νέου κανονισμού, η ΟΚΕ προτείνει να διευκρινισθούν ορισμένες έννοιες σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), π.χ. σχετικά με το άρθρο 5 παρ. 3, το ΔΕΚ προσδιόρισε την έννοια του πλημμελήματος ή του οιονεί πλημμελήματος. Με το ίδιο πνεύμα και με την φροντίδα πάντοτε για μία διευγή ερμηνεία, μπορούν να συμπληρωθούν ορισμένα άρθρα της πρότασης βάσει της νομολογίας του ΔΕΚ, π.χ. σχετικά με την συμβατική έννοια ή την αρχή του τόπου στον οποίο εκτελέσθηκε ή πρέπει να εκτελεσθεί η ενοχή, στην οποία βασίζεται το αίτημα, στην περίπτωση που πρόκειται για τρίτη χώρα.

4.4. Προώθηση εξωδικαστικού διακανονισμού

4.4.1. Η ΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στον εξωδικαστικό διακανονισμό των αστικών και εμπορικών διαφορών. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω διαιτησίας. Στην περίπτωση αυτή τα μέρη απευθύνονται, κοινή συναινέσει, σε έναν ιδιωτικό δικαστή ο οποίος θα λάβει απόφαση δεσμευτική για τα μέρη. Μπορεί επίσης να γίνει με διαμεσολάβηση ή συμβιβασμό. Στην περίπτωση αυτή, τα δύο μέρη απευθύνονται σε έναν τρίτο προκειμένου να τα βοηθήσει να επιλύσουν τη διαφορά τους. Μόνο τα μέρη αποφασίζουν για τη λύση που θα δοθεί και δεν μπορεί να τους επιβληθεί καμία απόφαση. Λόγω της βραδύτητας και των δαπανών των διαδικασιών ενώπιον των δικαστηρίων, οι πολίτες και οι οικονομικοί παράγοντες, ιδίως οι ΜΜΕ, αποθαρρύνονται γρήγορα, πριν ακόμη αναλάβουν οποιαδήποτε ενέργεια. Είναι επίσης ευκαίιο να δημιουργηθούν διαδικασίες με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των μερών, κυρίως με τη διαμεσολάβηση σε θέματα ιδιωτικών διαφορών υπό τον όρο ότι θα είναι απλές, ταχείες και μη δαπανηρές.

4.4.2. Όσον αφορά τη διαμεσολάβηση, έχει πρωταρχική σημασία να διασφαλισθεί η ποιότητα της παρασχεθείσας υπηρεσίας, η ικανότητα και η ανεξαρτησία των διαμεσολαβητών όπως αυτές ορίζονται στη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 98/25/ΕΚ, σχετικά με τις εφαρμοστέες αρχές στα αρμόδια όργανα για την εξωδικαστική επίλυση των μικροδιαφορών. Γι' αυτό το λόγο κρίνεται σκόπιμο να ενισχυθεί κυρίως η ευρωπαϊκή συνεργασία ώστε να καταστούν πιο ομοιογενείς οι διαδικασίες και να επιμορφωθούν οι διαμεσολαβητές στο διακανονισμό των διασυνοριακών διαφορών.

4.4.3. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόθεση του Συμβουλίου του Tampere να εξετάσει τις ενέργειες που μπορούν να αναληφθούν για την προώθηση των εν λόγω διαδικασιών στην Κοινότητα. Η ΟΚΕ με σχετική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας επί του εν λόγω θέματος, θα συντελούσε σημαντικά στην προώθησή του αφού η γνωμοδότησή της θα ήταν ο καρπός της διεξοδικής διαβούλευσής της με τις οργανώσεις της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών στις οποίες ανήκει η εφαρμογή των διαδικασιών του αυτόματου διακανονισμού.

4.5. Η ενημέρωση των διαδίκων (σημείο 29 των συμπερασμάτων του Tampere)

4.5.1. Όπως ζητήθηκε στη γνωμοδότηση για την «επίδοση και κοινοποίηση στα κράτη μέλη των δικαστικών και εξωδικαστικών πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» (εισηγητής ο κ. Hernández Bataller) η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία των μηχανισμών ενημέρωσης των διαδίκων και κατά προτεραιότητα

των πολιτών, των συλλόγων προστασίας, των συνδικάτων των μισθωτών, των μικρών επιχειρήσεων, των βιοτεχνών και ελεύθερων επαγγελματιών καθώς και των συλλόγων τους. Αυτή η προσπάθεια ενημέρωσης θα πρέπει να συμπεριλάβει τη σύνταξη «οδηγού διαμεθοριακών χρηστών» όπως επίσης και τη συγκρότηση τοπικών ενημερωτικών δικτύων (δίκτυο Eures για τους μεθοριακούς εργαζομένους, Euro Info Center για τις ΜΜΕ) προκειμένου να διαδοθούν ευρύτατα τα νέα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις στο εσωτερικό του νέου κοινού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

4.5.2. Όσον αφορά την ίδια την πρόταση κανονισμού, η ΟΚΕ προτείνει να εκδοθεί ένα ενημερωτικό φυλλάδιο, ιδίως για τους χρήστες (νομικούς, συλλόγους, καταναλωτές, ...) στο οποίο θα περιέχεται με μορφή πίνακα, ανάλογου με εκείνον που έχει καταχωρηθεί στις αιτιολογικές σκέψεις του σχεδίου, σύγκριση κατ' άρθρο με τη Σύμβαση των Βρυξελλών. Το ίδιο ενημερωτικό φυλλάδιο πρέπει συγχρόνως να αναφέρεται στον κανονισμό «για την επίδοση και κοινοποίηση στα κράτη μέλη των δικαστικών και εξωδικαστικών πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Εφαρμογή του διαρθρωμένου κοινωνικού διαλόγου στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών»

(2000/C 117/03)

Στις 28 Ιανουαρίου 1999 και βάσει του άρθρου 23, παρ. 3 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να επεξεργασθεί γνωμοδότηση για την «Εφαρμογή του διαρθρωμένου κοινωνικού διαλόγου στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών».

Το τμήμα μεταφορών ενέργειας υποδομών και κοινωνίας των πληροφοριών, στο οποίο είχε ανατεθεί η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Φεβρουαρίου 2000, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. von Schwerin.

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 113 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Στόχος της γνωμοδότησης

1.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ), κατά τη διάρκεια της πρώτης πανευρωπαϊκής διάσκεψης για τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκε το 1991 στην Πράγα, είχε υποστηρίξει τη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών ομάδων, κυρίως από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, στην πολιτική συνεργασία. Αυτό το αίτημα προβλήθηκε σε μία σειρά γνωμοδοτήσεων⁽¹⁾ και υποστηρίχθηκε περαιτέρω τόσο εκ μέρους των ενδιαφερόμενων να συμμετάσχουν οργανώσεων όσο και των πολιτικών θεσμικών οργάνων. Ένα σημαντικό επακόλουθο της πρωτοβουλίας της ΟΚΕ ήταν η ενσωμάτωση της αρχής 10 στη Δήλωση του Ελσίνκι (1997). Στο κείμενο αυτό η «διαβούλευση των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στην ανάπτυξη της πολιτικής μεταφορών» χαρακτηρίζεται ως αναπόσπαστο συστατικό της κοινής πολιτικής, με απώτερο σκοπό την υλοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί.

Μολονότι οι ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις ανέλαβαν οικειοθελώς την υποχρέωση αυτή, η πραγματικότητα στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης χαρακτηρίζεται από την εμφανή παραβίαση της αρχής αυτής. Το πρόβλημα της έλλειψης συντονισμού και διαφάνειας που παρουσιάζεται σε εθνικό επίπεδο επαναλαμβάνεται και σε διεθνές επίπεδο και εμποδίζει τους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες να αναλάβουν ενεργό ρόλο στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η πολιτική πλευρά αφήνει άδικτη την κατάσταση αυτή. Από τη Διάσκεψη του Ελσίνκι και μετά, ανεξάρτητα από τις δράσεις της ΟΚΕ, δεν έχει υλοποιηθεί καμία πτυχή της αρχής της διαβούλευσης. Η ΟΚΕ θα ενισχύσει τις προσπάθειές της προς αυτή την κατεύθυνση.

1.2. Οι παρούσες παρατηρήσεις βασίζονται στην εν λόγω αρχή και επιχειρούν κυρίως να μετατρέψουν σε πρακτικά μέτρα εφαρμογής τα συμπεράσματα της πρόσφατης γνωμοδότησης της ΟΚΕ «Υλοποίηση της Δήλωσης του Ελσίνκι — Δημιουργία μηχανισμών για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τις οικονομικές και κοινωνικές ομάδες σχετικά με τη χάραξη της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών»⁽²⁾. Η ΟΚΕ έχει διαπιστώσει σε επανειλημμέ-

νες περιπτώσεις ότι η αρχή της διαβούλευσης στα πλαίσια της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών είναι ένα θέμα το οποίο έχει περάσει σχεδόν ολοκληρωτικά στο περιθώριο, αν και — βάσει της διεργασίας για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση — ένας παρόμοιος μηχανισμός προσφέρει μια εξαιρετική ευκαιρία για την προαγωγή μιας σταθερής και δημοκρατικής διάρθρωσης η οποία υποστηρίζεται από τους πολίτες και κοινωνικούς φορείς που εκπροσωπούν τα συμφέροντά τους. Η ΟΚΕ θεώρησε ότι ήταν υποχρέωσή της να εμψυχήσει ζωή στην δέκατη αρχή της δήλωσης του Ελσίνκι και να δείξει ποιες ευκαιρίες προσφέρει. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ζητηθεί και η υποστήριξη όλων αυτών οι οποίοι — συμφωνώντας με τη δήλωση του Ελσίνκι — ανέλαβαν μια ανάλογη δέσμευση.

1.3. Στο πλαίσιο μιας τροποποιημένης θεσμικής διάρθρωσης, μετά από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ και υπό τις μεταβαλλόμενες συνθήκες της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και της επόμενης φάσης της διαδικασίας διεύρυνσης, η ΟΚΕ ενισχύει τόσο το θεσμικό ρόλο της σε σχέση με τις νέες συμπληρωματικές γνωμοδοτικές αρμοδιότητες ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όσο και τη θέση της ως φόρουμ και γέφυρας των οργανωμένων ευρωπαϊκών κοινωνικών ομάδων συμφερόντων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για ορισμένες χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΚ, για παράδειγμα τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η ΟΚΕ επιδιώκει να αυξήσει τον αντιπροσωπευτικό χαρακτήρα και την επιρροή των εργασιών της και να αναλάβει ενεργότερο ρόλο στις διεργασίες για τη διεύρυνση και τον εκδημοκρατισμό της ΕΕ.

2. Το βασικό σκεπτικό της έννοιας των διαβουλεύσεων

2.1. Η ΟΚΕ αποφάσισε να προωθήσει τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες, στο πλαίσιο της συνεργασίας για την πολιτική μεταφορών, σχετικά με τους 10 διαδρόμους προτεραιότητας και τις 4 περιοχές μεταφορών (PETRA) επί των οποίων επετεύχθη συμφωνία στο Ελσίνκι το 1997. Κατ' αυτήν την έννοια αναπτύχθηκε ένα πρότυπο διαρθρωμένου κοινωνικού διαλόγου. Στην παρούσα γνωμοδότηση θα γίνει για άλλη μία φορά αναφορά στις βασικές πτυχές αυτής της προσπάθειας. Για να αποφευχθούν τυχόν παρεξηγήσεις, στη συνέχεια θα γίνεται πάντα λόγος περί «διαρθρωμένου διαλόγου». Ο κοινωνικός διάλογος με τη στενή του έννοια είναι υπόθεση των κοινωνικών εταίρων και δεν έχει σχέση με τις διαβουλεύσεις στις οποίες αναφέρεται το παρόν έγγραφο.

(1) «Η πανευρωπαϊκή διάσκεψη για τις μεταφορές και ο κοινωνικός διάλογος — από την Κρήτη στο Ελσίνκι», ΕΕ C 204 της 15.7.1996, σ. 96.

«Σύνδεση των δικτύων μεταφορικών υποδομών της ΕΕ με τα γειτονικά κράτη — Ανάπτυξη μιας συνεργατικής πανευρωπαϊκής πολιτικής για τα μεταφορικά δίκτυα», ΕΕ C 129 της 27.4.1998.

(2) ΕΕ C 407 της 28.12.1998, σ. 100.

2.2. Κατά μήκος των διαδρόμων και εντός των περιοχών μεταφορών θα πρέπει να συναντηθούν οι εκπρόσωποι των εργοδοτών, των εργατικών και άλλων ενώσεων συμφερόντων, προκειμένου πρώτον, να συζητήσουν τα προβλήματα, τις πιθανές λύσεις και τα αιτήματα έναντι αυτής της πολιτικής, και δεύτερον, να συστήσουν ένα φόρουμ, εντός του οποίου να εκφράζονται οι προσδοκίες των πολιτικών παραγόντων έναντι των φορέων αυτών. Αυτές οι συναντήσεις θα πρέπει να συνδέονται στενά με τις διευθύνουσες επιτροπές που θα συσταθούν στο επίπεδο των συμμετεχουσών κυβερνήσεων. Μπορούν να προσανατολισθούν και προς την κατεύθυνση των υφιστάμενων επιτροπών συνεργασίας των σιδηροδρομικών εταιρειών που συμμετέχουν. Ένας τέτοιος διάλογος έχει ως στόχο τη δημιουργία υποδομών και την ανάπτυξη αποτελεσματικών μεταφορικών υπηρεσιών. Μόνον έτσι μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο η περιορισμένη χρηματοδότηση των επενδύσεων. Ταυτόχρονα, μπορεί να βελτιωθεί η δυνατότητα εφαρμογής κοινών σχεδίων με την έγκαιρη αλληλοδιασύνδεση οικονομικών, κοινωνικών και οικολογικών στόχων, με αποτέλεσμα τη ευρύτερη κοινωνική αποδοχή. Επιπλέον, ο διαρθρωμένος διάλογος πρέπει να ενισχύει το σημαντικό κοινωνικό ρόλο που διαδραματίζουν οι ενώσεις των εργοδοτών, τα εργατικά σωματεία και άλλες ομάδες συμφερόντων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ).

2.3. Η συνεργασία στους διαδρόμους και τις περιοχές μεταφορών θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από συνέχεια και συνέπεια, χωρίς να διαδίδει αυστηρές διαρθρώσεις, προερχόμενες από εξωτερικά πρότυπα. Η έρευνα που πραγματοποιήσε το 1998 η ΟΚΕ μεταξύ των ενδεχόμενων συμμετεχόντων από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη κατέδειξε ότι η τοποθέτηση συντονιστών προερχόμενων από τους κόλπους τους φαίνεται θεμιτή. Η εν λόγω συνεργασία δεν ανταγωνίζεται τις υφιστάμενες διεθνείς συνδικαλιστικές οργανώσεις ή το πολιτικό επίπεδο. Αντίθετα, επιδιώκεται η αποκατάσταση μιας ισόρροπης, εποικοδομητικής και πρακτικής επικοινωνίας μεταξύ των διαφόρων ομάδων συμφερόντων των συμμετεχουσών χωρών και των μεταφορικών επιχειρήσεων.

2.4. Αντικείμενο της συνεργασίας είναι όλα εκείνα τα προβλήματα, τα οποία πρέπει να επιλυθούν στο πλαίσιο μιας ανεμπόδιστης μεταφορικής κυκλοφορίας. Λαμβανομένων υπόψη των τρεχουσών αναγκών, τούτο επιτυγχάνεται στο πλαίσιο μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής των μεταφορών, προσαρμοσμένης σε συγκεκριμένες δράσεις που είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν στους εκάστοτε διαδρόμους και τις περιοχές μεταφορών. Τη βάση αποτελούν οι στόχοι και τα μέτρα της πολιτικής μεταφορών που συμφωνήθηκαν με τη Δήλωση του Ελσίνκι.

2.5. Θεμελιώδη στόχο αποτελεί η προώθηση της δημιουργίας μιας οικονομίας της αγοράς και της κοινωνικής συνοχής στη διευρυμένη Ένωση, με την ενίσχυση των κοινωνικών δυνάμεων που επιδιώκουν μία οικονομική ανάπτυξη ανοιχτή στην αγορά, φιλοπεριβαλλοντική και κοινωνικά δίκαιη. Για το σκοπό αυτό, πρέπει οπωσδήποτε να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης, των υποψήφιων χωρών και των λοιπών ευρωπαϊκών χωρών.

2.6. Η ΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στους διαδρόμους μεταφορών ως συνδετικό κρίκο και βάση της διασυννοριακής συνεργασίας, δεδομένου ότι διασυνδέουν τις χώρες της Ευρώπης υπερβαίνοντας την προοπτική της διεύρυνσης της ΕΕ. Από την άποψη αυτή, η διάδοση της ιδέας των διαδρόμων στη Ανατολική Ευρώπη είναι απολύτως απαραίτητη και οι δράσεις δεν πρέπει να περιοριστούν στο χώρο της διεύρυνσης. Επιβάλλεται να διατηρηθεί η πανευρωπαϊκή προοπτική. Αυτό ανταποκρίνεται στο πνεύμα και

το γράμμα της δήλωσης του Ελσίνκι, η οποία παραπέμπει σε διασυννοριακούς διαδρόμους έως την Εγγύς και την Άπω Ανατολή και σε περιοχές μεταφορών που υπερβαίνουν τα όρια της διεύρυνσης.

2.7. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι κύρια αποστολή της είναι να ενεργεί ως πρωτοστάτης, συνομιλήτης και, εν ανάγκη, συντονιστής των τοπικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα, στο πλαίσιο της παρακολούθησης των διεργασιών για την υλοποίηση της Δήλωσης του Ελσίνκι, η ΟΚΕ αισθάνεται υπεύθυνη για τη δραστηρία εκπροσώπηση των συμφερόντων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων έναντι των άλλων ενδιαφερόμενων θεσμικών οργάνων της ΕΕ και ευρωπαϊκών οργανώσεων. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να έχουν ως γνώμονα τις εκάστοτε ανάγκες και να εξετάζονται τακτικά υπό το φως των πολιτικών εξελίξεων.

3. Προσανατολισμός στις τρέχουσες εργασίες

3.1. Στις 20 και 21 Ιανουαρίου 1999, πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες η συνεδρίαση της ομάδας εργασίας για τις μεταφορές της G-24, η οποία είναι αποτέλεσμα κοινής πρωτοβουλίας της Οργάνωσης για την Οικονομική Συνεργασία και την Ανάπτυξη στην Ευρώπη (ΟΟΣΑ) και της Επιτροπής με στόχο τη συνεργασία στον τομέα της πολιτικής μεταφορών στις ΧΚΑΕ.

3.1.1. Κατόπιν προσκλήσεως της Επιτροπής, 100 περίπου εκπρόσωποι κυβερνήσεων, διοικητικών αρχών, χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και ιδιωτικών επιχειρήσεων ασχολήθηκαν με τις προόδους για την οικοδόμηση ενός πανευρωπαϊκού μεταφορικού δικτύου. Σ' αυτή τη συνάντηση εκπροσωπήθηκε και η ΟΚΕ. Στο κέντρο του ενδιαφέροντος ήταν οι εργασίες των διαδρόμων του Ελσίνκι και των περιοχών μεταφορών.

3.1.2. Στη συνάντηση συμφωνήθηκε, μεταξύ άλλων, παράλληλα με την αναγκαία ανάπτυξη των υποδομών, να βελτιωθούν στο μέλλον σημαντικά η διοικητική μέριμνα και οι επιχειρησιακές συνθήκες, καθώς και να καταστούν αποτελεσματικότερες οι διασυννοριακές και συνδυασμένες υπηρεσίες. Υπάρχει, επίσης, ανάγκη ανάληψης δράσης για την καταγραφή των μεταφορικών δεδομένων και για την ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος. Για την περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου υποδομών προς την κατεύθυνση της Ασίας, προτάθηκε το σχέδιο Tracea, το οποίο, με πρωτοβουλία της Επιτροπής, συντάχθηκε το 1993 και αφορά τη σύνδεση του πανευρωπαϊκού μεταφορικού δικτύου με την Κεντρική Ασία, μέσω του Ευξείνου Πόντου.

3.1.3. Η ομάδα εργασίας για τις μεταφορές της G-24 θα συνέρχεται ετησίως, όπως μέχρι σήμερα. Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι η εν λόγω ομάδα εργασίας, σύμφωνα με την άποψη της Επιτροπής, οφείλει να συντονίζει τις δραστηριότητες για την υλοποίηση της Δήλωσης του Ελσίνκι και να εξασφαλίζει την απαιτούμενη διαφάνεια μεταξύ των συμμετεχόντων οργάνων και οργανώσεων. Στην επόμενη συνεδρίαση, η οποία αναμένεται να πραγματοποιηθεί την άνοιξη του 2000, η ΟΚΕ πρέπει να γνωστοποιήσει τις δραστηριότητές της. Παράλληλα, η ΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να διασαφηνιστεί ο ρόλος της ομάδας εργασίας για τις μεταφορές των G-24. Αυτό αφορά τόσο τη μέθοδο εργασίας και την πολιτική ταυτότητα των συμμετεχόντων όσο και την επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων παραγόντων. Η ΟΚΕ θα προσπαθήσει να θέσει τα ερωτήματα αυτά στην προσεχή συνεδρίαση της ομάδας εργασίας για τις μεταφορές των G-24.

3.2. Στις 20 Δεκεμβρίου 1998 και κατόπιν προσκλήσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ), πραγματοποιήθηκε Διάσκεψη με θέμα «Πανευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών: Προοπτικές και προτεραιότητες της συνεργασίας Ανατολής-Δύσης». Η Διάσκεψη αυτή, ως συνέχεια της Διάσκεψης του Ελσίνκι, όφειλε να αποτελέσει ένα φόρουμ για την ανταλλαγή απόψεων, κυρίως όσον αφορά τους στόχους και τα μέσα της συνεργασίας Ανατολής-Δύσης, τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος μεταφορών και τις δυνατότητες χρηματοδότησης των Διευρωπαϊκών Δικτύων. Είχε προσκληθεί και η ΟΚΕ για να παρουσιάσει τις εργασίες της.

3.2.1. Εν τω μεταξύ, εκδόθηκε και μία έκθεση της επιτροπής μεταφορών του ΕΚ με θέμα «Μέτρα σε συνέχεια της Διάσκεψης του Ελσίνκι για την πανευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών» και εισηγητή τον κ. Lattge. Η έκθεση επικεντρώνεται στο θέμα της εφαρμογής των μέτρων της πολιτικής μεταφορών της Δήλωσης του Ελσίνκι και ζητεί, μεταξύ άλλων, μια πιο συντονισμένη προσέγγιση. Επιβεβαιώνει την ανάγκη για την ύπαρξη ενός ευρύτερου κοινωνικού διαλόγου, όπως συνέβη στις τρεις πανευρωπαϊκές διασκέψεις για τις μεταφορές, καθώς και τη συμμετοχή σ' αυτόν κυρίως των κοινωνικών εταίρων και των ΜΚΟ. Επίσης, υποστηρίζονται οι προτάσεις της ΟΚΕ για τη συμμετοχή και το διαρθρωμένο διάλογο των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στο πλαίσιο της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών.

3.3. Στις 18 και 19 Μαΐου 1999, πραγματοποιήθηκε ακρόαση για την έκθεση ΤΙΝΑ (Transport Infrastructure Needs Assessment — Εκτίμηση των αναγκών για μεταφορικές υποδομές), η οποία εκπονήθηκε με εντολή της Επιτροπής και εξετάζει τις πρωταρχικές ανάγκες υποδομών των υποψήφιων χωρών.

3.3.1. Την ακρόαση διοργάνωσαν από κοινού η ΟΚΕ και η ΓΔ VII της Επιτροπής, και υποστήριξε η δημιουργηθείσα για το σκοπό αυτό στη Βιέννη Γραμματεία-ΤΙΝΑ. Είχε ως στόχο την καταγραφή των απόψεων και των εμπειριών των κοινωνικοοικονομικών ομάδων των ενδιαφερόμενων χωρών και την πραγματοποίηση γενικής συζήτησης σχετικά με τις προτάσεις και τα συμπεράσματα της έκθεσης, πριν από την τελική έκδοσή της. Στην εν λόγω ακρόαση έλαβαν μέρος περί τα 40 άτομα.

3.3.2. Ανεξάρτητα από τα λεπτομερέστερα συμπεράσματα των ομιλητών και των συζητήσεων, τα οποία αποτελούν αντικείμενο μιας ανεξάρτητης έκθεσης, η σημασία αυτής της ακρόασης εντοπίζεται στο γεγονός ότι μπορεί να θεωρηθεί ως ένα πρώτο συγκεκριμένο βήμα υλοποίησης της Δήλωσης του Ελσίνκι, στο οποίο θα μπορούσαν να προστεθούν η δέσμευση της ΟΚΕ και οι εργασίες της Επιτροπής. Η εξέλιξη της ακρόασης κατέδειξε δύο τινά. Πρώτον, ότι η ανάγκη ανταλλαγής πληροφοριών και απόψεων — τόσο μεταξύ των ιδίων των οργανώσεων όσο και με τους φορείς λήψης πολιτικών αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — είναι μεγάλης σημασίας. Δεύτερον, ότι οι γνώσεις και οι πρακτικές εμπειρίες των τοπικών οργανώσεων αποτελούν ένα σημαντικό και αναγκαίο συστατικό στοιχείο για την ανάπτυξη μιας κοινής πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών, στο οποίο μέχρι στιγμής δόθηκε περιορισμένη προσοχή.

Συνεπώς, ο διάλογος αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός διότι στην έκθεση ΤΙΝΑ, η συνολική ανάγκη υποδομών που εκφράστηκε από τους πολυάριθμους συνέδρους της ακρόασης ερμηνεύθηκε μάλλον

ως κατάλογος επιθυμιών παρά ως βάση σχεδιασμού. Ακόμη εκφράστηκαν σημαντικές αμφιβολίες όσον αφορά τις διατυπώσεις χρηματοδότησης.

3.3.3. Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών σχετικά με την έκθεση ΤΙΝΑ, έχει προγραμματισθεί η πραγματοποίηση μιας ακόμη ακρόασης. Η τελική έκθεση ολοκληρώθηκε το φθινόπωρο του 1999. Το έργο της γραμματείας ΤΙΝΑ θα συνεχιστεί και στο μέλλον, για να υποστηριχθούν η ολοκλήρωση του σχεδιασμού των υποδομών στις υποψήφιες χώρες καθώς και οι εργασίες στους διαδρόμους.

4. Πρότυπο έργο: Διάδρομος IV

4.1. Ο Διάδρομος IV είναι ένας άξονας συνδυασμένων μεταφορών ο οποίος διασυνδέει τη Βορειοδυτική με τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ξεκινά δε από τη Δρέσδη και τη Νυρεμβέργη, διέρχεται από την Πράγα, τη Βιέννη/Μπρατισλάβα και τη Βουδαπέστη για να καταλήξει στη Ρουμανία. Εκεί χωρίζεται σε ένα βόρειο διάδρομο που καταλήγει στην Κοσταντζα και ένα νότιο από το Αράτ στη Σόφια, ο οποίος έχει μια περαιτέρω διακλάδωση για τη Θεσσαλονίκη και μια για την Κωνσταντινούπολη (λεπτομερείς πληροφορίες για το διάδρομο περιλαμβάνονται στην έκθεση προόδου των G-24) ⁽¹⁾

4.1.1. Ο Διάδρομος IV αποτελείται από 4 440 χλμ. σιδηροδρομικών γραμμών, 3 740 χλμ. δρόμων, 14 αεροδρόμια και 10 θαλάσσιους και εσωτερικούς λιμένες. Μόνο στην περιοχή των υποψήφιων κρατών μελών προβλέπονται επενδύσεις ύψους 16 620 MECU έως το 2015. Στο ποσό αυτό δεν συνυπολογίζονται οι επενδύσεις στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελλάδα και την Τουρκία.

4.1.2. Η Επιτροπή Προσανατολισμού υπάρχει από τις αρχές του 1998. Στο μεσοδιάστημα έχει υπογραφεί μνημόνιο συνεννόησης (ΜΣ). Οι ενδιαφερόμενοι οργανισμοί σιδηροδρόμων συσφίγγουν διαρκώς τη συνεργασία τους και, παράλληλα με το μνημόνιο συνεννόησης, όρισαν στις αρχές του 1997 και ένα κοινό πρόγραμμα εργασιών.

4.2. Από τις 30 Ιουνίου έως τις 1 Ιουλίου 1999 πραγματοποιήθηκε η τρίτη συνεδρίαση της Επιτροπής Προσανατολισμού του Διαδρόμου IV στην Πράγα. Στη συνεδρίαση αυτή συμμετείχε και ο εισηγητής, όπου και μπόρεσε να προβάλει τις απόψεις της ΟΚΕ.

4.2.1. Στη συνεδρίαση κατέστη σαφές ότι ένας διαρθρωτικός διάλογος με τους ενδιαφερόμενους εκπρόσωπους επιχειρήσεων, εργατικών συνδικάτων καθώς και άλλων ομάδων συμφερόντων θα μπορούσε να υποστηρίξει σημαντικά τις εργασίες της Επιτροπής Προσανατολισμού. Στο προσκήνιο βρίσκεται η ανάπτυξη μεταφορικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και η δημιουργία ενός ευνοϊκού κλίματος για την πραγματοποίηση επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Ωστόσο, μια ουσιαστική πτυχή του διαρθρωτικού διαλόγου αφορά την αποκατάσταση της διαφάνειας και τη διάδοση πρακτικών εμπειριών σε μια όσο το δυνατόν ευρύτερη βάση, προκειμένου να αρθούν τα εμπόδια στα οποία προσκρούει η απρόσκοπτη πορεία των πραγμάτων με τρόπο που να ικανοποιεί όλες τις πλευρές. Οι σχετικές απόψεις της ΟΚΕ συμπεριλήφθηκαν ως τμήμα των πρακτικών της συνεδρίασης (βλ. Παράρτημα Ι).

⁽¹⁾ Η κατάσταση των πανευρωπαϊκών διαδρόμων και περιοχών. Γραφείο Tina, Βιέννη, Δεκέμβριος 1998.

4.2.2. Εκτός από τα πολύπλευρα ερωτήματα τα οποία προκύπτουν ενόψει μιας παρόμοιας διασύνδεσης, υπάρχουν επί του παρόντος ορισμένα ιδιαίτερα προβλήματα. Η συζήτηση περιστράφηκε κυρίως γύρω από δύο μεγάλα έργα, την σήραγγα που προβλέπεται να κατασκευαστεί στο Βόσπορο, με την οποία θα επιτευχθεί η οδική αλλά και η σιδηροδρομική διασύνδεση με την Ασία, και μια δεύτερη γέφυρα στο Δούναβη μεταξύ Βιντίν (Βουλγαρία) και Καλαφά (Ρουμανία). Της τελευταίας έχει προηγηθεί μακρά και έντονη συζήτηση. Αποφασιστική σημασία για το Διάδρομο IV έχει το γεγονός ότι, μετά τον πόλεμο στα Βαλκάνια, πρέπει να εξυπηρετήσει νέες μεταφορικές ροές. Πώς θα επιτευχθεί αυτό είναι ένα από τα ερωτήματα που θα απασχολήσουν στο μέλλον τους σιδηροδρόμους. Η εξαιρετικά περιορισμένη πλοϊμότητα του Δούναβη, η οποία βραχυπρόθεσμα είναι σχεδόν αδύνατον να βελτιωθεί λόγω της επικρατούσας πολιτικής κατάστασης, επιβάλλει την ανεύρεση εναλλακτικών και φθηνών τρόπων μαζικής μεταφοράς. Τέλος, στο διάδρομο αυτό υπάρχει και το πρόβλημα των καθυστερήσεων στις συνοριακές διαβάσεις.

4.2.3. Τα μέλη της Επιτροπής Προσανατολισμού υποδέχθηκαν ευνοϊκά την προσφορά της ΟΚΕ για συνεργασία. Συμφωνήθηκε να υποστηριχθούν οι δράσεις της ΟΚΕ που αφορούν το Διάδρομο και να υποβληθεί σχετική έκθεση σχετικά με τα αποτελέσματα στην προσεχή συνεδρίαση της Επιτροπής Προσανατολισμού, η οποία θα πραγματοποιηθεί περί το τέλος του έτους. Σχετικά χρειάζεται να διασφαλιστεί η στενή συνεργασία με τη νεοσυσταθείσα γραμματεία για το Διάδρομο IV, η οποία εδρεύει στη Δρέσδη.

4.3. Κατόπιν πρωτοβουλίας της ΟΚΕ, πραγματοποιήθηκε στη Βουδαπέστη, στις 26 και 27 Οκτωβρίου 1999, η πρώτη συνεδρίαση στα πλαίσια του διαρθρωμένου διαλόγου για το Διάδρομο IV. Στις οργανωτικές και εκτελεστικές δράσεις συμμετείχαν αναλόγως το Ουγγρικό Υπουργείο Μεταφορών και ο MAV, ο Ουγγρικός Οργανισμός Σιδηροδρόμων.

4.3.1. Στην πρόσκληση της ΟΚΕ ανταποκρίθηκαν 40 περίπου εκπρόσωποι κοινωνικοοικονομικών ομάδων από τις χώρες και την επιτροπή προσανατολισμού του Διαδρόμου IV και της Γραμματείας ΤΙΝΑ καθώς και ενδιαφερόμενοι παρατηρητές από διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ. Η συζήτηση κάλυψε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Κατ' αρχάς, το ενδιαφέρον συγκεντρώθηκε σε βασικές πληροφορίες για το διάδρομο. Επιπλέον, η συζήτηση επικεντρώθηκε στα εξής σημεία:

- τη σχέση της ανάπτυξης υποδομών και της ιδιωτικής χρηματοδότησης, υπό το φως της οικονομικής ανάπτυξης και κοινών οικονομικών συμφερόντων,
- θέματα τεχνικής/οργανωτικής φύσης για τη βελτιστοποίηση της προσφοράς υπηρεσιών στο Διάδρομο, σε διασύνδεση με τη διερεύνηση των κοινωνικών πτυχών και των προσδοκιών για μια ενδεχόμενη συνεργασία,
- τις διασυνδέσεις του Διαδρόμου με θέματα που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη και το περιβάλλον.

4.3.2. Από τη συνεδρίαση προέκυψε ένα ευρύ φάσμα απόψεων το οποίο αφήνει να διακριθεί μια προδιάθεση για την ενίσχυση της συνεργασίας στο Διάδρομο. Οι συζητήσεις κατέληξαν στην έκδοση κοινού ψηφίσματος, στο οποίο τονίζονται το ενδιαφέρον για τη διεξαγωγή διαρθρωμένου διαλόγου, πρακτικά βήματα για την υλοποίηση των στόχων καθώς και άλλα συγκεκριμένα θέματα. Το κείμενο του ψηφίσματος επισυνάπτεται στην παρούσα γνωμοδότηση ως παράρτημα 2.

4.3.3. Η συζήτηση στη Βουδαπέστη οδήγησε τελικά σε μια πρωτοβουλία για διμερή συνάντηση των εκπροσώπων των οικονομικών και συνδικαλιστικών κύκλων της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, το επίκεντρο της οποίας θα είναι η ανταλλαγή απόψεων για τη δημιουργία μιας άλλης διάβασης του Δούναβη μεταξύ των δύο χωρών. Οι συμμετέχοντες κάλεσαν επιμόνως την ΟΚΕ να συμμετάσχει στη συνάντηση αυτή, η οποία θα πραγματοποιηθεί τον Φεβρουάριο του 2000 στις πόλεις Βιντίν (Βουλγαρία) και στο Καλαφά (Ρουμανία).

5. Πρακτικές συνέπειες για τις μελλοντικές εργασίες της ΟΚΕ

5.1. Η πρώτη συνεδρίαση για το Διάδρομο στα πλαίσια του διαρθρωτικού διαλόγου ήταν επιτυχής και επιβεβαίωσε κατ' αυτόν τον τρόπο τις απόψεις της ΟΚΕ. Το ουσιαστικό ερώτημα είναι πλέον με ποιο τρόπο μπορεί να εξασφαλισθούν στο μέλλον η οργάνωση, η συνοδεία και ο συντονισμός του διαρθρωμένου διαλόγου στους διαδρόμους και τις μεταφορικές περιοχές — τουλάχιστον για ένα ορισμένο διάστημα. Από αυτό προκύπτουν τρία επίπεδα δράσης:

- α) η ανάληψη των συντονιστικών εργασιών από την ΟΚΕ (βλ. επίσης τις κοινές συμβουλευτικές επιτροπές),
- β) η διεξαγωγή και η οικονομική εξασφάλιση των συνεδριάσεων για το διάδρομο και
- γ) η σύναψη επαφών και η δημιουργία ομαδικών διαρθρώσεων στις εμπλεκόμενες χώρες.

5.2. Το πρώτο βήμα για τη μεταφορά των εργασιών στην ΟΚΕ είναι η σύσταση μιας μόνιμης ομάδας μελέτης. Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών της ομάδας μελέτης, αναμένεται να εκδοθεί σχετική απόφαση. Συγκεκριμένες προτάσεις για τον προσανατολισμό των εργασιών της μόνιμης ομάδας μελέτης το προσεχές έτος περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 6.

5.3. Η πραγματοποίηση και η οικονομική κάλυψη των συναντήσεων για το Διάδρομο προϋποθέτει μια επαγγελματική οργάνωση. Εάν χρειαστεί, πρέπει να διατεθούν κονδύλια για την κάλυψη των εξόδων ταξιδιού, προκειμένου να εξασφαλιστεί μια ισόρροπη συμμετοχή. Οι συναντήσεις πρέπει να προετοιμάζονται ως προς το περιεχόμενό τους και τα αποτελέσματά τους πρέπει να καταγράφονται. Η επικοινωνία των συμμετεχόντων και για τα διαστήματα μεταξύ των συναντήσεων πρέπει να εξασφαλίζεται από έναν κεντρικό μεσολαβητή. Η ΟΚΕ δεν μπορεί να διασφαλίσει την εκτέλεση των πρακτικών αυτών εργασιών καθόλη τη διάρκειά τους λόγω των ανειλημμένων υποχρεώσεών της.

Προκειμένου να συγκεντρωθούν οι απαραίτητες πρακτικές ενισχύσεις, είναι χρήσιμο να καταστρωθεί ένα σχέδιο προσαρμοσμένο τις δεδομένες δυνατότητες στήριξης που να περιλαμβάνει όλα τα κοινοτικά προγράμματα. Εξάλλου, η διαδικασία αυτή επιβαρύνεται από την υφιστάμενη διάκριση των χωρών στα προγράμματα Phare και Tacis, τα οποία δεν έχουν πολυμερή χαρακτήρα.

Ένα σημαντικό θέμα, όχι μόνο από οικονομική άποψη, αλλά και σε σχέση με το πολιτικό βάρος που θα δοθεί σε μια παρόμοια πρωτοβουλία, είναι από την άποψη αυτή η δημιουργία ενός δικτύου υποστήριξης. Από τις προκαταρκτικές συνομιλίες με μεμονωμένα πρόσωπα προκύπτει μια απόλυτη συγκατάβαση.

5.4. Η δημιουργία συνεργατικών διαρθρώσεων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στους διαδρόμους και τις μεταφορικές περιοχές εξαρτάται ουσιαστικά από το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων. Ταυτόχρονα όμως, οι διαρθρώσεις αυτές αποτελούν προϋπόθεση μιας ορθολογικής οργάνωσης των εργασιών και η δημιουργία τους έχει προταθεί σε πολλές μεμονωμένες περιπτώσεις. Υπενθυμίζεται ότι από το ερωτηματολόγιο της ΟΚΕ το 1998 προέκυψε σαφής προτίμηση για τον ορισμό συντονιστών από τους κόλπους των ενδιαφερομένων. Έτσι, τα συνδικάτα του κλάδου των μεταφορών άρχισαν εν μέρει να συγκροτούν ομάδες για τους διαδρόμους. Οι συγκεκριμένες ενέργειες και ιδέες θα γνωστοποιηθούν περαιτέρω στις ενδιαφερόμενες πλευρές.

6. Προοπτικές

6.1. Οι διαβουλεύσεις για τους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους και τις περιοχές μεταφορών θα πρέπει να προαγάγουν την οικονομική και κοινωνική εξέλιξη και τη συνεργασία στην Ευρώπη. Οι μέχρι τούδε εμπειρίες καταδεικνύουν ότι η πρωτοβουλία της ΟΚΕ καλύπτει ένα σημαντικό κενό και μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών ομάδων. Κατ' αυτήν την έννοια, πρέπει να δοθεί συνέχεια στις εμπειρίες της Βουδαπέστης και τα συμπεράσματα για το Διάδρομο IV. Η ΟΚΕ θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διοργανώσει το προσεχές έτος και άλλες συναντήσεις για τους διαδρόμους και να ενισχύσει περαιτέρω το δίκτυο των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων. Βεβαίως, υπάρχει πάντα η δυνατότητα να διοργανωθεί σε συνεργασία με την Επιτροπή κοινή ακρόαση για την τελική έκθεση ΤΙΝΑ. Στα πλαίσια των εργασιών αυτών θα συνεκτιμηθούν και οι προτάσεις που θα επακολουθήσουν.

6.2. Η προβληματική της ανάπτυξης πέραν των συνόρων μίας διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα θέμα που έχει επισημανθεί επανειλημμένα. Κατά τρόπο ανάλογο με την περιγραφή των καθηκόντων της γραμματείας ΤΙΝΑ, η ΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να αναληφθεί δράση στο χώρο της τεχνικής και πολιτικής υποστήριξης της διαμόρφωσης των διαδρόμων, ιδιαίτερος στην περιοχή της ΚΑΚ (Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών). Όσον αφορά τα προσεχή βήματα που θα γίνουν σχετικά με τις διαβουλεύσεις με τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες για έναν άλλο διάδρομο ή μια άλλη περιοχή μεταφορών, πρέπει να εξασφαλισθεί η συμμετοχή της ΚΑΚ.

6.3. Για την υποστήριξη της συνεργασίας στους διαδρόμους θα ήταν σκόπιμο να δημιουργηθούν γραμματείες, όπως συνέβη στην περίπτωση του Διαδρόμου IV με προσωπική πρωτοβουλία. Η ΟΚΕ συνιστά να θεσπιστεί μια γενική ρύθμιση για τις περιπτώσεις αυτές.

6.4. Η βασική αρχή που διέπει τους διαδρόμους και τις περιοχές μεταφοράς στηρίζεται στις συνδυασμένες μεταφορές. Ωστόσο, στην πράξη παρατηρούνται ορισμένα συστηματικά κενά. Στο μέλλον πρέπει να συνεκτιμηθούν με καλύτερο τρόπο στη συζήτηση και οι αερολιμένες, η εσωτερική ναυσιπλοΐα και οι θαλάσσιοι λιμένες καθώς και οι δημόσιες συγκοινωνίες στις σχετικές αστικές περιοχές.

6.5. Η αρχή της συνεργασίας στον τομέα των μεταφορών και της περιφερειακής πολιτικής στην περίπτωση ενός διαδρόμου προσκρούει και στα συμφέροντα κοινωνικοοικονομικών ομάδων στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια παρόμοια πρωτοβουλία έχει αναληφθεί, για παράδειγμα, στο Διάδρομο V και την επέκτασή του έως την Ισπανία στα πλαίσια των διευρωπαϊκών δικτύων. Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να συνεκτιμηθούν όπου αυτό ενδείκνυται.

6.6. Στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις (βλ. υποσημείωση 2, σ. 12), η ΟΚΕ απέδωσε ιδιαίτερη σημασία στην υποστήριξη της συνεργασίας στην περίπτωση δύο διαδρόμων: του Διαδρόμου VII (Δούναβης) και του Διαδρόμου X (στην περιοχή της Πρώην Γιουγκοσλαβίας). Το ενδιαφέρον αυτό εκδηλώθηκε με σαφήνεια εκ μέρους των ενδιαφερομένων κοινωνικοοικονομικών ομάδων. Τονίζεται για άλλη μια φορά ότι, όταν το επιτρέψει η πολιτική κατάσταση, το ενδιαφέρον αυτό είναι σκόπιμο να προσλάβει τη μορφή πρακτικής συνεργασίας.

6.7. Τέλος, επισημαίνεται ότι πολύ λίγα πράγματα είναι γνωστά σχετικά με τις εργασίες στις περιοχές μεταφορών. Σε σύγκριση με την ανάπτυξη των διαδρόμων φαίνεται ότι το κενό αυτό θα πρέπει να καλυφθεί.

6.8. Οι απόψεις και οι δραστηριότητες της ΟΚΕ πρέπει να προβάλλονται διαρκώς στην Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ιδιαίτερα με χρησιμοποίηση των πολιτικών επαφών του ΕΚ με τα κοινοβούλια των ενδιαφερομένων κρατιδίων και περιφερειών, έτσι ώστε, ως βήμα εκπροσώπησης των οργανωμένων κοινωνικών ομάδων συμφέροντος στην Ευρώπη, να μπορέσει να εκπληρώσει το ρόλο της για την δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού συστήματος μεταφορών, στο πλαίσιο της λεγόμενης διαδικασίας για την παρακολούθηση της υλοποίησης της δήλωσης του Ελσίνκι.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Παράρτημα στα πρακτικά της συνεδρίασης της Επιτροπής Προσανατολισμού για το Διάδρομο IV

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΟΚΕ) είναι ένα συμβουλευτικό όργανο το οποίο εκπροσωπεί οργανώσεις των εργοδοτών, εργατικά συνδικάτα και ιδιαίτερες ομάδες συμφερόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΟΚΕ έχει δραστηριοποιηθεί ιδιαίτερος για να προωθήσει τη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών ομάδων συμφερόντων των ενδιαφερόμενων χωρών στις διεργασίες για τη διεύρυνση. Στόχος είναι η προαγωγή μιας ταχείας και σταθερής ανάπτυξης με στόχο την οικονομική και κοινωνική πρόοδο. Βάσει των υφιστάμενων ευρωπαϊκών συμφωνιών έχουν συσταθεί συμβουλευτικές επιτροπές, για παράδειγμα, με τη Βουλγαρία και την Τουρκία.

Στα πλαίσια της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών, η ΟΚΕ συμμετείχε ενεργά από την πρώτη διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στην Πράγα το 1991 με κύριο στόχο τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων, προωθώντας μια από τις 10 βασικές αρχές που συμπεριλήφθηκαν τελικά στη Δήλωση του Ελσίνκι προκειμένου να καθορισθεί το μελλοντικό πανευρωπαϊκό σύστημα μεταφορών.

Από την άποψη αυτή, οι εργασίες στους διαδρόμους έχουν καθοριστική σημασία επειδή βοηθούν στη δημιουργία μιας αποτελεσματικής υποδομής μεταφορών, η οποία αποτελεί τη σπονδυλική στήλη της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η ΟΚΕ προσφέρει την υποστήριξη της στην Επιτροπή Προσανατολισμού για το Διάδρομο IV συνεισφέροντας την εμπειρογνώμοσύνη και τις επαφές της, για να επιτραπεί στα μέλη να διεξαγάγουν διαβουλεύσεις με εκπροσώπους της βιομηχανίας και των κοινωνικοοικονομικών ομάδων του κλάδου των μεταφορών, ώστε να επιλυθούν λειτουργικά προβλήματα και να συζητηθούν θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη οποτεδήποτε αυτό ενδείκνυται. Η ΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι τα τεράστια ποσά που έχουν επενδυθεί στις υποδομές πρέπει να συνοδευτούν από προσπάθειες για την ανάπτυξη της ποιότητας των μεταφορικών υπηρεσιών. Η προσπάθεια αυτή μπορεί να αποβεί επιτυχής μόνο εφόσον οι ενδιαφερόμενες πλευρές συμμετάσχουν στις σχετικές εργασίες σε πρώιμο στάδιο.

Η ΟΚΕ επιθυμεί να υποστηρίξει τις εργασίες της Επιτροπής προσανατολισμού για το Διάδρομο IV σε στενή επαφή με τη γραμματεία που ιδρύεται σήμερα στη Δρέσδη, ακολουθώντας τα κυριότερα μελλοντικά θέματα που θα συζητηθούν στην ημερήσια διάταξη του προγράμματος εργασιών, όπως π.χ. οι συνοριακές διαβάσεις και η κατασκευή γέφυρας/φράγματος στο Δούναβη. Επίσης, προτείνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών που συνάγει η ομάδα μελέτης της συνεργαζόμενη με τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες στα πλαίσια του διαδρόμου.

Προτείνεται να αρχίσουν οι δραστηριότητες αυτές τους προσεχείς μήνες και να υποβληθεί έκθεση για τα αποτελέσματα στην αμέσως επόμενη συνεδρίαση της Επιτροπής Προσανατολισμού. Αναλόγως με την ημερήσια διάταξη, ίσως να ενδείκνυται να προσκληθούν ορισμένοι εμπειρογνώμονες οι οποίοι θα έχουν συμμετάσχει στις μέχρι τότε εργασίες για να προσέλθουν και να συζητήσουν με τα μέλη της Επιτροπής Προσανατολισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Ψήφισμα

Οι εκπρόσωποι κοινωνικοοικονομικών ομάδων από τις χώρες που συμμετείχαν στη συνεδρίαση για το Διάδρομο IV που πραγματοποιήθηκε στη Βουδαπέστη στις 26 και 27 Οκτωβρίου 1999 κατόπιν προσκλήσεως της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την υποστήριξη του Ουγγρικού Υπουργείου Μεταφορών και των Ουγγρικών Σιδηροδρόμων (MAV),

- A. Ακολουθώντας τις αρχές και τα μέσα της Δήλωσης του Ελσίνκι, ο στόχος των οποίων είναι να διασφαλιστεί η βιώσιμη κινητικότητα προσώπων και εμπορευμάτων κάτω από τις καλύτερες δυνατές κοινωνικές συνθήκες και συνθήκες ασφάλειας, με παράλληλη προστασία του ανταγωνισμού και του περιβάλλοντος.
- B. Τονίζοντας ιδιαίτερος τη δέκατη αρχή της Δήλωσης του Ελσίνκι, στην οποία απευθύνεται έκκληση για τη διενέργεια διαβουλεύσεων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στα πλαίσια της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών.
- Γ. Έχοντας υπόψη το έργο που έχει επιτελεσθεί από τις ενδιαφερόμενες πλευρές, και συγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τους Υπουργούς Μεταφορών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των Υπουργών Μεταφορών (ΕΔΥΜ), την Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ-ΟΕΕ) και των Επιτροπών Προσανατολισμού του Σιδηροδρομικού Διαδρόμου.
1. εκφράζουν την επιθυμία να προωθηθεί μια στενότερη συνεργασία στο Διάδρομο IV, προκειμένου οι πανευρωπαϊκοί διάδρομοι να καταστούν το μέσο για την παραγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής σε όλη την Ευρώπη·
 2. ζητούν να αποτελέσει η διαβούλευση με τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες αναπόσπαστο στοιχείο της συνεργασίας στα πλαίσια του Διαδρόμου και να βρεθούν οι οικονομικοί πόροι που απαιτούνται για την υλοποίηση του στόχου αυτού·
 3. τονίζουν την ανάγκη περισσότερης διαφάνειας και πληροφόρησης, και όσον αφορά τις θεσμικές διαρθρώσεις·
 4. συνιστούν να πραγματοποιούνται τακτικά συνεδριάσεις σε στενή συνεργασία με τις Επιτροπές Προσανατολισμού των διαδρόμων οι οποίες θα επικεντρώνονται στα βασικά θέματα σε περίπτωση που πρέπει να αναζητηθούν πρακτικές λύσεις·
 5. ζητούν την βοήθεια των άλλων πλευρών και υποστήριξη για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων αυτών. Παράλληλα, θεωρούν σκόπιμο να ανατεθεί συντονιστικός ρόλος στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή·
 6. τονίζουν ιδιαίτερος τα ακόλουθα θέματα όσον αφορά το Διάδρομο IV:
 - την πραγματοποίηση ακρόασης με αντικείμενο την έκθεση της αξιολόγησης των αναγκών σε μεταφορικές υποδομές (TINA),
 - την αναζήτηση λύσης για το πρόβλημα της κατασκευής νέας γέφυρας πάνω από το Δούναβη, με τη χρήση του μέτρου για τις διαρθρωτικές προενταξιακές πολιτικές (ISPA), προκειμένου να αξιολογηθεί ο κοινωνικοοικονομικός αντίκτυπος του έργου αυτού, λαμβανομένων υπόψη και των συμφερόντων της Ρουμανίας όσο αφορά τη βόρεια διασύνδεση του Διαδρόμου IV, με την πιθανότητα συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων πλευρών· η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προσφέρεται να διευθύνει τη συζήτηση εφόσον κληθεί να πράξει αναλόγως,
 - την έκθεση του Διαδρόμου για το περιβάλλον και τις μεταφορές, συμπεριλαμβανομένων πτυχών που έχουν σχέση με το κοινωνικό κόστος και την αποτελεσματικότητα,
 - τις κοινές προσπάθειες για τη βελτίωση της διαλειτουργικότητας και της διάβασης των συνόρων.

Βουδαπέστη, Οκτώβριος 1999

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Προσχέδιο κανονισμού της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81, παράρτημα 3 της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ ναυτιλιακών εταιριών τακτικών γραμμών (κοινοπραξίες) δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 479/92 του Συμβουλίου»⁽¹⁾

(2000/C 117/04)

Στις 20 Δεκεμβρίου 1999, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απεφάσισε, βάσει των άρθρων 23 (2) και 25 του Εσωτερικού της Κανονισμού, να καταρτίσει γνωμοδότηση για το ανωτέρω προσχέδιο κανονισμού.

Το τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Φεβρουαρίου 2000 με βάση την εισηγητική έκθεση της Δρος Μπρεδέμα-Σαββοπούλου.

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 121 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Κατά την υιοθέτηση των τεσσάρων κανονισμών για τις θαλάσσιες μεταφορές το 1986, που αποτελούν το πρώτο στάδιο της κοινής ναυτιλιακής πολιτικής της ΕΕ, το Συμβούλιο είχε καλέσει την Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσο είναι αναγκαίο να υποβληθούν νέες προτάσεις σχετικά με τον ανταγωνισμό, μεταξύ άλλων, στις κοινοπραξίες ναυτιλιακών εταιριών τακτικών γραμμών. Η Επιτροπή είχε αναλάβει την υποχρέωση να υποβάλει εντός ενός έτους στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με το κατά πόσο είναι αναγκαίο να χορηγηθεί απαλλαγή ανά κατηγορίες στις κοινοπραξίες ναυτιλιακών εταιριών τακτικών γραμμών. Το Συμβούλιο παρατηρούσε τότε ότι «Όταν αντικείμενο και αποτέλεσμα των κοινών επιχειρήσεων και κοινοπραξιών είναι η επίτευξη τεχνικών βελτιώσεων ή η συνεργασία, σύμφωνα με το άρθρο 2, ή όταν συμπαγείς κοινοπραξίες καλύπτουν ελάχιστον μόνο μερίδιο της αγοράς, η απαγόρευση που θεσπίζεται στο άρθρο 85, παράρτημα 1, της Συνθήκης δεν ισχύει».

1.2. Σε έκθεση της Επιτροπής με θέμα «Το μέλλον της κοινοτικής ναυτιλίας — Μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας της κοινοτικής ναυτιλίας»⁽²⁾ αναγνωριζόταν η ανάγκη να καταστεί σαφής η θέση των κοινοπραξιών απέναντι στους κανόνες του ανταγωνισμού, σαν ένα από τα θετικά μέτρα για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα του κοινοτικού στόλου. Η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για τα ως άνω μέτρα τόνιζε «τη σημασία να εξευρεθεί εγκαίρως μία αποδεκτή λύση του ζητήματος αυτού (των κοινοπραξιών), ανάλογη εκείνης που βρέθηκε για τις συνδιασκέψεις πλοίων γραμμών στο πρώτο στάδιο της ναυτιλιακής πολιτικής»⁽³⁾.

1.3. Μετά από προσεκτική εξέταση των πρόσθετων στοιχείων που της είχαν παρασχεθεί σχετικά με τις κοινοπραξίες, η Επιτροπή υπέβαλε τον Ιούνιο του 1990 «Έκθεση σχετικά με τη δυνατότητα εξαίρεσης κατά κατηγορίες, των συμφωνιών που συνάπτουν κοι-

νοπραξίες στις τακτικές θαλάσσιες μεταφορές»⁽⁴⁾, μαζί με μία πρόταση για «Κανονισμό του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 85, παράρτημα 3 της Συνθήκης επί ορισμένων κατηγοριών συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ ναυτιλιακών εταιριών».

1.4. Στις 25 Φεβρουαρίου 1992, το Συμβούλιο υιοθέτησε τον εκτελεστικό κανονισμό 479/92⁽⁵⁾ ο οποίος εξουσιοδοτούσε την Επιτροπή να εφαρμόσει, με κανονισμό, το άρθρο 85, παράρτημα 3 της Συνθήκης, προκειμένου να εξαιρεθούν οι κοινές δραστηριότητες των κοινοπραξιών τακτικών γραμμών από την απαγόρευση περί ασυμβίβαστου με τον ανταγωνισμό του άρθρου 85, παράρτημα 1.

1.5. Η ΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση⁽⁶⁾ για τον εν λόγω εκτελεστικό κανονισμό, στην οποία επικροτούσε τη θετική αξιολόγηση της Επιτροπής όσον αφορά τις κοινοπραξίες τακτικών γραμμών και τόνιζε την ανάγκη να αποφευχθεί η γραφειοκρατία. Η ΟΚΕ έκρινε ότι οι κοινοπραξίες τακτικών γραμμών μπορούν να ορισθούν γενικά ως «συνεταιριστικές επιχειρήσεις του ναυτιλιακού τομέα στα πλαίσια των οποίων οι τακτικές ναυτιλιακές γραμμές διεκπεραιώνουν ποικιλία δραστηριοτήτων σε κοινή βάση, με σκοπό να επιτύχουν τα απαραίτητα πλεονεκτήματα οικονομικών κλίμακας και ορθολογικής παροχής υπηρεσιών σε συγκεκριμένο κλάδο». Ανέφερε ότι η σημασία και η χρησιμότητα των κοινοπραξιών ως μέσο ορθολογικής οργάνωσης της μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων τυγχάνει ευρείας αναγνώρισης, και επικροτούσε το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι «Η ναυτιλιακή βιομηχανία της Κοινότητας πρέπει να επιτύχει τις αναγκαίες οικονομίες κλίμακας για να είναι σε ανταγωνιστική θέση στην παγκόσμια αγορά τακτικών θαλάσσιων μεταφορών» και ότι «Οι κοινοπραξίες μπορούν να βοηθήσουν ώστε να εξευρεθούν τα απαραίτητα μέσα για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των δρομολογίων που εξυπηρετούνται από τις τακτικές θαλάσσιες μεταφορές, και για την προώθηση της τεχνικής και οικονομικής προόδου».

⁽¹⁾ ΕΕ C 379 της 31.12.1999, σ. 13.

⁽²⁾ COM(89) 266 τελικό της 3ης Αυγούστου 1989.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ — ΕΕ C 56 της 7.3.1990, σ. 70.

⁽⁴⁾ COM(90) 260 τελικό.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 55 της 29.2.1992, σ. 3.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 69 της 18.3.1991, σ. 16.

1.6. Αφού παρατηρούσε ότι ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 4056/86 του Συμβουλίου⁽¹⁾ είχε παραχωρήσει στις διασκέψεις τακτικών γραμμών απαλλαγή ανά κατηγορίες από τους κανόνες περί ανταγωνισμού, η ΟΚΕ κατέληγε στο συμπέρασμα ότι είναι απαραίτητο ένα κανονιστικό καθεστώς για τις κοινοπραξίες τακτικών γραμμών και ότι χρειαζόταν ένας νέος χωριστός κανονισμός που να χορηγεί απαλλαγή ανά κατηγορίες επειδή οι κοινοπραξίες διαφέρουν ριζικά από τις διασκέψεις, τόσο από άποψη διάρθρωσης όσο και λειτουργίας. Ωστόσο, η ΟΚΕ εξέφραζε την άποψη ότι η Επιτροπή θα πρέπει να γίνει σαφέστερη σε ότι αφορά τις προθέσεις της σχετικά με τους όρους και προϋποθέσεις απαλλαγής ανά κατηγορίες. Οι προϋποθέσεις αυτές θα πρέπει να προστατεύουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό σε τρία επίπεδα: στο εσωτερικό της κοινοπραξίας, στο εσωτερικό της διάσκεψης και στα πλαίσια της συγκεκριμένης μεταφορικής υπηρεσίας. Η ΟΚΕ τασσόταν υπέρ μίας νομικής μεταχείρισης των κοινοπραξιών που θα υπόκειται σε ελέγχους και ισορροπίες και δεν θα εξουσιοδοτεί εν λευκώ ούτε την Επιτροπή ούτε τις κοινοπραξίες. Η βασική αντίρρηση της ΟΚΕ αφορούσε τη συμπερίληψη των συνδυασμένων μεταφορών στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού για τις κοινοπραξίες. Κατά την άποψή της, ο περίπλοκος αυτός τομέας απαιτούσε χωριστό κανονισμό. Ο εκτελεστικός κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 479/92 συμφώνησε με τα συμπεράσματα της ως άνω γνωμοδότησης της ΟΚΕ.

1.7. Στις 20 Απριλίου 1995, η Επιτροπή ενέκρινε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 870/95⁽²⁾ σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράρτημα 3 της Συνθήκης για τις κοινοπραξίες τακτικών γραμμών. Ο κανονισμός αυτός εξαιρούσε όλες τις συμφωνίες των οποίων στόχος ήταν η συνεκμετάλλευση τακτικών γραμμών, υπό την προϋπόθεση να πληρούν τους όρους και τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στον κανονισμό. Επίσης, προέβλεπε ότι για να τύχει μία κοινοπραξία απαλλαγής ανά κατηγορίες θα έπρεπε να έχει μερίδιο μεταφορικής υπηρεσίας που να μην υπερβαίνει ορισμένο επίπεδο. Συγκεκριμένα, αναφέρονταν τρία επίπεδα μεριδίου μεταφορικής υπηρεσίας:

- μερίδιο μεταφορικής υπηρεσίας 30-35 % που σήμαινε την αυτόματη απαλλαγή μίας κοινοπραξίας·
- μερίδιο μεταφορικής υπηρεσίας μεταξύ 30-35 % και 50 %, που επέτρεπε σε μία κοινοπραξία να υποβάλει αίτηση απαλλαγής βάσει μίας απλουστευμένης διαδικασίας αντιρρήσεων·
- μερίδιο μεταφορικής υπηρεσίας άνω του 50 %, που απαιτούσε την υποβολή αίτησης από την κοινοπραξία για μεμονωμένη απαλλαγή.

1.8. Ο κανονισμός περιείχε συμπληρωματικούς όρους και υποχρεώσεις, όπως π.χ. τη μη εισαγωγή διακρίσεων μεταξύ λιμένων στην ΕΕ και την πραγματοποίηση διαβουλεύσεων με τους χρήστες μεταφορών. Τέλος, περιείχε ορισμένες διατάξεις περί διατήρησης των υφιστάμενων συνθηκών για τις συμφωνίες μεταξύ κοινοπραξιών που ίσχυαν κατά την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή του κανονισμού.

1.9. Η ΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση⁽³⁾ σχετικά με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 870/95 στην οποία συναγόταν το συμπέρασμα ότι πρέπει να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των χρηστών και των κοινοπραξιών, και ότι πρέπει να διαφυλαχθεί η ανταγωνιστική θέση των ναυτιλιακών εταιριών που δεν είναι μέλη κοινοπραξιών. Επίσης, πρέπει να διατηρηθεί ευελιξία για τις κοινοπραξίες προκειμένου να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των χρηστών. Τέλος, η ΟΚΕ υπεστήριζε ότι ορισμένα σημεία του σχεδίου κανονισμού έπρεπε να διασαφηνισθούν και να επανεξετασθούν.

2. Ο προτεινόμενος κανονισμός της Επιτροπής

2.1. Στην έκθεσή της για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95⁽⁴⁾, η Επιτροπή έκρινε ότι ο κανονισμός είχε εφαρμοθεί αποτελεσματικά, και εξέταζε διάφορες επιλογές πολιτικής για το νομικό καθεστώς που θα ίσχυε μετά τη λήξη του κανονισμού στις 21 Απριλίου 2000. Η Επιτροπή συμπέρανε ότι, έχοντας υπόψη την κτηθείσα εμπειρία και για λόγους νομικής ασφάλειας, η πλέον ενδεδειγμένη ενέργεια θα ήταν η παράταση της ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95 με τροποποιήσεις μέχρι την 21η Απριλίου 2005.

2.2. Οι βασικές αλλαγές που προβλέπονται στον προτεινόμενο κανονισμό είναι οι εξής:

- μεταστροφή από το μερίδιο μεταφορικής υπηρεσίας στο μερίδιο αγοράς (κάθε αγοράς στην οποία δρα η κοινοπραξία)·
- εξαιρούνται οι ρήτρες αποκλειστικότητας για τη ναύλωση χώρου·
- δέκα κοινοπραξίες που έχουν απαλλαγεί βάσει της διαδικασίας αντιρρήσεων εξακολουθούν να τυγχάνουν απαλλαγής·
- οι κοινοποιήσεις που υποβάλλονται βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95 εξετάζονται αυτομάτως βάσει του νέου κανονισμού·
- οι προηγούμενες διατάξεις περί διατήρησης των υφιστάμενων συνθηκών προφανώς διαγράφονται·
- η διατύπωση απλουστεύεται, όπου αυτό ενδείκνυται.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Οκτώ χρόνια μετά την έγκριση του πρώτου κανονισμού για τις κοινοπραξίες⁽⁵⁾ η ΟΚΕ σημειώνει τις ευρείες και ραγδαίες αλλαγές που συντελούνται στη διεθνή αγορά τακτικών ναυτιλιακών γραμμών. Οι κανονισμοί για τις κοινοπραξίες ισχύουν για τις κοινοπραξίες που «εκτελούν τακτικά δρομολόγια διεθνών θαλάσσιων μεταφορών εμπορευμάτων, κυρίως μέσω εμπορευματοκιβωτίων». Η χρησιμοποίηση εμπορευματοκιβωτίων αυξάνεται όλο

⁽³⁾ ΕΕ C 195 της 18.7.1994, σ. 20.

⁽⁴⁾ 20 Ιανουαρίου 1999.

⁽⁵⁾ Η. Kreis: «Πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και διεθνής ναυτιλία» Fordham International Law Journal (1989-90), 411· J. Temple Lang: Ανασκόπηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τις μεταφορές (1993), 405· P. Ruttlely: Ανασκόπηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας (1991), 9· EMLO Έκδοση 1993.

⁽¹⁾ ΕΕ L 378 της 31.12.1986, σ. 4.

⁽²⁾ ΕΕ L 80 της 21.4.1995, σ. 7.

και περισσότερο στις τακτικές ναυτιλιακές γραμμές. Οι θαλάσσιες μεταφορές εμπορευματοκιβωτίων διπλασιάστηκαν κατά την περίοδο 1989-1998 και αυξήθηκαν από 249 σε 509 εκατομμύρια τόνους. Πρόκειται για ετήσια αύξηση κατά 11 %. Σύμφωνα με πρόσφατες κατά προσέγγιση εκτιμήσεις, υπάρχουν προοπτικές ακόμη ταχύτερης επέκτασης του τομέα των εμπορευματοκιβωτίων. Τούτο οφείλεται κυρίως στην αύξηση των μεταφορών μεταποιημένων ή ημι-μεταποιημένων προϊόντων. Αναμένεται, κατά τα κατά τα προσεχή έτη να υπάρξει μεταστροφή των μεταφορών ορισμένων χύδην φορτίων (π.χ. σιτηρά, λιπάσματα, ζάχαρη) προς τις μεταφορές δια εμπορευματοκιβωτίων. Μία αναστροφή της παραπάνω τάσης δεν είναι καθόλου πιθανή. Ειδικότερα, μετά την έγκριση του πρώτου κανονισμού για τις κοινοπραξίες κατά την περίοδο 1993-1997, η αύξηση των θαλάσσιων μεταφορών με εμπορευματοκιβώτια ήταν τεράστια και ανήλθε σε 44 %⁽¹⁾ (σε τόνους). Οι εν λόγω αλλαγές «οδήγησαν στη μετατροπή ενός τομέα εντάσεως εργασίας σε έναν τομέα που έχει τώρα υψηλή ένταση κεφαλαίου»⁽²⁾. Οι αλλαγές αυτές, αφενός μεν, απέφεραν όφελι όσον αφορά το επίπεδο των υπηρεσιών στους ναυλωτές, αφετέρου δε, είχαν ως αποτέλεσμα την αναδιοργάνωση της απασχόλησης στη θάλασσα και στην ξηρά. Πράγματι, τα εμπορευματοκιβώτια έχουν καταστεί σημαντικός παράγοντας στη διαδικασία παγκοσμιοποίησης, που επιφέρει γενικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές τόσο στις αναπτυσσόμενες όσο και στις αναπτυγμένες χώρες⁽³⁾.

3.2. Η παραπάνω τάση της αγοράς συνέπεσε χρονικά με άλλες αλλαγές στον τομέα των τακτικών ναυτιλιακών γραμμών που είχαν επιπτώσεις στη νομοθεσία περί ανταγωνισμού και συγκεκριμένα: η μείωση του ρόλου των διασκέψεων, η αύξηση της σημασίας των κοινοπραξιών, και η συγκέντρωση/ενοποίηση σε μεγάλες μονάδες. Ο τομέας των τακτικών ναυτιλιακών γραμμών χαρακτηρίζεται πρόσφατα από συνεχείς συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων με αποτέλεσμα τη δημιουργία ναυτιλιακών «κολοσσών» που εκμεταλλεύονται εκατοντάδες πλοία καθέναν και έχουν δίκτυα διανομής σε παγκόσμια κλίμακα. Η εξέλιξη αυτή των εν λόγω «κολοσσών» έρχεται σε αντίθεση με την κατάσταση που επικρατεί στην αγορά της μεταφοράς φορτίων χύδην, όπου το μικρό μέγεθος της εταιρίας δεν αποτελεί εξαίρεση, αλλά τον κανόνα. Ενώ οι κοινοπραξίες αποτελούν ευπρόσδεκτο φαινόμενο που διευκολύνει την επιβίωση των επιχειρήσεων μικρού και μεσαίου μεγέθους, είναι προφανές ότι πρέπει να διαφυλαχθούν τα συμφέροντα των μικρών και μεσαίων μεγέθους μελών έναντι των «κολοσσών» μελών μίας κοινοπραξίας. Διαφορετικά, οι κοινοπραξίες ενδέχεται να καταστούν ένα από τα οχήματα αύξησης της τάσης προς συγκέντρωση.

3.3. Όσον αφορά τη μελλοντική χάραξη πολιτικής και θέσπιση κανόνων, οι παραπάνω εξελίξεις θα πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στους πλοιοκτήτες, τους χρήστες (ναυλωτές/παραλήπτες) και τους λιμένες. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη «τη μεταβαλλόμενη και δυναμική φύση των κοινοπραξιών»⁽²⁾ κατά τη μελλοντική χάραξη πολιτικής όσον αφορά το φαινόμενο των κοινοπραξιών.

3.4. Για τους προαναφερόμενους λόγους, ενώ αναγνωρίζει «τη χρησιμότητα των κοινοπραξιών για την οικονομική και τεχνική πρόοδο της ναυτιλίας»⁽⁴⁾, η ΟΚΕ, σύμφωνα με προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, επαναλαμβάνει την ανάγκη να διασφαλισθούν η διαφάνεια και ο ανταγωνισμός έναντι άλλων μελών κοινοπραξιών, καθώς επίσης και έναντι μη μελών κοινοπραξιών (αουτσάιντερ) που έχουν δραστηριότητες στον εν λόγω τομέα των τακτικών ναυτιλιακών γραμμών, όπως προβλέπεται στα άρθρα 5 και 8 του προσχεδίου κανονισμού. Επίσης, η προώθηση των συμφερόντων των χρηστών και των λιμένων θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθεί στο «οπλοστάσιο» των νομικών μέτρων. Οι παραπάνω υποδείξεις θα πρέπει να μετατραπούν στο μέλλον σε νομικές παραμέτρους στα πλαίσια των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ για τις κοινοπραξίες.

3.5. Έχοντας υπόψη τις παραπάνω εκτιμήσεις η ΟΚΕ υποστηρίζει, προς το παρόν, ότι η παράταση της ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95 μέχρι το έτος 2005, υπό την επιφύλαξη των προτεινόμενων τροποποιήσεων, είναι η καλύτερη δυνατή επιλογή. Συνεπώς, επικροτεί πλήρως την πρόταση της Επιτροπής.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Ορισμοί ('Άρθρο 1)

4.1.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί σε γενικές γραμμές να αναφέρεται στον ορισμό των κοινοπραξιών ο όρος «κοινοπραξίες παροχής πολλαπλών μεταφορικών υπηρεσιών», ώστε να ληφθούν υπόψη οι πρόσφατες τάσεις της αγοράς όπου οι κοινοπραξίες παρέχουν υπηρεσίες σε περισσότερους του ενός τομείς. Πρόκειται για ευπρόσδεκτη διασαφήνιση του κειμένου.

4.2. Απαλλασσόμενες συμφωνίες ('Άρθρο 3)

4.2.1. Ο κανονισμός αναφέρει μεταξύ των απαλλασσόμενων δραστηριοτήτων (άρθρο 3ζ) τις συναφείς δραστηριότητες των κοινοπραξιών. Διασαφηνίζεται η δυνατότητα εφαρμογής της ανά κατηγορίες απαλλαγής σε ρήτρες αποκλειστικότητας (υποχρέωση των μελών της κοινοπραξίας να χρησιμοποιούν πλοία που ανήκουν στην κοινοπραξία και να μη μισθώνουν χώρο σε πλοία που ανήκουν σε τρίτους) και σε ρήτρες για τρίτους (υποχρέωση των μελών της κοινοπραξίας να μην παραχωρούν ούτε να μισθώνουν χώρο σε άλλους μεταφορείς στην τακτική μεταφορική υπηρεσία χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση των μελών της κοινοπραξίας). Πρόκειται για χρήσιμη διασαφήνιση βάσει της εμπειρίας που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95. Η νομική ασφάλεια αναμένεται να αυξηθεί.

4.3. Μεριδίο αγοράς ('Άρθρο 6)

4.3.1. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι ένας από τους όρους που πρέπει να πληρούνται, για να εφαρμοσθεί μία απαλλαγή, αφορά συγκεκριμένους περιορισμούς του μεριδίου αγοράς, ανάλογα με τη συγκεκριμένη φύση της κοινοπραξίας, στο 30-35 % ή 50 %, με

(1) Τα στοιχεία προέρχονται από το Howe Robinson Research Paper Nr 9, January 1999, «Containerization and Dry Bulk Trades».

(2) ΕΕ C 195 της 18.7.1994, σ. 20.

(3) «Επισκόπηση της αγοράς εμπορευματοκιβωτίων», Drewry, Οκτώβριος 1999.

(4) ΕΕ C 69 της 18.3.1991, σ. 16.

βάση τον όγκο των μεταφερόμενων εμπορευμάτων. Πρόκειται για την πλέον ευπρόσδεκτη και ουσιαστική τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95 που αναφερόταν στο «μερίδιο που κατέχει η κοινοπραξία στην απευθείας μεταφορά μεταξύ των σειρών λιμένων που εξυπηρετεί». Το «μερίδιο στη μεταφορά» απεδείχθη δύσκολο να υπολογισθεί στην πράξη. Σε γενικές γραμμές, το κριτήριο του μεριδίου αγοράς προσφέρεται περισσότερο, αν και ενδέχεται να εξακολουθήσουν να υπάρχουν ορισμένες δυσκολίες κατά την εφαρμογή του. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η διασαφήνιση της περιγραφής της συγκεκριμένης αγοράς.

4.3.2. Η εμπειρία που αποκτήθηκε με την εφαρμογή του κανονισμού του 1995 έδειξε ότι η προσέγγιση του μεριδίου στη μεταφορά βάσει ζευγών λιμένων δεν είναι αποτελεσματική. Δεν υπήρχαν συχνά στατιστικά στοιχεία βάσει ζευγών λιμένων ή εάν υπήρχαν, ήταν λανθασμένα ή/και παρωχημένα. Επιπλέον, οι περισσότερες στατιστικές βασίζονται στις εισαγωγές/εξαγωγές από ένα λιμένα/χώρα σε μια χώρα προορισμού και όχι σε ένα λιμένα. Για τους προαναφερόμενους λόγους και δεδομένου ότι οι λιμένες επιλέγονται συχνά για καθαρά λειτουργικούς λόγους, οι πληροφορίες βάσει μεριδίων στη μεταφορά/ζευγών λιμένων είχαν συχνά ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μίας παραπλανητικής ή/και διαστρεβλωμένης εικόνας. Ο ανταγωνισμός στις περισσότερες ναυτιλιακές γραμμές διεξάγεται μέσω ενός συνδυασμού πολλών λιμένων. Κατά την εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού χρησιμοποιείται συνήθως μία προσέγγιση βάσει του μεριδίου της αγοράς. Η προσέγγιση βάσει του μεριδίου μεταφορικής υπηρεσίας αποτελούσε εξαίρεση. Συνεπώς, η προτεινόμενη τροποποίηση θα ευθυγραμμίσει τον κανονισμό για τις κοινοπραξίες με άλλους κανονισμούς για ανά κατηγορίες απαλλαγές.

4.3.3. Η ΟΚΕ έχει ήδη επικρίνει την ανακριβή χρήση των όρων «σειρές λιμένων» και «απευθείας μεταφορά». Η υιοθέτηση του όρου «μερίδιο αγοράς» εξαλείφει ήδη μία πηγή αμφιβολίας όσον αφορά τους σχετικούς υπολογισμούς. Ωστόσο, η ΟΚΕ εξακολουθεί να πιστεύει ότι η Επιτροπή θα πρέπει να διευκρινίσει «κατά πόσο προτίθεται να λάβει υπόψη τη μεταφόρτωση κατά τον υπολογισμό του μεριδίου μεταφορικής υπηρεσίας»⁽¹⁾.

4.4. Διαδικασία αντιρρήσεων (Άρθρο 7)

4.4.1. Οι ίδιες παρατηρήσεις που αναφέρονται στο σημείο 4.3.1 σχετικά με την υποκατάσταση του «κριτηρίου του μεριδίου μεταφορικής υπηρεσίας» από το «μερίδιο αγοράς» ισχύουν και για τη διαδικασία αντιρρήσεων. Σημειώτεον ότι οι δέκα κοινοπραξίες

που τυγχάνουν απαλλαγής, βάσει της διαδικασίας αντιρρήσεων του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95 συνεχίζουν να απαλλάσσονται. Επίσης, οι κοινοποιήσεις που έχουν υποβληθεί βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95 θα εξετάζονται αυτομάτως βάσει του προτεινόμενου κανονισμού. Ωστόσο, θα πρέπει να ελέγχεται από καιρού εις καιρόν η συμμόρφωση των κοινοπραξιών με το επίπεδο των ορίων.

4.5. Λοιποί όροι — Περίοδοι προειδοποίησης (Άρθρο 8)

4.5.1. Το άρθρο 8 προβλέπει μέγιστη αρχική περίοδο 18 μηνών από την υπογραφή οποιασδήποτε συμφωνίας για να μπορούν οι ναυτιλιακές εταιρίες-μέλη να ζητήσουν την απόσυρση τους από την κοινοπραξία ή αρχική περίοδο (κατά τη διάρκεια της οποίας οι ναυτιλιακές εταιρίες είναι υποχρεωμένες να συμμετάσχουν στην κοινοπραξία) 30 μηνών για προηγμένης ολοκλήρωσης κοινοπραξίες.

4.5.2. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει τη διάρκεια της περιόδου αυτής με στόχο να την επιμηκύνει, λαμβάνοντας υπόψη, αφενός μεν την ανάγκη απόσβεσης των επενδύσεων, αφετέρου δε την ανάγκη ευελιξίας ως προς την αποχώρηση από την κοινοπραξία.

4.6. Τελικές διατάξεις (Άρθρο 13)

4.6.1. Η διάταξη του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95 σχετικά με τη διατήρηση των υφιστάμενων συνθηκών για τις κοινοπραξίες που υπήρχαν ήδη το 1995, προφανώς εξαλείφεται.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 870/95 εφαρμόστηκε αποτελεσματικά στην πράξη και επέτυχε τη σωστή ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των πλοιοκτητών και εκείνων των πελατών τους. Συνεπώς, επικροτεί την προτεινόμενη παράταση της ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 870/95 μέχρι τις 20 Απριλίου 2005, υπό την επιφύλαξη των προτεινόμενων τροποποιήσεων.

5.2. Ωστόσο, έχοντας υπόψη τις ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα των τακτικών γραμμών, το θέμα των κοινοπραξιών πρέπει να εξετασθεί και να παρακολουθηθεί σε ευρύτερο πλαίσιο. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη περαιτέρω εξελίξεις και εμπειρίες κατά την εκτίμηση του νομικού καθεστώτος των κανόνων ανταγωνισμού για τις κοινοπραξίες στο μέλλον.

(1) ΕΕ C 195 της 18.7.1994, σ. 20.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Απολογισμός των πρώτων μηνών εφαρμογής του ενιαίου νομίσματος»

(2000/C 117/05)

Στις 29 Απριλίου 1999, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23, τρίτη παράγραφος, του εσωτερικού κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για τον «Απολογισμό των πρώτων μηνών εφαρμογής του ενιαίου νομίσματος».

Το Τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση — οικονομική και κοινωνική συνοχή» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, κατάρτισε τη γνωμοδότησή του βάσει της εισηγητικής έκθεσης του εισηγητή κ. Serī, την 1η Φεβρουαρίου 2000.

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 2ας Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 69 ψήφους υπέρ, 2 κατά και καμία αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Μία γνωμοδότηση που καταρτίζεται μερικούς μήνες μετά την έναρξη της ισχύος του Ευρώ, μπορεί να φανεί πρόωγη και δεν υπάρχει αμφιβολία πως το χρονικό αυτό διάστημα δεν επιτρέπει εξαντλητική αξιολόγηση των διαρθρωτικών επιπτώσεων της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος. Ωστόσο ανταποκρίνεται σε μια πολύ διαδεδομένη απαίτηση, λόγω της προσοχής που καταβάλλει η κοινή γνώμη στα θέματα του Ευρώ, και παράλληλα έχει στόχο να προσδιορίσει μια μεθοδολογία που μπορεί να χρησιμοποιήσει στο μέλλον.

1.2. Οι δύο συναντήσεις με τον Πρόεδρο της ΕΚΤ⁽¹⁾ αποτέλεσαν σημαντικές στιγμές αντιπαράθεσης και συνέβαλαν στο να διασαφηνιστούν και να εξεταστούν σε βάθος οι γενικές κατευθύνσεις της νομισματικής πολιτικής. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι συναντήσεις αυτές είναι πολύ χρήσιμες για να αναλυθούν τα προβλήματα και να δημιουργηθεί μια συνεχής σχέση διαλόγου μεταξύ της Κεντρικής Τράπεζας και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Εκφράζει για το λόγο αυτό την ευχή να συνεχιστεί ο διάλογος αυτός με τρόπους και διαδικασίες που θα αποδειχτούν πιο κατάλληλοι.

1.3. Όσον αφορά τη μέθοδο είναι απαραίτητη η ανάλυση της πορείας των νομισματικών μεγεθών, όπως η πίστωση, τα επιτόκια κ.λπ. Δεν υπάρχει αμφιβολία ωστόσο ότι η ΟΚΕ ενδιαφέρεται πάνω απ' όλα για το ρόλο της νομισματικής πολιτικής στην εξέλιξη της πορείας της πραγματικής οικονομίας, δηλαδή για την απασχόληση, το ΑΕγχΠ, την βιομηχανική παραγωγή, τις εξαγωγές κ.λπ.

1.4. Ειδική προσοχή θα καταβληθεί στο ευρώ και στην συναλλαγματική του ισοτιμία, ειδικότερα με το δολάριο, καθώς και στις συνέπειες που μπορεί να υπάρξουν από τη μετατροπή του σε αποθεματικό νόμισμα.

1.5. Μία τρίτη γραμμή ανάλυσης αφορά τις θεσμικές πτυχές: τη σχέση μεταξύ Επιτροπής, Συμβουλίου των Υπουργών, Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και ΕΚΤ καθώς και μεταξύ της ΕΚΤ και των εθνικών αρχών ελέγχου του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού κλάδου.

2. Η οικονομική κατάσταση της ζώνης ευρώ και η νομισματική πολιτική σύμφωνα με την ΕΚΤ

2.1. Τα μηνιαία δελτία που δημοσιεύονται από την ΕΚΤ παρέχουν πολύ χρήσιμες πληροφορίες για την κατανόηση της οικονομικής κατάστασης και ειδικότερα των νομισματικών εξελίξεων.

2.2. Μετά την απόφαση που ελήφθη τον Απρίλιο για τη μείωση του συντελεστή χρηματοδότησης ο συντελεστής αυτός διατηρήθηκε σταθερός στο 2,5 %. Οι ενεργοί και παθητικοί περιθωριακοί συντελεστές κυμάνθηκαν αντιστοίχως στο 1,5 % και 3,5 %.

2.3. Στις 4 Νοεμβρίου 1999 η ΕΚΤ αποφάσισε ωστόσο να αυξήσει κατά 50 σημεία βάσεως τον συντελεστή αυτό που έτσι ανήλθε στο 3 %.

2.4. Η συγκυριακή στασιμότητα των πρώτων μηνών του 1999 φαίνεται συνεπώς να εκλείπει μολονότι, προφανώς, οι ενδείξεις ανάκαμψης πρέπει να επιβεβαιωθούν. Οπωσδήποτε όμως οι προβλέψεις αύξησης του ΑΕγχΠ στο εσωτερικό της Κοινότητας αναθεωρήθηκαν προς τα επάνω από την ΕΕ, και η ΕΚΤ δεν θεωρεί πως αυτή η αύξηση των επιτοκίων μπορεί να βλάψει την ανάκαμψη, αντιθέτως κρίνει ότι αποτελεί την βάση για μια μη πληθωριστική ανάπτυξη.

2.5. Οι λόγοι που αναφέρονται από την ΕΚΤ είναι ουσιαστικά δύο: η αύξηση της ρευστότητας (μέγεθος M3) στο Ευρωσύστημα που κυμάνθηκε γύρω στο 6,1 % σε σχέση με το επίπεδο αναφοράς του 4,5 % που είχε θεσπίσει η Τράπεζα· ο άλλος λόγος σχετίζεται με την αύξηση ορισμένων δεικτών που αφορούν τις εσωτερικές τιμές.

2.6. Όσον αφορά το μέτρο, δηλαδή τα πρόσθετα 50 σημεία βάσεως, η ΕΚΤ κρίνει ότι είναι ίσως αναγκαίο να δώσει μία αποφασιστική ένδειξη στις χρηματοπιστηριακές αγορές προκειμένου να δηλώσει τη θέλησή της να διατηρηθεί η σταθερότητα των τιμών και δεύτερον να αποφευχθεί η ανάγκη λήψης πιο ενεργητικών μέτρων στο μέλλον.

(1) Στις 11.11.1997 και στις 30.6.1999.

2.7. Η επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης, που συνδέεται κατ' αρχάς με τη βελτίωση του διεθνούς πλαισίου και ειδικότερα των περιοχών στις οποίες εκδηλώθηκαν καταστάσεις κρίσεις, και με την ανάκαμψη της ζήτησης στο Ευρωσύστημα θα επιτρέψει την ταχύτερη ανάπτυξη των διαδικασιών αλλαγής του βιομηχανικού συστήματος εμπορίου και υπηρεσιών της περιοχής του Ευρώ.

2.8. Στο μέτωπο των τιμών οι ενδείξεις που αρχίζουν να φαίνονται τους τελευταίους μήνες από τις δημοσιεύσεις της ΕΚΤ έχουν αντίθετες κατευθύνσεις. Από τη μια πλευρά είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι οι εθνικές μισθολογικές πολιτικές και η φιλελευθεροποίηση που προωδούνται σε κοινοτικό επίπεδο, ενδέχεται να συγκρατήσουν τις τάσεις αύξησης των τιμών, από την άλλη η αύξηση των τιμών των πετρελαιοειδών, αλλά και μεγάλου τμήματος των πρώτων υλών και η ανατίμηση του δολαρίου, αποτελούν στοιχείο ανησυχίας, σε περίπτωση ισχυρής αύξησης της ρευστότητας κυρίως στα πιο ασταθή στοιχεία της (χαρτονομίσματα και βραχυπρόθεσμα δάνεια).

2.9. Η ΕΚΤ κρίνει ότι η νομισματική πολιτική της, που έχει συμβάλει επίσης στη μακροπρόθεσμη μείωση των επιτοκίων, είναι το μέγιστο δυνατό που μπορεί να πετύχει η νομισματική πολιτική για να συμβάλει στην επίλυση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που η ΕΕ θα πρέπει να αντιμετωπίσει. Σύμφωνα με την Τράπεζα εναπόκειται στις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές να προωθήσουν εκείνες τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που είναι αναγκαίες για την ανάκαμψη της ανάπτυξης των επενδύσεων και τη μείωση της ανεργίας.

3. Το Ευρώ και η οικονομία

3.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η σταθερότητα των τιμών αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την ανάκαμψη των επενδύσεων, όπως δηλώνει η ΕΚΤ, για την οποία άλλωστε θα πρέπει να εφαρμοσθεί μια θαρραλέα πολιτική επιτοκίων.

3.2. Θα πρέπει ωστόσο να διαπιστωθεί ότι οι επενδύσεις σε ορισμένες χώρες καθυστερούν να ξεκινήσουν, παρά την ουσιαστική επίτευξη σταθερότητας που φαίνεται να είναι διαρκής στο χρόνο και παρά το ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο των επιτοκίων. Τους τελευταίους μήνες (μετά το Μάιο) τα μακροπρόθεσμα επιτόκια αυξήθηκαν εκ νέου. Με δεδομένο το χαμηλό επίπεδο πληθωρισμού, το πραγματικό επίπεδο των επιτοκίων αυξήθηκε. Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια στην πραγματικότητα αντέδρασαν στις διεθνείς εξελίξεις και ειδικότερα στην αύξηση των επιτοκίων στις ΗΠΑ (μολονότι οι οικονομικές συνθήκες είναι αισθητά διαφορετικές στην Ευρώπη).

3.3. Η ΕΚΤ αποδίδει την καθυστέρηση αυτή στην περιορισμένη ευελιξία της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η ΟΚΕ, ξεκινώντας από την πεποίθηση ότι οι συμπεριφορές των επιχειρηματιών εξαρτώνται από πολυσύνθετες αξιολογήσεις που εν μέρει οφείλονται στην ΕΚΤ (διάρθρωση της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας, μη πλήρης ενοποίηση της χρηματοπιστωτικής αγοράς και των προϊόντων, ισχυρός διεθνής ανταγωνισμός που οφείλεται στην παγκοσμιοποίηση των αγορών) προσδιορίζει ως συμπληρωματική αιτία της σημερινής κατάστασης — έχοντας επίγνωση ότι μια τελική κρίση είναι ακόμα πρόωρη — την ανεπαρκή δυναμική της εσωτερικής ζήτησης και μεταξύ άλλων των δημόσιων επενδύσεων.

3.4. Ο σεβασμός των απαιτήσεων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης υποχρέωσε όλες τις χώρες σε περιοριστικές πολιτικές μισθών και δημόσιων δαπανών, με επακόλουθο την εμφάνιση μίας αντίφασης, τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμη περίοδο, μεταξύ των πολιτικών σταθερότητας των τιμών που αποτελούν από τη μια μεριά προϋπόθεση για την ανάπτυξη και από την άλλη σημαντική τροχοπέδη για την ανάπτυξη της εσωτερικής ζήτησης στις περισσότερες χώρες (η εξωτερική συνιστώσα της ζήτησης είναι σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά περιορισμένη. Ως προς αυτό, είναι αναγκαίο στις χώρες μας να συνειδητοποιηθεί περισσότερο το γεγονός ότι η εξωτερική ζήτηση διαδραματίζει δευτερεύοντα ρόλο).

3.5. Μπορεί να αναρωτηθεί κανείς στην περίπτωση αυτή εάν η ισορροπία σταθερότητας και ανάπτυξης που έχει επιτευχθεί στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης είναι σήμερα επαρκής για να προκαλέσει την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας που θα πρέπει να βρει κυρίως στο εσωτερικό της την ενέργεια για το ξεκίνημά της.

3.6. Ως δικαιολογία της αύξησης των επιτοκίων η ΕΚΤ αναφέρει την πορεία των εσωτερικών δεικτών του ευρωσυστήματος. Ωστόσο, δεν είναι τυχαίο το ότι στις δύο τελευταίες αυξήσεις των επιτοκίων από την αμερικανική Federal Reserve, αντιστοιχεί ανάλογη απόφαση της ΕΚΤ.

3.7. Οι αξιολογήσεις της ΟΚΕ για την απόφαση αυτή της ΕΚΤ δεν επιδιώκουν να υπεισέλθουν στην ουσία των τεχνικών ζητημάτων, ούτε είναι κανείς σήμερα σε θέση να αξιολογήσει τις επιπτώσεις τους στην ανάκαμψη. Οπωσδήποτε όπως μας φαίνεται επιβεβλημένο να υπογραμμίσουμε ότι το επίπεδο των τιμών ήταν σημαντικά χαμηλότερο από το 2 % που είχε θεσπιστεί από το Συμβούλιο Υπουργών Ecofin κι ότι η πιο γρήγορη αυτή ενέργεια της ΕΚΤ μπορεί παράλληλα με τις θετικές επιπτώσεις στον πληθωρισμό, να επιβραδύνει τη συγκυριακή βελτίωση που είχε μόλις αρχίσει σε ορισμένες χώρες.

3.8. Στις αξιολογήσεις της η ΕΚΤ έλαβε κυρίως υπόψη την πορεία της ρευστότητας καθώς και ένα μείγμα δεικτών που προσδιορίζονται ως εξής: δείκτες λανθάνοντος πληθωρισμού. Θα είναι χρήσιμο οι δείκτες αυτοί καθώς και το αμοιβαίο βάρος τους να προσδιοριστούν με σαφήνεια προκειμένου να δοθεί μεγαλύτερη βεβαιότητα στους φορείς και κυρίως στα άλλα όργανα που δρουν σήμερα προκειμένου να ενθαρρύνουν την ανάκαμψη της οικονομίας στο Ευρωσύστημα.

3.9. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι μπορεί να συμφωνήσει με την απόφαση της ΕΚΤ να συμμετάσχει με συμβουλευτικό ρόλο στο Σύμφωνο για την απασχόληση. Κρίνει ωστόσο ότι επί του θέματος αυτού θα πρέπει να αναπτυχθεί μια διαδικασία συνεννόησης μεταξύ όλων των ευρωπαϊκών οργάνων στο ύψος της σημασίας του προβλήματος. Στα πλαίσια αυτά θα αποκτήσει αποφασιστική σημασία ο μακροοικονομικός διάλογος στον οποίο προτίθεται να συμμετάσχει η ΕΚΤ.

3.10. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την αναγκαιότητα μεταβολής των οικονομικών διαρθρώσεων προκειμένου να ευνοηθεί η ανάκαμψη, ωστόσο κρίνει ότι θα πρέπει να υπογραμμιστεί την αξία του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, που προβλέπεται στο Άρθρο 2 της Συνθήκης και έχει ενταχθεί στους στόχους του Ευρωσυστήματος.

3.11. Η ΕΚΤ υπογραμμίζει την αναγκαιότητα για μια διαρθρωτική πολιτική προκειμένου να προωθηθεί η ανάπτυξη, αλλά δεν δίδει επαρκή σημασία στον ενδεχόμενο ρόλο που διαδραματίζουν οι δημόσιες επενδύσεις ως παράγοντας διαρθρωτικής ενίσχυσης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η ΟΚΕ κρίνει ότι δεν υφίσταται αντίφαση μεταξύ της πολιτικής που αποβλέπει στην φιλελευθροποίηση και την ιδιωτικοποίηση ορισμένων δημόσιων υπηρεσιών και της πολιτικής δημόσιας παρέμβασης που επιδιώκουν την ενίσχυση της παραγωγικής διάρθρωσης στις περιπτώσεις που η παρέμβαση των ιδιωτών αποδεικνύεται ανεπαρκής.

3.12. Το Ευρώ θα καταστεί κυκλοφορούν νόμισμα το 2002. Χρειάζεται να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στα τεχνικά, ψυχολογικά και λογιστικά προβλήματα που ενδέχεται να καταστήσουν δύσκολη την εκκίνηση του νέου νομίσματος. Οι εθνικές κεντρικές Τράπεζες θα πρέπει να στηρίξουν εγκαίρως τα τραπεζικά συστήματα ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τη νέα κατάσταση. Ειδικότερα θα πρέπει να διατεθούν προκαταβολικά τα νομισματικά μέσα για να αποφευχθούν οι επιβλαβείς επιπτώσεις στους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις διανομής και γενικότερα τις ΜΜΕ. Η ΟΚΕ επιφυλάσσεται να εμβαδύνει περισσότερο το θέμα σε σχετική γνωμοδότηση.

3.13. Όσον αφορά τα κράτη μέλη που έχουν παραμείνει εκτός, η στάση τους διαφοροποιείται και κυμαίνεται από μία ουσιαστική ευθυγράμμιση με το δολάριο όπως π.χ. η στάση της στερλίνας σε μία λίγο ως πολύ αποφασιστική σύγκλιση με το ευρώ όπως π.χ. η στάση των άλλων νομισμάτων.

3.14. Η ΟΚΕ κρίνει ότι είναι σημαντικό, και στην πρώτη αυτή φάση, να γίνουν αξιολογήσεις των πλεονεκτημάτων του Ευρώ στο συναλλαγματικό κόστος των επιχειρήσεων και των καταναλωτών, με σκοπό την πιο αυστηρή εφαρμογή της κοινοτικής ρύθμισης. Η Επιτροπή έχει συντάξει σημείωμα για το θέμα αυτό το οποίο η ΟΚΕ ζητεί να δημοσιοποιηθεί.

4. Τα θεσμικά όργανα και η νομισματική πολιτική

4.1. Η θεσμική θέση του ΕΣΚΤ είναι άκρως πρωτότυπη. Δημιουργήθηκε από διεθνή συνθήκη, διαθέτει πλήρη εξουσία σε θέματα νομισματικής πολιτικής, δρα σε σχέση με υπερεθνικά και εθνικά όργανα που διαχειρίζονται την οικονομική πολιτική, εγγράφεται σε μια ιστορική διαδικασία οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης που δεν έχει ακόμη πετύχει την πλήρη θεσμική της διαμόρφωση.

4.2. Αντιπροσωπεύει πιθανότατα μία πολύ τολμηρή μεταβίβαση εξουσίας σε ένα πολύ ουσιαστικό πεδίο της παραδοσιακής πολιτικής των κρατών, σε ένα πλαίσιο στο οποίο η εκτελεστική και η νομοθετική εξουσία δεν έχουν επιτύχει ακόμη μια ικανοποιητική διάρθρωση.

4.3. Επιπλέον καλείται να ακολουθήσει πρωταρχικά την σταθερότητα των τιμών και κατά δεύτερο λόγο οφείλει να υποστηρίξει «τις γενικές πολιτικές της Κοινότητας» και τους στόχους της «όπως ορίζονται στο Άρθρο 2» της Συνθήκης⁽¹⁾.

4.4. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι μετά την διαταραγμένη έναρξη, ο διάλογος με τα άλλα όργανα έχει αρχίσει να αναπτύσσεται έστω και εάν η κατάσταση κρίσης στην Επιτροπή και η φάση επανεκλογής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν αποτελούσαν τις κατάλληλες περιστάσεις για την επαλήθευσή του.

4.5. Η Συνθήκη προβλέπει έδρες και στιγμές συνάντησης. Ωστόσο πολύ συχνά είναι δύσκολο το πέρασμα από τις αφηρημένες διατάξεις της Συνθήκης στην πρακτική των καθημερινών σχέσεων που πολλές φορές δεν είναι απόλυτα επεξεργασμένες. Επιπλέον, όλα αυτά απαιτούν μια κοινή και μακροπρόθεσμη οπτική των γενικότερων στόχων της κοινοτικής οικοδόμησης. Στα πλαίσια αυτά η πρακτική των περιοδικών συναντήσεων με την Επιτροπή Ecofin του ΕΚ αποτελεί σημαντικό βήμα προς τα εμπρός.

4.6. Επίσης οι στόχοι του ΕΣΚΤ καθιστούν αναγκαία τη διασύνδεση συνεχών σχέσεων μεταξύ της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, της πολιτικής για την ολοκλήρωση των αγορών εκ μέρους των υπερεθνικών οργάνων και της φορολογικής πολιτικής που αντιτίθεται στις εθνικές κυβερνήσεις. Η συνεργασία και ο συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών μεταξύ των κυβερνήσεων του Ευρωσυστήματος καθίσταται σήμερα πρωταρχική απαίτηση σε σχέση με την νομισματική ενοποίηση. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ωστόσο ότι το Σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης έχει ευνοήσει προς στιγμήν την αναγκαία πειθαρχία και τη δημοσιονομική σύγκλιση.

4.7. Στα πλαίσια των θεσμικών προβλημάτων θα πρέπει να οριστεί επίσης ο ρόλος του Συμβουλίου Υπουργών του Ευρωσυστήματος και η σχέση του με τα άλλα όργανα.

4.8. Τα μηνιαία δελτία και οι παρεμβάσεις του Προέδρου και των άλλων μελών της διεύθυνσης της ΕΚΤ αποτελούν σημαντικούς διαύλους επαφής με την ειδικευμένη κοινή γνώμη και τα άλλα όργανα. Η ΟΚΕ υποδεικνύει ωστόσο να τονίζονται στις δημοσιεύσεις της ΕΚΤ και τα στοιχεία για τις επιμέρους χώρες. Είναι πιθανό ωστόσο να πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια διαφάνειας και μεγαλύτερης ενημέρωσης στην υπόλοιπη κοινή γνώμη. Η ΟΚΕ κρίνει ότι στα πλαίσια αυτά μπορεί να προωθηθεί μια σημαντική λειτουργία ανάπτυξης σχέσεων με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, έχοντας την πεποίθηση πως η υποστήριξη της κοινής γνώμης έχει μεγάλη σημασία για τη δράση της ΕΚΤ.

⁽¹⁾ Άρθρο 2 του καταστατικού της ΕΚΤ: Σύμφωνα με το άρθρο 105, παρ. 1, της Συνθήκης πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, που ορίζονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης. Το ΕΣΚΤ ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές που εξαγγέλλονται στο άρθρο 3 Α της Συνθήκης.

5. Η χρηματοπιστωτική πολιτική

5.1. Η πορεία της συναλλαγματικής σχέσεως μεταξύ του δολαρίου και του ευρώ τους επόμενους μήνες θα εξαρτηθεί κατ' αρχάς από την εξέλιξη των επιτοκίων στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη.

5.2. Η ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής αγοράς ΗΠΑ, ευνοείται από την άλλη πλευρά όχι μόνο από το δυναμισμό της οικονομίας και από τη διαφορά των επιτοκίων, και την επακόλουθη ροή των χρηματοπιστωτικών πόρων προς τις αμερικανικές αγορές, αλλά και από μία ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά που παραμένει ακόμη υπέρμετρα διασπασμένη και περιορισμένα ενοποιημένη στους κανονισμούς των επιμέρους κρατών καθώς και από το γεγονός ότι η πλειοψηφία των εσωτερικών συναλλαγών συντελείται ακόμη με εθνικά νομίσματα, έστω και εάν τον τελευταίο καιρό ορισμένες εξελίξεις στο επίπεδο της ολοκλήρωσης των νομισματικών και χρηματιστηριακών αγορών του ευρώ υπήρξαν ενθαρρυντικές.

5.3. Στα πλαίσια αυτά ενδέχεται να είναι επιθυμητός ο προβληματισμός για την εποπτεία των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όπως επίσης για τον έλεγχο των χρηματιστηριακών αγορών, που σήμερα ασκούνται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες (ή από άλλα ειδικά όργανα ελέγχου), ενώ η ΕΚΤ διαδραμάτιζε μόνο συμβουλευτικό ρόλο. Στο βαθμό που η Συνθήκη παρέχει ορισμένες δυνατότητες προς την κατεύθυνση αυτή (άρθρο 105) το Συμβούλιο Υπουργών πρέπει να εξετάσει σε βάθος τον αυξανόμενο ρόλο συντονισμού με ενιαία κριτήρια της ΕΚΤ έναντι των μεγάλων Ευρωπαϊκών Τραπεζών ο οποίος αποβλέπει στην εξασφάλιση πραγματικής εναρμόνισης των συμπεριφορών.

6. Ο διεθνής ρόλος του Ευρώ

6.1. Η ΕΚΤ θεωρεί ότι έχει αρχίσει μία αργή διαφοροποίηση των νομισματικών αποθεμάτων υπέρ του Ευρώ, στις κεντρικές τράπεζες των τρίτων χωρών. Είναι επίσης λογικό να σκέφτεται κανείς ότι τους πρώτους αυτούς μήνες δεν έχουν παρουσιαστεί θεαματικές μετακινήσεις, που εξάλλου δεν έχουν υποστηριχθεί από ένα μονίμως ενεργητικό εμπορικό ισοζύγιο.

6.2. Η ανάπτυξη του Ευρώ ως διεθνούς αποθεματικού νομίσματος μπορεί ωστόσο να δημιουργήσει πολλά σοβαρά προβλήματα που θα πρέπει να διαχειριστεί η παγκόσμια οικονομία. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι θα επιτευχθεί μια διεθνής συμφωνία που θα επιτρέψει να πραγματοποιηθεί χωρίς τραύματα αυτή η μετάβαση προς την ουσιαστική διαφοροποίηση των νομισματικών αποθεμάτων των εθνικών τραπεζών των τρίτων χωρών.

6.3. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική αγορά παρουσιάζει ισχυρούς κινδύνους συστημικών κρίσεων, που θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις και στο Ευρωσύστημα, και για το λόγο αυτό είναι αναγκαίο να υποστηριχθούν οι προσπάθειες συντονισμού, ελέγχου και συνολικής εποπτείας που αρχίζουν να εμφανίζονται με ώθηση της G-7. Εν πάση περιπτώσει μια περιοχή νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη συμβάλει αντικειμενικά στο να καταστούν λιγότερο απρόβλεπτες και ευκολομετάβλητες οι αγορές κεφαλαίων.

6.4. Στα πλαίσια αυτά η μόνιμη ηγεμονία των ΗΠΑ στις αποφάσεις του ΔΝΤ, θα πρέπει να οδηγήσει τις ευρωπαϊκές χώρες — αρχίζοντας από το Ευρωσύστημα — που μάλιστα διαθέτουν συνολικώς μεγαλύτερα μερίδια, στην έκφραση των απόψεών τους με μια μόνο φωνή, κυρίως τώρα που ένδεκα από αυτές έχουν το ίδιο νόμισμα.

6.5. Η υψηλή αξία του νομίσματος των ΗΠΑ εξηγείται από το γεγονός ότι κατά τα τελευταία χρόνια το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αντισταθμίστηκε από την εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό, πράγμα που οφείλεται στις ιδιαίτερες συνθήκες αποδοτικότητας στη χώρα αυτή. Ο κίνδυνος για επιτάχυνση του πληθωρισμού, ή γενικότερα, η μεταβολή αυτών των ευνοϊκών συνθηκών, θα μπορούσε να οδηγήσει στην εκροή των κεφαλαίων και, συνακολούθως, στην μεταβολή της αξίας του δολαρίου έναντι του ευρώ.

7. Συμπεράσματα

7.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, έστω και σε τόσο μικρό διάστημα, επέφερε θετικά αποτελέσματα για την οικονομία του Ευρωσυστήματος: ειδικότερα, με την παρεμπόδιση της ανάπτυξης κερδοσκοπικών ενεργειών επί των εθνικών νομισμάτων, με την δημιουργία των συνθηκών για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών, τόσο των ομολογιακών όσο και των μετοχικών, με την επακόλουθη μείωση των επιτοκίων.

7.2. Η δημιουργία του Ευρώ, με την εισαγωγή ενός στοιχείου σταθερότητας, μείωσε τον κίνδυνο να υιοθετήσουν οι μεμονωμένες χώρες περιοριστικές πολιτικές προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κερδοσκοπία.

7.3. Μελλοντικώς, η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος θα μπορούσε να προσφέρει στις τρίτες χώρες μια εναλλακτική λύση ως προς το αποθεματικό νόμισμα έναντι του δολαρίου, θα μπορούσε να αυξήσει τη συνοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να ωθήσει προς τη δημιουργία μιας ενιαίας δημοσιονομικής πολιτικής.

7.4. Κεντρικής σημασίας εν πάση περιπτώσει για την αξιοπιστία ενός νομίσματος είναι οι προσδοκίες για το μέλλον και συνεπώς οι προσδοκίες διαρκούς αύξησης του Ευρωσυστήματος. Με την έννοια αυτή η θεσμική αβεβαιότητα που υφίσταται όσον αφορά την διαχείριση της οικονομίας του Ευρωσυστήματος μπορεί να είναι μία από τις βασικές αιτίες της δυναμικής του Ευρώ σε διεθνές επίπεδο. Η ΟΚΕ κρίνει για το λόγο αυτό ότι και σε αυτή την πλευρά η θεσμική ενίσχυση, η επιτάχυνση της ενσωμάτωσης και της μεταρρύθμισης των αγορών και τα μέτρα που προδιαγράφουν τις προοπτικές ανάπτυξης είναι οι αφετηρίες για έναν αυξανόμενο ρόλο του Ευρώ σε παγκόσμιο επίπεδο.

7.5. Η ισχύς του ευρώ και η σταθερότητά του θα αποτελέσουν συνάρτηση όχι μόνο των καθαρά νομισματικών μέτρων, αλλά κυρίως της εισοδηματικής πολιτικής, ή των οικονομικών πολιτικών για τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής. Όλα αυτά αποβλέπουν στο να καταστήσουν το σύστημα στην Ευρώπη ακόμη πιο ανταγωνιστικό έναντι των άλλων οικονομικών περιοχών του κόσμου.

7.6. Η ΟΚΕ κρίνει ότι ο θεσμικός διάλογος που προωθείται με την ΕΚΤ μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για να δημιουργηθούν οι συνθήκες μεγαλύτερου συντονισμού μεταξύ των νομισματικών πολιτικών και των στόχων, των απαιτήσεων και των προοπτικών της ευρωπαϊκής οικονομίας στο σύνολό της.

8. Νέα αύξηση του ποσοστού αυτοχρηματοδότησης

8.1. Κατά τα τελευταία είκοσι έτη, οι διακυμάνσεις μεταξύ ευρώ και δολαρίου σημείωσαν διαφορές ύψους 1,7 και 0,6⁽¹⁾, πράγμα που καταδεικνύει ότι η πρόσφατη πορεία δεν είναι καθόλου εξαιρετική. Επειδή οι Αμερικανοί σπανίως συζητούν, την τιμή του δολαρίου, οι Ευρωπαίοι οφείλουν και αυτοί επίσης να συνηθίσουν στις διακυμάνσεις της συναλλαγματικής τιμής του ευρώ. Προκειμένου τα βασικά θετικά στοιχεία της ευρωπαϊκής οικονομίας να μεταφραστούν σε μια πιο ευνοϊκή εξέλιξη της τιμής συναλλάγματος, είναι απαραίτητο να επισπευσθούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθ-

μίσεις της αγοράς προϊόντων, υπηρεσιών και κεφαλαίων (διαδικασία του Κάρντιφ).

8.2. Ειδικότερα, έχει σημασία η ευρωπαϊκή αγορά κεφαλαίων να αναπτύξει καλύτερους όρους υποστήριξης για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων στους τομείς εκείνους που από τεχνολογικής απόψεως είναι και οι πιο δυναμικοί της οικονομίας.

8.3. Η αύξηση κατά 25 σημεία βάσεως των ποσοστών αυτοχρηματοδότησης εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Τράπεζας (Federal Reserve) και κατόπιν της ΕΚΤ ωθεί την ΟΚΕ στη διατύπωση μιας ακόμη παρατηρήσεως: μετά την απόφαση της Ομοσπονδιακής Τράπεζας ακολούθησε η δήλωση του υπουργού Οικονομικών των ΗΠΑ περί επανακτήσεως σημαντικού μέρους του δημόσιου χρέους, και έτσι το περιοριστικό μέτρο της νομισματικής αρχής αντισταθμίστηκε άνετα από την εισαγωγή ρευστότητας στο δημόσιο ταμείο. Πράγμα το οποίο δεν θα ήταν δυνατό στα πλαίσια του Ευρωσυστήματος, όπου η έλλειψη ενιαίας διαχείρισης της οικονομίας (του υπουργού του Δημόσιου Ταμείου) αφήνει στις αποφάσεις μόνο της ΕΚΤ τη διαχείριση της ρευστότητας του συστήματος.

(1) Βλ. σχετικά το άρθρο της Wall Street Journal της 28.1.2000.

Βρυξέλλες, 2 Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

**Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διακυβερνητική Διάσκεψη 2000
— Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής»**

(2000/C 117/06)

Στις 24 Νοεμβρίου 2000, το Προεδρείο ανέθεσε σε ομάδα ad hoc απαρτιζόμενη από την κα Sigmund και τους κ.κ. Little και Piette, συνεισηγητές, να προετοιμάσει την κατάρτιση γνωμοδότησης της ΟΚΕ για την «Διακυβερνητική Διάσκεψη 2000 — Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής».

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 1 και 2 Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 137 ψήφους υπέρ, 10 ψήφους κατά και 25 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Λίγο πριν από την πραγματοποίηση εκτεταμένης διεύρυνσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται ενώπιον μιας πρόκλησης άνευ προηγουμένου, την οποία τα ευρωπαϊκά όργανα καλούνται να αντιμετωπίσουν δεόντως.

Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να προβεί σε θεσμική μεταρρύθμιση πριν από τη διεύρυνση, κατά τρόπο ώστε να εξακολουθήσει να εκπληρώνει τα καθήκοντά της με αποτελεσματικότητα, συνέπεια και διαφάνεια, διασφαλίζοντας παράλληλα την τήρηση των αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και τη διατήρηση του Κράτους Δικαίου που είναι κοινά σε όλα τα κράτη μέλη.

Συνεπώς, κάθε όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεσμικό ή μη, καλείται να εξετάσει τις δυνατότητες μεταρρύθμισής του και να υποβάλλει τις προτάσεις του επί του θέματος.

Η ΟΚΕ έχει επίγνωση των ευθυνών της, δεδομένου ότι αποτελεί «σταυροδρόμι» της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

Υπό αυτό ακριβώς το πρίσμα, η ΟΚΕ παρουσιάζει τη συμβολή της για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 2000, προκειμένου να προετοιμάσει τη διεύρυνση και να συνεισφέρει αποτελεσματικά στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

2. Ο παρών ρόλος της ΟΚΕ

Με τη σύσταση της ΟΚΕ, η Συνθήκη της Ρώμης καθιέρωσε το πρώτο συμβουλευτικό όργανο σε ευρωπαϊκή κλίμακα το οποίο συγκεντρώνει στους κόλπους του «τους διάφορους κλάδους της οικονομικής και κοινωνικής ζωής», οι εκπρόσωποι των οποίων αντικατοπτρίζουν την ποικιλομορφία της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στο σύνολό της που έχει ως βήμα συζήτησης και προβληματισμού την ΟΚΕ.

Επί του παρόντος η ΟΚΕ απαρτίζεται από 222 μέλη που προέρχονται από οργανώσεις εργοδοτών, εργαζομένων, γεωργών, μεταφορέων, ΜΜΕ, βιοτεχνών, ελευθεριών επαγγελματιών, συνεταιρισμών, καταναλωτών, οικογενειών και νεολαίας, καθώς και από οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και την άσκηση εθελοντικής δραστηριότητας. Το ποσοστό εκπροσώπησης διαφέρει αναλόγως των κρατών μελών. Η ΟΚΕ συνιστά, λοιπόν, μη πολιτική συνέλευση με ευρύ φάσμα εμπειριών και αξιοσημείωτες και αναγνωρισμένες δυνατότητες εμπειρογνωμοσύνης.

Η διαδικασία λήψης των αποφάσεων της εστιάζεται στην επίτευξη συναίνεσης και αντανακλά απόλυτα τη μορφή επικοινωνίας που αποτελεί ίδιον της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η ΟΚΕ είναι ο χώρος όπου οι εκπρόσωποι της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών ενημερώνονται άμεσα, εκφράζουν τις απόψεις τους και προασπίζουν τα συμφέροντά τους. Η ΟΚΕ, χάρη στην εγγύτητά της προς τους πολίτες, συμβάλει άμεσα και αποτελεσματικά στη διαφάνεια και στον εκδημοκρατισμό της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Δεν χρησιμεύει μόνον ως θεσμικό πλαίσιο για τη διαβούλευση των φορέων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί γέφυρα μεταξύ της Ευρώπης και της ποικιλόμορφης και πολυσύνθετης οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

3. Η ανάγκη αλλαγής

Η ΟΚΕ έχει ανέκαθεν επισημάνει ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως πάγια κατάσταση, αλλά ως διαδικασία σε συνεχή εξέλιξη. Για αυτόν το λόγο, η ΟΚΕ πρότείνει πάντοτε, κατά τις πρόσφατες Διακυβερνητικές Διασκέψεις, μεταρρυθμίσεις με στόχο την προαγωγή της εν λόγω διαδικασίας.

Επί του παρόντος, η διεύρυνση δεν αποτελεί μόνον πρόκληση, αλλά και ευκαιρία για τη θεσμική μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΟΚΕ επιθυμεί να της παρασχεθούν τα αναγκαία μέσα που θα της επιτρέψουν, αφενός, να συνεισφέρει καλύτερα στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και στην επιτυχία της διεύρυνσης και, αφετέρου, να ανταποκριθεί επάξια στις αλλαγές και στις προσδοκίες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

4. Οι κατευθύντηριες γραμμές

4.1. Σύνθεση

Η ΟΚΕ απαρτίζεται από εκπροσώπους των διαφόρων συνιστωσών της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

Στη σύνθεσή της πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη διασφάλισης ενδεδειγμένης εκπροσώπησης των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και των άλλων κατηγοριών γενικού συμφέροντος.

Εξάλλου, όσον αφορά την εσωτερική της οργάνωση, η ΟΚΕ τάσσεται σαφώς υπέρ της διατήρησης της διάρθρωσής της σε τρεις ομάδες. Οι ομάδες I και II απαρτίζονται από τους εκπροσώπους των κοινωνικών εταίρων, ενώ η Ομάδα III πρέπει φυσιολογικά να αποτελεί σημείο συγκέντρωσης των υπολοίπων οργανώσεων της ευρωπαϊκής και αντιπροσωπευτικής κοινωνίας των πολιτών, συμπληρώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο αποτελεσματικά την ποικιλόμορφη σύνθεση της ΟΚΕ.

4.2. Τρόπος διορισμού των μελών

Το ισχύον σύστημα διορισμού των μελών πρέπει να διατηρηθεί, για λόγους επικουρικότητας και διαφάνειας και για να διατηρηθεί η αναγκαία άμεση επικοινωνιακή σύνδεση μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών των κρατών μελών και της ΟΚΕ.

Εντούτοις, η ΟΚΕ δεν αποκλείει εν καιρώ το ενδεχόμενο συμπληρωματικού διορισμού, περιορισμένου και άμεσου, από τις αντιπροσωπευτικές ευρωπαϊκές οργανώσεις που αναγνωρίζονται από τα όργανα της Ένωσης, λαμβάνοντας υπόψη, εάν συντρέχει περίπτωση, ανάλογες αλλαγές που ενδέχεται να επέλθουν σε άλλα όργανα. Θα πρέπει να μελετηθούν οι κανόνες που θα διέπουν τους διορισμούς αυτούς.

4.3. Αριθμός των μελών

Η ΟΚΕ αναγνωρίζει πλήρως την ανάγκη περιορισμού του αριθμού των συμβούλων της ενόψει της διεύρυνσης.

Υπό αυτό το πρίσμα, ειδικότερα, απαιτείται να εφαρμοσθεί η γενική αρχή περί ίσης μεταχείρισης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και της Επιτροπής των Περιφερειών.

Κρίνεται σκόπιμη η διαφύλαξη της γεωγραφικής ισορροπίας και, ιδιαίτερα, ενός ενδεδειγμένου επιπέδου εκπροσώπησης των μικρών κρατών μελών.

4.4. Διάρκεια της θητείας

Θα ήταν ευκαίιο να καταστεί η θητεία των συμβούλων της ΟΚΕ πενταετής, προκειμένου να συμπορεύεται η ΟΚΕ χρονικά με την Επιτροπή και με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η θητεία πρέπει να παραμείνει ανανεώσιμη.

4.5. Αποστολές

Υφίστανται αρκετές δυνατότητες βελτίωσης.

Η αρχή της υποχρεωτικής διαβούλευσης απαιτείται να διατηρηθεί και, ενδεχομένως, να επεκταθεί και σε άλλους τομείς, όπως ο πολιτισμός, η πολιτική στον τομέα της μετανάστευσης ή τα ζητήματα που άπτονται της μη διακριτικής μεταχείρισης.

Εντούτοις, θα πρέπει να εναπόκειται στην ΟΚΕ να κρίνει κατά πόσον είναι σκόπιμο να γνωμοδοτεί επί των προτάσεων της Επιτροπής, ενημερώνοντάς την για τους λόγους αυτής της απόφασης.

Η ΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην άσκηση του συμβουλευτικού της ρόλου κατά τα αρχικά και διερευνητικά στάδια της διαμόρφωσης νέας νομοθεσίας. Για να προβληθεί η επιδίωξη αυτή και να εστιασθεί η προσοχή σε σημαντικούς και στρατηγικούς τομείς, η ΟΚΕ προτίθεται να καταστήσει τις εργασίες της περισσότερο επιλεκτικές.

Προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη διαφάνεια κατά τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων, απαιτείται να καθιερωθεί η παρακολούθηση της συνέχειας που δίδεται στις γνωμοδοτήσεις που καταρτίζει η ΟΚΕ έπειτα από αίτηση κάποιου ευρωπαϊκού οργάνου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα όργανα που ζητούν τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ θα όφειλαν να την ενημερώνουν για τη συνέχεια που δόθηκε στις γνωμοδοτήσεις που καταρτίσθηκαν κατόπιν αιτήματός τους.

Επιπλέον, απαιτείται να βελτιωθεί η συμβουλευτική λειτουργία της κατά τρόπο ώστε η ΟΚΕ, αφενός, να αποτελέσει πραγματική προστιθέμενη αξία για τα άλλα όργανα και, αφετέρου, να χρησιμεύσει ως «αναμεταδότης» έναντι της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Τούτο δύναται να επιτευχθεί διαμέσου:

- της εισαγωγής δυνατότητας «διερευνητικής» προνομοθετικής διαβούλευσης της ΟΚΕ εκ μέρους της Επιτροπής·
- της ανάθεσης στην ΟΚΕ οργανωτικού ή συντονιστικού ρόλου όταν πρόκειται για έκδοση γνωμοδότησης επί πολυσύνθετων θεμάτων·
- της αναγνώρισης της ΟΚΕ ως ενδεδειγμένου βήματος για τη διενέργεια του κοινωνικού διαλόγου που θα πρέπει να αναπτυχθεί μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών·
- της ενίσχυσης του ρόλου της ΟΚΕ ως πλαισίου για την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ κοινωνικών και οικονομικών εταίρων.

Η ΟΚΕ προτίθεται, με δική της πρωτοβουλία, να μεριμνά περισσότερο για την παρακολούθηση και την προαγωγή της αντικτύπου των γνωμοδοτήσεών της.

4.6. Η αναγνώριση της ΟΚΕ ως πλήρους θεσμικού οργάνου

(π.υ.)

5. Προτάσεις επί των άρθρων της Συνθήκης που αφορούν την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Ισχύον κείμενο της συνθήκης ΕΚ	Προτάσεις της ΟΚΕ																														
Άρθρο 257 (πρώην άρθρο 193) Συνιστάται Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με συμβουλευτικά καθήκοντα. Η επιτροπή αυτή αποτελείται από αντιπροσώπους των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, κυρίως των παραγωγών, των γεωργών, των μεταφορέων, των εργαζομένων, των εμπόρων, των βιοτεχνών, των ελευθερίων επαγγελμάτων και άλλων κατηγοριών γενικού συμφέροντος.	Άρθρο 257 Συνιστάται Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με συμβουλευτικά καθήκοντα. Η ΟΚΕ συγκροτείται από εκπροσώπους των διαφόρων συνιστωσών οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Στη σύνθεσή της απαιτείται να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη να διασφαλισθεί κατάλληλη εκπροσώπηση των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και του γενικού συμφέροντος.																														
Άρθρο 258 (πρώην άρθρο 194) Ο αριθμός των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ορίζεται ως εξής: <table> <tr><td>Βέλγιο</td><td>12</td></tr> <tr><td>Δανία</td><td>9</td></tr> <tr><td>Γερμανία</td><td>24</td></tr> <tr><td>Ελλάδα</td><td>12</td></tr> <tr><td>Ισπανία</td><td>21</td></tr> <tr><td>Γαλλία</td><td>24</td></tr> <tr><td>Ιρλανδία</td><td>9</td></tr> <tr><td>Ιταλία</td><td>24</td></tr> <tr><td>Λουξεμβούργο</td><td>6</td></tr> <tr><td>Κάτω Χώρες</td><td>12</td></tr> <tr><td>Αυστρία</td><td>12</td></tr> <tr><td>Πορτογαλία</td><td>12</td></tr> <tr><td>Φινλανδία</td><td>9</td></tr> <tr><td>Σουηδία</td><td>12</td></tr> <tr><td>Ηνωμένο Βασίλειο</td><td>24</td></tr> </table> Τα μέλη της ΟΚΕ διορίζονται ομοφώνως από το Συμβούλιο για τέσσερα έτη. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί. Τα μέλη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν πρέπει να δεσμεύονται από καμία επιτακτική εντολή. Ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, καθορίζει τις αποζημιώσεις των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.	Βέλγιο	12	Δανία	9	Γερμανία	24	Ελλάδα	12	Ισπανία	21	Γαλλία	24	Ιρλανδία	9	Ιταλία	24	Λουξεμβούργο	6	Κάτω Χώρες	12	Αυστρία	12	Πορτογαλία	12	Φινλανδία	9	Σουηδία	12	Ηνωμένο Βασίλειο	24	Άρθρο 258 Ο συνολικός αριθμός των μελών της ΟΚΕ ισούται με: [...] θα προσδιορισθεί Ο αριθμός των μελών για κάθε κράτος μέλος ορίζεται ως ακολούθως: [...] θα προσδιορισθεί Τα μέλη της ΟΚΕ διορίζονται με ειδική πλειοψηφία από το Συμβούλιο για πέντε έτη. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί. Τα μέλη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν πρέπει να δεσμεύονται από καμία επιτακτική εντολή. Ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας.
Βέλγιο	12																														
Δανία	9																														
Γερμανία	24																														
Ελλάδα	12																														
Ισπανία	21																														
Γαλλία	24																														
Ιρλανδία	9																														
Ιταλία	24																														
Λουξεμβούργο	6																														
Κάτω Χώρες	12																														
Αυστρία	12																														
Πορτογαλία	12																														
Φινλανδία	9																														
Σουηδία	12																														
Ηνωμένο Βασίλειο	24																														
Άρθρο 259 (πρώην άρθρο 195) 1. Για το διορισμό των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, κάθε κράτος μέλος διαβιβάζει στο Συμβούλιο πίνακα με αριθμό υποψηφίων διπλάσιο από τον αριθμό των θέσεων που παρέχονται στους υπηκόους του. Για τη σύνθεση της επιτροπής αυτής λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη να διασφαλισθεί κατάλληλη εκπροσώπηση των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. 2. Το Συμβούλιο ζητεί τη γνώμη της Επιτροπής. Δύναται να ζητήσει τη γνώμη των ευρωπαϊκών οργανώσεων των αντιπροσωπευτικών των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, οι οποίες ενδιαφέρονται για τη δραστηριότητα της Κοινότητας.	Άρθρο 259 1. Για το διορισμό των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, κάθε κράτος μέλος διαβιβάζει στο Συμβούλιο πίνακα με αριθμό υποψηφίων διπλάσιο από τον αριθμό των θέσεων που παρέχονται στους υπηκόους του. Για τη σύνθεση της επιτροπής αυτής λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη να διασφαλισθεί κατάλληλη εκπροσώπηση των διαφόρων συνιστωσών οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. 2. Το Συμβούλιο ζητεί τη γνώμη της Επιτροπής. Δύναται να ζητήσει τη γνώμη των ευρωπαϊκών οργανώσεων των αντιπροσωπευτικών των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, οι οποίες ενδιαφέρονται για τη δραστηριότητα της Κοινότητας.																														

Ισχύον κείμενο της συνθήκης ΕΚ	Προτάσεις της ΟΚΕ
Άρθρο 260 (πρώην άρθρο 196) Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκλέγει μεταξύ των μελών της τον Πρόεδρο και το προεδρείο της για περίοδο δύο ετών. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καταρτίζει τον εσωτερικό της κανονισμό. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συγκαλείται από τον Πρόεδρό της αιτήσει του Συμβουλίου ή της Επιτροπής. Μπορεί επίσης να συνεδριάσει με δική της πρωτοβουλία.	Άρθρο 260 Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκλέγει μεταξύ των μελών της τον Πρόεδρο και το προεδρείο της για περίοδο δύομισι ετών. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καταρτίζει τον εσωτερικό της κανονισμό. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συγκαλείται από τον Πρόεδρό της.
Άρθρο 261 (πρώην άρθρο 197) Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή περιλαμβάνει ειδικευμένα τμήματα για τους κύριους τομείς που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη. Τα ειδικευμένα τμήματα λειτουργούν στο πλαίσιο των γενικών αρμοδιοτήτων της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Δεν δύναται να ζητηθεί η γνώμη των ειδικευμένων τμημάτων ανεξαρτήτως της επιτροπής αυτής. Στο πλαίσιο της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δύνανται επίσης να συγκροτούνται υποεπιτροπές για την επεξεργασία σχεδίων γνωμών επί ορισμένων ζητημάτων ή τομέων, τα οποία υποβάλλουν στην κρίση της επιτροπής αυτής. Ο κανονισμός της επιτροπής αυτής καθορίζει τον τρόπο της συνθέσεως και ρυθμίζει την αρμοδιότητα των ειδικευμένων τμημάτων και των υποεπιτροπών.	Άρθρο 261 Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή περιλαμβάνει ειδικευμένα τμήματα για τους κύριους τομείς που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη. Η ΟΚΕ καθορίζει τον τρόπο οργάνωσης των εργασιών της. Προβλέπει διατάξεις που διέπουν τη συλλογή των απόψεων των διαφόρων συνιστώσων οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα που αντιπροσωπεύουν την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την επεξεργασία των γνωμοδοτήσεών της.
Άρθρο 262 (πρώην άρθρο 198) Το Συμβούλιο ή η Επιτροπή οφείλουν να ζητούν τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις περιπτώσεις που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη. Δύνανται να ζητούν τη γνώμη της σε κάθε περίπτωση που το κρίνουν σκόπιμο. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δύναται να λαμβάνει την πρωτοβουλία να διατυπώνει γνώμη στις περιπτώσεις που το θεωρεί σκόπιμο. Αν το Συμβούλιο ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προθεσμία τουλάχιστον ενός μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της. Η προθεσμία υπολογίζεται από τη γνωστοποίηση στον Πρόεδρο της επιτροπής αυτής. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη γνώμης δεν εμποδίζει το Συμβούλιο ή την Επιτροπή να ενεργήσουν. Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και η γνώμη του αρμοδίου ειδικευμένου τμήματος, καθώς και τα πρακτικά των συζητήσεων, διαβιβάζονται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.	Άρθρο 262 Το Συμβούλιο ή η Επιτροπή υποχρεούνται να ζητούν τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις περιπτώσεις που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη. Η ΟΚΕ γνωμοδοτεί επί νομοθετικής προτάσεως της Επιτροπής ή επί οιοδήποτε άλλου θέματος, εφόσον το κρίνει σκόπιμο. Εξάλλου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή δύνανται να ζητήσουν τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Αν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προθεσμία τουλάχιστον ενός μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της. Η προθεσμία υπολογίζεται από τη γνωστοποίηση του θέματος στον Πρόεδρο της ΟΚΕ. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη γνώμης δεν εμποδίζει τα ανωτέρω όργανα να ενεργήσουν. Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, καθώς και τα αναλυτικά πρακτικά των συζητήσεων, διαβιβάζονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή. Τα όργανα ενημερώνουν την ΟΚΕ για τη συνέχεια που δίδεται στις γνωμοδοτήσεις της.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη προταθείσα τροπολογία, η οποία συγκέντρωσε αριθμό ψήφων «υπέρ» αντίστοιχο τουλάχιστον προς το ένα τέταρτο του συνόλου των εγκύρων ψήφων, απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων.

Τροπολογία του κ. Malosse, της κας Pari, των κ.κ. Rodríguez García Caro, Vever.

Σημείο 2, 2η παράγραφος

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Επί του παρόντος η ΟΚΕ απαρτίζεται από 222 μέλη που προέρχονται από οργανώσεις εργοδοτών, εργαζομένων, γεωργών, μεταφορέων, ΜΜΕ, βιοτεχνών, ελευθερίων επαγγελματιών, συνεταιρισμών, καταναλωτών, οικογενειών και νεολαίας, καθώς και από οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και την άσκηση εθελοντικής δραστηριότητας. Το ποσοστό εκπροσώπησης διαφέρει αναλόγως των κρατών μελών. Πολλά μέλη αναπτύσσουν επίσης δραστηριότητες και έχουν ανειλημμένες ευθύνες σε αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της Ευρώπης, αναγνωρισμένες από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Η ΟΚΕ συνιστά, λοιπόν, μη πολιτική συνέλευση με ευρύ φάσμα εμπειριών και αξιοσημείωτες και αναγνωρισμένες δυνατότητες εμπειρογνωμοσύνης.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 47, ψήφοι κατά: 100, αποχές: 12.

**Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής:
Συντονισμένη στρατηγική για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας»**

(2000/C 117/07)

Στις 26 Ιουλίου 1999 και, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα «Απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και δικαιωμάτων του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, κατήρτισε τη γνωμοδότησή του στις 8 Φεβρουαρίου 2000, με βάση την εισηγητική έκθεση της εισηγήτριας κας Cassina και του συνεισηγητή κ. Vaucoret.

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 94 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Εδώ και πολλά χρόνια έχει αρχίσει μια ευρύτατη συζήτηση για την κοινωνική προστασία στην ΕΕ. Η συζήτηση άρχισε όταν στα πλαίσια της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων προτάθηκαν και υιοθετήθηκαν δύο συστάσεις σχετικά με:

- «Κοινά κριτήρια στα θέματα επαρκών πόρων και παροχών στα συστήματα κοινωνικής προστασίας»⁽¹⁾
- «Σύγκλιση των στόχων και των πολιτικών της κοινωνικής προστασίας»⁽²⁾.

1.2. Στόχος των δύο αυτών συστάσεων ήταν η ανάπτυξη μιας ορισμένης συνοχής μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής προστασίας των κρατών μελών, επιβεβαιώνοντας ορισμένα βασικά δικαιώματα, και αυτό για δύο λόγους: να εξασφαλισθεί ο σεβασμός ελάχιστων κοινωνικών προδιαγραφών και να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο κοινωνικού κράτους στο οποίο δεν θα υφίστανται διαφορές ικανές να επιφέρουν ανισορροπίες στις δυναμικές της αγοράς. Με τις δύο αυτές διατάξεις άρχισε (αλλά προς στιγμήν τελείωσε επίσης) η κατάρτιση κοινωνικών κανόνων στα θέματα αυτά.

1.3. Το 1995 η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με θέμα «Το μέλλον της κοινωνικής προστασίας: ένα πλαίσιο αναφοράς για μια ευρωπαϊκή συζήτηση»⁽³⁾. Στόχος του εγγράφου ήταν να ενεργοποιηθεί η συζήτηση σε ένα πλαίσιο που θα χαρακτηρίζεται από τη μία πλευρά από τη διαδικασία οικονομικής και νομισματικής ενσωμάτωσης που βρίσκεται υπό εξέλιξη και από την άλλη από τη συνεχιζόμενη υψηλή ανεργία. Η δημογραφική πορεία στις χώρες της ΕΕ προτείνεται επίσης ως αναγκαίο πλαίσιο αναφοράς, έστω και αν οι σημερινές δημογραφικές τάσεις (μείωση των γεννήσεων/γήρανση του πληθυσμού) και κυρίως η προοπτική ότι η γενιά του «baby boom», που γεννήθηκε 3 δεκαετίες πριν θα φθάσει το χρόνο της συνταξιοδότησής της κατά τα επόμενα 20/30 χρόνια θα έπρεπε κανονικά να είχαν από καιρό ληφθεί υπόψη στις εν λόγω θεωρήσεις.

1.3.1. Το ειδικό βάρος των πολιτικών σύγκλισης και μακροοικονομικής και νομισματικής σταθερότητας, σε σχέση με το σύνολο των κοινωνικών, δημογραφικών και εργασιακών πολιτικών έχει καταστεί προφανές. Και κυρίως η αδιαφιλονίκητη απαίτηση να εξασφαλισθεί η ισορροπία των δημόσιων οικονομικών και να υποχρεωθούν οι κυβερνήσεις των χωρών μελών να προσαρμόσουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας που διαθέτουν: εάν αναλυθούν οι μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν⁽⁴⁾ κατανοεί κανείς ότι δεν έχουν ληφθεί πάντα υπόψη τα προβλήματα αυτά στο σύνολό τους και ότι αυτό ορισμένες φορές οδήγησε σε μη συνεκτικά αποτελέσματα και σε μερικές περιπτώσεις σε δυσμενή αποτελέσματα για ορισμένους κοινωνικούς τομείς.

1.3.2. Η προσπάθεια στην οποία προβαίνει η Επιτροπή με το εν λόγω έγγραφο είναι να τονισθεί το σύνολο των παραμέτρων αναφοράς και ειδικότερα η σχέση μεταξύ της κοινωνικής ασφάλειας ως γενικότερου συστήματος εξασφάλισης και των μέτρων που προωθούνται για την απασχόληση, στην ΕΕ.

1.4. Λίγο περισσότερο από ένα χρόνο μετά, με την ανακοίνωση της «Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της κοινωνικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση»⁽⁵⁾ η Επιτροπή τροφοδοτεί περαιτέρω τη συζήτηση ύστερα από τις αντιδράσεις των κρατών στο κείμενο του 1995 και δεσμεύεται να παρουσιάσει μια σειρά εμπεριστατωμένων αναλύσεων μεταξύ των οποίων: μελέτη για το κόστος και τις επιπτώσεις της κοινωνικής προστασίας, Πράσινο Βιβλίο για τα συμπληρωματικά συνταξιοδοτικά συστήματα, ανάλυση των μέτρων που αναλαμβάνονται για τη μείωση της φορολογικής πίεσης στην εργασία, μελέτη για την πρόληψη στα θέματα της υγείας, εκσυγχρονισμός των κανονισμών σχετικά με το συντονισμό των συνταξιοδοτικών καθεστώτων για τους μετανάστες. Η Επιτροπή καλεί τους κοινωνικούς εταίρους να προσφέρουν τη συμβολή τους στη συζήτηση αυτή και ζητεί από τα κράτη και τα κοινοτικά όργανα να προωθήσουν έναν μόνιμο διάλογο ως προς τις στρατηγικές εκσυγχρονισμού των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

1.5. Η ΟΚΕ έχει αποφανθεί για τις προτάσεις και τις ανακοινώσεις που αναφέρθηκαν πιο πάνω αλλά έχει επίσης αναπτύξει τους δικούς της προβληματισμούς σε ορισμένες γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας. Παραπέμπουμε στην ανάγνωση των κειμένων⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ L 245 της 26.8.1992, σ. 46-48.

⁽²⁾ ΕΕ L 245 της 26.8.1991, σ. 49-52.

⁽³⁾ COM(95) 466 τελικό.

⁽⁴⁾ Βλέπε Έκθεση MISSOC 1996 και 1998.

⁽⁵⁾ COM(97) 102 τελικό.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ «Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της κοινωνικής προστασίας», ΕΕ C 73 της 9.3.1998· Γνωμοδότηση της ΟΚΕ «Το μέλλον της κοινωνικής προστασίας», ΕΕ C 66 της 3.3.1997.

2. «Μια συντονισμένη στρατηγική για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας»

2.1. Όπως αναφέρεται και στον τίτλο, η ανακοίνωση αποβλέπει στον προσδιορισμό του συνόλου των στόχων και των μέσων για την επίτευξη μιας συντονισμένης στρατηγικής εκσυγχρονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ενώ ισχύει το ήδη εδραιωμένο πλαίσιο που ενσωματώνει από κοινού την τήρηση του σύμφωνου σταθερότητας και ανάπτυξης, τη δέσμευση να καταστούν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας πιο ευνοϊκά για την εργασία, την επιβεβαίωση της κοινωνικής προστασίας ως σημαντικής κοινής αξίας της ΕΕ στα πλαίσια της διεύρυνσης.

2.2. Στις 29 Νοεμβρίου 1999, το Συμβούλιο υιοθέτησε συμπεράσματα ως προς την πρόταση της Επιτροπής με μια μάλλον ασυνήθιστη προθυμία, πριν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η ίδια η ΟΚΕ μπορέσουν να αποφανθούν. Ωστόσο, η διαδικασία που μπορεί να προκύψει από αυτήν την απόφαση είναι σημαντική και πλήρης δυνατότητων και οι κοινωνικοί εταίροι δεν θα αδιαφορήσουν για τους τρόπους και τις μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν για τη διαχείρισή της. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ θα εκφράσει οπωσδήποτε τη γνώμη της και θα επικεντρωθεί κυρίως στις μεθοδολογικές συνέπειες που μπορούν να διασφαλίσουν ορθότητα και αποφασιστικότητα κατά την εφαρμογή της απόφασης αυτής.

2.3. Οι στόχοι που προτείνει η Επιτροπή, ως πλαίσιο αναφοράς για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας είναι:

- να γίνει αποδοτική η εργασία και να παρέχει ασφαλές εισόδημα·
- να εξασφαλισθούν οι συντάξεις και να γίνουν βιώσιμα τα συνταξιοδοτικά συστήματα·
- να προαχθεί η κοινωνική ένταξη·
- να κατοχυρωθεί το υψηλό επίπεδο ποιότητας και η βιωσιμότητα των υπηρεσιών υγείας.

Εξάλλου η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το ζήτημα της ισότητας των δύο φύλων θα πρέπει να εμπεριέχει την επιδίωξη και των τεσσάρων στόχων.

2.4. Η επιδίωξη των στόχων αυτών θα υποστηριχθεί από πιο ενισχυμένους μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών και παρακολούθησης της πορείας κάθε πολιτικής, «τα κράτη μέλη θα κληθούν να διορίσουν διαλλήλους υψηλού επιπέδου στους οποίους θα ανατεθεί η διαχείριση της διαδικασίας». Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να προσδιορίσουν λεπτομερώς τη στρατηγική αυτή και δεσμεύεται από την πλευρά της να εκδίδει ετήσια έκθεση για την κοινωνική προστασία.

3. Παρατηρήσεις

3.1. Η δέσμευση της Επιτροπής να προωθήσει τη συζήτηση για τα θέματα αυτά και η ιδέα να συμμετέχουν στη διαδικασία συνεννόησης όλοι οι παράγοντες που ενδιαφέρονται για τον

εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας είναι θετικά στοιχεία. Η ΟΚΕ συμφωνεί τόσο με την ανακοίνωση της Επιτροπής όσο και με τα συμπεράσματα της 29ης Νοεμβρίου 1999 του Συμβουλίου με την επιφύλαξη των ακόλουθων παρατηρήσεων και σχολίων.

3.2. Το πλαίσιο

3.2.1. Υπενθυμίζοντας ότι η υπό εξέταση ανακοίνωση αποτελεί συνέχεια άλλων σημαντικών κειμένων — από τις Συστάσεις του Συμβουλίου του 1992 ως τις Ανακοινώσεις της Επιτροπής του 1995 και του 1997 — η ΟΚΕ τονίζει ότι οι στόχοι που τίθενται προοδευτικά πρέπει να είναι συνεπείς με όσα προηγήθηκαν και ότι κάθε εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας θα πρέπει να συνεπάγεται και τη βελτίωσή τους. Οι τέσσερις στόχοι (όπως και οι ολοκληρωμένες δράσεις) που αναφέρονται στην Ανακοίνωση πρέπει να θεωρηθούν ως ένα σύνολο με την ίδια αξία, που θα πρέπει να επιδιωχθεί ταυτόχρονα. Δεδομένου ότι τα ισχυρά και υψηλής ποιότητας συστήματα κοινωνικής προστασίας αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ευρωπαϊκού κοινωνικού και οικονομικού προτύπου ανάπτυξης, οι κοινωνικοί τους στόχοι θα πρέπει να προσεχθούν ακριβώς με τον ίδιο τρόπο όπως γίνεται και με την οικονομική βιωσιμότητά τους. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να είναι σαφές ότι οι επενδύσεις στην υγεία, στις συνθήκες ζωής, στην καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού, σε δραστικά μέτρα για την ένταξη των ατόμων στην αγορά εργασίας, είναι αυτές καθαυτές παραγωγικές επενδύσεις γιατί εμπλουτίζουν την κοινωνία και τη συμμετοχή της στην ανάπτυξη. Με την έννοια αυτή θα πρέπει να ερμηνευθεί η δήλωση σύμφωνα με την οποία «η κοινωνική προστασία είναι συντελεστής παραγωγής».

Ανέκαθεν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας συνέβαλαν στην αποτελεσματικότητα του ευρωπαϊκού κοινωνικού υποδείγματος και βελτίωσαν ουσιαστικά την ανταγωνιστικότητα ολόκληρου του οικονομικού συστήματος. Για το λόγο αυτό, ο εκσυγχρονισμός και η βελτίωση αυτών των συστημάτων θα πρέπει να επιτρέψουν τη διατήρηση και την ανάπτυξη αυτής της αμοιβαίως θετικής σχέσης μεταξύ κοινωνικού υποδείγματος και οικονομικού συστήματος.

3.2.2. Η αύξηση των δυνατοτήτων εργασίας και η ευρύτερη δυνατή συμμετοχή στην αγορά εργασίας είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορεί να αντιμετωπιστεί ο εκσυγχρονισμός της κοινωνικής προστασίας που δεν περιορίζεται στη συμβατότητα των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών μεγεθών. Η επίτευξη της ενιαίας αγοράς και η οικοδόμηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης έχουν δημιουργήσει αυτό που θα πρέπει να αποτελέσει το βέλτιστο σενάριο για μια βιώσιμη ανάπτυξη που αποτελεί παραγωγό απασχόλησης. Πριν από μερικούς μήνες η ΟΚΕ διαπίστωσε ότι η ανάπτυξη είναι ακόμη ανεπαρκής⁽¹⁾ και η εσωτερική ζήτηση δεν φαίνεται ζωηρή. Προσφάτως, τα οικονομικά αποτελέσματα και προοπτικές φαίνεται μάλλον να έχουν βελτιωθεί,

⁽¹⁾ Βλέπε «Η μακροοικονομική διάσταση της πολιτικής για την απασχόληση», ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 36.

αλλά είναι απαραίτητο δίπλα στα διαρθρωτικά μέσα που ωθούν τη συμμετοχή στην εργασία, στην ανάπτυξη συστημάτων κοινωνικής προστασίας που προσανατολίζονται περισσότερο στη δυνατότητα απασχόλησης και στις ενεργητικές πολιτικές επανένταξης, να ληφθούν και αποφασιστικά μέτρα υποστήριξης της ανάπτυξης και των επενδύσεων που διευρύνουν την παραγωγική βάση και την απασχόληση χωρίς να πλήττουν την οικογενειακή κατανάλωση.

3.2.3. Η αναδιανεμητική λειτουργία των συστημάτων κοινωνικής προστασίας είναι ουσιαστικής σημασίας και θα πρέπει να προστατευθεί και να έχει ως στόχο την κοινωνική σύγκλιση και την υπέρβαση όλων των μορφών περιθωριοποίησης και αποκλεισμού. Μία πρόσφατη μελέτη της Eurostat⁽¹⁾ αποδεικνύει ότι το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας μειώνεται σημαντικά χάρη στις κοινωνικές μεταφορές (με εξαίρεση τις συντάξεις). Αυτή η μείωση ωστόσο δεν είναι ομοιογενής στις 15 χώρες, ούτε στο εσωτερικό των ιδίων χωρών. Για το λόγο αυτό, παρόλο που συμφωνεί κανείς με τη δήλωση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση των οικονομικών των χωρών μελών καθιστά επίσης την κοινωνική προστασία ένα πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος, στις συντονισμένες λύσεις που θα επιδιωχθούν θα χρειαστεί να ληφθεί προσεκτικά υπόψη η ουσιαστική διαφορά που αναφέρεται στην προαναφερθείσα μελέτη, πράγμα που θα πρέπει να οδηγήσει στο να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και στην εφαρμογή άλλων κοινών πολιτικών και ειδικότερα στις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η σημερινή οικονομική μεταβολή θα έχει αναδιανεμητικά αποτελέσματα που δεν θα είναι ενιαία και ότι νέες κατηγορίες ατόμων μπορούν να βρεθούν μπροστά σε κινδύνους (για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι με συμβάσεις καθορισμένου χρόνου, ή οι προσωρινοί εργαζόμενοι που σε ορισμένες περιόδους δεν έχουν εργασία και δεν λαμβάνουν επίδομα ανεργίας, ή οι γυναίκες, ή, ακόμη, οι ελάχιστα εξειδικευμένοι ή οι σχετικώς ηλικιωμένοι, ή, επίσης, οι μονογονικές οικογένειες, οι οικογένειες με ένα εισόδημα, ή τα μειονεκτικά άτομα). Οι προσανατολισμοί και οι αποφάσεις εκσυγχρονισμού θα πρέπει συνεπώς να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των εθνικών και περιφερειακών συνθηκών, αλλά κυρίως θα πρέπει να βασίζονται σε σαφείς προβλέψεις όσον αφορά τις κοινωνικές επιπτώσεις που θα προκύψουν λόγω των εξελίξεων της οικονομίας να δίδουν μεγαλύτερη προτεραιότητα πάντα στην υποστήριξη και προώθηση των πιο ευέλικτων κατηγοριών.

3.2.4. Στις κατευθυντήριες οδηγίες 1999 για την απασχόληση, το Συμβούλιο επιμένει στην αναγκαιότητα ελάφρυνσης των επιβαρύνσεων σχετικά με την πρόσληψη νέων και την ενθάρρυνση των ηλικιωμένων εργαζομένων να παραμένουν για μεγαλύτερο διάστημα στον ενεργό πληθυσμό προκειμένου να συμβάλουν και να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Η προσέγγιση αυτή, σε γενικές γραμμές γίνεται δεκτή. Η διατήρηση των ηλικιωμένων εργαζομένων στην ενεργό ζωή μπορεί να συμβιβαστεί με την πρόσληψη νέων, καθώς και με την δυνατότητα να βρίσκουν οι νέοι απασχόληση, εφόσον γίνεται

ταυτόχρονα με την προώθηση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας και για τις δύο κατηγορίες ατόμων. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι, σε διάφορες χώρες, υπάρχουν συλλογικές συμβάσεις ή νομοθετικές διατάξεις που καθορίζουν τους όρους για τη χορήγηση πρόωρης συνταξιοδότησης. Πέρα από τις διατάξεις αυτές, η προσφυγή στην πρόωρη συνταξιοδότηση φαίνεται να αποτελεί ορισμένες φορές καταχρηστική πρακτική, ή οπωσδήποτε αρνητική, ειδικά στην περίπτωση που υιοθετείται από επιχειρήσεις ή τομείς που δεν αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, αλλά, επιδιώκουν τον εξορθολογισμό της παραγωγής τους ή προβαίνουν σε συγχωνεύσεις, ή ακόμη, επιθυμούν απλά να βελτιώσουν τα οικονομικά τους (η κατάχρηση της πρακτικής της πρόωρης συνταξιοδότησης δεν είναι λιγότερο επιζήμια εάν συμφωνείται μεταξύ των μερών στο εσωτερικό της επιχείρησης). Τόσο για κοινωνικούς λόγους, όσο και για οικονομικούς, αντί για τις πρόωρες συνταξιοδοτήσεις πρέπει να αναπτυχθούν πολιτικές ευέλικτης συνταξιοδότησης και να διευκολυνθούν με τη συνεχή διαβίου κατάρτιση τόσο η απόκτηση νέων προσόντων όσο και ο προσδιορισμός νέων μορφών δραστηριοτήτων. Οι εργαζόμενοι που έχουν επί μεγάλο διάστημα ασκήσει ιδιαίτερα εξουθενωτικές εργασίες πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ειδικής προσοχής.

3.2.5. Η αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης αποτελεί ένα μέτρο που έχει ήδη αρχίσει να εφαρμόζεται σε πολλά κράτη μέλη, όμως δεν μπορεί να αποτελέσει μια τάση που θα αναπτύσσεται επ' άπειρον. Στην ανακοίνωση του 1997 ένα διάγραμμα παρουσίαζε τις αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας που είναι αναγκαίες για να διατηρηθεί η χρηματοδοτική βιωσιμότητα των δημόσιων συστημάτων κοινωνικής προστασίας τις επόμενες δεκαετίες, βάσει της σημερινής διάρθρωσης των συστημάτων κοινωνικής προστασίας (χωρίς τις εξελίξεις που ενδέχεται να καθιερωθούν τα επόμενα χρόνια), λαμβάνοντας όμως υπόψη τη γήρανση του πληθυσμού: από αυτό προέκυψε ότι η ετήσια παραγωγικότητα του συντελεστή εργασίας θα πρέπει να περάσει από το σημερινό 0,2 (περίπου) σε κάτι παραπάνω από 0,7 το 2025. Μια πρόοδος του τύπου αυτού είναι δυνατή, εάν υπάρξει επαρκής (και ταυτόχρονη) φροντίδα για την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την ισόβια επιμόρφωση. Αυτό προϋποθέτει συνεχή συνεννόηση μεταξύ των κοινωνικών εταίρων προκειμένου να αποδεσμευθούν και να διασφαλισθούν στο χρόνο οι πόροι για τις επενδύσεις αυτές.

3.2.6. Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας και η χρηματοδότησή τους διαφέρουν κατά πολύ από χώρα σε χώρα. Στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση (γραμμή 14) η Επιτροπή ζητά να ορισθούν στόχοι για την προοδευτική μείωση της φορολογικής πίεσης επί της εργασίας και επί των μη μισθολογικών δαπανών της εργασίας χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών και η οικονομική ισορροπία των καθεστώτων κοινωνικής προστασίας. Δεν είναι δυνατόν να εξευρεθεί στο άμεσο μέλλον λύση αποδεκτή από όλους που να λαμβάνει υπόψη αυτή την κατευθυντήρια γραμμή. Η προσφυγή στη γενική φορολογία προκειμένου να αντισταθμιστεί η μείωση της φορολογικής πίεσης επί της εργασίας (και, ειδικότερα, επί της ανειδίκευτης εργασίας) προσκρούει στην έλλειψη φορολογικής εναρμόνισης μεταξύ των κρατών μελών, τα συστήματα των οποίων τείνουν να επιβάλλουν μικρότερους φόρους κυρίως στους άλλους παράγοντες εκτός της εργασίας με στόχο τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και της ικανότητας για την προσέλκυση επενδύσεων εκ του ιδίου συστήματος — χώρας. Εξάλλου, δημογραφικοί, οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο κατά την επίτευξη μακροπρόθεσμων οικονομικών ισορροπιών στα συστήματα κοινωνικής προστασίας. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει συνεπώς να επιδιώκει προς το παρόν το δικό του σημείο εξισορρόπησης οικοδομώντας την ομοφωνία μεταξύ των ενδιαφερόμενων παραγόντων, και λαμβάνοντας υπόψη συνεχώς την απαίτηση της προστασίας των ασθενέστερων.

(1) «Οι κοινωνικές μεταφορές και οι αναδιανεμητικές τους επιπτώσεις στην ΕΕ», υπό την επιμέλεια του Eric Marlier, στο «Population et conditions sociales», Αύγουστος 1999.

3.2.7. Αντιστοίχως, σε ό,τι αφορά τις υγειονομικές δαπάνες και την απαίτηση για την εξασφάλιση παροχών υψηλής ποιότητας, τα κράτη μέλη οφείλουν να συνεχίσουν να διασφαλίζουν σε όλους τους πολίτες την πρόσβαση στις παροχές αυτές, παράλληλα όμως πρέπει να εξετάζουν το πώς θα προσφέρουν σε όλους τους κοινωνικούς φορείς, κατάλληλες ευκαιρίες για την πρόσβαση σε θεραπείες που ανταποκρίνονται στις ειδικές απαιτήσεις τους. Εντός των ορίων αυτών, η ανάπτυξη μέσων αλληλοβοήθειας και η γενικότερη προσφορά προληπτικών μέσων μπορούν να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο σε όλα τα κράτη μέλη.

3.2.8. Στην υπό εξέταση ανακοίνωση είναι μάλλον συνοπτική η ανάλυση της σχέσης μεταξύ της συντονισμένης στρατηγικής εκσυγχρονισμού της κοινωνικής προστασίας και της διέγερσης: είναι απαραίτητο να διαβιβάζει ταχέως η Επιτροπή την υπό κατάρτιση εμπειριστατωμένη μελέτη για την πραγματικότητα και τις τάσεις της κοινωνικής προστασίας στις υποψήφιες χώρες. Το να θεωρείται απλώς ότι οι χώρες αυτές θα πρέπει να επιχειρήσουν να προσδιορίσουν συστήματα κοινωνικής προστασίας αποτελεσματικά και βιώσιμα «μοιάζει να είναι υπερβολικά επιπόλαιο». Θα πρέπει αντιθέτως να ορισθούν τα κριτήρια σύγκρισης με τις υποψήφιες χώρες κατά τρόπο θεμελιωμένο και σαφή και στο εσωτερικό της συντονισμένης στρατηγικής (που θα πρέπει να περιλαμβάνει τη συνδρομή των κοινωνικών εταίρων και στις υποψήφιες χώρες) να θεσπισθεί ότι οι ενισχύσεις για την ένταξη θα κατευθύνονται επίσης προς τη δημιουργία συνθηκών για την ανάπτυξη και την ενίσχυση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας των μελλοντικών μελών: αυτό φαίνεται απαραίτητο για πολλούς λόγους και μάλιστα λόγω της ανάγκης να αντιμετωπισθεί η έξαρση της ανεργίας των γυναικών, των νέων και των στελεχών με υψηλή εξειδίκευση, που πρωτοεμφανίζεται σε κράτη που μέχρι δέκα χρόνια πριν, χαρακτηρίζοντο από υψηλή συμμετοχή αυτών των κατηγοριών στην αγορά εργασίας (υψηλότερη μάλιστα από εκείνη που σημειωνόταν στις χώρες της ΕΕ με τις καλύτερες επιδόσεις στον τομέα αυτό). Η προώθηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου στις υποψήφιες χώρες, θα λάβει χώρα και μέσω της ιδιαίτερης και διαφορετικής εντάσεως προσοχής που θα δοθεί στις δυσκολίες αυτές που χαρακτηρίζουν τον κοινωνικό ιστό αυτών των χωρών, λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη ότι τα ζητήματα σχετικά με τη διάρθρωση και τη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας δεν αποτελούν τμήμα των κοινοτικών κεκτημένων. Η πρόταση σύνδεσης των υποψήφιων χωρών στη συντονισμένη στρατηγική είναι θετική και γενικότερα αποδεκτή, αλλά θα πρέπει να εφαρμοστεί σύντομα, διαφορετικά υπάρχει ο κίνδυνος οι διαπραγματεύσεις ένταξης, λόγω της κυριαρχίας ανησυχιών οικονομικού και νομισματικού χαρακτήρα στην πορεία προσαρμογής των «κεκτημένων», να οδηγήσουν σε περαιτέρω ανισότητες και δυσκολίες τα συστήματα κοινωνικού κράτους των υποψήφιων χωρών.

3.2.9. Η δημογραφική κατάσταση στην ΕΕ και οι τάσεις της αποτελούν εδώ και πολλά χρόνια αντικείμενο εκτενών εκθέσεων της Επιτροπής. Η ΟΚΕ εξετάζει στην ενημερωτική έκθεση, αυτό το σημαντικό ζήτημα το οποίο για το λόγο αυτό θα θιγεί εδώ με συντομία, και μόνο σε ό,τι αφορά το θέμα της κοινωνικής προστασίας. Ωστόσο, στην υπό εξέταση ανακοίνωση της Επιτροπής, η δημογραφική ανάλυση φαίνεται να έχει ως κύριο στόχο να υπογραμμιστεί η απαίτηση για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας των δημόσιων συστημάτων κοινωνικού κράτους. Αυτό το τεράστιο και πολύπλοκο θέμα απαιτεί συζήτηση σε βάθος

της οποίας τα συμπεράσματα δεν είναι δυνατόν να προεξοφληθούν σήμερα. Εντούτοις, φαίνεται ότι το πρόβλημα βρίσκεται στην αρνητική τάση της δημογραφικής ανάπτυξης στα περισσότερα κράτη μέλη, η οποία, μελλοντικώς, θα προκαλέσει τη μείωση του ευρωπαϊκού πληθυσμού.

3.2.9.1. Η σημερινή τάση μείωσης των γεννήσεων, εκτός του ότι οφείλεται, σε πολλές περιπτώσεις, σε ελεύθερη επιλογή να περιορισθεί ο αριθμός των τέκνων, μπορεί επίσης να αποδοθεί σε μία σειρά προβλημάτων που συνδέονται με τη λειτουργία και τις παροχές της κοινωνικής προστασίας, προβλήματα που παρουσιάζονται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε χώρα, αλλά τα οποία είναι κοινά σε πολλά κράτη μέλη. Οι λόγοι που συμβάλλουν στη μείωση της βουλήσεως προς τεκνοποίηση και ανατροφή τέκνων — για να αναφέρουμε ορισμένους μόνο — σχετίζονται με τα υψηλά επίπεδα ανεργίας, την απουσία ή την ανεπάρκεια κατάλληλης οικογενειακής πολιτικής, που να παρέχει υψηλού επιπέδου υποδομές για τη φροντίδα των παιδιών, την ασφάλεια του εισοδήματος και την ασφάλεια της απασχόλησης όταν οι γονείς λαμβάνουν άδεια για τη φροντίδα των παιδιών και άλλα μέσα για το συμβιβασμό του οικογενειακού και εργασιακού βίου, την περιορισμένη ικανότητα να γίνουν αντιληπτές οι μεταβολές που επήλθαν στη διάρθρωση των οικογενειών και να ενσωματωθεί η επικρατούσα τάση στις εθνικές πολιτικές, τις αβεβαιότητες που προκύπτουν από μια σειρά ταχύτατων κοινωνικών μεταβολών ως προς την παραγωγή και τη συμπεριφορά έναντι των οποίων ο ευρωπαϊκός πληθυσμός δεν έχει προσαρμοστεί ακόμη τελείως.

3.2.9.2. Πολλοί μελετητές πιστεύουν ότι, μετά από μερικές δεκαετίες, η ΕΕ μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπη με το πρόβλημα της ανεπάρκειας του εργατικού δυναμικού και να αναγκασθεί, συνεπώς, να εισαγάγει εργατικό δυναμικό από τρίτες χώρες, πράγμα που θα διευκολύνει τη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας χάρη στις εισφορές αυτών των εργαζομένων. Και αυτή η υπόθεση επιβάλλει να γίνουν, ήδη από τώρα, οι κατάλληλες αναλύσεις, χωρίς παραδρομές προς την αφηρημένη συζήτηση, κατά πόσο δηλαδή οι μεταναστεύσεις μπορούν ή πρέπει να μεταβάλουν τη σημερινή όψη της ΕΕ. Αντίθετα, στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού των συστημάτων ευημερίας θα ήταν σκόπιμο να εξεταστούν οι τρόποι που θα καταστήσουν τα σημερινά συστήματα κοινωνικής προστασίας πιο ανοικτά και κατάλληλα να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που θα τεθούν κατά την υποδοχή και ενσωμάτωση των μελλοντικών μεταναστών.

3.3. Τα μέσα

3.3.1. Η Επιτροπή παραθέτει ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του Μαρτίου 1999 στο οποίο εξητήτο «η εκκίνηση διαδικασίας εκούσιας προσέγγισης των στόχων και των πολιτικών στον τομέα της κοινωνικής προστασίας κατά το πρότυπο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση». Η επίτευξη μιας κοινής πολιτικής οπτικής σχετικά με την κοινωνική προστασία στην Ευρώπη, όπως το επιθυμεί η Επιτροπή δεν είναι καθόλου ασήμαντος στόχος και η υλοποίησή της συνεπάγεται σύνθετες ενέργειες που εμπλέκουν το σύνολο της κοινωνίας. Για το λόγο αυτό, τα μέσα που πρέπει να αποκτήσει κανείς θα πρέπει να είναι αποτελεσματικά και να διασφαλίζουν ότι η διαδικασία θα είναι πραγματικά δημοκρατική, δηλαδή συμμετοχική.

3.3.2. Ο εκσυγχρονισμός των διαφόρων συστημάτων κοινωνικής προστασίας εμπίπτει πρωτογενώς στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Δεν συζητείται, καν, το ότι η στρατηγική εκσυγχρονισμού της κοινωνικής προστασίας μπορεί να στηριχθεί σε δεσμευτικές νομοθετικές παρεμβάσεις με τις οποίες δεν θα συμφωνούν πλήρως τα κράτη μέλη και κυρίως οι κοινωνικοί εταίροι: οι κοινωνικοί εταίροι, πράγματι, πρέπει να υποστηρίξουν εκ του σύνεγγυς τη στρατηγική εκσυγχρονισμού τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Μολονότι δεν αμφισβητεί την ενδεχόμενη εξέλιξη της συμφωνημένης διαδικασίας εκσυγχρονισμού προς την κατεύθυνση ορισμένων χαρακτηριστικών της διαδικασίας του Λουξεμβούργου, η ΟΚΕ κρίνει ότι ο ορισμός ποσοτικών στόχων είναι πρόωρος και επιμένει στην αναγκαιότητα να δοθούν στέρεες ποιοτικές και μεθοδολογικές βάσεις στη στρατηγική του εκσυγχρονισμού, με τη δημιουργία όλων των συνθηκών μιας ισχυρής και ορθά θεμελιωμένης ομοφωνίας μεταξύ όλων των κοινωνικών και θεσμικών παραγόντων σε κάθε επίπεδο.

3.3.3. Τα σημερινά συστήματα κοινωνικού κράτους έχουν προκύψει μέσω συμφωνιών μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και των κρατών οι οποίες προκάλεσαν πάντοτε δύσκολες περιόδους συλλογικών διαπραγματεύσεων και συχνά αγώνων. Ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων αυτών, στα πλαίσια μιας συντονισμένης στρατηγικής, δεν μπορεί να διαχωριστεί από μια ισχυρή και υπεύθυνη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων παραγόντων. Είναι αλήθεια ότι η Επιτροπή καλεί τους κοινωνικούς εταίρους να συμμετέχουν στη διαδικασία αυτή μέσω της επιτροπής κοινωνικού διαλόγου, αλλά θα πρέπει να διευκρινίσει καλύτερα ποιοι θα είναι οι ρόλοι του καθένα και ποιές οι αρμοδιότητές του: ειδικότερα ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος θα πρέπει να είναι σε θέση να αναλύσει και αξιολογήσει σε βάθος όσα συμβαίνουν σε πολλά κράτη μέλη που έχουν προωθήσει μία διαδικασία προσαρμογής των συστημάτων κοινωνικής προστασίας που διαθέτουν μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων. Επιπλέον, πρέπει να προσδιοριστεί ποια θα είναι η σχέση μεταξύ των συζητήσεων που γίνονται στα πλαίσια του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου και της Ομάδας εθνικών εμπειρογνομώνων. Αν «η ανταλλαγή εμπειριών, η αμοιβαία συνεννόηση και η αξιολόγηση των πολιτικών διαδικασιών εν εξελίξει ...» για τις οποίες κάνει λόγο η Επιτροπή κατά ειδική αναφορά στη συζήτηση του συνόλου των φορέων παραμένουν ωστόσο περιορισμένες μεταξύ των κυβερ-

νήσεων (ή χειρότερα μεταξύ «υπαλλήλων υψηλού επιπέδου» που θα πρέπει να «διαχειριστούν» τη διαδικασία).

3.3.3.1. Η ΟΚΕ επιμένει ότι είναι απαραίτητο να συνδεθεί η διαδικασία του σύντονου εκσυγχρονισμού των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, όχι μόνο με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, αλλά και με σίγουρα και συστηματικά στοιχεία και εκφράζει την εκτίμησή της για την πρόθεση της Επιτροπής να βελτιώσει περαιτέρω⁽¹⁾ και να δημοσιεύει ετησίως την έκθεση για την κοινωνική προστασία στην Ευρώπη. Αποδίδει σημασία στο γεγονός να αποτελεί η έκθεση της Επιτροπής τη βάση για τις συζητήσεις της ομάδας των εμπειρογνομώνων. Η ΟΚΕ θα μπορούσε να συμμετάσχει στην προκαταρκτική φάση και η έκθεση, μετά τη δημοσίευσή της, θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο μιας αίτησης γνωμοδότησης (διαδικασία η οποία, θα πρέπει προφανώς να περιλαμβάνει και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών). Άλλωστε, το ΕΚ, η ΟΚΕ και η ΕΤΠ θα μπορούσαν να συμμετέχουν ως παρατηρητές στις συνεδριάσεις της ομάδας των εθνικών εμπειρογνομώνων.

3.3.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την αναφορά στη συνεργασία με το ΕΚ, την ΟΚΕ και την ΕΤΠ και όπως έχει ήδη σημειωθεί, με τις υποψήφιες χώρες και δηλώνει ότι είναι διαθέσιμη να προσφέρει την υποστήριξη της κυρίως στην πολύ επιθυμητή περίπτωση που θα προωθηθούν γρήγορα διαδικασίες «benchmarking» (συγκριτικής ανάλυσης των επιδόσεων) που θα αποσκοπούν στον εμπλουτισμό της σύγκρισης μεταξύ των καταστάσεων στις χώρες μέλη και στην επισήμανση των καλύτερων πρακτικών. Η ΟΚΕ επιμένει στο γεγονός ότι η εμπεριστατωμένη εξέταση των δυναμικών και των εθνικών εμπειριών υπό εξέλιξη πρέπει να έχει συνεχή χαρακτήρα και να θεμελιώνεται σε συγκεκριμένες εμπειρίες: δηλώνει για το λόγο αυτό ότι είναι πρόθυμη να συμβάλει με όλα της τα μέσα στην υλοποίηση μιας διαδικασίας «benchmarking» από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

⁽¹⁾ Υπενθυμίζεται ότι η έκθεση για την κοινωνική προστασία στην Ευρώπη δημοσιεύεται σήμερα ανά διετία σε συνεργασία με τη στατιστική υπηρεσία και με την ομάδα των εθνικών διευθυντών της κοινωνικής προστασίας στα κράτη μέλη και ότι αποτελεί περιεκτική περίληψη των τάσεων η οποία συνοδεύεται και από ενδείξεις για τα μέτρα που θα ήταν σκόπιμο να ληφθούν.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ένταξη της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

(2000/C 117/08)

Στις 29 Απριλίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 23 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για την «Ένταξη της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

Το τμήμα «Εξωτερικών Σχέσεων» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, ενέκρινε τη γνωμοδότησή του στις 10 Φεβρουαρίου 2000 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Gafo Fernández και της κας Florio.

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου 2000), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Ουγγαρία είναι μία από τις χώρες που επέλεξαν αρχικά κατά τη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την πρώτη φάση της διεύρυνσης.

1.2. Η Ουγγαρία έχει επιλεγεί με βάση την πρόοδο που έχει σημειώσει με σκοπό να ανταποκριθεί στα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια που καθορίστηκαν στη σύνοδο κορυφής της Κοπεγχάγης. Η εν λόγω πρόοδος αναλύεται παρακάτω.

1.3. Για την εκπόνηση της παρούσας γνωμοδότησης, εκτός από τα προαναφερόμενα, οι Εισηγητές είχαν επαφές με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με την Πρεσβεία της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, η ομάδα μελέτης πραγματοποίησε τον Οκτώβριο του 1999 επίσκεψη στην Ουγγαρία όπου συναντήθηκε με διάφορες αρχές της Κυβέρνησης, καθώς και με κοινωνικούς εταίρους της χώρας. Εξάλλου, ελήφθησαν υπόψη τα Ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁽¹⁾ και της Μικτής Συμβουλευτικής Επιτροπής ΕΕ-Ουγγαρίας⁽²⁾.

2. Η οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Ουγγαρίας το 1999

2.1. Σύμφωνα με όλες τις χρησιμοποιηθείσες πηγές, φαίνεται σαφές ότι η γενική κατάσταση της Ουγγαρίας βρίσκεται σε πολύ θετική φάση ως προς την προετοιμασία της για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.2. Ως προς την πολιτική κατάσταση, μετά από το νέο Σύνταγμα που υιοθετήθηκε το 1989, και με τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου 1998, δημιουργήθηκε κυβέρνηση τριμερούς συνασπισμού η οποία αντιπροσωπεύει μια πλειοψηφία 213 βουλευτών από τους 386 που απαρτίζουν το Κοινοβούλιο. Η κυβέρνηση έχει κεντρο-δεξιό προσανατολισμό και ο Πρωθυπουργός κ. Orbán ανήκει στο πλειοψηφούν κόμμα FIDESz, που έλαβε 38,3 % των ψήφων και 148 έδρες. Το πρώτο κόμμα της αντιπολίτευσης είναι το MSzP (Σοσιαλιστικό) με 34,7 % των ψήφων και 134 έδρες. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαθέτει ορισμένες εξουσίες, οι αρμοδιότητές του όμως αφορούν κυρίως την εκπροσώπηση του κράτους σε διεθνές επίπεδο. Τέλος, πρέπει

να επισημανθεί ότι η Ουγγαρία έγινε πλήρες μέλος του NATO το Μάρτιο του 1999. Γενικά, όλες οι εκθέσεις αναφέρουν ότι η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και του κοινοβουλευτικού συστήματος της Ουγγαρίας είναι θετική και ανταποκρίνεται στα απαιτούμενα κριτήρια για την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.3. Η κατάσταση με τις γείτονες χώρες έχει βελτιωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια Συγκεκριμένα, υπέγραψε Σύμφωνο με τη Σλοβακία το 1996, καθώς και με τη Ρουμανία, το ίδιο έτος. Και στις δύο περιπτώσεις, υπάρχουν ακόμη κάποια προβλήματα για τις συγγαρόφωνες μειονότητες και, στην περίπτωση της Σλοβακίας, και για την εκμετάλλευση του Δούναβη.

2.4. Όσον αφορά την οικονομική κατάσταση, τα διαθέσιμα στοιχεία για το 1997 και 1998 δείχνουν μια έντονη ανάκτηση των δεικτών οικονομικής ανάπτυξης με αντίστοιχη αύξηση 4,4 και 4,5 % και οι τελευταίες εκτιμήσεις για το 1999 αύξηση 4,2 %. Τα ποσοστά του πληθωρισμού έχουν καθοδική πορεία, αν και βρίσκονται ακόμη στο 10 % το 1999 με κάδοδο σε σχέση με το 14,9 % του 1998, δηλαδή απέχουν πολύ από τον πληθωρισμό των χωρών της ζώνης του Ευρώ. Το δημόσιο έλλειμμα μειώθηκε ελαφρώς, από 4,8 % το 1997 σε 4,5 % το 1998 και 3,9 % το 1999, χωρίς τα υψηλά ποσοστά ανάπτυξης να επιτρέψουν μεγαλύτερο περιορισμό του. Τέλος, άλλοι δύο παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι: το υψηλό ποσοστό ανεργίας, (8 % το 1998 και 6,5 % το 1999) που, αν ληφθεί υπόψη η προηγούμενη οικονομική εμπειρία, δημιούργησε ορισμένες κοινωνικές εντάσεις σε μια χώρα που είχε συνηθίσει στην πλήρη απασχόληση και, ως τελικό στοιχείο, ένα έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών της τάξεως του 2,5-3,5 % επί του ΑΕγχΠ τα τελευταία πέντε χρόνια, παρότι αυτό αντισταθμίζεται από σημαντικά έσοδα από ξένες επενδύσεις, της τάξεως των 21 δισ. ευρώ.

2.5. Η χώρα έχει πραγματοποιήσει αξιοσημείωτες προόδους στις διαδικασίες απορύθμισης και ιδιωτικοποίησης σημαντικών κλάδων της οικονομίας, ιδιαίτερα με το νέο νόμο του 1995, παρότι δημιουργήθηκαν επιμέρους προβλήματα, το σημαντικότερο σχετικά με μια συγκεκριμένη περίπτωση τράπεζας. Γενικά, η συγγκριτική οικονομία μπορεί να θεωρηθεί ως πλήρως ενταγμένη στις τάσεις της ελεύθερης αγοράς, δεδομένου ότι το 80 % του ΑΕΠ παράγεται από τον ιδιωτικό τομέα και το 64 % του εξωτερικού εμπορίου της πραγματοποιείται με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(1) Ψήφισμα — τακτική έκθεση της Επιτροπής που υιοθετήθηκε στις 15 Απριλίου 1999.

(2) Η γεωργική πολιτική και η ένταξη της Ουγγαρίας στην ΕΕ — Η μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας της Ένωσης

2.6. Στην κατάσταση των διαφόρων παραγωγικών τομέων συντελέστηκε μια σειρά σημαντικών διαφοροποιήσεων που οφείλονται, μεταξύ άλλων, στις διαδικασίες ιδιωτικοποίησης. Η γεωργία, στην οποία σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια φυγή εργατικού

δυναμικού προς άλλους παραγωγικούς τομείς, χαρακτηρίζεται ωστόσο ακόμη από ισχυρή παρουσία εργαζομένων (9,4 % το 1998, σύμφωνα με το Eurostat και 7 % το 1999 σύμφωνα με πηγές της Ουγγαρίας) και προβλέπεται ότι θα συνεχιστεί η περαιτέρω μεταφορά εργατικού δυναμικού προς άλλους παραγωγικούς τομείς. Το 1998 οι μικροεπιχειρήσεις (με λιγότερους από 10 εργαζόμενους) απασχολούσαν περίπου 1 εκατομμύριο εργαζομένων, οι μικρές επιχειρήσεις (με 10 έως 49 εργαζομένους) 360 000, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (με 50 έως 249 εργαζομένους) περίπου μισό εκατομμύριο εργαζομένους. Συνολικά πρόκειται για το 50 % περίπου του ενεργού πληθυσμού (πηγή: ΔΟΕ — Βουδαπέστη 1998).

2.7. Ο βιομηχανικός τομέας παρουσιάζει διττή διάρθρωση. Αφενός, υπάρχει ένας περιορισμένος αριθμός επιχειρήσεων, που στηρίζονται στις εξωτερικές επενδύσεις, με σχετικά υψηλή παραγωγικότητα και, αφετέρου, υπάρχουν πολλές άλλες επιχειρήσεις επικεντρωμένες στην εγχώρια αγορά, με χαμηλή παραγωγικότητα και, ιδιαίτερα, με ακατάλληλες τεχνολογίες, γεγονός που δυσχεραίνει την άμεση ένταξή τους σε ένα ελεύθερο και ανταγωνιστικό σύστημα. Σε θέματα περιβάλλοντος, οι προκλήσεις μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

2.8. Ο κλάδος των υπηρεσιών φαίνεται ότι προοδεύει με ταχύτερο ρυθμό απ' ό,τι ο βιομηχανικός, σε πολλές περιπτώσεις επειδή πρόκειται για εντελώς καινούριες δραστηριότητες οι οποίες, συνεπώς, δεν υπόκεινται σε διαδικασίες αναδιάρθρωσης. Οπωσδήποτε, είναι προφανής η ανάγκη να συνεχιστεί η πορεία εκσυγχρονισμού του κλάδου αυτού.

2.9. Η εξέλιξη των εργασιακών σχέσεων στην Ουγγαρία

2.9.1. Η αναδιοργάνωση των εργασιακών κύκλων στη δεκαετία του '90 κατέληξε σε κατακερματισμό των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων, τόσο των συνδικαλιστικών συνμοσπονδιών όσο και των εργοδοτικών οργανώσεων.

2.9.2. Με τη μετάβαση στην οικονομία της αγοράς, εισήχθη ένα πολυφωνικό πρότυπο εργασιακών σχέσεων. Τέσσερις από τις κυριότερες συνδικαλιστικές συνμοσπονδίες προήλθαν από την πρώτη συνμοσπονδία (SZOT) και υπέστησαν μεταρρυθμίσεις (MSZOSZ, Αυτόνομοι, SZEK και ESZT), ενώ εμφανίστηκαν και δύο νέες συνμοσπονδίες (LIGA και MOSZ).

Οι περισσότερες από τις πολυάριθμες συνδικαλιστικές ενώσεις υπάγονται στις έξι πλειοψηφούσες αντιπροσωπευτικές συνμοσπονδίες.

Ο κατακερματισμός των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων ευνοήθηκε από το νόμο σχετικά με την ελευθερία του συνδικαλισμού, ο οποίος επιτρέπει σε πυρήνα δέκα εργαζομένων να αναδειχθεί σε εργασιακό συνδικάτο (1989, νόμος για τα σωματεία). Υπήρξαν πολυάριθμες προσπάθειες συνένωσης και συνεργασίας μεταξύ συνδικάτων, επρόκειτο όμως πάντοτε για εγγχειρήματα σε εμβρυακή φάση, και ανεπαρκείς προσπάθειες⁽¹⁾.

2.9.3. Οι έξι πλειοψηφούσες αντιπροσωπευτικές συνδικαλιστικές οργανώσεις προσχώρησαν στην ΕΣΣ (Ευρωπαϊκή Συνμοσπονδία Συνδικάτων). Με την υποστήριξη της ΕΣΣ ιδρύθηκε στην Ουγγαρία, όπως και στις άλλες ΧΚΑΕ, και στα πλαίσια του προγράμματος Phare, Εθνική Συνδικαλιστική Επιτροπή για την Ένταξη (ΕΣΕΕ). Το όργανο αυτό εξασφαλίζει στα συνδικάτα μια δίαυλο πληροφόρησης σχετικά με τα ευρωπαϊκά ζητήματα και τα θέματα της διεύρυνσης. Όλες οι συνδικαλιστικές οργανώσεις ενημερώνονται και ζητείται η γνώμη τους σχετικά με όλα τα ζητήματα που άπτονται των διαπραγματεύσεων για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Ούγγρος συντονιστής της ΕΣΕΕ είναι πλήρες μέλος της στρατηγικής ομάδας εργασίας της Κυβέρνησης για την ένταξη.

2.9.4. Στα τέλη του 1988 συστάθηκε τριμερές φόρουμ που αποτέλεσε τον πρόδρομο του Συμβουλίου Συμβιβασμού Συμφερόντων. Στόχος του ήταν η αποτροπή των διενέξεων και η παροχή στους εκπροσώπους των επιχειρηματιών, των εργαζομένων και της Κυβέρνησης ενός συστήματος αμοιβαίας ενημέρωσης και διαβούλευσης καθώς και καθορισμού των συμφωνιών μεταξύ των μερών. Ο κατακερματισμός των εργοδοτικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων είχε, όπως ήταν επόμενο, μια σειρά συνέπειες για τις εργασίες του Συμβουλίου και για την αποτελεσματικότητα των αποφάσεων που λαμβάνονται στα πλαίσιά του.

2.9.5. Μέχρι στιγμής, το Συμβούλιο αυτό έχει ασχοληθεί με θέματα σχετικά με τις ελάχιστες αποδοχές και με την αύξηση των μισθών στους κλάδους που θίγονται από τον ανταγωνισμό και έχουν υπογραφεί ορισμένες συμφωνίες σε εθνικό επίπεδο. Επίσης, έχουν διγεί θέματα νομικού χαρακτήρα και κοινωνικοοικονομικής φύσεως.

Σύμφωνα με τις ρυθμιστικές διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία του εν λόγω Συμβουλίου, οι κοινωνικοί εταίροι δικαιούνται να ενημερώνονται για όλα τα θέματα που άπτονται των ειδικών τους συμφερόντων. Έχουν, επίσης, το δικαίωμα να συμμετέχουν ενεργά στην κατάρτιση των νομοθετικών ρυθμίσεων και η Κυβέρνηση οφείλει να τους συμβουλευτεί προτού να προωθήσει νόμους που αφορούν το εργασιακό περιβάλλον⁽²⁾.

Μετά από υπόδειξη του Συμβουλίου Συμβιβασμού, τροποποιήθηκαν ορισμένα σημεία του Εργατικού Κώδικα, κυρίως εκείνα που αφορούν την προστασία των εργαζομένων που δεν καλύπτονται από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

2.9.6. Από τον Μάρτιο του 1999 έχουν αρχίσει νέες διαβουλεύσεις για την τροποποίηση του εργατικού κώδικα και για τη νέα πρόταση της κυβέρνησης όσον αφορά τις δομές του κοινωνικού διαλόγου. Το Συμβούλιο Συμβιβασμού καταργήθηκε όπως και οι επιτροπές για τη διαχείριση της κοινωνικής ασφάλισης, χωρίς καμιά προηγούμενη διαβούλευση με τις ενώσεις των επιχειρήσεων και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Όσον αφορά τη διαπραγμάτευση, οι προτάσεις της κυβέρνησης προς το Κοινοβούλιο προβλέπουν ότι τα εργασιακά συμβούλια μπορούν να διαπραγματεύονται απευθείας με τους ιθύνοντες των επιχειρήσεων, ακόμα και στις επιχειρήσεις όπου δεν υπάρχει συνδικαλιστική εκπροσώπηση.

⁽²⁾ Πρβλ. έγγραφο της ΜΣΕ ΕΕ-Ουγγαρίας, που κατήρτισε ο Laslo Sandor: «Η κοινωνική πολιτική: ο κοινωνικός διάλογος», 26 Οκτωβρίου 1998.

⁽¹⁾ G. Casale: «Workers' participation in CEEs» (ΔΓΕ-1998).

2.9.7. Στην πραγματικότητα η νέα πρόταση της συγγραφικής κυβέρνησης προβλέπει τη διάλυση της δομής του κοινωνικού διαλόγου, που αντικαθίσταται από ένα σύστημα ξεχωριστών φόρουμ (βλέπε παράρτημα) με ευρεία συμμετοχή και λιγοστές δυνατότητες διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων. Έχουν δημιουργηθεί δύο ειδών φόρουμ: τα εργατικά φόρουμ καθώς και τα φόρουμ οικονομικής και κοινωνικής διαβούλευσης. Τα εργατικά φόρουμ είναι αυστηρά τριμερή (κυβέρνηση, επιχειρηματίες και συνδικαλιστικές οργανώσεις). Τα άλλα δύο σημαντικά όργανα αντιπαράθεσης (το οικονομικό συμβούλιο και το κοινωνικό συμβούλιο) προβλέπεται ότι θα συνεδριάζουν μόνο δύο φορές το χρόνο και με τη συμμετοχή της Κεντρικής Τράπεζας της Ουγγαρίας, του Χρηματιστηρίου, των εκπροσώπων των πολυεθνικών και των διαφόρων εμπορικών επιμελητηρίων. Στα πλαίσια του κοινωνικού συμβουλίου η κυβέρνηση θα έρχεται σε επαφή με εκπροσώπους των μειονεκτικών τομέων της κοινωνίας, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των μη κυβερνητικών οργανισμών και άλλων οργανώσεων, αλλά θα αποκλείονται οι κοινωνικοί εταίροι.

2.9.8. Από το 1968 πραγματοποιήθηκε κάποια αποκέντρωση στο σύστημα προγραμματισμένης οικονομίας της Ουγγαρίας, το αποτέλεσμα της οποίας ήταν να μεταβιβαστεί η αρμοδιότητα για τον καθορισμό του μισθολογικού συστήματος από το εθνικό κέντρο συνδικαλιστικών οργανώσεων στις οργανώσεις που εκπροσωπούν τους εργαζομένους στο επίπεδο της κάθε επιχείρησης⁽¹⁾.

2.9.9. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ο Εργατικός Κώδικας που προτάθηκε το 1992 υπέστη μια σειρά τροποποιήσεις που, κατ' αρχήν, τείνουν να προσεγγίσουν το πρότυπο των εργασιακών σχέσεων της Ουγγαρίας με το αντίστοιχο της Γερμανίας. Πράγματι, το σύστημα που προέκυψε προέβλεπε ότι τα συμβούλια των εργοστασίων θα μπορούν να υπογράφουν συμφωνίες εντός της επιχείρησης, ενώ οι κλαδικές εθνικές ομοσπονδίες θα είναι υπεύθυνες για τις διεπιχειρησιακές συμφωνίες.

2.9.10. Σήμερα, τα συνδικάτα μπορούν να υπογράφουν συμφωνίες εντός της επιχείρησης μόνον εάν έχουν λάβει το 50 % των ψήφων στις τελευταίες εκλογές του εργασιακού συμβουλίου.

2.9.11. Η ομάδα των εργοδοτών εκπροσωπείται στο Συμβούλιο από εννέα εθνικές οργανώσεις που έχουν συμπιέξει πλέον μια ενιαία ένωση για τα διεθνή θέματα. Η MMNSZ (Συνομοσπονδία Ουγγρικών Οργανώσεων Εργοδοτών για τη Διεθνή Συνεργασία), η οποία δημιουργήθηκε τον Ιανουάριο του 1999, είναι η μόνη που υπάγεται στην Unice. Οι ενώσεις επιχειρηματιών του ιδιωτικού τομέα δεν έχουν εξουσιοδότηση από τις επιχειρήσεις που είναι μέλη τους για την υπογραφή συλλογικών συμβάσεων ή για την ανάληψη σχετικών με αυτές υποχρεώσεων. Ο κύριος ρόλος των εργοδοτικών οργανώσεων φαίνεται ότι είναι μάλλον η εκπροσώπηση των οικονομικών και εμπορικών συμφερόντων ενώπιον της Κυβέρνησης. Τούτο εξηγεί εν μέρει το γεγονός ότι, μετά από την υπογραφή σημαντικού αριθμού συλλογικών συμβάσεων μεταξύ 1991 και 1992, ακολούθησε σημαντική εξασθένιση της σύναψης συμβάσεων.

2.9.12. Η διαδικασία μετάβασης στην οικονομία της αγοράς είχε μια σειρά σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες για πολλούς κλάδους της συγγραφικής κοινωνίας. Η ανεργία είχε φτάσει το 1993 σε ανησυχητικά ποσοστά (11,3 %) και κατά την περίοδο αυτή δημιουργήθηκε ένας μεγάλος αριθμός μακροχρόνια ανέργων.

Στα τέλη του 1999, σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής (Οκτώβριος 1999), το ποσοστό ανεργίας είχε κατέβει στα 7,8 %, με σημαντικές διαφορές ανά περιφέρειες και με αύξηση της ανεργίας ειδικότερα μεταξύ των μειονοτήτων⁽²⁾.

2.9.13. Η αναδιάρθρωση της κρατικής διοίκησης με τη νέα κυβέρνηση συνεπέφερε τη δημιουργία ενός νέου υπουργείου, του υπουργείου κοινωνικών και οικογενειακών υποθέσεων, ενώ οι αρμοδιότητες του υπουργείου εργασίας, το οποίο δημιουργήθηκε το 1990 και καταργήθηκε το 1998, κατανεμήθηκαν μεταξύ του υπουργείου οικονομικών, του υπουργείου παιδείας, και του υπουργείου κοινωνικών και οικογενειακών υποθέσεων.

2.9.14. Η Εθνική Υπηρεσία Δημόσιας Υγείας, που ιδρύθηκε για την προστασία της υγείας και την πρόληψη των ασθενειών, και η Επιθεώρηση Εργασίας, που είναι επιφορτισμένη με άλλα καθήκοντα, όπως η παρακολούθηση και ο έλεγχος της υγείας στους χώρους εργασίας, συχνά δεν συντονίζουν επαρκώς τις δράσεις τους, ούτε και διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των πολιτών και να αποτρέψουν τα εργατικά ατυχήματα.

2.9.15. Σε τοπικό επίπεδο, παρότι έχουν θεσπιστεί δομές για τις κομητείες και τις περιφέρειες, δεν υπάρχουν στοιχεία που να επιβεβαιώνουν ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αποκέντρωσης της διοίκησης. Οι οικονομικοί πόροι των περιφερειών εξακολουθούν να είναι περιορισμένοι και κατανέμονται μεταξύ των νέων αρμοδίων υπουργείων, ακόμη και για τα μέτρα που αφορούν την καταπολέμηση της ανεργίας⁽³⁾. Για την καταπολέμηση της ανεργίας, ιδρύθηκαν δημόσια γραφεία απασχόλησης. Υπήρξε επίσης προσφυγή στις μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), που εκπόνησαν προγράμματα επαναπροσδιορισμού της εργασίας ή επανένταξης των εργαζομένων στο χώρο της εργασίας. Με την πάροδο του χρόνου, οι ενώσεις αυτές αύξησαν σημαντικά τις δραστηριότητές τους και την πολιτική τους επιρροή⁽⁴⁾.

2.9.16. Όσον αφορά τις δαπάνες του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης γενικά (σχεδόν το 24 % του ΑΕγχΠ), η Κυβέρνηση της Ουγγαρίας επιχειρεί μια εκ βάθρων μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, με την κατάρτιση νομοθετικών ρυθμίσεων που να εξασφαλίζουν: 1) τη δημιουργία και τη λειτουργία ιδιωτικών συνταξιοδοτικών ταμείων που στηρίζονται στις υποχρεωτικές εισφορές· 2) ένα προαιρετικό επικουρικό σύστημα (Νόμος LXXXII του 1997)· και 3) ένα υποχρεωτικό κρατικό συνταξιοδοτικό σύστημα⁽⁵⁾.

2.9.17. Η Κυβέρνηση θέσπισε τμήμα ισότητας ευκαιριών προκειμένου να στηρίξει την πολιτική υπέρ της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Επιπλέον, υπάρχουν πολλές ενώσεις και ΜΚΟ που αναπτύσσουν δραστηριότητες για τη στήριξη του ρόλου της γυναίκας στο χώρο της εργασίας.

⁽¹⁾ Andras Toth: «The transformation of the Industrial Relations in Hungary», in South East Europe Review 3-1998.

⁽²⁾ Ενημερωτικό έγγραφο της ΟΚΕ: «Η απασχόληση και η κοινωνική κατάσταση στις υποψήφιες για ένταξη χώρες», Ιούλιος 1999.

⁽³⁾ G. Juhas: «Threats against further integration?», Πανεπιστήμιο Lund, Στοκχόλμη, 1998.

⁽⁴⁾ Διεθνής Τράπεζα — Περιφερειακό γραφείο Ουγγαρίας: «NGO stock-taking in Hungary».

⁽⁵⁾ Βλ. έγγραφο της ΜΣΕ ΕΕ-Ουγγαρίας της 26ης Οκτωβρίου 1998.

2.9.18. Με την κατάρρευση του καθεστώτος το 1989 σημειώθηκε μια πραγματική έκρηξη δημιουργίας μη κυβερνητικών οργανώσεων. Σήμερα υπάρχουν σχεδόν 60 000, στις οποίες απασχολούνται πάνω από 47 000 άτομα και οι οποίες έχουν κύκλο εργασιών από οικονομικές δραστηριότητες που αντιστοιχεί στο 1,5 % του ΑΕγχΠ. Πρόκειται βέβαια για έναν κατά προσέγγιση αριθμό τοπικών ιδρυμάτων, ενώσεων και οργανώσεων που δεν είναι πάντα λειτουργικές. Στο γραφείο του πρωθυπουργού συστάθηκε ωστόσο μια υπηρεσία με σκοπό την ενίσχυση και την υποστήριξη του ρόλου των εθελοντικών οργανώσεων στην Ουγγαρία.

2.9.19. Όσον αφορά την εκτίμηση του έργου των εθελοντικών οργανώσεων, η ΟΚΕ εκφράζει τις ανησυχίες της για τη δομή και το ρόλο του συνεταιριστικού τομέα που ενδέχεται να αντικαταστήσει τις βασικές υποχρεώσεις των κυβερνητικών θεσμών και τη νόμιμη εκπροσώπηση και συμμετοχή των κοινωνικών δυνάμεων.

2.10. Παρότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές ως προς το επίπεδο ανάπτυξης των διαφόρων περιφερειών της Ουγγαρίας, οι διαφορές αυτές βρίσκονται στα επίπεδα διακύμανσης που παρατηρούνται και σε κράτη μέλη της ΕΕ.

2.11. Η μεταρρύθμιση της διοίκησης έχει προχωρήσει σημαντικά, αλλά απομένουν ακόμη πολλά να γίνουν. Μια πτυχή που φαίνεται ότι παρουσιάζει κάποια καθυστέρηση αφορά τον εκσυγχρονισμό της αστυνομίας. Η τελευταία αυτή πτυχή ίσως απαιτήσει την ανάληψη επείγουσας δράσης, λόγω της εμφάνισης του φαινομένου του οργανωμένου εγκλήματος.

2.12. Όσον αφορά το πρόγραμμα Phare, είναι σαφές ότι είχε, τα τελευταία χρόνια, σημαντικές επιτυχίες σε θέματα όπως η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας, η ιδιωτικοποίηση ή η μεταρρύθμιση και εδραίωση των θεσμών. Από το 1998 και μετά οι προτεραιότητες που καλύπτει το πρόγραμμα Phare είναι οι ίδιες με αυτές που προβλέπονται στην προενταξιακή στρατηγική, με αποτέλεσμα να καθίστανται ένα από τα κύρια στοιχεία της. Ωστόσο, οι κοινωνικοί εταίροι έχουν αρκετά επικριτική στάση όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των προγραμμάτων Phare επειδή είναι δύσκολη τόσο η πρόσβαση σ' αυτά όσο και η διαχείρισή τους. Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα είναι η ανάγκη υποστήριξης και συναίνεσης εκ μέρους της κυβέρνησης.

3. Συνοπτική παρουσίαση των συναντήσεων της ομάδας μελέτης στην Ουγγαρία

3.1. Η ομάδα μελέτης που ανέλαβε την κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης είχε την ευκαιρία να μεταβεί στην Ουγγαρία αμέσως μετά από τη δημοσίευση, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, της δεύτερης έκθεσης αξιολόγησης της προόδου που έχει πραγματοποιήσει η Ουγγαρία στη διαδικασία προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.2. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης αυτής, η ομάδα μελέτης είχε την ευκαιρία να συναντήσει και διάφορους υπαλλήλους της συγγραφικής Κυβέρνησης που έχουν άμεση σχέση με τη διαδικασία ένταξης, αλλά και την ομάδα υπαλλήλων της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση της διαδικασίας, καθώς και τις πλέον αντιπροσωπευτικές κοινωνικές και επαγγελματικές οργανώσεις. Τα συμπεράσματα που συλλέχθηκαν από την επίσκεψη είναι τα ακόλουθα:

3.3. Το πρώτο συμπέρασμα, που τονίζουν σχεδόν ομόφωνα όλες οι κοινωνικο-επαγγελματικές οργανώσεις με τις οποίες υπήρξαν επαφές, είναι η διακοπή του διαρθρωμένου κοινωνικού διαλόγου με την συγγραφική Κυβέρνηση.

3.4. Αυτό οδήγησε στην αντικατάσταση του πρώην Συμβουλίου Συμβιβασμού Συμφερόντων, μέσω του οποίου υλοποιείτο ο εν λόγω κοινωνικός διάλογος, από έξι Συμβουλευτικές Επιτροπές που μοιράζονται τις δραστηριότητες που ανέπτυξε προηγουμένως το ΣΣΣ, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις διευρύνουν ταυτόχρονα το πεδίο δράσης τους. Επιπλέον, πολλές από αυτές τις συμβουλευτικού χαρακτήρα Επιτροπές δεν διαθέτουν Κανονισμό λειτουργίας ή έχουν ασαφείς κανόνες ως προς τη συχνότητα ή τις προϋποθέσεις σύγκλησης και διαβούλευσης.

3.5. Ως προς τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, η κατάσταση είναι πολύ κατακερματισμένη, με εννέα οργανώσεις για την πρώτη περίπτωση και έξι για τη δεύτερη. Εντούτοις, οι εργοδοτικές οργανώσεις έχουν δημιουργήσει ένα Συντονιστικό Όργανο, την ΣΟΕΔΣ (Συνομοσπονδία Ούγγρων Εργοδοτών για τη Διεθνή Συνεργασία), που αποτελεί το πρώτο βήμα μιας βαθμιαίας ενοποίησης. Η ομάδα μελέτης είχε την ευκαιρία, μάλιστα, να συναντήσει τον κυριότερο Σύλλογο Καταναλωτών, μικρό όσον αφορά τους πόρους, αλλά ιδιαίτερα δραστήριο και με καλή ανταπόκριση στην κοινή γνώμη.

3.6. Η ομάδα μελέτης είχε την ευκαιρία να συναντηθεί με εκπροσώπους των ΜΚΟ της Ουγγαρίας. Στη χώρα αυτή υπάρχουν 60 000 ΜΚΟ, οι 30 000 από τις οποίες είναι δραστήριες. Ωστόσο, ο ασυνήθιστα μεγάλος αυτός αριθμός οργανώσεων καλύπτει στην πραγματικότητα, σε πολλές περιπτώσεις, μορφές εργοδοτικών οργανώσεων, σε πολλές περιπτώσεις συνεταιρισμούς, αλλά σε άλλες περιπτώσεις πραγματικές επιχειρήσεις, που υιοθέτησαν τη μορφή αυτή, ως εξέλιξη από παλιές συνεταιριστικές δομές, λόγω των φορολογικών πλεονεκτημάτων που τους παρέχει.

3.7. Υπάρχει σαφής βούληση της συγγραφικής Κυβέρνησης για στήριξη των ΜΚΟ, τις οποίες θεωρεί ως εναλλακτικές ως προς τον άμεσο διάλογο με τις παραδοσιακές κοινωνικο-επαγγελματικές οργανώσεις. Για να αναφέρουμε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα, οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο μπορεί ελεύθερα να προσφέρει στην ΜΚΟ που ελεύθερα επιλέγει το ίδιο, το 1 % του ετήσιου φόρου επί του εισοδήματός του. Παράλληλα, όμως, οι εισφορές των επιχειρήσεων στις εργοδοτικές οργανώσεις ή των εργαζομένων στα συνδικάτα τους, δεν απαλλάσσονται φορολογίας.

3.8. Η ομάδα μελέτης εντυπωσιάστηκε από το βαθμό προετοιμασίας των υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης της Ουγγαρίας που είναι υπεύθυνοι για τα ζητήματα ένταξης και είχε σε πολλές περιπτώσεις την ευκαιρία να τους συγκαλεί γι' αυτό. Σ' αυτό συνέβαλε και η υποστήριξη που παρείχε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.9. Από το σύνολο των συναντήσεων, τόσο με τους κοινωνικούς εταίρους, όσο και με τους υπαλλήλους της Κυβέρνησης, έγιναν σαφώς αντιληπτοί δύο λόγοι ανησυχίας.

3.9.1. Κατά την ομόφωνη άποψη των Ούγγρων εταίρων, ένα πρώτο θέμα είναι η υπερβολική έμφαση που δίδει η έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πρόβλημα της τσιγγάνικης εθνότητας — και όχι μειονότητας —, καθώς και στο ζήτημα της διαφθοράς.

Και τα δύο προβλήματα υπερτιμώνται. Για την περίπτωση της τοιγάνικης εθνότητας, το πρόβλημα υπάρχει αλλά δεν έχει τη σοβαρότητα και την οξύτητα που του αποδίδεται στην έκθεση. Σχετικά με τη διαφθορά, έγινε αναφορά σε πρόσφατη έκθεση της Transparency International, όπου η Ουγγαρία τοποθετείται σε καλύτερη θέση από ιδρυτικό κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πολύ κοντά σε πολλές άλλες χώρες της Ένωσης.

3.9.2. Το δεύτερο ζήτημα, πολύ μεγαλύτερης εμβέλειας, συνίσταται στο γεγονός ότι η μη ύπαρξη συγκεκριμένης και προβλέψιμης ημερομηνίας για την ένταξη, γεννά κάποια απογοήτευση στον πληθυσμό και αποπροσανατολισμό ως προς τη σκοπιμότητα των προσπαθειών για την πλήρη υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου από την Ουγγαρία. Η παρατεινόμενη αναβολή της ημερομηνίας της ένταξης θα μπορούσε να καταλήξει, όπως επαναλήφθηκε πολλές φορές, σε παράλληλη καθυστέρηση των προσπαθειών για προσαρμογή.

4. Εξέταση της σημερινής κατάστασης όσον αφορά τη διαδικασία προσχώρησης

4.1. Το κεφάλαιο αυτό αναπτύσσεται κυρίως βάσει τριών συνόλων εγγράφων αναφοράς. Η πρώτη είναι η Έκθεση παρακολούθησης της διαδικασίας προετοιμασίας της Ουγγαρίας για την ένταξη, που κατήρτισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Δεκέμβριο του 1998 και η νέα έκθεση που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 1999. Η δεύτερη, είναι άλλα έγγραφα και εκθέσεις, ιδιαίτερα η σχετική γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁽¹⁾ και τα Ψήφισμα της Μικτής Συμβουλευτικής Επιτροπής ΕΕ-Ουγγαρίας⁽²⁾. Τέλος, τα συμπεράσματα από τις επαφές που ανέπτυξαν οι εισηγητές και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και με την Ουγγρική Αποστολή ενώπιον της ΕΕ και, ιδιαίτερα, τα αποτελέσματα των συναντήσεων που πραγματοποίησε η ομάδα μελέτης στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία της γνωμοδότησης, με κοινωνικο-επαγγελματικές οργανώσεις και αρχές της Ουγγαρίας, τον Οκτώβριο του 1999.

4.2. Η πρόσφατη Ευρωπαϊκή Σύνοδος Κορυφής του Ελσίνκι, στο βαθμό που καθόρισε ένα πιο ευνοϊκό πλαίσιο για την προσχώρηση των υποψηφίων χωρών που πληρούν τις πολιτικές και οικονομικές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις όσον αφορά την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου, αποτελεί θετική εξέλιξη για την Ουγγαρία σε σχέση με την προσπάθεια να ενταχθεί το συντομότερο δυνατό στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιθυμεί να επισημάνει ότι η διαδικασία προσχώρησης μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνιστά διαδικασία αρχικά δύσκολη, δεδομένου ότι συνεπάγεται την παραχώρηση νομικών και διοικητικών αρμοδιοτήτων της χώρας σε μια υπερεθνική αρχή. Επιπλέον, στην περίπτωση των σημερινών υποψηφίων χωρών, όπως η Ουγγαρία, προϋποθέτει μια πολύ σημαντική προσπάθεια προσαρμογής των παραγωγικών δομών και των κοινωνικών συνηθειών σε επίπεδα μεγαλύτερων απαιτήσεων.

4.4. Εντούτοις, η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει επίσης ότι η εμπειρία των δεκαπέντε κρατών μελών της Ένωσης υπήρξε ιδιαίτερα θετική, δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έφερε μόνο

ειρήνη και αμοιβαία εμπιστοσύνη στην Ευρώπη, αλλά δημιούργησε και μια νέα διάσταση αλληλεγγύης και συλλογικής προόδου, που ευνόησε τη γενίκευση ενός ιδίου οικονομικού προτύπου, γνωστού ως «ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου», όπου όλοι οι οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες, υπερασπιζόμενοι ο καθένας τα ατομικά του συμφέροντα, προχωρούν από κοινού στην αναζήτηση του συλλογικού οφέλους της κοινωνίας.

4.5. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι η διαδικασία ένταξης μιας χώρας, στην προκειμένη περίπτωση της Ουγγαρίας, στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί συλλογικό έργο στο οποίο συμμετέχει ενεργά το σύνολο της κοινωνίας της χώρας. Για τούτο και επιθυμεί να τονίσει την ανησυχία της για την απουσία τακτικού κοινωνικού διαλόγου μεταξύ της ουγγρικής Κυβέρνησης και των πλέον αντιπροσωπευτικών κοινωνικο-επαγγελματικών οργανώσεων της χώρας.

4.6. Η ΟΚΕ δεν θεωρεί ότι είναι αρμόδια για να αποφανθεί σχετικά με τα αιώτερα αίτια που οδήγησαν στην κατάσταση αυτή, ούτε και με τις ενδεχόμενες ευθύνες της κάθε πλευράς. Επιθυμεί όμως να απευθύνει έκκληση στην Κυβέρνηση της Ουγγαρίας, καθώς και στις κοινωνικο-επαγγελματικές οργανώσεις, για να αναζητήσουν μορφές συναίνεσης που θα επιτρέψουν την επανάληψη του διαλόγου αυτού, χωρίς τον οποίο η διαδικασία της ένταξης, αν δεν καθίσταται αδύνατη, οπωσδήποτε θα έχει να αντιμετωπίσει πολύ μεγαλύτερες δυσκολίες για την εφαρμογή της και για την αποδοχή της εκ μέρους της ουγγρικής κοινωνίας στο σύνολό της.

4.7. Παρατηρήσεις για την πολιτική κατάσταση

4.7.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με το μεγαλύτερο μέρος της ανάλυσης που εκπόνησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ειδικότερα, συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής σχετικά με την εδραίωση του δημοκρατικού συστήματος και της Κυβέρνησης, καθώς και του συστήματος των ατομικών ελευθεριών. Επίσης, είχε τη δυνατότητα να διαπιστώσει τη βελτίωση της λειτουργίας του δικαστικού συστήματος μέσω της χορήγησης περισσότερων και καλύτερων υλικών μέσων.

4.7.2. Όσον αφορά τη διαφθορά, η ΟΚΕ πιστεύει ότι υπάρχουν ενδεχομένως προβλήματα που επικεντρώνονται σε ορισμένους τομείς όπως για παράδειγμα στον τομέα των δυνάμεων ασφαλείας και του ελέγχου των συνόρων και φρονεί ότι πρέπει να αναπτυχθούν κατά προτεραιότητα σχετικές δράσεις, στα πλαίσια της μεταρρύθμισης του διοικητικού συστήματος της χώρας.

4.7.3. Όσον αφορά το ζήτημα της τοιγάνικης κοινότητας, η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το πρόβλημα είναι υπαρκτό και ότι απαιτούνται επείγουσες δράσεις για την επίλυσή του. Εντούτοις, επιθυμεί παράλληλα να κάνει τις εξής διευκρινίσεις:

4.7.3.1. Η τοιγάνικη κοινότητα της Ουγγαρίας, που αριθμεί 600 000 άτομα και υπάρχει και σε άλλες υποψήφιες για ένταξη χώρες καθώς και σε άλλα σημερινά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να γίνεται σεβαστή από τις δημόσιες αρχές και τους πολίτες γενικότερα.

(1) Ψήφισμα για την περιοδική έκθεση της Επιτροπής (έγκριση 15.4.1999).

(2) «Η μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ουγγαρίας». «Κοινωνική πολιτική — Κοινωνικός διάλογος». «Η γεωργική πολιτική και η ένταξη της Ουγγαρίας στην ΕΕ».

4.7.3.2. Οι προσπάθειες για την κατάργηση των διακρίσεων που υφίσταται η τοιγάνικη κοινότητα πρέπει να επικεντρωθούν σε ένα σύνολο θετικών μέτρων, που φαίνεται να έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται στο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δράσης της συγγραφικής Κυβέρνησης, κυρίως μέσω της εκπαίδευσης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μέσω ειδικών προγραμμάτων στήριξης, στα οποία οι οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων μπορούν να έχουν σημαντικό ρόλο, χωρίς όμως οι πολιτικές αυτές να μπορούν να οδηγήσουν σε αναγκαστική αφομοίωση την οποία δεν θα έχουν αποδεχθεί ελεύθερα τα άτομα που ανήκουν στην εν λόγω κοινότητα.

4.7.3.3. Η ΟΚΕ φρονεί ότι μια ενδεχόμενη εξομοίωση της κατάστασης της τοιγάνικης κοινότητας με την κατάσταση της συγγραφικής μειονότητας σε άλλες κεντροευρωπαϊκές χώρες δεν είναι αποδεκτή, δεδομένου ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές, πολιτικής και πολιτιστικής φύσεως, μεταξύ των δύο περιπτώσεων.

4.8. Παρατηρήσεις σχετικά με τη μακροοικονομική κατάσταση

4.8.1. Η οικονομία της Ουγγαρίας πραγματοποιεί πολύ ικανοποιητικές προόδους στην επίδιξη σταθερής και μη πληθωριστικής ανάπτυξης, ενώ παράλληλα καταβάλλονται προσπάθειες για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος σε αποδεκτά επίπεδα.

4.8.2. Ωστόσο, η ΟΚΕ θα ήθελε να επισημάνει ορισμένες δυσχέρειες που μπορεί να αντιμετωπίσει η Ουγγαρία από μακροοικονομική άποψη. Αυτές είναι οι εξής:

4.8.2.1. Η πρώτη είναι το αποτέλεσμα της πρόσφατης θέσπισης ενός συστήματος σταθερής ισοτιμίας με το ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2000 πάνω σε μια πιο αυστηρή αντιπληθωριστική πολιτική. Επίσης, θα πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα ελέγχου του χρηματοοικονομικού συστήματος στο σύνολό του.

4.8.2.2. Στενά συνδεδεμένη με το προηγούμενο είναι η ανάγκη να συνεχισθεί ο περιορισμός του φορολογικού ελλείμματος. Εδώ, κατά την άποψη της ΟΚΕ, τίθενται τρία προβλήματα. Πρώτον, η αναγκαιότητα συνέχισης και επιτάχυνσης της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης που μπορεί να απαιτήσει σημαντική αύξηση των αποδοχών και ακόμη και του αριθμού των ειδικευμένων δημοσίων υπαλλήλων. Δεύτερον, το σημαντικό μερίδιο που αντιπροσωπεύουν για τις δημόσιες δαπάνες οι περιφερειακές και τοπικές αρχές. Τρίτον, η ανεπάρκεια της φορολογικής βάσης, που προκύπτει από την εκτεταμένη παραοικονομία και από το σύστημα φορολογικών απαλλαγών. Η επίλυση του προβλήματος του δημοσίου ελλείμματος προϋποθέτει την ανάληψη συντονισμένων και ταυτόχρονων δράσεων επί των τριών αυτών παραγόντων.

4.8.2.3. Ιδιαίτερα ανησυχητικός είναι ο διχασμός της οικονομικής δραστηριότητας αφενός σε κλάδους ανταγωνιστικούς, με σαφή προσανατολισμό προς το εξωτερικό, και που εξαρτώνται κατά μεγάλο μέρος από τις άμεσες εξωτερικές επενδύσεις και, αφετέρου, σε παραγωγικούς κλάδους προσανατολισμένους προς την εγχώρια αγορά, με δυνατότητα χαμηλής ανταγωνιστικότητας. Η συγγραφική Κυβέρνηση θα έπρεπε να προσπαθήσει να επιταχύνει τη μεταρρύθμιση των τελευταίων αυτών κλάδων πριν καταργηθούν πλήρως τα συστήματα προστασίας, δασμολογικής ή άλλης μορφής, όπως προβλέπεται από το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο, στις 31 Δεκεμβρίου 2000.

4.8.2.4. Η διαδικασία της ιδιωτικοποίησης προχωρεί πολύ ικανοποιητικά. Τούτο επέτρεψε τον περιορισμό του φορολογικού ελλείμματος του κράτους, τόσο μέσω της πώλησης προβληματικών επιχειρήσεων, όσο και μέσω του περιορισμού του δημοσίου χρέους με συνεπακόλουθη μείωση της εξυπηρέτησής του. Εμφανίστηκαν συγκεκριμένα προβλήματα, που ήδη έχουν επιλυθεί ικανοποιητικά, κατά τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης μιας κρατικής τράπεζας. Άλλο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι το γεγονός ότι το 14 % των γεωργικών εκτάσεων εξακολουθούσε, στα τέλη του 1998, να μην έχει ιδιωτικοποιηθεί. Αυτό μπορεί να έχει σημαντική επίδραση κατά την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στον τομέα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ). Ωστόσο, δεν πρέπει να υποτιμηθεί ο κίνδυνος επιβράδυνσης της προσπάθειας για ολοκληρωτική ιδιωτικοποίηση, στην περίπτωση που οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη δεν προχωρήσουν στο ρυθμό που επιθυμούν οι συγγραφικές αρχές.

4.8.3. Με λίγα λόγια, η συγγραφική οικονομία θα μπορούσε, στο τέλος της περιόδου προετοιμασίας, να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τον ελεύθερο ανταγωνισμό σε παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, υπό τον όρον ότι θα διατηρηθούν οι σημερινοί υψηλοί ρυθμοί αύξησης της παραγωγικότητας, ότι οι συνολικές αποδοχές θα αυξηθούν με ρυθμό εναρμονισμένο προς την παραγωγικότητα και συμβατό με τους στόχους για τον πληθωρισμό, την απασχόληση και την ποιότητα ζωής και ότι θα αυξηθούν οι επενδύσεις για εκσυγχρονισμό, είτε μέσω της εθνικής αποταμίευσης είτε με ξένες επενδύσεις. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η διατήρηση της συνολικής ανταγωνιστικότητας της συγγραφικής οικονομίας, ιδιαίτερα δε του βιομηχανικού της κλάδου, πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής και λεπτομερούς ανάλυσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

4.9. Παρατηρήσεις σχετικά με την εσωτερική αγορά και την κατάσταση των διαφόρων κλάδων της οικονομίας

4.9.1. Όσον αφορά τη λειτουργία των τεσσάρων ελευθεριών που συναπαρτίζουν την εσωτερική αγορά χωρίς σύνορα, η Ουγγαρία φαίνεται ότι σημειώνει πρόοδο ως προς την ανάπτυξη του συμβατού προς το κοινοτικό κεκτημένο νομικού πλαισίου, παρότι θα έπρεπε να επιταχύνει την ένταξη της στα κοινοτικά συστήματα τυποποίησης όπως η CEN (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης) ή η Cenelec (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης) έως ότου ανέλθει στα τέλη του 2000 το επίπεδο εναρμόνισης στο 80 % όπως προβλέπεται από το πρόσφατο διάταγμα της συγγραφικής Κυβέρνησης. Η ΟΚΕ, στα πλαίσια των Μικτών Συμβουλευτικών Επιτροπών της (όπως κάνει το Παρατηρητήριο της Εσωτερικής Αγοράς) θα πρέπει να αντιμετωπίσει στο μέλλον το ενδεχόμενο επέκτασης των εργασιών της προκειμένου να εντοπίσει στις υποψήφιες χώρες συγκεκριμένα εμπόδια και να προτείνει τρόπους για το ξεπέρασμά τους.

4.9.2. Η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου για τον ανταγωνισμό επέφερε ορισμένες δυσκολίες. Πράγματι, η μεταφορά στην συγγραφική νομοθεσία του Συμφώνου θέσπισης του Συμβουλίου Σύνδεσης, δημιούργησε ορισμένα προβλήματα συνταγματικότητας δεδομένου ότι το συγγραφικό σύνταγμα δεν επιτρέπει την άμεση εφαρμογή μη εθνικής νομοθεσίας. Τούτο καθιστά υποχρεωτική την αναθεώρηση του συγγραφικού νόμου που μεταφέρει το Συμβούλιο Σύνδεσης προκειμένου να καταστεί συμβατό με το Σύνταγμα. Φαίνεται επίσης ότι υπάρχουν δυσκολίες ως προς την κατάλληλη λογιστική καταγραφή και παρακολούθηση του συστήματος κρατικών ενισχύσεων για την επίλυση των οποίων η συγγραφική Κυβέρνηση δημιούργησε μια υπηρεσία παρακολούθησης των εν λόγω κρατικών ενισχύσεων. Από την άλλη πλευρά, η Ουγγαρία φαίνεται ότι προοδεύει ταχύτατα ως προς την προσαρμογή της νομοθεσίας και των διαδικασιών σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις.

4.9.3. Ο κλάδος της γεωργίας, λόγω της οικονομικής διάστασής του και ειδικότερα του κοινωνικού του αντίκτυπου, συνιστά ένα από τα κεντρικά και πλέον σύνθετα στοιχεία της διαδικασίας ένταξης. Η μικτή συμβουλευτική επιτροπή ΕΕ-Ουγγαρίας είχε πρόσφατα την ευκαιρία να διατυπώσει τις απόψεις της σχετικά με το θέμα ⁽¹⁾. Οι συστάσεις της επικεντρώνονταν σε τρία στοιχεία:

- την αποδοχή των οικονομικών προοπτικών που συμφωνήθηκαν κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου·
- τις επιδράσεις επί της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα και επί της αστυφιλίας που θα μπορούσε να έχει η ακατάλληλη εφαρμογή της ΚΓΠ, λόγω των οποίων συνιστάται να εξευρεθούν λύσεις που να επιτρέπουν τη διατήρηση ενός αποδεκτού βιοτικού επιπέδου για τους ούγγρους γεωργούς·
- την εξεύρεση ενός συμβιβασμού, αποδεκτού από αμφότερες τις πλευρές, σχετικά με τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις για τη γεωργία.

Η ΟΚΕ επιθυμεί να υποστηρίξει αυτά τα συμπεράσματα της Μικτής Συμβουλευτικής Επιτροπής, τα οποία πρέπει να αποτελέσουν το σημείο αναφοράς για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων στα γεωργικά θέματα.

Επιπλέον, η Ουγγαρία ζήτησε την εφαρμογή δεκαετούς μεταβατικής περιόδου για την αγορά γεωργικών εκτάσεων εκ μέρους μη ούγγρων πολιτών, συνεταιρισμών ή ανώνυμων εταιρειών. Η ΟΚΕ, χωρίς να επιθυμεί να εξετάσει, προς το παρόν, το αρμόζον του αιτήματος, επιθυμεί να προτείνει μια ενδεχόμενη συμβιβαστική λύση, που θα μπορούσε να ήταν η δυνατότητα άμεσης αγοράς εκ μέρους φυσικών προσώπων, πολιτών μιας χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι μόνιμοι κάτοικοι Ουγγαρίας, ή εκ μέρους γεωργικών συνεταιρισμών που είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα της χώρας.

4.9.4. Όσον αφορά τις μεταφορές, η Ουγγαρία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην εφαρμογή νέας νομοθεσίας, σύμφωνης με το κοινοτικό κεκτημένο, παρότι απομένουν ακόμη αρκετά να γίνουν. Στις γνωμοδοτήσεις της για την πανευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών ⁽²⁾, καθώς και στο Ψήφισμα της μικτής συμβουλευτικής επιτροπής (ΜΣΕ) ⁽³⁾, η ΟΚΕ έχει τονίσει τον κεντρικό ρόλο της Ουγγαρίας στην πρωτοβουλία ΤΙΝΑ και την ανάγκη ανάπτυξης σημαντικών προγραμμάτων σιδηροδρομικών και κυρίως οδικών υποδομών. Επίσης, η ΜΣΕ πρότεινε να γίνει διαχωρισμός του προβληματισμού σχετικά με τις μεταφορές που συνδέονται με τη διεθνή διάσταση της ουγγρικής οικονομίας από εκείνον που αφορά, τουλάχιστον σε πρώτη φάση, την εσωτερική της αγορά. Τέλος, η ΜΣΕ τόνισε την ανάγκη να βελτιωθούν τα συστήματα κατάρτισης των εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων του τομέα των μεταφορών.

4.9.5. Όσον αφορά τις τηλεπικοινωνίες, η Ουγγαρία ζήτησε να διατηρήσει μέχρι το τέλος του 2002 τα αποκλειστικά της δικαιώματα για τις τηλεφωνικές υπηρεσίες. Η ΟΚΕ θα ζητούσε, εάν βέβαια αυτό είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτό και κοινωνικά δικαιολογημένο, να απελευθερωθούν πιο γρήγορα ορισμένες υπηρεσίες με μεγάλη προστιθέμενη αξία και με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (για παράδειγμα, δίκτυα διαβίβασης δεδομένων, κινητή τηλεφωνία...), δεδομένου ότι αυτό θα είχε θετικό αντίκτυπο στην αύξηση της παραγωγικότητας στο σύνολο της οικονομίας. Τούτο θα πρέπει να γίνει στα πλαίσια σεβασμού των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των εργαζομένων του τομέα στην όλη διαδικασία.

4.9.6. Τα περιβαλλοντικά ζητήματα ίσως είναι από εκείνα που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες πρακτικές δυσκολίες για την ένταξη. Η ΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει, στη γνωμοδότησή της για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στις προς ένταξη χώρες ⁽⁴⁾, τη λογική που θα έπρεπε να διέπει τη σχετική διαδικασία, με βάση τα ακόλουθα σημεία:

- Ενίσχυση των μηχανισμών των κοινοτικών ταμείων προένταξης για τον εν λόγω τομέα.
- Καθορισμός μεταβατικών περιόδων για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου σε θέματα περιβάλλοντος, με περιορισμένη διάρκεια και σε πτυχές που να μην συνεπάγονται σημαντικά εμπόδια για την εσωτερική αγορά.
- Απαίτηση από οποιαδήποτε νέα εγκατάσταση ή σχέδιο που λαμβάνει ολική ή μερική στήριξη από κοινοτικά κονδύλια, με μορφή δανείων ή ενισχύσεων, να εφαρμόζει τις ισχύουσες κοινοτικές ρυθμίσεις, ακόμη κι εάν αυτές δεν εφαρμόζονται ακόμη επίσημα στην Ουγγαρία.
- Ενίσχυση των διοικητικών πτυχών και των συστημάτων τεχνικών μετρήσεων που θα επιτρέπουν την πραγματική εφαρμογή των περιβαλλοντικών προτύπων.

Επίσης, λόγω της κεντρικής θέσης της Ουγγαρίας σε σχέση με τις άλλες υποψήφιες για ένταξη χώρες, πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι περιβαλλοντικές πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί από τις εν λόγω χώρες, και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τον Δούναβη και τους παραποτάμους του.

4.9.7. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Ουγγαρία έχει πραγματοποιήσει σημαντική πρόοδο ως προς τη νομοθεσία που διέπει τα δικαιώματα των καταναλωτών και ελπίζει ότι οι εκπρόσωποι των οργανώσεών τους θα ενταχθούν ενεργά στη διαδικασία νομοθετικής προετοιμασίας και ευαισθητοποίησης του κοινού.

⁽¹⁾ Ψήφισμα που υιοθετήθηκε στις Βρυξέλλες στις 10 Μαΐου 1999 από τη ΜΣΕ ΕΕ/Ουγγαρία.

⁽²⁾ «Εφαρμογή της Δήλωσης του Ελσίνκι» (ΕΕ C 407 της 28.12.1998) και «Διαρθρωμένος κοινωνικός διάλογος για τους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών» (ΕΕ C 329 της 17.11.1999).

⁽³⁾ DI 83/99 τελικό (Κοινό Ψήφισμα). Η πολιτική μεταφορών και η ένταξη της Ουγγαρίας στην ΕΕ.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 40 της 15.2.1999. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, για τις στρατηγικές της ένταξης σε θέματα του περιβάλλοντος: Αντιμετώπιση της πρόκλησης της διεύρυνσης προς τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (COM(1998) 294 τελικό).

5. Η εταιρική σχέση για την ένταξη και το εθνικό πρόγραμμα για την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου

5.1. Η εταιρική σχέση για την ένταξη, την οποία ρυθμίζει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 622/98, προσπαθεί να ιεραρχήσει τις προτεραιότητες ανά χώρα για την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου, εντοπίζοντας προτεραιότητες και παρέχοντας τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα γι' αυτές. Με αυτή τη βάση, η κάθε υποψήφια χώρα κατήρτισε ένα εθνικό πρόγραμμα για την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου.

5.2. Το σχετικό πρόγραμμα της Ουγγαρίας προσδιορίζει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

- Οικονομική μεταρρύθμιση
- Ενίσχυση της δυναμικότητας των θεσμών και της διοίκησης
- Εσωτερική αγορά
- Δικαιοσύνη και εσωτερικά θέματα
- Περιβάλλον

5.3. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η Ουγγαρία πραγματοποιεί αξιοσημείωτες προόδους κατά τη συνολική εφαρμογή του εν λόγω προγράμματος, παρότι, κατά τη γνώμη της, υπάρχουν ορισμένοι τομείς που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή και σχετικά με τους οποίους θα επιθυμούσε να διατυπώσει τις επιμέρους συστάσεις που ακολουθούν:

5.3.1. Σε θέματα περιφερειακής ανάπτυξης, η Ουγγαρία όχι μόνον παρουσιάζει ουσιαστικές διαφορές ως προς τα εισοδηματικά επίπεδα, αλλά δεν διαθέτει και μια διοικητική δομή ικανή να αναπτύξει μια πολιτική περιφερειακής συνοχής. Η ανάπτυξη μιας τέτοιας δομής κρίνεται επείγουσα και αναγκαία εάν η Ουγγαρία επιθυμεί να επωφεληθεί, αμέσως μετά την ένταξή της, από τους πόρους του ΕΤΠΑ. Επίσης, στα πλαίσια της ίδιας πολιτικής, θα μπορούσε να ενταχθεί σχέδιο δράσης για την τσιγγάνικη κοινότητα που να προωθήσει την ένταξή της, καθώς και την καλύτερη πρόσβαση των παιδιών της εν λόγω κοινότητας στην εκπαίδευση.

5.3.2. Ανάλογος προβληματισμός θα έπρεπε να αναπτυχθεί και για την εφαρμογή των υγειονομικών και φυτο-υγειονομικών προτύπων, για τα οποία υπάρχει αυξανόμενη ευαισθησία στο εσωτερικό της Ένωσης. Η ανεπαρκής μέριμνα για τα ζητήματα αυτά θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τις σημαντικές προοπτικές που μπορεί να έχει ο τομέας των γεωργικών προϊόντων διατροφής της Ουγγαρίας στις κοινοτικές αγορές.

5.3.2.1. Η ΟΚΕ εφιστά ειδικώς την προσοχή στην επιτακτική ανάγκη ενσωμάτωσης στην ουγγρική νομοθεσία των διατάξεων του κοινοτικού κεκτημένου σχετικά με την καταπολέμηση των ναρκωτικών, του οργανωμένου εγκλήματος και της νομιμοποίησης του παράνομου χρήματος.

5.3.3. Η Ουγγαρία έχει προοδεύσει σημαντικά ως προς τη συστηματοποίηση των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων της σύμφωνα με το κοινοτικό κεκτημένο, κυρίως εκείνων που πηγάζουν

από τον ΠΟΕ. Εντούτοις, στα τέλη του 1998, υπήρχαν πολλές πολυμερείς συμφωνίες που δεν είχαν ακόμη επικυρωθεί, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση τις έχει υπογράψει, καθώς και συμφωνίες που έπρεπε να ακυρωθούν δεδομένου ότι δεν συμφωνούν με το κοινοτικό κεκτημένο. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι η Ουγγαρία θα έπρεπε να ενημερώνεται στο μέλλον για τις νέες συμφωνίες τις οποίες πρόκειται να υπογράψει η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να επιταχυνθεί κατά το δυνατόν η υπογραφή τους και από την Ουγγαρία.

5.3.4. Σε τελωνειακά θέματα, η διαφορά φάσεως με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ακόμη πολύ μεγάλη. Η πτυχή αυτή πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο πρωταρχικής μέριμνας, όχι μόνο λόγω των οικονομικών συνεπειών που συνεπάγεται, τόσο για το Δημόσιο ταμείο της Ουγγαρίας όσο και για τον κοινοτικό προϋπολογισμό, αλλά και λόγω της γεωγραφικής θέσης της Ουγγαρίας, που συνορεύει με χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.3.5. Ενώ κατά το τελευταίο έτος σημειώθηκε σημαντική βελτίωση στο σχεδιασμό και την εφαρμογή του προγράμματος Phare για την Ουγγαρία, πρέπει να καταβληθούν ακόμη προσπάθειες για την βέλτιστη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει το εν λόγω πρόγραμμα. Ανάλογος προβληματισμός πρέπει να αναπτυχθεί και για το ISP και για το μελλοντικό πρόγραμμα Sappard. Η ΟΚΕ συνιστά να συμμετάσχουν πιο ενεργά οι κοινωνικο-επαγγελματικές οργανώσεις στη φάση του εντοπισμού των προτεραιοτήτων και της επιλογής συγκεκριμένων στόχων.

6. Συμπεράσματα

6.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η Ουγγαρία, σε γενικές γραμμές, προετοιμάζει την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά ιδιαίτερα ικανοποιητικό τρόπο και κρίνει ότι η χώρα πρέπει να εξακολουθήσει την προσπάθεια αυτή με την ίδια ένταση, παρόλο που η Ευρωπαϊκή Ένωση, για δικούς της λόγους, δεν είναι σε θέση να ορίσει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την ένταξη. Η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ουγγρικής κυβέρνησης σε ισότιμη βάση.

6.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί μόνο να επισημάνει την ανησυχία της για τη διακοπή του εποικοδομητικού κοινωνικού διαλόγου μεταξύ της Κυβέρνησης της χώρας και των κοινωνικών εταίρων και προτρέπει όλα τα μέρη να αποκαταστήσουν τον εν λόγω διάλογο, γεγονός που θα έχει θετική επίδραση για την ταχύτερη προετοιμασία για την ένταξη και την ευρύτερη αποδοχή της από το σύνολο της ουγγρικής κοινωνίας.

6.3. Η ΟΚΕ, στα πλαίσια των Μικτών Συμβουλευτικών Επιτροπών της (όπως και με το Παρατηρητήριο της Εσωτερικής Αγοράς), θα πρέπει να αντιμετωπίσει στο μέλλον το ενδεχόμενο επέκτασης των εργασιών της με σκοπό να ξεπεραστούν στις υποψήφιες χώρες τα συγκεκριμένα προβλήματα και να προταθούν λύσεις.

6.4. Η ΟΚΕ, με τα μέσα και τις δυνατότητες που της παρέχει η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιθυμεί να συνεισφέρει στη διαδικασία αυτή και, είτε άμεσα είτε μέσω της Μικτής Συμβουλευτικής Επιτροπής Ευρωπαϊκής Ένωσης — Ουγγαρίας, να θέσει στη

διάθεση των κοινωνικών εταίρων της Ουγγαρίας όλα τα μέσα που διαθέτει και την ικανότητα επιρροής της και διαμεσολάβησης ενώπιον των κοινοτικών θεσμικών οργάνων καθώς και της ίδιας της Κυβέρνησης και άλλων θεσμών της Ουγγαρίας.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Συνοπτικός πίνακας του νέου συστήματος κοινωνικού διαλόγου

Φόρουμ	Θέμα	Συμμετέχοντες
Φόρουμ μακροεπιπέδου		
A. Ο εργασιακός χώρος		
1. ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Συνεδριάζει: κατά περίπτωση	Εργατική νομοθεσία που εφαρμόζεται στο σύνολο της οικονομίας· διαπραγμάτευση συμφωνιών για τις ελάχιστες αποδοχές σε εθνικό επίπεδο, για τον επαναπροσδιορισμό των εργάσιμων ημερών της εβδομάδας και για μέτρα που αφορούν τις δικαιοδοσίες των κοινωνικών εταίρων.	Εκπρόσωποι της κυβέρνησης, εθνικές ενώσεις εργοδοτικών οργανώσεων, εθνικές συνομοσπονδίες οργανώσεων εργαζομένων
2. ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΟΕ Συνεδριάζει: κατά περίπτωση	Συμμετοχή στην προετοιμασία διεθνών εργασιακών συμφωνιών, διαχείριση της διαρκούς επαφής με την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας	Εκπρόσωποι της κυβέρνησης, εθνικές ενώσεις εργοδοτικών οργανώσεων, εθνικές συνομοσπονδίες οργανώσεων εργαζομένων
B. Φόρουμ οικονομικής και κοινωνικής διαβούλευσης		
1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Συνεδριάζει: τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο	Διαβουλεύσεις για στρατηγικά ζητήματα που αφορούν το σύνολο της οικονομίας	Εκπρόσωποι της κυβέρνησης, εθνικές οργανώσεις εκπροσώπησης συμφερόντων, οικονομικά επιμελητήρια, ένωση τραπεζών, συμβούλιο συναλλαγματικών αποθεμάτων, οργανώσεις που εκπροσωπούν τους εξωτερικούς επενδυτές, κ.λπ.
2. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ Συνεδριάζει: τέσσερις φορές το χρόνο και πλέον, εάν το απαιτεί ο ρυθμός των προετοιμασιών	Διαβουλεύσεις για το γενικό πλαίσιο της δραστηριότητας των τεχνικών ομάδων εργασίας, και για τις εθνικές και διεθνείς προσπάθειες των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων για την προώθηση της ένταξης της χώρας	Εκπρόσωποι της κυβέρνησης, εθνικές οργανώσεις εκπροσώπησης συμφερόντων, οικονομικά επιμελητήρια, ΜΚΟ (επίσης: μόνιμοι προσκεκλημένοι και ειδικοί προσκεκλημένοι ανάλογα με τα εξεταζόμενα θέματα)
3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Συνεδριάζει: κατά περίπτωση	Φόρουμ για την προετοιμασία των πλέον ευνοϊκών αποφάσεων σχετικά με τις περισσότερο εκτεθειμένες κοινωνικά ομάδες	Εκπρόσωποι της κυβέρνησης, εκπρόσωποι των οργανώσεων διατήρησης και χρηματοδότησης του κεντρικού και περιφερειακού θεσμικού συστήματος, ΜΚΟ, επαγγελματικές οργανώσεις
4. ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Συνεδριάζει: κατά περίπτωση	Διαβουλεύσεις σχετικά με τα τρέχοντα θέματα περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης και ανάπτυξης των υποδομών	Εκπρόσωποι της κυβέρνησης, οικονομικά επιμελητήρια, οργανώσεις εκπροσώπησης συμφερόντων, ομάδες συμφερόντων των τοπικών κυβερνήσεων, ΜΚΟ

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των βοοειδών και τη σήμανση του βοείου κρέατος και των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 του Συμβουλίου»

(2000/C 117/09)

Στις 12 Νοεμβρίου 1999, και βάσει του άρθρου 152 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας, ανάπτυξης της υπαίθρου και περιβάλλοντος στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών όρισε ως εισηγητή τον κ. Evans. Το τμήμα υιοθέτησε την γνωμοδότησή του στις 9 Φεβρουαρίου 2000.

Κατά την 370η σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 2ας Μαρτίου) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 64 ψήφους υπέρ 3 κατά και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή⁽¹⁾

Το προτεινόμενο σύστημα σχετικά με την αναγνώριση και καταγραφή των βοοειδών και τη σήμανση του βοείου κρέατος και των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας βασίζεται σε δύο προτάσεις. Η πρώτη (2) [99/0205 (COD)], που εξετάστηκε από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το Δεκέμβριο του 1999 επεκτείνει μόνο τις ισχύουσες εθελοντικές ρυθμίσεις λόγω των δυσκολιών που αντιμετώπισαν τα περισσότερα κράτη μέλη για την πλήρη θέσπιση του απαιτούμενου συστήματος αναγνώρισης των βοοειδών. Το Συμβούλιο δεν απεδέχθη τις προτεινόμενες από το ΕΚ μεταβολές, κατόπιν αυτού η Επιτροπή παρέτεινε, βάσει του άρθρου 19, το status quo έως την 1η Σεπτεμβρίου 2000. Έτσι, στις 21 Δεκεμβρίου 1999 το Συμβούλιο ενέκρινε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2772/1999 που προβλέπει τους γενικούς κανόνες ενός υποχρεωτικού συστήματος επισήμανσης του βοείου κρέατος (3).

1.1. Η δεύτερη πρόταση (99/0204 COD), είναι υπέρ της σταδιακής εισαγωγής ενός υποχρεωτικού συστήματος αναγνώρισης, καταγραφής και σήμανσης μαζί με την πρόβλεψη για ένα παράλληλο προαιρετικό σύστημα σήμανσης. Κατόπιν των αποφάσεων που ελήφθησαν το Δεκέμβριο του 1999 το σύστημα πρέπει να τεθεί σε ισχύ πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 2000.

1.2. Ως πρώτο στάδιο του εν λόγω συστήματος προβλέπεται η σήμανση του φρέσκου ή κατεψυγμένου βοείου ή μοσχαρίσιου κρέατος από όλους τους επιχειρηματίες και οργανώσεις εμπορίας του από την 1η Σεπτεμβρίου 2000 και μετά με τις ακόλουθες ενδείξεις:

- τους κώδικες ατομικής ανιχνευσιμότητας. Ο αριθμός αυτός μπορεί να είναι αριθμός αναγνώρισης του μεμονωμένου ζώου από το οποίο προέρχεται το βόειο κρέας ή αριθμός αναγνώρισης της ομάδας ζώων·
- την περιοχή ή το κράτος μέλος ή την τρίτη χώρα του σφαγείου ή της μονάδας αφαίρεσης των οστών·
- τον αριθμό έγκρισης του σφαγείου και της μονάδας αφαίρεσης των οστών·
- της ημερομηνίας σφαγής·
- την κατηγορία του ζώου (δεν ορίζεται στην πρόταση)·
- την ελάχιστη ιδανική περίοδο σιτέματος.

1.3. Με το προτεινόμενο δεύτερο στάδιο που θα ισχύσει από την 1η Ιανουαρίου 2003, οι επιχειρηματίες και οι οργανώσεις υποχρεούνται να αναφέρουν τις ακόλουθες ενδείξεις στη σήμανση:

- κράτος μέλος, περιοχή ή εκμετάλλευση ή τρίτη χώρα όπου έχει γεννηθεί το ζώο·
- όλα τα κράτη μέλη, περιοχές ή εκμεταλλεύσεις ή τρίτες χώρες όπου έχει εκτραφεί·
- κράτος μέλος, περιοχή ή σφαγείο ή τρίτη χώρα όπου έχει διενεργηθεί η σφαγή·
- κράτος μέλος, περιοχή ή μονάδα ή τρίτη χώρα όπου έχει διενεργηθεί η αφαίρεση των οστών.

1.4. Στην πρόταση χρησιμοποιούνται ορισμένοι ευρύτεροι γεωγραφικοί ορισμοί όπως η χώρα όπου έχουν πραγματοποιηθεί τα ανωτέρω, δηλαδή αναφέρεται:

- «καταγωγή ΕΚ» όταν είναι από ένα ή περισσότερα κράτη μέλη·
- «καταγωγή: ΕΚ και χώρες εκτός ΕΚ» όταν είναι από μία τρίτη χώρα και από περισσότερα κράτη μέλη·
- «καταγωγή: χώρες εκτός ΕΚ» όταν είναι από μία ή περισσότερες τρίτες χώρες.

(1) Σχετικά έγγραφα: — COM(1999) 486 τελικό — Έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την κατάσταση σχετικά με την εφαρμογή των συστημάτων σήμανσης του βοείου κρέατος στα διάφορα κράτη μέλη· — COM(1999) 487 τελικό — προτάσεις 99/0204(COD) και 99/0205· και — COM(1999) 487 τελικό/2 — Διορθωτικό του Άρθρου 22Α του 99/0204(COD).

(2) Ημερήσια διάταξη της ολομέλειας της συνόδου, 8 και 9 Δεκεμβρίου 1999.

(3) ΕΕ L 334 της 28.12.1999, σ. 1.

1.5. Στην πρόταση περιλαμβάνονται επίσης γενικοί κανόνες σχετικά με τα προαιρετικά συστήματα σήμανσης που ελέγχονται από την αρμόδια αρχή και μπορούν να ισχύουν παράλληλα με τα υποχρεωτικά. Τα προαιρετικά συστήματα για το βόειο κρέας μπορούν να θεσπισθούν τόσο στην ΕΚ όσο και σε τρίτες χώρες.

2. Γενικές Παρατηρήσεις

2.1. Νομικά ζητήματα

2.1.1. Αμφισβητείται η νομική βάση του προτεινόμενου κανονισμού. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προσέφυγαν κατά του Συμβουλίου στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο διότι ως βάση του ισχύοντος κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 έλαβε το παλαιό άρθρο 43 της Συνθήκης αντί του άρθρου 152 της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ το οποίο αποτελεί την ορθή βάση σύμφωνα με την Επιτροπή. Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου αναμένεται.

2.1.2. Οι όροι εφαρμογής του άρθρου 22 το οποίο επιτρέπει στην Επιτροπή να παρακολουθεί και να διασφαλίζει την εφαρμογή του κανονισμού επιβάλλουν στην Επιτροπή, σε ορισμένες περιπτώσεις, να ζητεί την απόφαση ή τη συνδρομή της μόνιμης κτηνιατρικής επιτροπής⁽¹⁾.

2.2. Στόχοι της πολιτικής

2.2.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι οι στόχοι της πολιτικής που επιδιώκονται με τον προτεινόμενο κανονισμό είναι πολύπλοκοι: ήδη οι αιτιολογικές σκέψεις δεν είναι λιγότερες από 33. Η ΟΚΕ φρονεί ότι τα σημαντικότερα θέματα είναι τα εξής:

- η ενίσχυση της εμπιστοσύνης του καταναλωτή στο βόειο κρέας·
- η διεξαγωγή των ενδεικνυόμενων ελέγχων από τις κτηνιατρικές αρχές τόσο στα εισαγόμενα όσο και στα κοινοτικά ζώα για την καταπολέμηση των επιζωοτίων·
- η διασφάλιση της ανιχνευσιμότητας όλων των βοείων κρεάτων που διατίθενται στη λιανική, δηλ. ότι ακολουθώντας τα ίχνη τους, αυτά οδηγούν στον επιχειρηματία, στο σφαγείο και, τέλος, στο κτηνοτροφείο καταγωγής·
- η ταχεία και ακριβής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και η συνεργασία με την Επιτροπή για την παρακολούθηση και ανιχνευσιμότητα των μεταφορών των κρεάτων·
- η ενίσχυση της διαχείρισης κοινοτικών προγραμμάτων βοήθειας·
- η αποφυγή επιβολής υπερβολικών διοικητικών επιβαρύνσεων στους παραγωγούς·
- η επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής διαφάνειας στην αγορά των βοοειδών.

2.2.2. Κατά τις συζητήσεις στην ΟΚΕ διατυπώθηκαν σοβαρές αμφιβολίες για το κατά πόσον είναι σκόπιμο να συμπεριληφθούν, σε ένα μόνο κανονισμό, νομικά και διοικητικά μέτρα με τα οποία επιδιώκεται να διασφαλισθεί η διεξαγωγή εμπεριστατωμένων κτηνιατρικών και υγειονομικών ελέγχων μαζί με τις διατάξεις για τη σήμανση που αποβλέπει στη βοήθεια των καταναλωτών. Έτσι, ο Τίτλος Ι περιέχει διατάξεις για τη διασφάλιση της ανιχνευσιμότητας (ενώτια, μητρώο, διαβατήριο, δεδομένα ηλεκτρονικών βάσεων)· ενώ ο Τίτλος ΙΙ περιέχει διατάξεις για τη σήμανση (αριθμό έγκρισης του σφαγείου ή της μονάδας αφαίρεσης των οστών, κατηγορία του ζώου, ημερομηνία σφαγής, ιδανική περίοδος σιτέματος) με τις οποίες αποσκοπείται, αφενός, να διευκολυνθεί η εφαρμογή στην πράξη του κανονισμού και, αφετέρου, να αυξηθεί η εμπιστοσύνη του καταναλωτή ή να του δοθούν χρήσιμες πληροφορίες.

2.2.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει έντονα την άποψη ότι προτεραιότητα έχει η δημόσια υγεία και ότι ο στόχος που πρέπει να τεθεί είναι η θέσπιση, το ταχύτερο, των νέων ρυθμίσεων. Η ΟΚΕ παρατηρεί, σχετικά, ότι το ΕΚ ήταν απρόθυμο να δοθεί παράταση στις προαιρετικές ρυθμίσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 μετά το Σεπτέμβριο του 2000. Έχοντας υπόψη τα πρακτικά προβλήματα που έχουν προκύψει σε ορισμένες χώρες κατά την ίδρυση των βάσεων δεδομένων θα απαιτηθούν σοβαρές προσπάθειες από τις αρμόδιες αρχές για να ανταποκριθούν στο ταχύρρυθμο πρόγραμμα.

2.2.4. Η ΟΚΕ ανησυχεί επίσης ότι η αλυσίδα προμήθειας του βοείου κρέατος, δηλαδή από το κτηνοτροφείο στον καταναλωτή, είναι πολύ μακριά και ότι τα διάφορα κράτη μέλη ακολουθούν διαφορετική οργάνωση και πρακτική. Η ΟΚΕ φρονεί ότι είναι υψίστης σημασίας όπως οι έλεγχοι που αναφέρονται στις προτάσεις εφαρμόζονται αποτελεσματικά σε όλα τα στάδια της αλυσίδας προμήθειας σε όλα τα κράτη μέλη.

2.2.5. Η Επιτροπή έχει αναγνωρίσει ότι δημιουργούνται ιδιαίτερες ανησυχίες όσον αφορά την επεξεργασία του βοείου κρέατος και των υποπροϊόντων του που εισάγονται από τρίτες χώρες, για τα οποία δεν είναι διαθέσιμες όλες οι πληροφορίες που απαιτούνται για το βόειο κρέας της ΕΚ. Η Επιτροπή προτείνει να αντιμετωπισθεί η κατάσταση αυτή με μια παρέκκλιση βάσει της οποίας θα μπορεί να χρησιμοποιείται η ένδειξη «Χώρα εκτός ΕΚ» ή «Τόπος σφαγής (όνομα τρίτης χώρας)», σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ. Οι διοικητικές ρυθμίσεις που διασφαλίζουν ότι το εισαγόμενο βόειο κρέας του είδους αυτού πρέπει να ανταποκρίνεται στις απαραίτητες προδιαγραφές δημόσιας υγείας δεν εμπίπτουν στον προτεινόμενο κανονισμό.

2.2.6. Τέλος, η ΟΚΕ ανησυχεί για την πληθώρα των διατάξεων οι οποίες ισχύουν για τη σήμανση των τροφίμων και οι οποίες δυσχεραίνονται περαιτέρω με την προτεινόμενη νομοθεσία. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ενεργήσει επείγοντως βάσει του προγράμματός της για την ασφάλεια των τροφίμων με στόχο την ασφάλεια του καταναλωτή προκειμένου να επιτευχθούν μεγαλύτερη απλούστευση και υψηλότερες προδιαγραφές σχετικά με τη σήμανση των τροφίμων.

(1) Διορθωτικό COM(1999) 487 final/2 refers.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Κύριος στόχος του κανονισμού είναι η εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου και της δημόσιας υγείας. Συνεπώς, η ΟΚΕ ζητεί να επανεξεταστεί η τρέχουσα πρακτική κατά την οποία το κόστος μετακυλιέται μόνο στους παραγωγούς.

3.2. Προβλήματα σήμανσης

3.2.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η προέλευση των ζώων πρέπει να είναι εμφανής στην επισήμανση ευθύς εξ αρχής για όλους τους καταναλωτές. Αντίθετα, η Επιτροπή προτείνει τούτο να καταστεί υποχρεωτικό από τη δεύτερη φάση που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 2003.

3.2.2. Η ΟΚΕ εξέτασε πολύ προσεκτικά το θέμα της αντιγραφής στη σήμανση εγκεκριμένων αριθμών σχετικά με το σφαγείο ή τις εγκαταστάσεις αφαίρεσης των οστών. Κάθε ουσιαστική πληροφορία είναι χρήσιμη για τον καταναλωτή και η εμπιστοσύνη του αυξάνεται περισσότερο όταν μπορεί να δει από τη σήμανση ότι το προϊόν έχει υποβληθεί στο αυστηρό σύστημα της ανιχνευσιμότητας. Η ΟΚΕ υποστηρίζει λοιπόν αυτό το μέτρο.

3.2.3. Η ΟΚΕ εξέτασε επίσης εμπεριστατωμένα την πρόταση να περιληφθεί στη σήμανση η ένδειξη «ελάχιστη ιδανική περίοδος που σιτεύει το βόειο κρέας». Η συμπερίληψη στη σήμανση της εν λόγω διάταξης εκπλήσσει διότι αναφέρεται στην ποιότητα μαγειρέματος και στο εύγευστο του βοείου κρέατος, ενώ υποτίθεται ότι η διάταξη θα αναφέρεται στην ασφάλεια και την ανιχνευσιμότητα. Το σίτημα του κρέατος είναι δύσκολο θέμα διότι δεν συνδέεται μόνο με την ηλικία του ζώου. Υπεισέρονται και άλλοι παράγοντες όπως η θερμοκρασία και το είδος της διατήρησης καθώς και η επεξεργασία που υπέστη κατά τη διαδρομή του από το σφαγείο έως τον καταναλωτή. Η σήμανση των παραμέτρων ποιότητας (π.χ. το σίτημα του βοείου κρέατος) πρέπει κατά κανόνα να πραγματοποιείται μόνο σε εθελοντική βάση.

3.2.4. Ανεξάρτητα από τις διατυπώσεις της στο σημείο 2.2.2, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η εμπιστοσύνη του καταναλωτή ενισχύεται μέσω της αναφοράς της κατηγορίας του ζώου από το οποίο προέρχεται το κρέας.

3.3. Κάλυψη κανονισμών

3.3.1. Η Επιτροπή έχει αναγνωρίσει ότι δημιουργούνται πρακτικά προβλήματα κατά την εφαρμογή των κανονισμών στα μικρά κρεοπωλεία και στους κτηνοτρόφους που εμπορεύονται οι ίδιοι τα προϊόντα τους. Μολονότι στην πράξη πολλά από αυτά έχουν ένα μόνο προμηθευτή ή χονδρέμπορο, εντούτοις, πολλά μπορούν να προμηθευτούν από διάφορες πηγές και πωλούν στη λιανική τεμάχια κρέατος από διάφορα ζώα ανάλογα με την επιλογή του καταναλωτή. Υπό την προϋπόθεση ότι οι διαδικασίες αναγνώρισης και καταγραφής εφαρμόζονται και επιτηρούνται δεόντως, η πρακτική αυτή δεν συνεπάγεται για τον καταναλωτή πρόσθετο κίνδυνο. Μπορεί μάλιστα να υποστηριχθεί ότι οι μικροί κρεοπώλες που τεμαχίζουν το κρέας σύμφωνα με τις επιθυμίες του πελάτη πρέπει να εξαιρούνται από την υποχρέωση της σήμανσης. Δεν τασόμαστε όμως κατ'αρχήν, υπέρ της εξαίρεσης διότι πιστεύουμε ότι και οι μικροί κρεοπώλες μπορούν να πληροφορούν την πελατεία τους για την προέλευση του βοείου κρέατος

που πωλούν μέσω ενημερωτικού υλικού που θα διαθέτουν στο κατάστημά τους.

3.3.2. Βάσει του άρθρου 14 επιτρέπεται παρέκκλιση από τις διατάξεις περί υποχρεωτικής σήμανσης για τον κιμά και τα ξακρίδια του βοείου κρέατος καθώς και για το τεμαχισμένο βόειο κρέας. Από την 1η Ιανουαρίου 2003 πρέπει να φέρουν ένδειξη με την περιοχή, τη χώρα και εάν είναι ή όχι καταγωγής ΕΚ. Η ΟΚΕ φρονεί βασικά ότι η παρέκκλιση αυτή είναι ασυνεπής προς τους στόχους της δημόσιας υγείας οι οποίοι είναι βασικοί για τον προτεινόμενο κανονισμό. Η ανιχνευσιμότητα αποτελεί σαφώς σημαντικό θέμα για τα προϊόντα μεικτής προέλευσης. Πάντως έχουμε πεισθεί ότι είναι άσκοπο να θεσπιστούν, στο στάδιο αυτό, αυστηρότερες απαιτήσεις σήμανσης. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι πολλά από τα ζώα από τα οποία προέρχεται το βόειο κρέας (στα οποία περιλαμβάνονται οι γαλακτοφόρες αγελάδες) πιθανόν να γεννήθηκαν πριν να τεθούν σε ισχύ αποτελεσματικά και επαληθεύσιμα συστήματα αναγνώρισης. Πρέπει επίσης να αναγνωρίσουμε ότι το εμπόριο των εν λόγω προϊόντων είναι πολύπλοκο και ότι έχει τεράστια σημασία για τους καταναλωτές, και για τις επιχειρήσεις τροφοδοσίας. Για τους λόγους αυτούς ζητάμε από την Επιτροπή να δώσει ειδική προτεραιότητα στην επίλυση των εν λόγω προβλημάτων και να υποβάλλει περαιτέρω προτάσεις πολύ πριν από τον Ιανουάριο του 2003.

3.4. Ανίχνευση της ΣΕΒ

Η ΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθεί στη νομοθεσία η υποχρέωση χρήσης των εγκεκριμένων ευρωπαϊκών ελέγχων που υπάρχουν για την ανίχνευση της ΣΕΒ σε όλα τα σφάγια βοοειδών. Θα πρέπει να επιταχυνθεί η έρευνα σχετικά με τις ανιχνεύσεις αυτές.

4. Συμπέρασμα

4.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει αποφασιστικά το στόχο για την εισαγωγή αυστηρότερων ελέγχων για την προστασία της δημόσιας υγείας, όσον αφορά την παραγωγή, την επεξεργασία και την πώληση του βοείου κρέατος που προορίζεται να καταναλωθεί από ανθρώπους. Είμαστε σύμφωνοι ότι η δυνατότητα για αξιόπιστη ανιχνευσιμότητα όλων των βοείων κρεάτων, από το κτηνοτροφείο καταγωγής ως το κατάστημα όπου το αγοράζει ο καταναλωτής, είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη του στόχου αυτού. Πιστεύουμε ότι ο προτεινόμενος κανονισμός θα τον επιτύχει. Υποστηρίζουμε επίσης τον στόχο που συνίσταται στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης του καταναλωτή στο βόειο κρέας με την πραγματοποίηση διαφανών ελέγχων μέσω του υποχρεωτικού συστήματος σήμανσης. Γι' αυτό επικροτούμε τις προτάσεις αυτές που υπεβλήθησαν στα προαναφερθέντα λεπτομερή σχόλια.

4.2. Πιστεύουμε επίσης ότι τόσο στον τομέα της σήμανσης του βοείου κρέατος όσο και στον αντίστοιχο της σήμανσης των τροφίμων γενικότερα, πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά πριν να θεωρήσουμε ότι οι ρυθμίσεις αυτές παρέχουν στον καταναλωτή με συνέπεια χρήσιμες και αξιόπιστες πληροφορίες. Υποδείξαμε παραπάνω ορισμένα συγκεκριμένα θέματα τα οποία πρέπει να εξετασθούν περαιτέρω και επειγόντως σχετικά με το βόειο κρέας. Όσον αφορά το ευρύτερο θέμα της σήμανσης των τροφίμων, θα θεωρήσουμε ευπρόσδεκτη κάθε πρόταση της Επιτροπής σχετικά με την πορεία των εργασιών κωδικοποίησης της οδηγίας που αναφέρεται στο Πρόγραμμα Δράσης 1999-2001 του Δεκεμβρίου 1998.

4.3. Καλούμε την Επιτροπή να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να αποφευχθούν νέες παρατάσεις του νέου αυτού μεταβατικού συστήματος. Αυτές θα έχουν ως αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης του καταναλωτή προς το βόειο κρέας και στους μηχανισμούς της ΕΚ. Είναι προφανές ότι τόσο το ΕΚ όσο και το Συμβούλιο πρέπει να εφαρμόσουν τις ισχύουσες διαδικασίες ταχείας διαβούλευσης για να ολοκληρώσουν εγκαίρως τις εργασίες τους.

4.4. Συγχρόνως, καλούμε την Επιτροπή να ιδρύσει αμέσως ένα κατάλληλο δίκτυο παρακολούθησης της εφαρμογής των ισχυουσών διατάξεων του Τίτλου Ι του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 (αναγνώριση και καταγραφή των βοοειδών) ούτως ώστε να διασφαλισθεί ότι από την 31η Αυγούστου 2000 θα είναι

διαθέσιμα όλα τα αναγκαία δεδομένα για την έναρξη της «πρώτης φάσης» του συστήματος σήμανσης όλων των βοοειδών. Τα ίδια μέτρα πρέπει να ληφθούν και για την έναρξη της «δεύτερης φάσης». Προς το σκοπό αυτό, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής (π.χ. το Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων του Δουβλίνου) μπορούν να καταρτίσουν ένα πρόγραμμα επιθεώρησης για όλη την επικράτεια της ΕΕ προκειμένου να διασφαλισθεί ότι όλα τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει τις διατάξεις περί αναγνώρισης και καταγραφής των βοοειδών.

4.4.1. Επιπλέον, επιθυμούμε να προτείνουμε στην Επιτροπή να συντάξει ενδιάμεση έκθεση, πριν από τις 31 Αυγούστου 2000, με τις διαπιστώσεις από τις επιθεωρήσεις, όσον αφορά τη συμμόρφωση όλων των κρατών μελών προς την ισχύουσα νομοθεσία (αναγνώριση και καταγραφή).

Βρυξέλλες, 2 Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία, η οποία έλαβε άνω του ενός τετάρτου των ψήφων, απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

Σημείο 3.2.2

Η τελευταία πρόταση να διατυπωθεί ως εξής:

«Η ΟΚΕ φρονεί παρόλα αυτά ότι πρέπει να αναφέρεται μόνο ο αριθμός έγκρισης της τελευταίας επιχείρησης της αλυσίδας.»

Αιτιολογία

Το πρόβλημα έγκειται στο ότι διαφορετικά θα έπρεπε να αναφέρονται 2 αριθμοί: Αφενός, ο αριθμός του σφαγείου και αφετέρου, της επιχείρησης τεμαχισμού. Οι τελευταίες αγοράζουν ζώα από πολλά σφαγεία για να διαθέτουν επαρκή ποσότητα της επιθυμητής ποιότητας. Εφόσον θα πρέπει να αναφέρεται ο αριθμός έγκρισης του σφαγείου, η επιχείρηση τεμαχισμού θα είναι υποχρεωμένη να διατηρεί χωριστά τον αριθμό κάθε σφαγείου με αποτέλεσμα την ύπαρξη πολλών μικρών ετικετών. Αυτό θα έχει συνέπεια την εξαφάνιση των μικρών σφαγείων διότι οι ετικέτες τους θα είναι πολύ μικρές και θα καλύπτονται από τις αντίστοιχες των επιχειρήσεων τεμαχισμού που θα είναι μεγαλύτερες.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 15, ψήφοι κατά: 37, αποχές: 6.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3448/93 για τον καθορισμό του καθεστώτος συναλλαγών που εφαρμόζεται για ορισμένα εμπορεύματα που προέρχονται από τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων»

(2000/C 117/10)

Στις 22 Φεβρουαρίου 2000, και σύμφωνα με τα άρθρα 37 και 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή την κατάρτιση γνωμοδότησης σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στον γενικό εισηγητή, κ. Espruny Moyano.

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 2ας Μαρτίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 61 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Παρουσίαση της πρότασης

1.1. Η πρόταση τροποποίησης του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3448/93 για τον καθορισμό του καθεστώτος συναλλαγών που εφαρμόζεται για ορισμένα εμπορεύματα που προέρχονται από τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων αποτελεί αποτέλεσμα των συμφωνιών για τη γεωργία που συνήφθησαν στο πλαίσιο του Γύρου της Ουρουγουάης σχετικά με τον περιορισμό του συνολικού ποσού των πληρωμών βάσει επιστροφών.

1.2. Βάσει των προαναφερθεισών συμφωνιών τα ποσά που θα διατεθούν προς το σκοπό αυτό δεν θα πρέπει να υπερβούν τα 475 εκατ. ευρώ για το δημοσιονομικό έτος 2000 και τα 415 εκατ. ευρώ για το έτος 2001 και τα επόμενα έτη.

1.3. Ο περιορισμός των προαναφερθέντων ποσών καθιστά αναγκαία τη συνέχιση της εφαρμογής του καθεστώτος της τελειοποίησης προς επανεξαγωγή (RPA), προκειμένου να διασφαλισθεί η ανταγωνιστικότητα των βιομηχανιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.4. Για την καλύτερη χρησιμοποίηση των ποσών των επιστροφών προτείνεται η σύσταση μίας επιτροπής διαχείρισης των «οριζοντίων ζητημάτων σχετικά με τις συναλλαγές τροποποιημένων γεωργικών προϊόντων εκτός παραρτήματος Ι».

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση και συμφωνεί με τη σύσταση της επιτροπής διαχείρισης.

2.2. Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της τόσο για τον ανταγωνισμό που θα υποστεί η κοινοτική γεωργική παραγωγή από τα γεωργικά προϊόντα των τρίτων χωρών όσο και για τη διασφάλιση του εφοδιασμού της βιομηχανίας τροφίμων σε πρώτες ύλες σε διεθνείς τιμές που θα της επιτρέψουν να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της και τη πλεονεκτική θέση που κατέχει στο πλαίσιο των διεθνών συναλλαγών.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση θα βρεθούν οι ΜΜΕ όχι μόνον λόγω των δυσκολιών πρόσβασης τους στην ενημέρωση και των διαχειριστικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στο πλαίσιο της εφαρμογής του καθεστώτος των συναλλαγών, αλλά επίσης και λόγω του ότι η μείωση και η συγκέντρωση των επιστροφών μπορεί να εμποδίσει την πρόσβασή τους τόσο στο σύστημα των επιστροφών όσο και στο καθεστώς της τελειοποίησης προς επανεξαγωγή (RPA).

3.2. Η ΟΚΕ ζητεί να ληφθούν υπόψη οι απόψεις που διατυπώνει και θεωρεί ότι θα πρέπει να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή ως προς την αντιμετώπιση των ΜΜΕ, προκειμένου να αποφευχθεί η διακριτική μεταχείρισή τους.

Βρυξέλλες, 2 Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η κοινωνική οικονομία και η εσωτερική αγορά»

(2000/C 117/11)

Στις 25 Φεβρουαρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για την «Κοινωνική οικονομία και η εσωτερική αγορά».

Το τμήμα ενιαίας αγοράς, παραγωγής και κατανάλωσης στο οποίο ανατέθηκε και η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Φεβρουαρίου 2000 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Olsson.

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000 (συνεδρίαση της 2ας Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 105 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 16 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας έχει ως στόχο την προβολή της κοινωνικής οικονομίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς επίσης και την υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων στα όργανα της ΕΕ, τα κράτη μέλη και τον ίδιο τον τομέα για τη βελτίωση των δυνατοτήτων συμβολής στην ευημερία, την απασχόληση, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

1.2. Η ΟΚΕ έχει εκδώσει σε πολλές περιπτώσεις γνωμοδοτήσεις σχετικά με την κοινωνική οικονομία⁽¹⁾. Επίσης, ήδη το 1986 είχε εκδώσει έγγραφο στο οποίο προέβaine σε μια γενική ευρωπαϊκή χαρτογράφηση των συνεταιρισμών, των ενώσεων και των αλληλασφαλιστικών ταμείων, έγγραφο που κατέστη ευρωπαϊκό πρότυπο⁽²⁾.

2. Ο κοινωφελής ρόλος της κοινωνικής οικονομίας

2.1. Κατά την προετοιμασία της γνωμοδότησης διοργανώθηκε στις Βρυξέλλες την 12η Οκτωβρίου 1999 ακρόαση για το ρόλο της κοινωνικής οικονομίας γενικότερα.

2.2. Οι δραστηριότητες στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας αναλαμβάνονται για την κάλυψη των αναγκών των μελών και των χρηστών τις οποίες η αγορά ή το κράτος παραβλέπουν, αγνοούν ή δεν ικανοποιούν επαρκώς. Η κοινωνική οικονομία παρέχει στους ανθρώπους δυνατότητες οργάνωσης της παραγωγής και της κατανάλωσης τους στα πλαίσια ανεξάρτητων και δημοκρατικών μορφών συνεργασίας. Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στις ανεκπλήρωτες ανάγκες των ανθρώπων, η κοινωνική οικονομία μπορεί να προτείνει καινοτόμες λύσεις στο μέλλον.

2.3. Η κοινωνική οικονομία είναι ένας ποικιλόμορφος τομέας που συναντάται σε όλους τους κλάδους της οικονομικής ζωής. Οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας δρουν κυρίως σε μια αγορά με έντονο ανταγωνισμό τόσο από ιδιωτικούς όσο και από κρατικούς φορείς. Ωστόσο, πολλές από αυτές δραστηριοποιούνται στους τομείς των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, της κοινωνικής ασφάλειας και της αγοράς εργασίας, συχνά σε συνεργασία με το δημόσιο τομέα.

2.4. Το κράτος ευημερίας αντιμετωπίζει προκλήσεις. Η ανεργία εξακολουθεί να κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα και ο κοινωνικός αποκλεισμός αυξάνεται. Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αποδυναμώνεται λόγω του χαμηλού ρυθμού ανάπτυξης και της γήρανσης του πληθυσμού. Εν πάση περιπτώσει, ο κρατικός τομέας αδυνατεί να συμβαδίσει με την αύξηση της ζήτησης και παρατηρείται μεταστροφή σε ιδιωτικές φύσεως υπηρεσίες και χρηματοδότηση, διατηρώντας πάντα τα βασικά στοιχεία της κοινωνικής δικαιοσύνης στα οποία στηρίχθηκαν οι λειτουργίες αυτές.

2.5. Η κοινωνική οικονομία παρέχει σε ορισμένες χώρες σημαντικές υπηρεσίες στους τομείς της υγείας, της κοινωνικής στέγασης, της περίθαλψης, της μέριμνας, του περιβάλλοντος, της αποτελεσματικής χρήσης των ενεργειακών πόρων, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ενώ ασχολείται, μεταξύ άλλων, και με τη χρηματοδότηση των υπηρεσιών αυτών. Συνεπώς, η κοινωνική οικονομία αποτελεί στοιχείο του ευρωπαϊκού προτύπου ευημερίας και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε ό,τι αφορά την επίτευξη των στόχων του. Συνεπώς, η συγκεκριμένη ενίσχυση για την ανάπτυξη του τομέα θα πρέπει να αποσκοπεί στην κατοχύρωση υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους ευρωπαίους πολίτες.

2.6. Η κοινωνική οικονομία δρα σε όλα τα επίπεδα, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό, αλλά έχει τοπικό χαρακτήρα. Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη κοινωνικής συνοχής. Η τοπική κοινωνική οικονομία συμπληρώνει τις ενέργειες του κράτους για τις κοινωνικές υποδομές. Ταυτόχρονα οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας διαδραματίζουν συχνά σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της υπαίθρου και των πόλεων. Παρά την τοπική της εμβέλεια, η κοινωνική οικονομία είναι μερικές φορές οργανωμένη σε μεγάλες μονάδες με εθνικές ή διεθνικές δραστηριότητες. Μέσω της ανάπτυξης συνεργασίας με το δημόσιο τομέα, με ιδιωτικές επιχειρήσεις και με επαγγελματικές οργανώσεις η κοινωνική οικονομία μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων σε παγκόσμια κλίμακα. Για παράδειγμα, κατάλληλες εταιρικές σχέσεις μεταξύ

(1) Οι επιχειρήσεις στον τομέα της «κοινωνικής οικονομίας», ΕΕ C 332 της 31.12.1990, σ. 81. Γνωμοδότηση για το έγγραφο SEC(89) 2187, «Πολυετές πρόγραμμα εργασίας (1994-1996) υπέρ των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης, των ενώσεων και των σωματείων στην Κοινότητα», ΕΕ C 388 της 31.12.1994, σ. 22, γνωμοδότηση για το έγγραφο COM(93) 650.

(2) «Ο τομέας των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης και των μη κερδοσκοπικών σωματείων, και οι οργανώσεις του στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα». Εξεδόθη από την ΟΚΕ.

οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας που δρουν στον τομέα της επαγγελματικής ένταξης, αφενός, και ιδιωτικών επιχειρήσεων, αφετέρου, μπορούν να παράσχουν ένα πρότυπο ανάπτυξης βασισμένο στην ένταξη στην επαγγελματική ζωή για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ικανοποίηση των βασικών αναγκών του εργατικού δυναμικού.

2.7. Η κοινωνική οικονομία μπορεί να αποτελέσει πρότυπο αυξημένης ανταγωνιστικότητας που βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ ατόμων και επιχειρήσεων καθώς και στην ικανότητά της να ικανοποιεί τις ανάγκες των ανθρώπων και να αναπτύσσει το ανθρώπινο δυναμικό. Δεδομένου ότι θέτει στο επίκεντρο τις ανθρώπινες σχέσεις, η κοινωνική οικονομία θα προωθηθεί με τον προσανατολισμό προς μιας κοινωνία των υπηρεσιών και νέες συνθήκες εργασίας. Αναζητούνται νέες πηγές απασχόλησης, μεταξύ άλλων, στους τομείς της κατάρτισης και του περιβάλλοντος.

2.8. Η κοινωνική οικονομία μπορεί να δημιουργήσει νέες πηγές απασχόλησης, ιδίως στους τομείς των κοινωνικών υπηρεσιών, του πολιτισμού, της ψυχαγωγίας, της εκπαίδευσης και του περιβάλλοντος, όχι μόνο μέσω της παραγωγής με μεθόδους ένταξης εργασίας, αλλά και μέσω της χρησιμοποίησης νέας τεχνολογίας. Με τον τρόπο αυτό μπορεί επίσης να συμβάλει στην κοινωνική ένταξη των ευάλωτων ομάδων.

3. Η έννοια της «κοινωνικής οικονομίας»

3.1. Μολονότι ο όρος «κοινωνική οικονομία» δεν χρησιμοποιείται σε όλα τα κράτη μέλη, οι σχετικές δράσεις έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά παντού. Έχουν αναπτυχθεί επί αιώνες με διάφορες οργανωτικές μορφές και διάφορες ονομασίες ανάλογα με τις εθνικές, κοινωνικές και νομικές συνθήκες. Οι διαφορές αυτές εξηγούν την έλλειψη και τις δυσκολίες εύρεσης κοινού ορισμού σε επίπεδο ΕΕ.

3.2. Ωστόσο, ο όρος «κοινωνική οικονομία» κερδίζει έδαφος και χρησιμοποιείται μεταξύ άλλων στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση⁽¹⁾ και στο νέο κανονισμό για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο⁽²⁾.

3.3. Για να επιλυθεί το πρόβλημα του ορισμού, θεωρείται συχνά ότι η κοινωνική οικονομία αποτελείται από «τέσσερις ομάδες»: τους συνεταιρισμούς, τα αλληλασφαλιστικά ταμεία, τις ενώσεις και τα σωματεία, που είναι στη ουσία οργανωτικές ή/και νομικές μορφές.

3.3.1. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύστησε το 1998 μια Συμβουλευτική Επιτροπή για τους Συνεταιρισμούς, τα Αλληλασφαλιστικά Ταμεία, τα Σωματεία και τα Ιδρύματα (CMAF)⁽³⁾.

3.3.2. Ωστόσο, οι οργανώσεις που ανήκουν στις τέσσερις αυτές ομάδες δεν επιθυμούν όλες να θεωρούνται ως μέρη της «κοινωνικής οικονομίας». Ταυτόχρονα, άλλοι φορείς θεωρούν εαυτούς μέρη της κοινωνικής οικονομίας χωρίς όμως να ανταποκρίνονται στις ειδικές νομικές απαιτήσεις των τεσσάρων αυτών ομάδων που διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

3.4. Η ασάφεια που επικρατεί σχετικά με τον όρο «κοινωνική οικονομία» δεν οφείλεται μόνο στους διαφορετικούς τρόπους ερμηνείας αλλά και στη γλωσσική σύγχυση. Ωστόσο, καθίσταται σαφές ότι πρόκειται για οικονομική δραστηριότητα. Ο όρος «κοινωνική» θα πρέπει να νοείται τόσο ως αμοιβαία αυτοβοήθεια όσο και ως «κοινή ωφέλεια».

3.5. Το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια. Νέα φαινόμενα και νέοι οικονομικοί παράγοντες εμφανίζονται για την ικανοποίηση νέων αναγκών και απαιτήσεων με ευέλικτο, καινοτόμο και αποτελεσματικό τρόπο. Παλαιές δραστηριότητες χρήζουν προσαρμογής.

3.6. Επειδή μια δραστηριότητα της κοινωνικής οικονομίας μπορεί να συνδέεται με ορισμένα δικαιώματα και οφέλη, η ΟΚΕ πιστεύει ότι είναι σημαντικό — αν και δύσκολο — για την Επιτροπή να προτείνει ένα λειτουργικό, αποδεκτό και κατανοητό από το κοινό και τα κράτη μέλη ορισμό.

3.7. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ διερωτάται κατά πόσο η νομική και οργανωτική βάση για τον ορισμό της κοινωνικής οικονομίας δεν είναι παρωχημένη παρά το γεγονός ότι οι περισσότερες δραστηριότητες της κοινωνικής οικονομίας θα είναι οργανωμένες κατά τον προαναφερόμενο τρόπο.

3.8. Η ΟΚΕ προτείνει να βασίζεται ο ορισμός αυτός στα κύρια χαρακτηριστικά που διακρίνουν την κοινωνική οικονομία από τις κλασσικές ιδιωτικές επιχειρήσεις και το δημόσιο τομέα. Πρέπει να δοθεί έμφαση σε ανθρωποκεντρικούς στόχους και δραστηριότητες.

3.8.1. Αυτό σημαίνει ότι στόχος της κοινωνικής οικονομίας θα πρέπει να είναι η εξυπηρέτηση των συμφερόντων των χρηστών ή/και της κοινωνίας προς ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών δημοσίου συμφέροντος.

3.8.2. Η ιδιότητα του μέλους ενός φορέα κοινωνικής οικονομίας πρέπει να είναι ανοιχτή σε όλους όσους πληρούν τα κριτήρια και αποδέχονται τις προϋποθέσεις.

(1) Σημείο 12 των κατευθυντήριων γραμμών του 1999. Απόφαση του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1999. Το ίδιο σημείο αναφέρεται και στην πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για το έτος 2000.

(2) Κανονισμός για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, άρθρο 3, σημείο 1 δ), ΕΕ L 161 της 26.7.1999.

(3) Η CMAF δημοσίευσε πρόσφατα έγγραφο με τίτλο «Η κοινωνική οικονομία στην ανάπτυξη της ΕΕ», όπου διατυπώνει τις απόψεις της για τις κοινές αρχές της κοινωνικής οικονομίας.

3.8.3. Οι ανάγκες και οι υποχρεώσεις των ανθρώπων έχουν ζωτική σημασία, όπως οι οργανωτικές ανάγκες δημοκρατικού ελέγχου και ανεξάρτητης διαχείρισης.

3.8.4. Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας που δεν έχουν ως μόνο στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους πρέπει παρόλα αυτά να έχουν οικονομική αποτελεσματικότητα ούτως ώστε τα οικονομικά πλεονάσματα να χρησιμοποιούνται για την προώθηση των στόχων τους.

4. Η σημασία της κοινωνικής οικονομίας

4.1. Οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας έχουν εκατομμύρια μέλη. Ορισμένες από αυτές είναι πολύ μεγάλες, αλλά η μεγάλη πλειοψηφία τους είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις και οργανώσεις. Πολλές από τις μεγάλες οργανώσεις υφίστανται επί μεγάλο χρονικό διάστημα, αλλά οι περισσότερες από αυτές είναι νεοσύστατες. Οι ενώσεις, οι μικροί συνεταιρισμοί και οι άλλες οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας αναπτύσσονται με ταχύ ρυθμό.

4.2. Για να κατανοηθεί περαιτέρω η σημασία της κοινωνικής οικονομίας, η ΟΚΕ κρίνει ότι τόσο τα κράτη μέλη όσο και η Επιτροπή της ΕΕ πρέπει να καταρτίσουν πιο κατανοητές και συγκεκριμένες στατιστικές για τον τομέα, χρησιμοποιώντας κοινά, τυποποιημένα κριτήρια και πρότυπα.

4.3. Σύμφωνα με ορισμένες μελέτες, η κοινωνική οικονομία υπολογίζεται ότι αντιπροσωπεύει σημαντικό ποσοστό των οικονομικών δραστηριοτήτων και του εργατικού δυναμικού⁽¹⁾ στην ΕΕ.

5. Η κοινωνική οικονομία — ένα διαφορετικό είδος επιχειρηματικών δράσεων

5.1. Τα χαρακτηριστικά των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών της κοινωνικής οικονομίας διακρίνονται από εκείνα των άλλων ειδών οικονομικής δραστηριότητας. Συμβάλλει συνεπώς η κοινωνική οικονομία στην πολυμορφία της οικονομικής ζωής.

5.2. Αναπτύσσονται νέες μορφές οργανώσεων και επιχειρήσεων που αποδέχονται τις αρχές της κοινωνικής οικονομίας. Πρόκειται μεταξύ άλλων για πολυμερείς συνεταιρισμούς, επιχειρήσεις κοινωνικού σκοπού, ιδρύματα κατάρτισης, οργανισμούς προώθησης της εργασίας, τοπικούς αναπτυξιακούς ιδρύματα κ.λπ.

5.2.1. Ταυτόχρονα, οι επιχειρήσεις στον παραδοσιακό τομέα της κοινωνικής οικονομίας πρέπει μερικές φορές να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό στην αγορά ή/και να υπερπηδήσουν ορισμένα νομικά εμπόδια στην ανάπτυξή τους μέσω της νομικής μετατροπής τους σε ιδιωτικές επιχειρήσεις όπου το κέρδος είναι ο πρωταρχικός στόχος.

(1) Η κοινωνική οικονομία αντιπροσωπεύει το 6-7 % του συνολικού εργατικού δυναμικού στην ΕΕ (εννέα περίπου εκατομμύρια άτομα). Σύμφωνα με τη μελέτη της Ciriés, Λιέγη 1999, με τίτλο «Οι επιχειρήσεις και οργανώσεις του τριτογενούς τομέα: μια στρατηγική πρόκληση για την απασχόληση». Επίσης, υπολογίζεται ότι ορισμένα εκατομμύρια άτομα απασχολούνται σε εθελοντικές οργανώσεις, πράγμα που έχει ιδιαίτερη σημασία στον τομέα των σωματείων.

5.3. Στο πλαίσιο των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας η κοινωνική αποτελεσματικότητα πρέπει να συνδυάζεται με οικονομική αποτελεσματικότητα, χωρίς όμως να χάνουν οι εν λόγω επιχειρήσεις των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους ή να υπονομεύεται η ιδιαίτερη φύση και στόχος τους.

5.4. Η ΟΚΕ ανέφερε παλαιότερα ότι τάσσεται υπέρ της προώθησης του επιχειρηματικού πνεύματος και ενός θετικού επιχειρηματικού κλίματος, συμπεριλαμβανόμενων και των επιχειρήσεων του τομέα της κοινωνικής οικονομίας⁽²⁾.

5.5. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθούν ορισμένα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας. Η ζήτηση για τις υπηρεσίες που παρέχονται και τα αγαθά που παράγονται δεν είναι επαρκής, οι ικανότητες του προσωπικού και της διοίκησης πρέπει να βελτιωθούν, η δε έλλειψη κεφαλαίου είναι προφανής σε ορισμένους τομείς (αλλά όχι σε όλους). Εκτός τούτου, δεν λαμβάνεται πάντα υπόψη από τη νομοθεσία ο ιδιάζων χαρακτήρας της κοινωνικής οικονομίας.

5.6. Η κοινωνική οικονομία απευθύνεται συχνά σε κατηγορίες του πληθυσμού, που παραδοσιακά δεν τολμούν να ιδρύσουν επιχειρήσεις. Στις συλλογικές δραστηριότητες οι πόροι συντονίζονται και οι κίνδυνοι αναλαμβάνονται από κοινού. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ένα κλίμα ασφάλειας και, ως εκ τούτου, μια έντονη τάση ανάληψης κινδύνων.

5.7. Στην κοινωνική οικονομία συνδυάζεται η εθελοντική και η αμειβόμενη εργασία. Η εθελοντική εργασία είναι πολυδιάστατη. Μπορεί να αφορά το χρόνο που διαθέτουν οι αιρετοί εκπρόσωποι για τη διαχείριση μιας δραστηριότητας. Μπορεί να αφορά επίσης τις συνήθειες δράσεις που αναλαμβάνουν οι εθελοντές σε ένα σωματείο.

5.7.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η εθελοντική εργασία αποτελεί έκφραση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών στην κοινωνία και αυξάνεται σε ορισμένους τομείς. Συχνά προστίθεται στην αμειβόμενη εργασία και ευνοεί την ανάπτυξη στους τομείς με χαμηλή ζήτηση λόγω έλλειψης πόρων. Ωστόσο, κατά τη γνώμη της, δεν πρέπει να αντικαθιστά την αμειβόμενη εργασία η οποία πρέπει να διέπεται από τους συνήθεις κανόνες που ισχύουν στην αγορά εργασίας.

5.8. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαίο να αναπτύξει η κοινωνική οικονομία τις ικανότητες των απασχολούμενων σε αυτή μισθωτών και εθελοντών, ώστε να μπορεί να παρέχει υπηρεσίες υψηλής ποιότητας για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό.

5.8.1. Έχοντας υπόψη τον ιδιάζοντα και πολυλειτουργικό χαρακτήρα των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλες δυνατότητες διαχείρισης ώστε να μπορούν οι απασχολούμενοι στον τομέα αυτό να συστήσουν μια δημιουργική οργάνωση προκειμένου να προωθήσουν τις δυνατότητες προσαρμογής μέσω ευελιξίας και νέων προτύπων οργάνωσης της εργασίας, και να εξεύρουν λύσεις για το συνδυασμό της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής.

(2) Βλέπε μεταξύ άλλων στη γνωμοδότηση «Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη: προτεραιότητες για το μέλλον», COM(98) 222, ΕΕ C 235 της 27.7.1998, σ. 69.

6. Απασχόληση

6.1. Η κοινωνική οικονομία, ως σύνολο, δεν επιθυμεί να καταστεί όργανο της πολιτικής στην αγορά εργασίας. Οι περισσότερες δραστηριότητες στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, όπως άλλωστε στην οικονομική ζωή γενικότερα, επιδιώκουν άλλους στόχους εκτός από την απασχόληση. Ωστόσο, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας από τις επιδράσεις που έχει η ίδια ανάπτυξη του τομέα.

6.2. Υπάρχει ωστόσο μεγάλος αριθμός φορέων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας που έχουν ως στόχο την απασχόληση ή/και την ένταξη των ανέργων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες και άλλων ευάλωτων κατηγοριών του πληθυσμού στην αγορά εργασίας. Η κοινωνική οικονομία μπορεί να βοηθήσει διάφορα άτομα να δραστηριοποιηθούν να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση κατά τη διαχείριση ιδίων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ή να εξεύρουν εργασία στην κανονική αγορά εργασίας. Υπάρχουν επίσης στην κοινωνική οικονομία πολλές επιχειρήσεις που, για λόγους κοινωνικής αλληλεγγύης, ανταποκρίνονται στην έκκληση των πολιτικών και κοινωνικών φορέων να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο στην πολιτική απασχόλησης.

6.3. Οι οργανώσεις αυτές, που είναι συχνά νέες στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, διαδραματίζουν με τον τρόπο αυτό σημαντικό ρόλο στη μετακίνηση ατόμων από την κοινωνική στη συνήθη αγορά εργασίας. Οι επιχειρήσεις αυτές διαφέρουν από χώρα σε χώρα και έχουν διαφορετικές ονομασίες, διαφορετική μορφή και οργάνωση. Πολλά προγράμματα για τους ανέργους, τα οποία εφαρμόζονται από επαγγελματικές οργανώσεις ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, βασίζονται σε φορείς που δρουν στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας.

6.4. Από τα διάφορα παραδείγματα μέτρων της πολιτικής στον τομέα της αγοράς εργασίας που έχουν συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία πρέπει να αναφερθούν ορισμένα. Η Γαλλική Ενίσχυση στην Απασχόληση (CES) είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία 200 000 θέσεων εργασίας στον τομέα των σωματείων, τα οποία έχουν προσλάβει μέχρι σήμερα 250 000 επιπλέον νέους μέσω του ειδικού προγράμματος καταπολέμησης της ανεργίας. Στην Ιταλία, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί απασχολούν σήμερα άνω των 100 000 ατόμων. Στο Βέλγιο, ένα πρόγραμμα για την απορρόφηση των ανέργων συνέβαλε στη δημιουργία 40 000 και πλέον θέσεων εργασίας. Στην Ιρλανδία, μια πρωτοβουλία — η Community Employment — συνέβαλε στη δημιουργία 30 000 περίπου νέων θέσεων εργασίας στον τομέα των σωματείων και στις τοπικές οργανώσεις. Στην Ισπανία, οι οργανώσεις Mondragon Group και Once ανέλαβαν την υποχρέωση να προσλάβουν 37 000 άτομα.

6.5. Οι θετικές επιδράσεις της κοινωνικής οικονομίας στην απασχόληση αντικατοπτρίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την απασχόληση. Τονίζεται ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, καθώς επίσης και στην αξιοποίηση νέων πηγών απασχόλησης⁽¹⁾.

(1) Σημείο 12 στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση το 1999, απόφαση του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1999. Ο ρόλος αυτός υπογραμμίστηκε εξάλλου στην έκθεση της επιτροπής κεφαλαιοποίησης του προγράμματος «Τρίτο σύστημα και απασχόληση».

6.6. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση συνεπάγονται την ενσωμάτωση του ρόλου της κοινωνικής οικονομίας σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό στα εθνικά προγράμματα δράσης. Καλά πρότυπα αποτελούν, μεταξύ άλλων, η Ιταλία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία και το Βέλγιο⁽²⁾.

6.7. Στις προσπάθειες για μια αποτελεσματική συμμετοχή στις εθνικές πολιτικές απασχόλησης, η ΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να ζητείται η γνώμη των φορέων της κοινωνικής οικονομίας κατά την εκπόνηση των εθνικών προγραμμάτων δράσης για την απασχόληση· καλεί ταυτόχρονα τις οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας να υποβάλουν συγκεκριμένες προτάσεις στις κυβερνήσεις πριν από την εφαρμογή του προγράμματος δράσης 2000.

6.8. Δεδομένου ότι τα αλληλασφαλιστικά ταμεία σε ορισμένες χώρες καλύπτουν ένα σημαντικό τμήμα του συστήματος κοινωνικής προστασίας, η ΟΚΕ κρίνει ότι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της απασχόλησης, της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων και της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Παρόμοια παραδείγματα υπάρχουν ήδη⁽³⁾. Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία κοινωνικής προστασίας μπορούν επίσης να συμμετάσχουν στην παροχή υπηρεσιών σε ηλικιωμένους, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό νέες θέσεις εργασίας σε συνεργασία με άλλα μέρη που απαρτίζουν την κοινωνική οικονομία.

6.9. Για να προωθηθεί η δημιουργία νέων δυνατοτήτων απασχόλησης, η ΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη δημιουργίας δομών στήριξης και ανάπτυξης της εθνικής, οικονομικής και εργασιακής πολιτικής, και παροχής ενίσχυσης από τα διάφορα Ταμεία της ΕΕ⁽⁴⁾.

7. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία

7.1. Όσον αφορά την εφαρμογή του νέου προγράμματος των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2000-2006, η Επιτροπή αναφέρει στις κατευθυντήριες γραμμές της ότι οι δυνατότητες της κοινωνικής οικονομίας δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Στον κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου αναφέρεται σαφώς ότι μπορεί να παρέχεται ενίσχυση στις δραστηριότητες του τομέα της κοινωνικής οικονομίας.

7.2. Η ΟΚΕ θεωρεί δεδομένο ότι τα κράτη μέλη και η Επιτροπή υλοποιούν τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές στα συγκεκριμένα προγράμματά τους. Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας στην τοπική ανάπτυξη, την ένταξη των ευάλωτων κατηγοριών του πληθυσμού και τη δημιουργία επιχειρήσεων πρέπει να τονίζεται στις προς υλοποίηση προτεραιότητες. Ταυτόχρονα, η ΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν την εκπροσώπηση της κοινωνικής οικονομίας ως «πλήρους μέλους» της συνεργασίας που πρέπει να αναπτυχθεί σύμφωνα με τον Κανονισμό των Διαρθρωτικών Ταμείων.

(2) Joint employment report 1999, μέρος 1, σ. 59 και μέρος 2, διάφορες εκθέσεις κρατών. Εξεδόθη από την Επιτροπή της ΕΕ.

(3) «Η συμβολή της αλληλασφάλισης και της διμερούς κοινωνικής προστασίας στην απασχόληση και στην απασχολησιμότητα», ΚΟΟΡΙ Σουηδία 1998.

(4) COM(1999) 167 «Κοινοτική πολιτική για την ενίσχυση της απασχόλησης», σημείο 2 — Περιφερειακή και τοπική ενίσχυση.

8. Η εσωτερική αγορά

8.1. Πρόσβαση σε πόρους

8.1.1. Παράλληλα με τις παραδοσιακές συνεταιριστικές τράπεζες αναπτύσσονται νέες εναλλακτικές τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα που έχουν σχέση με την κοινωνική οικονομία για τη χρηματοδότηση νέων πρωτοβουλιών. Τα μικρά δάνεια, οι πιστωτικές εγγυήσεις και το επιχειρηματικό κεφάλαιο έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά μέσα για την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας⁽¹⁾. Χρηματοδότηση παρέχεται συχνά από άτομα που επιθυμούν να επενδύσουν στην κοινωνική οικονομία.

8.1.2. Ωστόσο, η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πρόσβαση σε πόρους εξακολουθεί να αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα εμπόδια για τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας, ιδίως για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

8.1.3. Η ΟΚΕ επικροτεί τις πρωτοβουλίες που καθιστούν δυνατή την ανάπτυξη νέων χρηματοπιστωτικών μέσων από τις επιχειρήσεις του τομέα της κοινωνικής οικονομίας, ώστε να είναι σε θέση να εκπληρώσουν τις σημαντικές λειτουργίες τους. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το θέμα αυτό και τη δυνατότητα ανάληψης άλλων πρωτοβουλιών για τη χρηματοδότηση των νέων οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας.

8.2. Κοινωνική προστασία

8.2.1. Σε ορισμένες χώρες, τα αλληλασφαλιστικά ταμεία αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό μέρος της κοινωνικής προστασίας. Οι δραστηριότητές τους βασίζονται στην αλληλεγγύη μεταξύ των ισχυρών και των αδύναμων ομάδων, καθώς επίσης και στη μη επιλεκτική αντιμετώπιση των κινδύνων.

8.2.2. Η ΟΚΕ κρίνει ότι τα αλληλασφαλιστικά ταμεία στον τομέα της κοινωνικής προστασίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και καλεί την Επιτροπή να λάβει μέτρα ώστε ο κοινωφελής αυτός ρόλος να μην υπονομευθεί με την έκθεση των αλληλασφαλιστικών ταμείων σε ένα ανταγωνισμό υπό άνιστους όρους. Επίσης, όλοι οι φορείς πρέπει να τηρούν τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις που συνεπάγεται η παροχή υπηρεσιών.

8.3. Κανόνες ανταγωνισμού, κρατικές προμήθειες και φορολογία

8.3.1. Λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, ο τομέας της κοινωνικής οικονομίας χρειάζεται συγκεκριμένες λύσεις όσον αφορά τη φορολογία, τις κρατικές προμήθειες και τους κανόνες ανταγωνισμού, όπως π.χ. για τα εξής θέματα:

- Η απαγόρευση να αναλάβουν οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας δραστηριότητες σε ορισμένους τομείς μερικών κρατών μελών (π.χ. η διανομή πετρελαίου στην Ισπανία).

— Οι κανόνες που διέπουν τις κρατικές προμήθειες δεν είναι πάντα συμβατές με τις τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης και την παροχή από την κοινωνική οικονομία υπηρεσιών τοπικής ωφέλειας.

— Οι κρατικές προμήθειες δεν προβλέπουν πάντα απαιτήσεις που να επηρεάζουν την ποιότητα των υπηρεσιών και περιορίζονται συχνά στην οικονομικότερη προσφορά.

— Τα φορολογικά οφέλη εξαιτίας του γεγονότος ότι η κοινωνική οικονομία διαφέρει από τους παραδοσιακούς οικονομικούς φορείς.

8.3.2. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ θεωρεί ότι η εφαρμογή ειδικών λύσεων καθιστά δυνατή την ίση μεταχείριση των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας και των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

8.3.3. Η ΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να εξετάσει τα θέματα αυτά για να υποβάλει κατευθυντήριες γραμμές για τα κριτήρια υποστήριξης της κοινωνικής οικονομίας. Η σύσταση εταιρειών στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας δεν πρέπει να αλλοιώσει τη δομή των υφιστάμενων αγορών με τον αθέμιτο ανταγωνισμό έναντι των ιδιωτικών εταιρειών, λειτουργώντας υπό τις ίδιες συνθήκες και προσφέροντας αγαθά και υπηρεσίες σε κόστος χαμηλότερο των τιμών της αγοράς.

8.3.4. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι τα κριτήρια αυτά θα πρέπει να είναι σαφή, διαφανή και να βασίζονται στα βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οικονομίας. Οι κανόνες δεν θα πρέπει εξάλλου να έχουν αρνητικές κοινωνικές συνέπειες για τις μειονεκτούσες ομάδες.

8.3.5. Κατά τη χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών, θα πρέπει να ζητείται η γνώμη των οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας.

8.4. Μορφές ευρωπαϊκής συνεργασίας

8.4.1. Η ανάγκη δημιουργίας ευρωπαϊκών δικτύων αυξάνεται συνεχώς για να είναι κανείς ανταγωνιστικός στην εσωτερική αγορά. Η ΟΚΕ έχει υποστηρίξει παλαιότερα ότι οι συνεταιρισμοί, τα αλληλασφαλιστικά ταμεία και τα σωματεία πρέπει να είναι σε θέση να αναπτύσσουν ευρωπαϊκές διασυνοριακές συνεταιριστικές επιχειρήσεις, ευρωπαϊκά αλληλασφαλιστικά ταμεία και ευρωπαϊκά σωματεία⁽²⁾. Δεν υπάρχουν τα απαιτούμενα ευρωπαϊκά καταστατικά. Οι ευρωπαϊκοί φορείς του είδους αυτού πρέπει επίσης να είναι σε θέση να βασίζονται σε φυσικά πρόσωπα, όπως και σε μικρές επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε μια συνεταιριστική διασυνοριακή επιχείρηση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους.

8.4.2. Η ΟΚΕ έχει υποστηρίξει παλαιότερα ότι οι εν λόγω νομικοί και οργανωτικοί φορείς πρέπει να εξετάζονται χωριστά από το Καταστατικό της Ευρωπαϊκής Ανώνυμης Εταιρίας, ώστε το Συμβούλιο των Υπουργών να μπορέσει να λάβει σχετική απόφαση⁽³⁾. Είναι αυτονόητο ότι πρέπει να υιοθετηθεί ταυτόχρονα μια πρόταση οδηγίας για την επίδραση των εργαζομένων.

⁽¹⁾ Στο έγγραφο «Χρηματοδοτικά όργανα της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη και η επίδρασή τους στη δημιουργία θέσεων εργασίας», που δημοσίευσε η Inaïse, περιγράφονται ορισμένα από τα όργανα αυτά. Ένα άλλο παράδειγμα είναι τα αλληλασφαλιστικά ταμεία της Ιταλίας για την ανάπτυξη νέων συνεταιρισμών.

⁽²⁾ ΕΕ C 233 της 31.8.1999, σ. 42.

⁽³⁾ «Ενημέρωση και διαβούλευση των εργαζομένων», ΕΕ C 212 της 22.7.1996, σ. 36, γνωμοδότηση για το COM(95) 547, της 29.5.1996, σημείο 14.

8.4.3. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημα αυτό, αλλά θα επιθυμούσε να τονισθεί η ανάγκη να είναι οι νέοι κανονισμοί αρκετά ευέλικτοι ώστε να καταστεί δυνατή η συνεργασία μεταξύ οργανώσεων και επιχειρήσεων που ανήκουν σε διάφορες κατηγορίες της κοινωνικής οικονομίας. Μια παρόμοια ευελιξία είναι επίσης απαραίτητη για να ληφθούν υπόψη οι διαφορές που υπάρχουν στις εθνικές νομοθεσίες. Η γαλλική νομοθεσία για την «Union d'Économie Sociale» ή η Ιταλική νομοθεσία για τις κοινοπραξίες αποτελούν σχετικά πρότυπα.

8.5. Διεύρυνση της ΕΕ

8.5.1. Στα πλαίσια της διεύρυνσης της ΕΕ, η ΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει υπόψη στις διαπραγματεύσεις το ρόλο της κοινωνικής οικονομίας στις υποψήφιες χώρες, τόσο όσον αφορά τη νομοθεσία για την εσωτερική αγορά όσο και τις άλλες δυνατότητες πλήρους συμμετοχής στην ευρωπαϊκή συνεργασία.

9. Προγράμματα ενίσχυσης της Επιτροπής

9.1. Η ΟΚΕ τονίζει το γεγονός ότι δεν υλοποιήθηκε το πρόγραμμα που πρότεινε η Επιτροπή το 1993 για τους συνεταιρισμούς, τα αλληλασφαλιστικά ταμεία, τις ενώσεις και τα σωματεία. Για τη λήψη απόφασης ήταν αναγκαία η ομόφωνη έγκριση από τα κράτη μέλη, πράγμα όμως που δεν κατέστη δυνατό. Ένα επιχείρημα κατά του προγράμματος αυτού ήταν ότι οι οικονομικοί πόροι ήταν υπερβολικά περιορισμένοι (5,6 εκατομμύρια Ευρώ για μία τριετία).

9.2. Η Επιτροπή καταρτίζει τώρα ένα πρόγραμμα για την προώθηση των επιχειρήσεων. Στα πλαίσια του προγράμματος αυτού πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας, καθώς επίσης και να διατεθούν ειδικοί πόροι για την κοινωνική οικονομία, π.χ. για την κατάρτιση των μελών της, τη διάδοση καλών πρακτικών και την έρευνα.

9.3. Η ΟΚΕ συμπεραίνει ότι οι πόροι που διατίθενται για τις οργανώσεις και τα σωματεία στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας θα αυξηθούν σε σχέση με το προηγούμενο σχέδιο προγράμματος. Ωστόσο, τα κριτήρια επιλεξιμότητας πρέπει να είναι σαφή και διαφανή και να έχουν σχέση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κοινωνικής οικονομίας για την υποστήριξη νέων ή/και καινοτόμων πρωτοβουλιών.

9.4. Επίσης, η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση που υπέβαλε η Επιτροπή κ. Διαμαντοπούλου για την εφαρμογή πρότυπων προγραμμάτων με τη συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας και άλλων κοινωνικών φορέων για την υλοποίηση καλών πρακτικών στις εν λόγω μορφές συνεργασίας.

9.5. Όσον αφορά τα άλλα προγράμματα της ΕΕ, π.χ. το πέμπτο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη ή τα προγράμματα ενίσχυσης, πρέπει να αναληφθούν ιδιαίτερες προσπάθειες για να διευκολυνθεί η συμμετοχή της κοινωνικής οικονομίας στα προγράμματα αυτά.

9.6. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η εθελοντική και μη αμειβόμενη εργασία πρέπει να αναγνωρισθεί ως τρόπος συγχρηματοδότησης στα προγράμματα της ΕΕ που εφαρμόζονται από φορείς της κοινωνικής οικονομίας.

10. Λευκά βιβλία για τους συνεταιρισμούς και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία

10.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της που η Επιτροπή σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασίας της δεν θα υιοθετήσει το έτος 2000 αφενός μεν μια Λευκή Βίβλο για τους συνεταιρισμούς αφετέρου δε μια Λευκή Βίβλο για τα αλληλασφαλιστικά ταμεία που προβλέπονταν για το τρέχον έτος. Η ΟΚΕ θα ενέκρινε και θα υποστήριζε την πρωτοβουλία αυτή στην οποία ωστόσο θα έπρεπε να δοθούν τα απαραίτητα μέσα για την ευόδωση της. Θα συμβάλει στο να διασαφηνιστεί περισσότερο η κατάσταση στους τομείς αυτούς και να διατυπωθούν συστάσεις με στόχο την ενίσχυση των συνεταιρισμών και των αλληλασφαλιστικών ταμείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

11. Οργάνωση της Επιτροπής

11.1. Οι οργανώσεις και οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας έχουν επαφές με όλες σχεδόν τις Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι κύριες εστίες προσοχής είναι η Γενική Διεύθυνση «Επιχειρήσεις» που είναι αρμόδια για τους συνεταιρισμούς και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία και τις νέες μορφές επιχειρήσεων, και η Γενική Διεύθυνση «Απασχόληση» που είναι αρμόδια για την κοινωνική οικονομία και την τοπική ανάπτυξη. Η κατ' αυτόν τον τρόπο διάκριση των οργανώσεων θα είχε ως αποτέλεσμα τη διάσπαση της ενότητας του τομέα της κοινωνικής οικονομίας. Είναι σημαντικό να δοθεί ικανοποιητική και συντονισμένη απάντηση στα θέματα γενικής οργάνωσης και να παρασχεθεί βοήθεια στους φορείς της κοινωνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα η ΟΚΕ διερωτάται τι εννοεί η Επιτροπή με τον όρο «νέες μορφές επιχειρήσεων».

12. Τι μπορεί να πράξει η ίδια κοινωνική οικονομία;

12.1. Κατά την ακρόαση του Οκτωβρίου παρουσιάστηκαν διάφορες περιπτώσεις καλών πρακτικών. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η διάδοση καλών πρακτικών αποτελεί βασικό στοιχείο για την επίτευξη προόδου στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας.

12.2. Ορισμένα παραδείγματα είναι τα εξής:

- η δημιουργία οργάνων συντονισμού σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο,
- η δημιουργία δικτύων ενημέρωσης,
- η συνεργασία με φορείς της οικονομικής ζωής και των επαγγελματικών οργανώσεων,
- η σύναψη εταιρικών σχέσεων με τις δημοτικές και περιφερειακές αρχές,

- η ανάπτυξη και χρησιμοποίηση μεθόδων υπολογισμού για να καταδειχθεί η οικονομική και κοινωνική αποτελεσματικότητα του τομέα, π.χ. μέσω σχετικών μεθόδων κοινωνικού ελέγχου και συστημάτων βελτιωμένης διαχείρισης,
- η δημιουργία στρατηγικών κέντρων ανάπτυξης,
- η ανάπτυξη συστημάτων συγκριτικής αξιολόγησης,
- η δυναμική προώθηση εθελοντικών δραστηριοτήτων, π.χ. με την κατάρτιση «εκθέσεων για τη διαχείριση της αλλαγής» από τις μεγάλες επιχειρήσεις και οργανώσεις του τομέα της κοινωνικής οικονομίας⁽¹⁾,
- η παραδειγματική στάση όσον αφορά την ανάπτυξη των προσόντων, την οργάνωση της εργασίας και την ισότητα,
- η αξιοποίηση της πρόσβασης σε προγράμματα της ΕΕ και

(¹) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ με θέμα «Διαχείριση της αλλαγής» (έκθεση Gyllenhammar) ΕΕ C 258 της 10.9.1999, σ. 1.

κυρίως σε εκείνα που αφορούν την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων.

13. Συμπεράσματα

13.1. Η κοινωνική οικονομία είναι, αφενός μεν, σημαντικό στοιχείο της οικονομικής ζωής, αφετέρου δε, μέρος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας αποτελεί τη συμβολή της ΟΚΕ στη συζήτηση του θέματος της κοινωνικής οικονομίας σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, του ορισμού της και του ρόλου της, τόσο από γενική άποψη όσο και σε σχέση με την Εσωτερική Αγορά.

13.2. Η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στα κράτη μέλη να δώσουν συνέχεια στη γνωμοδότηση αυτή με τη χάραξη στρατηγικής που να ενσωματώνει πλήρως την κοινωνική οικονομία στις δράσεις ευημερίας και να την λαμβάνει υπόψη κατά την προώθηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην Ευρώπη.

Βρυξέλλες, 2 Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία, που έλαβε περισσότερες από το $\frac{1}{4}$ των ψήφων, απορρίφθηκε κατά τις συζητήσεις.

Σημείο 8.4.2

Να διαγραφεί η δεύτερη πρόταση.

Αιτιολογία

Η πρόταση οδηγίας για τη συμμετοχή των εργαζομένων δεν είναι αποδεκτή υπό τη σημερινή της μορφή από τις ΜΜΕ του εμπορικού τομέα. Δημιουργεί υποχρεώσεις που είναι πολύ επαχθείς για τις μικρές επιχειρήσεις. Επίσης, οι δύο πτυχές είναι ανεξάρτητες.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση για 22η φορά της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών, κανονισμών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς στην εμπορία και την χρήση ορισμένων επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων (φθαλικών ενώσεων), καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 88/378/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν την ασφάλεια των παιχνιδιών»

(2000/C 117/12)

Στις 29 Φεβρουαρίου 2000 και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα ενιαίας αγοράς, παραγωγής και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Φεβρουαρίου 2000, με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Williams.

Κατά την 370ή σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου 2000), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 27 ψήφους υπέρ, 21 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Πρώτο και κύριο, η παρούσα πρόταση συνδέεται με το υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των καταναλωτών που επικυρώνεται με τη Συνθήκη της ΕΕ και εξακολουθεί σήμερα να επικυρώνεται με βάση το άρθρο 153 της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Η Επιτροπή προτείνει την κατάργηση της χρήσης έξι φθαλικών ενώσεων που απαντώνται σε ορισμένα προϊόντα για βρέφη και μικρά παιδιά — τους πλέον αδύναμους και τρωτούς καταναλωτές. Προτείνει την 22η τροποποίηση της ισχύουσας οδηγίας για τις επικίνδυνες ουσίες⁽¹⁾ και επιφέρει μία ξεχωριστή τροποποίηση στην οδηγία για τα παιχνίδια⁽²⁾.

1.2. Ωστόσο, η πρόταση έχει γενικές επιπτώσεις σε ένα ευρύ φάσμα τομέων. Αφορά τα ακόλουθα μείζονα προβλήματα ή θέματα:

1.2.1. την εναρμόνιση των πρακτικών και την καθιέρωση ομοιόμορφων κανόνων τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στις «υποψήφιες» χώρες·

1.2.2. την αλληλεπίδραση με άλλες οδηγίες, όπως είναι η οδηγία για την γενική ασφάλεια των προϊόντων (ΟΓΑΠ)⁽³⁾ και συγκεκριμένα η εφαρμογή των διαδικασιών έκτακτης ανάγκης που εκτίθενται στο άρθρο 9·

1.2.3. την εγκυρότητα των μεθόδων ελέγχου που χρησιμοποιούνται προκειμένου να προσδιορισθεί το επίπεδο έκλυσης φθαλικών ενώσεων·

1.2.4. τις πιέσεις που ασκούν περιβαλλοντικές ομάδες σε σχέση με ένα θέμα που αναπόφευκτα προκαλεί συγκίνηση και του οποίου οι πρακτικές πτυχές αποτελούν αντικείμενο προβληματισμού·

1.2.5. την αυξανόμενη έμφαση που δίνεται στις διαδικασίες αξιολόγησης του κινδύνου και την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης.

1.2.5.1. Η σημασία της αρχής της προφύλαξης για το προκείμενο θέμα πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα. Πρόκειται για μία σχετικά νέα διαδικασία που σκιαγραφείται σε μία πρόσφατη Ανακοίνωση της Επιτροπής⁽⁴⁾ κι είναι μόλις η τρίτη φορά που η Επιτροπή την επικαλείται. Η διαδικασία αυτή της επιτρέπει να αναλαμβάνει προληπτική δράση στις περιπτώσεις όπου τα αποδεικτικά στοιχεία «είναι ελλιπή, μη πειστικά και αβέβαια», αλλά και όπου, εάν δεν αναληφθεί δράση, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα εξαιρετικά υψηλό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία ή το περιβάλλον (όπως στην περίπτωση των διοξινών στα τρόφιμα που προέρχονται από το Βέλγιο). Η βασική αρχή είναι ότι οποτεδήποτε υπάρχει δυνητική απειλή πρέπει να πραγματοποιούνται μελέτες αξιολόγησης του κινδύνου· για να αναληφθεί, ωστόσο, δράση, δεν είναι απαραίτητο τα αποτελέσματα να έχουν οριστικό χαρακτήρα. «Το γεγονός ότι δεν υφίστανται αποδεικτικά στοιχεία επιστημονικής φύσεως (...) δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για αδράνεια».

2. Ιστορικό

2.1. Τι είναι οι φθαλικές ενώσεις;

Αντικείμενο της παρούσας πρότασης αποτελούν έξι φθαλικές ενώσεις που απαριθμούνται στο Παράρτημα. Πρόκειται για χημικές ενώσεις που έχουν αναγνωρισθεί εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα και οι οποίες προστίθενται στα σκληρά πλαστικά (όπως το χλωριούχο πολυβινύλιο — PVC) προκειμένου να τα καταστήσουν μαλακότερα. Το αποσκληρυνμένο πλαστικό μπορεί έτσι να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή προϊόντων για βρέφη και μικρά παιδιά κάτω των 36 μηνών όπως οι δακτύλιοι για τα μωρά που βγάζουν δόντια, οι πιπίλες, οι κουδουνίστρες και ορισμένα παιχνίδια όπως οι πάπιες που προορίζονται για το λουτρό. Ο κοινότερος τύπος φθαλικής ένωσης που χρησιμοποιείται για προϊόντα όπως οι δακτύλιοι για τα μωρά που βγάζουν δόντια είναι η δισοενεϋλική φθαλική ένωση (DINP). Ορισμένες φθαλικές ενώσεις μπορούν επίσης να παραχθούν φυσικά σε τρόφιμα όπως οι μπανάνες.

2.2. Ποιά είναι τα προβλήματα που προκαλούν οι φθαλικές ενώσεις;

Οι φθαλικές ενώσεις δεν αφομοιώνονται με τα PVC και συν τω χρόνω είναι πιθανό να μετακινηθούν ή να διαχωρισθούν. Πειράματα που έγιναν με ποντίκια φανερώνουν ότι οι φθαλικές ενώσεις είναι δυνατόν να προκαλέσουν ορμονικές διαταραχές καθώς και καρκίνο με συνακόλουθη βλάβη στο συκώτι, τα νεφρά και τους όρχεις. Σε

⁽¹⁾ Οδηγία 76/769/ΕΟΚ, ΕΕ L 262 της 27.9.1976, σ. 201.

⁽²⁾ Οδηγία 88/378/ΕΟΚ, ΕΕ L 187 της 16.8.1988, σ. 1.

⁽³⁾ Οδηγία 92/59/ΕΟΚ, ΕΕ L 228 της 11.8.1992, σ. 24.

⁽⁴⁾ COM(2000) 1 τελικό της 2.2.2000.

ιδιαίτερο κίνδυνο βρίσκονται τα βρέφη και τα μικρά παιδιά που μασούν ή πιπιλίζουν για παρατεταμένο χρονικό διάστημα. Το μάσημα μπορεί να προκαλέσει διάσπαση του πλαστικού, γεγονός που επιταχύνει την αποδέσμευση των φθαλικών ενώσεων και κατά συνέπεια και την μετατόπισή τους στο σάλιο των παιδιών. Επιπλέον, η αποδεκτή ημερήσια δόση που είναι ανεκτή από έναν ενήλικο, δεν είναι ανεκτή από το βρέφος λόγω του μειωμένου σωματικού βάρους του. Οι φθαλικές ενώσεις είναι δυνατόν να συναθροισθούν και να απορροφηθούν από το βρέφος από άλλες πηγές, π.χ. από το μητρικό γάλα.

2.2.1. Κατά συνέπεια, ορισμένα κράτη μέλη ζητούσαν επίμονα να απαγορευθούν οι φθαλικές ενώσεις από τα προϊόντα για βρέφη, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη Σύσταση που διατυπώθηκε τον Ιούλιο του 1998⁽¹⁾ (αντί της επείγουσας απαγόρευσης που θα επιθυμούσε η Επιτροπή και Βορίνο). Ασκήθηκε επίσης πίεση από περιβαλλοντικές ομάδες με στόχο η απαγόρευσή τους να αποτελέσει μέρος μιας ευρύτερης εκστρατείας για την απόσυρση όλων των προϊόντων PVC. Η Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή για την Εξέταση της Τοξικότητας και της Οικοτοξικότητας των Χημικών Ουσιών εξέδωσε γνωμοδότηση το φθινόπωρο του 1999.

2.2.2. Χάρη στις διαδικασίες έκτακτης ανάγκης που θέσπισε με την ΟΓΑΠ, η Επιτροπή έλαβε την έγκριση των κρατών μελών προκειμένου να απαγορευθούν προσωρινά και για μία μεταβατική περίοδο έξι φθαλικές ενώσεις με το σκεπτικό ότι θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία των παιδιών. Το σχετικό μέτρο τέθηκε σε ισχύ στις 19 Δεκεμβρίου 1999.

2.2.3. Η παρούσα πρόταση ασχολείται με τη μακροπρόθεσμη τροποποίηση της νομοθεσίας.

3. Γενικές παρατηρήσεις: η γνώμη της ΟΚΕ

3.1. Πρώτον, η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της άμεσης απαγόρευσης που επέβαλε η Επιτροπή σε ορισμένα προϊόντα που σχετίζονται με την φροντίδα των παιδιών και, αντίστοιχα, υπέρ του άρθρου 1 της προτεινόμενης οδηγίας.

3.1.1. Δεδομένου ότι η απαγόρευση αποτελεί μεταβατικό και προσωρινό μέτρο — το οποίο προβλέπεται να αναθεωρηθεί στις 8 Μαρτίου — η ΟΚΕ θέτει το ερώτημα ποιές είναι οι μελλοντικές μεταβατικές διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθηθούν.

3.1.2. Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η Επιτροπή είχε δύο επιλογές: είτε να επιβάλει την απαγόρευση, είτε να βασιστεί σε αυστηρές δοκιμές ως προς τα ανώτατα όρια διαφυγής για την υπέρβαση των οποίων θα μπορούσαν να θεσπισθούν έλεγχοι. Δεδομένου ότι αυτές οι μέθοδοι εξακρίβωσης για τις φθαλικές ενώσεις εξακολουθούν να είναι αβέβαιες, αναξιόπιστες και μη αναπαραγώγιμες — αφού είναι δύσκολο να υπάρξει προσομοίωση του πιπιλισματος και του μασήματος ενός βρέφους — η ΟΚΕ αποδέχεται την απόφαση της Επιτροπής η οποία επικαλείται την αρχή της προφύλαξης. Επιπλέον, υπογραμμίζει ότι οι εναλλακτικές λύσεις που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ενδέχεται να παρουσιάσουν νέες αμφιβολίες και αβεβαιότητα.

3.2. Κατά δεύτερο λόγο, σε ό,τι αφορά τη μελλοντική δράση, η ΟΚΕ θέτει υπό αμφισβήτηση τη διαδικασία που προτείνει η Επιτροπή (βλ. το άρθρο 2) για τα προϊόντα που το παιδί θα μπορούσε ενδεχομένως να βάλει στο στόμα του μολονότι δεν είναι αυτός ο σκοπός τους. Η Επιτροπή προτίθεται να αντιμετωπίσει τους σύμφυτους με αυτά τα προϊόντα κινδύνους — πρόκειται κυρίως για παιχνίδια όπου ο χρόνος πιπιλισματος/μασήματος είναι πιο περιορισμένος — με την χρήση επισήμανσης η οποία θα παρέχει προειδοποιήσεις προς τους γονείς και προς άλλα άτομα που ασχολούνται με την φροντίδα μικρών παιδιών.

3.2.1. Η ΟΚΕ τονίζει τις πρακτικές δυσκολίες που υπάρχουν προκειμένου να βρεθεί κάποια προειδοποιητική διατύπωση που να καλύπτει, σε λογικά πλαίσια, το τεράστιο φάσμα των παιδικών προϊόντων τα οποία αφορά η πρόταση, ιδιαίτερα εάν η διατύπωση αυτή πρέπει να εμφανίζεται τόσο πάνω στο προϊόν όσο και στη συσκευασία του σε πολλές γλώσσες.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 1

Η ΟΚΕ δέχεται με δισταγμό το άρθρο δεδομένου ότι, με τις γενικές επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν ήδη, αποτελεί τη μόνη δυνατότητα κάτω από τις παρούσες συνθήκες. Τίθενται τα ακόλουθα επιπλέον θέματα:

4.1.1. Η ΟΚΕ διατυπώνει τη λύπη της που η τελευταία τροποποίηση της νομοθεσίας για την εμπορία επικίνδυνων προϊόντων μπορεί να εφαρμοσθεί μόνον μετά από αρκετά χρόνια από σήμερα «για διαδικαστικούς λόγους». Παρατηρεί ωστόσο ότι οι μεταβατικοί μηχανισμοί που θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή οφείλουν να εξακολουθήσουν να διασφαλίζουν την ασφάλεια των βρεφών και των παιδιών.

4.1.2. Η ΟΚΕ τονίζει το ειδικό πρόβλημα του ελέγχου της διάθεσης των προϊόντων που δίνονται στις οικογένειες χέρι με χέρι και χρησιμοποιούνται από παιδιά διαφορετικών ηλικιακών ομάδων. Σημειώνει επίσης το πρόβλημα των προϊόντων φροντίδας των παιδιών που πωλούνται δεύτερο χέρι (π.χ. σε καταστήματα φιλανθρωπικών οργανώσεων).

4.1.3. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό να εφαρμόζεται η οδηγία από υπεύθυνες αρχές (οι οποίες να συντονίζονται σε ευρωπαϊκή κλίμακα), δίχως να αγνοούνται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χώρες όπου δεν υπάρχει πάντοτε μία μόνον αρχή.

4.1.4. Η ΟΚΕ δίνει έμφαση στην ανάγκη να υπάρχει συστηματικός και αποτελεσματικός έλεγχος της απαγόρευσης, με ειδική παρακολούθηση της αγοράς σε ό,τι αφορά τα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες ή από χώρες του τρίτου κόσμου.

4.1.5. Η ΟΚΕ εξαίρει την ανάγκη να υπάρχει ουσιαστική επικοινωνία με τους γονείς και με όλους όσους είναι υπεύθυνοι για την φροντίδα των παιδιών σε ό,τι αφορά το ζήτημα, γενικά, της προστασίας των προϊόντων και, ειδικά, των φθαλικών ενώσεων, και να εξετασθεί ιδιαίτερα το ενδεχόμενο επέκτασης του συστήματος των τηλεφωνικών γραμμών άμεσης βοήθειας που ορισμένοι κατασκευαστές αναγράφουν στη συσκευασία. Ζητεί επίσης να προβλεφθεί μία ευαισθητοποιημένη, μη αυταρχική κατάρτιση, από πολύ νεαρή ηλικία, που να αφορά την παροχή φροντίδας στα βρέφη και τα μικρά παιδιά, καθώς και την συμπεριφορά τους.

(1) Σύσταση 98/485/ΕΟΚ, ΕΕ L 217 της 5.8.1998, σ. 35.

4.2. Άρθρο 2

Η ΟΚΕ τονίζει ότι η αυστηρότητα με την οποία διατυπώνονται αυτές οι προειδοποιήσεις είναι τέτοια ώστε να ισοδυναμούν πράγματι με απαγόρευση. Η προτεινόμενη διατύπωση είναι, επιπλέον, στριφνή και δεν καταφέρνει να μεταδώσει επαρκώς το επιδιωκόμενο μήνυμα.

Ωστόσο, εάν η επισήμανση αυτή τελικά υιοθετηθεί, τότε η ΟΚΕ έχει να διατυπώσει τα ακόλουθα σχόλια.

4.2.1. Μία προειδοποίηση δεν αρκεί να είναι ευανάγνωστη και ανεξίτηλη. Πρέπει επίσης να είναι ευκολονόητη.

4.2.2. Η ΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον είναι πρακτικό — τόσο από πλευράς σχεδιασμού, όσο και από πλευράς κατασκευής — να εφαρμοσθεί μία μόνιμη επισήμανση στα προϊόντα μικρού μεγέθους που προορίζονται για παιδιά, ιδιαίτερα εάν αυτή χρειάζεται να διατυπωθεί σε πολλές γλώσσες.

4.3. Δεδομένου ότι ο κίνδυνος που εμπεριέχει το διακεκομμένο πιπίλισμα ή μάσημα ενός παιχνιδιού είναι μικρός, η ΟΚΕ συνιστά να εγκαταλειφθεί για την ώρα η προτεινόμενη προειδοποιητική επισήμανση στα ίδια τα προϊόντα, λόγω των δυσκολιών που θα

προέκυπταν. Οι προειδοποιήσεις θα πρέπει να αναγράφονται στην συσκευασία, όταν το επιτρέπει το μέγεθος. Η αρχή της προφύλαξης στην οποία γίνεται επίκληση αναφέρει ότι τα μέτρα που βασίζονται στην αρχή της προφύλαξης πρέπει να είναι ανάλογα του κινδύνου που πρέπει να περιοριστεί ή να εξαλειφθεί.

5. Συμπέρασμα

5.1. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει τη μέγιστη σημασία της ασφάλειας, ιδιαίτερα μάλιστα όταν πρόκειται για παιδιά, και υποστηρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή προκειμένου να εισαγάγει αυτήν την απαγόρευση. Ωστόσο εκφράζει την ανησυχία της για το λόγο ότι η εγκυρότητα των σημερινών μεθόδων ελέγχου, με τις οποίες διαπιστώνεται η έκλυση φθαλικών ενώσεων, εξακολουθεί να είναι αβέβαιη, ενώ εναλλακτικά υλικά γεννούν νέες αμφιβολίες. Ζητεί συνεπώς να πραγματοποιηθούν περαιτέρω έρευνες στον τομέα αυτόν.

5.2. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι στο άρθρο 2 η Επιτροπή εκφράζει την πίστη της στο δικαίωμα των γονέων να ενημερώνονται, γεγονός που επιτυγχάνεται μέσω αυστηρών προειδοποιήσεων που εμφανίζονται τόσο στη συσκευασία όσο και στα ίδια τα προϊόντα. Εάν η Επιτροπή επιμείνει στο να επιβάλει αυτές τις προειδοποιήσεις, θα πρέπει να συνυπολογίσει τόσο τη γλώσσα στην οποία θα διατυπώνονται, όσο και την πρακτικότητά τους.

Βρυξέλλες, 1 Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή — Προς μία Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης»

(2000/C 117/13)

Στις 22 και 23 Σεπτεμβρίου 1999, και σύμφωνα με τα άρθρα 11(4), 19 (1) και 23(3) του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης για την «Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή — Προς μία Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης».

Η υποεπιτροπή «απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή» στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 9 Φεβρουαρίου 2000, με βάση την εισηγητική έκθεση του εισηγητή κ. Morgan και της συνεισηγήτριας κας Engelen-Kefer.

Κατά την 370η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 2ας Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε με 114 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στις 16 Οκτωβρίου 1999, η Φινλανδική και η Πορτογαλική Προεδρία προσκάλεσαν τα κράτη μέλη να συνεισφέρουν στη συζήτηση που θα πραγματοποιηθεί στις 23 και 24 Μαρτίου 2000 κατά το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, με θέμα «Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή — Προς μία Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης». Η ΟΚΕ εκφράζει τη μεγάλη ικανοποίησή της που κλήθηκε να συμβάλει στη Σύνοδο Κορυφής και, ιδιαίτερα, το γεγονός ότι προσκλήθηκε μαζί με το Κοινοβούλιο, την Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τους κοινωνικούς εταίρους να συμμετάσχει, στη συνέχεια, στο Φόρουμ Υψηλού Επιπέδου που θα πραγματοποιηθεί στην Πορτογαλία στις αρχές Ιουνίου.

1.2. Στις 17 Ιανουαρίου 2000 ο Πορτογάλος Πρωθυπουργός απηύθυνε επιστολή προς τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην οποία επαναπροσδιόριζε τα θέματα. Τα ακόλουθα αποσπάσματα προέρχονται από την εν λόγω επιστολή:

Μία νέα περίοδος αρχίζει για την ευρωπαϊκή οικοδόμηση.

Παρά το γεγονός ότι η οικονομία σημείωσε ανάκαμψη, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά κοινωνικά προβλήματα, όπως ανεργία και κοινωνικός αποκλεισμός, καθώς και ο κίνδυνος τα κοινωνικά ασφαλιστικά συστήματα να γνωρίσουν στο μέλλον έλλειψη ισορροπίας, πράγμα που αποδεικνύει ότι υπάρχουν βαθιά ριζωμένες διαρθρωτικές δυσκολίες που χρειάζεται να αποτελέσουν το αντικείμενο μιάς θαρραλέας μεταρρύθμισης. Οι δυσκολίες αυτές εντείνονται από τις αναπόφευκτες προκλήσεις που θέτουν η παγκοσμιοποίηση, οι τεχνολογικές αλλαγές και η γήρανση του πληθυσμού. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο μπορεί να αντέξει μόνον εάν οικοδομηθούν νέοι ανταγωνιστικοί παράγοντες και εάν το ίδιο το κοινωνικό πρότυπο ανανεωθεί.

Η Πορτογαλική Προεδρία θα λάβει χώρα το 2000. Είναι η κατάλληλη στιγμή για να σκεφτούμε μακροπρόθεσμα και να λάβουμε αποφάσεις. Αυτός είναι ο στόχος του Έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που θα πραγματοποιήσουμε στη Λισσαβόνα στις 23 και 24 Μαρτίου. Επιθυμία μας είναι να προσαρμόσουμε στα σύγχρονα δεδομένα, με βάση τις νέες συνθήκες, την ευρωπαϊκή στρατηγική για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση, καθώς και να αναπτύξουμε το περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Απασχόληση.

Υπάρχει ένα θέμα κεντρικής σημασίας που θα ήθελα να εξάρω ως σημείο αφετηρίας. Ένα νέο πρότυπο αναδύεται: το πρότυπο της οικονομίας της καινοτομίας και της γνώσης, το οποίο καθίσταται η κύρια πηγή πλούτου των εθνών, των περιφερειών, των επιχειρήσεων και των πολιτών. Η Ευρώπη υστερεί σημαντικά στον τομέα αυτόν και θα πρέπει να χαράξει το δικό της δρόμο προς ένα νέο επίπεδο ανταγωνιστικότητας, ενώ ταυτόχρονα θα καταπολεμά τους νέους κινδύνους κοινωνικού αποκλεισμού. Είναι σημαντικό να συνδυαστεί η καινοτομία με την κοινωνική συμμετοχή.

Πιστεύω ότι συντρέχουν οι συνθήκες προκειμένου να προσδιορίσουμε έναν νέο στρατηγικό στόχο για τα προσεχή δέκα χρόνια: προκειμένου να καταστήσουμε την Ευρωπαϊκή Ένωση τον δυναμικότερο και ανταγωνιστικότερο οικονομικό χώρο στον κόσμο, ο οποίος να βασίζεται στην καινοτομία και τη γνώση και να είναι σε θέση να δώσει ώθηση στα επίπεδα της οικονομικής ανάπτυξης, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.

Μία οικονομική και κοινωνική στρατηγική με στόχο την ανανέωση της αναπτυξιακής βάσης στην Ευρώπη πρέπει να συνδυάζει μακροοικονομικές πολιτικές και τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας.

1.3. Η Πορτογαλική Προεδρία υπέβαλε στη συνέχεια το έγγραφό της με ημερομηνία 12 Ιανουαρίου 2000 και τίτλο «Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή — Προς μία Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης».

1.4. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το έγγραφο και τη γενική κατεύθυνση των προτάσεων.

1.5. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την ιδέα μιάς «επιβεβαιωτικής στρατηγικής». Η παρούσα γνωμοδότηση έχει και αυτή επιβεβαιωτικό χαρακτήρα. Υποστηρίζουμε το αίτημα για ρυθμό ανάπτυξης της τάξεως τουλάχιστον του 3 % για ολόκληρη την ΕΕ. Ενδέχεται μάλιστα να χρειαστεί ο ρυθμός να είναι υψηλότερος προκειμένου να εξλειφθεί η ανεργία και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Συμφωνούμε ότι έχει θεμελιώδη σημασία «να τονωθεί τώρα ο δυναμισμός, η επιχειρησιακή πρωτοβουλία και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής». Και εμείς φρονούμε ότι «μία οικονομική και κοινωνική στρατηγική για την ανανέωση των βάσεων της ανάπτυξης στην Ευρώπη πρέπει να συνδυάζει τις μακροοικονομικές πολιτικές, τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις και τις διαρθρωτικές πολιτικές, τις ενεργούς πολιτικές για την απασχόληση, καθώς και τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας».

1.6. Η αντίδραση της ΟΚΕ στηρίζεται στο σκεπτικό ότι το ανθρώπινο δυναμικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαθέτει ένα δυναμικό καινοτομίας και επιχειρηματικού πνεύματος ικανό να δημιουργήσει όλες τις νέες και σταθερές θέσεις εργασίας που έχουμε ανάγκη.

1.7. Τι εμποδίζει τη δημιουργία θέσεων εργασίας στην Ευρώπη; Ένας ανεπαρκής αριθμός επιχειρήσεων και άλλων οργανισμών καινοτομούν με επιτυχία και αξιοποιούν την πραγματογνωσία τους. Η δημιουργικότητα αποτελεί ένα ισχυρό φυσικό χάρισμα του ανθρώπου. Γιατί δεν αξιοποιείται πλήρως στην Ευρώπη; Τι είναι το νέο πρότυπο;

2. Το νέο πρότυπο

2.1. Ο όρος «νέο πρότυπο» σημαίνει συνήθως ανάπτυξη χωρίς πληθωρισμό και χρησιμοποιείται σε συνάρτηση με τη νομισματική διαχείριση στις ΗΠΑ. Στην πράξη, σημαίνει επίσης υψηλότερα επίπεδα απασχόλησης χωρίς πληθωρισμό, όπως φανερώνουν τα χαμηλότερα επίπεδα ανεργίας των ΗΠΑ. Για κοινωνικούς λόγους οι ΗΠΑ δεν αποτελούν πρότυπο για την Ευρώπη. Σε ευρωπαϊκό περιβάλλον, θα μπορούσαμε να επανεργονεύσουμε το πρότυπο ως εξής:

- μεγιστοποίηση της οικονομικής ανάπτυξης με ταυτόχρονη ελαχιστοποίηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των συγκρούσεων·
- διασφάλιση μιάς ανταγωνιστικής οικονομίας με ταυτόχρονη ενίσχυση ενός ανταγωνιστικού κοινωνικού προτύπου·
- βέλτιστη δυνατή χρήση των νέων τεχνολογιών στο πλαίσιο στρατηγικής που υποστηρίζει το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον και πόρους·
- διασφάλιση της βιωσιμότητας με την ανάπτυξη μιάς συμμετοχικής νοοτροπίας και μιάς επιχειρηματικής νοοτροπίας που να βασίζεται στη δημιουργική προσέγγιση της δια βίου μάθησης και της αλληλεγγύης.

2.2. Στην Ευρώπη του σήμερα, ένα τέτοιο πρότυπο — οικονομική ανάπτυξη αλλά και κοινωνική συνοχή, με αύξηση της απασχόλησης, αλλά όχι του πληθωρισμού — αποτελεί το πλέον επιθυμητό αποτέλεσμα από όλα.

2.2.1. Ένα ζωηρό και αισιόδοξο οικονομικό κλίμα ωφελεί τις διαρθρωτικές αλλαγές. Είναι ευκολότερο να καταργηθούν θέσεις εργασίας που δεν είναι πλέον ανταγωνιστικές, όταν ταυτόχρονα δημιουργούνται νέες, σταθερές θέσεις σε άλλους τομείς κι όταν μία αλλαγή εργασίας περιλαμβάνει την προοπτική καλύτερων εργασιακών συνθηκών.

2.2.2. Κατά συνέπεια, αυτό που θα ωφελήσει είναι μία οικονομική πολιτική που να επιδιώκει επίσης μία σταθερή αύξηση του συνόλου της ζήτησης, καθώς και αύξηση της παραγωγικότητας. Τα τρέχοντα προβλήματα δεν είναι δυνατόν να επιλυθούν εάν εγκαταλειφθεί η οικονομική ανάπτυξη. Είναι απαραίτητο να επιτύχουμε τουλάχιστον τον στόχο της ανάπτυξης του 3 % που έθεσε το έγγραφο της Προεδρίας.

2.2.3. Εάν το νέο πρότυπο αποτελεί «αποτέλεσμα», ποιοι είναι οι παράγοντες που οδήγησαν σε αυτό και ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να φέρουν το ανάλογο αποτέλεσμα στην ΕΕ; Δεν υπάρχει οριστική απάντηση σε αυτό το ερώτημα, είναι ωστόσο δυνατό να προσδιορισθούν ορισμένα αίτια. Αυτά εκτείνονται από τον οικονομικό και το βιομηχανικό χώρο έως τον πολιτισμικό, τον κοινωνικό και τον οικολογικό τομέα. Σε αυτά περιλαμβάνεται επίσης και το αίτημα της βιωσιμότητας.

2.3. Ποιοι παράγοντες αποτελούν την κινητήρια δύναμη του νέου προτύπου και ποιά είναι τα χαρακτηριστικά του; Τι είναι εκείνο που προκαλεί ανάπτυξη χωρίς πληθωρισμό; Ορισμένα από τα εμφανή στοιχεία είναι:

- ο ανταγωνισμός σε παγκόσμια κλίμακα, που ασκεί πίεση μείωσης των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών σε ορισμένους τομείς,
- η παραγωγικότητα, που φαίνεται να λαμβάνει επιτέλους μία νέα διάσταση γεγονός που οφείλεται στις μακροπρόθεσμες επενδύσεις που έχουν γίνει στην πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες,
- οι δεξιότητες, δεδομένου ότι η διαφοροποίηση της ζήτησης έχει ως αποτέλεσμα ένας μικρός αριθμός θέσεων εργασίας να έχει μεγάλη ζήτηση και ένας μεγάλος αριθμός θέσεων που απαιτούν λιγότερες ή καθόλου δεξιότητες να έχει χαμηλότερη ζήτηση στην αγορά εργασίας,
- η αναδιάρθρωση, που προωθείται από την πληροφορική, η οποία οδήγησε στην κατάργηση ορισμένων κλιμάκων της ιεραρχίας και στη χρήση εξωτερικών υπηρεσιών, στοιχεία και τα δύο αποπληθωριστικά,
- η ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών και η μεταφορά θέσεων εργασίας στον τομέα αυτόν,
- η επέκταση μιάς ευέλικτης απασχόλησης που εκφράζει μία «στάση ζωής», τόσο από πλευράς θέσης του τύπου εργασίας, όσο κι από πλευράς ωραρίου.

2.4. Εάν οι πιο πάνω παράγοντες εξηγούν γιατί μειώθηκαν οι πληθωριστικές πιέσεις, τότε ποιοι παράγοντες συνέβαλαν στην ανάπτυξη;

- ο δυναμικός βιομηχανικός τομέας της πληροφορικής — ή ορθότερα οι τεχνολογίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΤΚΠ) — όπου περιλαμβάνονται ο υλικός εξοπλισμός (hardware), το λογισμικό (software) και οι σχετικές υπηρεσίες,
- η ταχεία ανάπτυξη των βιομηχανιών που στηρίζονται στην πληροφορική, όπως είναι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, μαζί με την εξέλιξη των ΤΚΠ,
- η σταδιακή μεταμόρφωση, μέσω των ΤΚΠ, των παραδοσιακών βιομηχανιών που στηρίζονται σε υλικά στοιχεία ενεργητικού,
- η ανάπτυξη των βιομηχανιών επιχειρηματικού κεφαλαίου και ο πολλαπλασιασμός νέων επιχειρήσεων, πολλές από τις οποίες αξιοποιούν νέες τεχνολογίες,

— ο αντίκτυπος των πολιτικών σταθερής ανάπτυξης, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τόσο την προσαρμογή των παλαιών βιομηχανιών, όσο και την ανάπτυξη νέων.

2.5. Οι παράγοντες που εκτίθενται στις παραγράφους 2.3. και 2.4. επέτυχαν να έχουν μόνο θετικό αντίκτυπο στο νέο πρότυπο χάρη στις ευνοϊκές φορολογικές και νομισματικές πολιτικές. Οι πολιτικές αυτές επέτρεψαν με τη σειρά τους την πραγματοποίηση εκτεταμένων επενδύσεων στις τεχνολογίες των πληροφοριών.

2.6. Ένας σημαντικός παράγοντας για την επίτευξη του νέου προτύπου στις ΗΠΑ υπήρξε ο ρόλος των κεφαλαιαγορών. Η τεράστια αύξηση της αγοραίας αξίας του τομέα των τεχνολογιών είναι αποτέλεσμα ενός σημαντικού επαναπροσανατολισμού των επενδύσεων. Η τεράστια ανάπτυξη των κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα του νέου αυτού προσανατολισμού. Δεν υφίσταται ακόμη τέτοιου είδους κεφαλαιαγορά στην ΕΕ. Η εισαγωγή του ευρώ αποτελεί έναν πρόσδρομο ζωτικής σημασίας, ωστόσο οι αγορές μετοχικού κεφαλαίου και κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου σημειώνουν αναπτυξιακή καθυστέρηση. Οι πρόσφατες διασυννοριακές συναλλαγές στην Ευρώπη υποδεικνύουν την πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί, αλλά οι κυβερ-

νήσεις, οι τράπεζες, οι εταιρείες και οι νομοθέτες θα χρειαστεί να φανούν, σε κοινοτική κλίμακα, φιλόδοξοι και οραματιστές για να μπορέσουν να ενισχύσουν το νέο πρότυπο στην ΕΕ. Ωστόσο, για να διευκολυνθούν οι διασυννοριακές οικονομικές συναλλαγές στην Ευρώπη, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι η διασυννοριακή μετακίνηση πληθυσμού δεν είναι δυνατή με τον ίδιο τρόπο που είναι εφικτή η μετακίνηση πληθυσμού μεταξύ πολιτειών στις ΗΠΑ. Κατά συνέπεια, η κοινωνική διάσταση θα χρειασθεί μία ευρωπαϊκή λύση.

2.7. Οι παράγοντες ανάπτυξης και παραγωγικότητας αυτοί επηρεάζουν με τη σειρά τους την κοινωνική, πολιτιστική και οργανωτική διάσταση των επιχειρήσεων.

2.8. Ο πίνακας 1 αποδίδει τον αντίκτυπο των ιαπωνικών κατασκευαστικών πρακτικών, όπως εξηγούνται στο βιβλίο «Η μηχανή που άλλαξε τον κόσμο»⁽¹⁾. Αναγνωρίζεται ότι οι πελάτες παράγουν θέσεις εργασίας, ότι οι άνθρωποι αποτελούν το βασικό κεφάλαιο και ότι προκειμένου να είναι απόλυτα αποτελεσματικοί οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν αναλάβει αρμοδιότητες.

⁽¹⁾ Womack, James P., κ.ά.: The Machine that Changed the World, 1990.

Πίνακας 1: Η παλαιά και η νέα ψυχή της επιχείρησης

Στο παρελθόν	Σήμερα
Προτεραιότητα το κέρδος	Προτεραιότητα η ικανοποίηση του πελάτη
Το κεφάλαιο είναι υλικό	Κεφάλαιο είναι οι άνθρωποι
Οι στοχαστές διαφέρουν από τους ανθρώπους της δράσης	Στοχαστές και άνθρωποι της δράσης είναι ένα και το αυτό
Μαζική παραγωγή	Ισχνή παραγωγή
Διαχωρισμένο μάρκετινγκ χωρίς ιδιαίτερες σχέσεις με τους προμηθευτές και τους πελάτες	Ολοκληρωμένο μάρκετινγκ με σχέσεις που βασίζονται στη συνεργασία με τους προμηθευτές και τους πελάτες
Οργάνωση που ελέγχεται από ιεραρχίες — τα λειτουργικά τμήματα διαχωρισμένα	Οργάνωση που βασίζεται στην ομαδική εργασία — πολυάριθμες ομάδες με άτομα από διαφορετικά τμήματα
Υπολογισμός της απόδοσης με στόχο τον οικονομικά κυριαρχούμενο, έλεγχο	Υπολογισμός της απόδοσης με στόχο τη βελτίωση — ευρύτερα μέτρα
Σημαντικές είναι οι οικονομίες κλίμακος	Σημαντική είναι η εξοικονόμηση χρόνου

Πηγή: Hall, Soul of Enterprise (1993), σ. 281.

2.9. Ο πίνακας 2 εκθέτει τη νέα οργανωτική ηθική που στηρίζεται σε δεξιότητες οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν

επαγγελματικά, στις ταχείες αλλαγές, στις εκτεταμένες συνεργασίες και στα συστήματα επιβράβευσης.

Πίνακας 2: Επιλογές που διαθέτει η διαχείριση

Πριν την επανάσταση	Μετά την επανάσταση
Δια βίου απασχόληση	Δια βίου απασχολησιμότητα
Μείωση στο έπακρο των κινδύνων που εμπεριέχουν οι αλλαγές	Αξιοποίηση στο έπακρο των ευκαιριών για αλλαγές
Ανταγωνιστική διαχείριση	Συνεργατική διαχείριση
Στενή αντίληψη των κύριων μετόχων	Ευρεία αντίληψη των κύριων μετόχων
Συγκέντρωση ανταμοιβών	Διανομή ανταμοιβών
Έμφαση στη διοικητική εμπειρία	Έμφαση στην τεχνική εμπειρία
Εστίαση στη συνέχεια	Εστίαση στη συνεχή ασυνέχεια
Ο διαχωρισμός και η εξειδίκευση αποτελούν το κλειδί της επιτυχίας	Ολιστική προσέγγιση της οργάνωσης
Αποσπασματική αντίληψη της εργασίας και της επιχείρησης	Ολοκληρωμένη αντίληψη της εργασίας και της επιχείρησης
Προσκόλληση στους παλαιούς κανόνες	Αναζήτηση νέων κανόνων

Πηγή: Cannon, Welcome to the Revolution (1996), σ. 18.

2.10. Ο πίνακας 3 δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον αντίκτυπο που έχουν τα συστήματα πληροφορικής στην επιχειρηματική νοοτροπία. Αυτό είναι το νέο πρότυπο από οργανωτικής πλευράς.

Πίνακας 3: Μετάβαση από την οργάνωση της βιομηχανικής εποχής στην οργάνωση της εποχής της πληροφορίας

Οργάνωση της βιομηχανικής εποχής	Οργάνωση της εποχής της πληροφορίας
Εστίαση σε προσμετρήσιμα αποτελέσματα	Εστίαση σε στρατηγικά θέματα — χρήση συνεργασιών και ανάθεση αρμοδιοτήτων
Εξαιρετικά εξειδικευμένη βάση γνώσεων που οδηγεί σε ικανότητες σε έναν μόνο τομέα	Διεπιστημονική βάση γνώσεων που οδηγεί σε ικανότητες σε πολλούς τομείς
Ατομική ευθύνη	Ομαδική ευθύνη
Επιχειρηματικές θέσεις, ρόλοι και ευθύνες σαφώς διαφοροποιημένα και κατανεμημένα σε τμήματα	Κυψελοειδής διαρρύθμιση — ευέλικτες θέσεις, ρόλοι και ευθύνες
Ευθύγραμμη κατεύθυνση των ιδεών που εισέρχονται και εξέρχονται σε ό,τι αφορά τον προγραμματισμό	Ολιστική προοπτική σε ό,τι αφορά τον προγραμματισμό
Τα προβλήματα αντιμετωπίζονται την ώρα που προκύπτουν — βραχυπρόθεσμη προοπτική στην οποία κυριαρχεί το αποτέλεσμα	Τα προβλήματα προβλέπονται και αντιμετωπίζονται πριν μετατραπουν σε κρίση — ισορροπία μεταξύ του βραχυπρόθεσμου πραγματισμού και των μακροπρόθεσμων στόχων
Ο προγραμματισμός υπακούει σε τοπική προοπτική	Η τοπική δράση υπακούει σε συνολική προοπτική
Οι πληροφορίες είναι ιεραρχημένες και ρέουν ευθύγραμμα	Δικτύωση των πληροφοριών «δίχως όρια», με δομή πολλαπλής διεπαφής
Προσοχή στις ποσοτικές διαφορές	Προσοχή στις ποιοτικές διαφορές
Οι επενδύσεις αφορούν τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό	Οι επενδύσεις αφορούν την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
Η αποτελεσματικότητα επιτυγχάνεται με τις κατάλληλες μεθόδους	Η υψηλή απόδοση επιτυγχάνεται χάρη στις κοινές αξίες
Οι πρωτοβουλίες για βελτίωση προέρχονται από μία διευθυντική ελίτ	Οι πρωτοβουλίες για βελτίωση προέρχονται από όλες τις κατευθύνσεις
Εστίαση στο παρόν — δράση με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα	Εστίαση στο μέλλον — δράση που προλαμβάνει τα γεγονότα

Πηγή: Hames, The Management Myth (1994).

2.10.1. Η ύπαρξη δημιουργικού δυναμικού αποτελεί ολόένα και περισσότερο το στοιχείο που οδηγεί στην ανταγωνιστική επιτυχία. Παραδοσιακά, η ανάπτυξη νέων λύσεων αποτελούσε κυρίως το αποκλειστικό δικαίωμα ενός περιορισμένου αριθμού εκλεκτών. Για να μπορέσει ωστόσο να συμβαδίσει με τον αυξανόμενο ρυθμό ανάπτυξης, το δημιουργικό αυτό δυναμικό πρέπει να πολλαπλασιαστεί. Στη διαδικασία αυτή έχει καθοριστική σημασία να μην προωθηθούν αποκλειστικά οι βασικές γνώσεις και η πλέον εξελιγμένη τεχνολογία, αλλά είναι εξίσου σημαντικό να αυξηθεί η εξειδικευμένη τεχνολογία σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων. Έχει συνεπώς ζωτική σημασία να προαχθεί η απασχολησιμότητα και να προσαρμόζονται και να αναβαθμίζονται συνεχώς οι ικανότητες του εργατικού δυναμικού προκειμένου να αυξηθεί η ικανότητα καινοτομίας της ευρωπαϊκής οικονομίας.

2.10.2. Η καινοτομία αποτελεί μία βαθύτατα κοινωνική διαδικασία η οποία απαιτεί, πρώτα από όλα, τη συμμετοχή ανθρώπων με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τη δημιουργικότητά τους. Στις δεξιότητες αυτές πρέπει να δοθούν τα περιθώρια που χρειάζονται προκειμένου να αναπτυχθούν σε εργασιακά περιβάλλοντα που βασίζονται στη συνεργασία και στη συμμετοχή όλων, δίχως να παρεμποδίζονται από τις παραδοσιακές ιεραρχίες. Εκείνο που έχει σημασία δεν είναι απλώς η υπακοή σε κανόνες, αλλά η οργάνωση της παραγωγικής διαδικασίας κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει οι εργαζόμενοι να έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν την άποψή τους. Οι νέες μορφές εργασιακής οργάνωσης — όπως είναι η ομαδική εργασία — επιτρέπουν να αξιοποιούνται στο έπακρο οι γνώσεις και οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού και να διευρύνεται το πεδίο δράσης τους και της λήψης αποφάσεων εκ μέρους τους, πράγμα που παρέχει την ευκαιρία να συνδυάζονται η αυξημένη παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα με βελτιωμένες συνθήκες απασχόλησης για τους εργαζόμενους. Η σύμπραξη του συνόλου των εργαζομένων προϋποθέτει την ανάπτυξη της διαδικασίας ενημέρωσης, διαβούλευσης και συμμετοχής στις επιχειρήσεις και στις υπηρεσίες.

2.10.3. Η καινοτομία, εάν ειπωθεί όχι απλώς ως τεχνική διεργασία, αλλά και ως κοινωνική, απαιτεί να γίνουν ριζικές αλλαγές στις εργασιακές διαρθρώσεις και να επανεξεταστεί αντίστοιχα το θέμα του ωραρίου. Πρέπει να βρεθούν νέες απαντήσεις οι οποίες να συμβιβάζουν τους επιχειρηματικούς στόχους, τις ανάγκες των εργαζομένων και τα συμφέροντα των καταναλωτών. Οι επιχειρήσεις επωφελούνται από την αυξημένη παραγωγικότητα που προκύπτει με αυτόν τον τρόπο, ενώ οι εργαζόμενοι απολαύουν της ασφάλειας που τους παρέχουν οι ανταγωνιστικές θέσεις εργασίας και είναι ευκολότερα σε θέση να συνδυάζουν επαγγελματική σταδιοδρομία και οικογενειακή ζωή. Το ζητούμενο πρέπει να είναι να συμβιβάζονται ισότιμα τα συμφέροντα όλων και να επιτευχθεί μία νέα ισορροπία μεταξύ των αναγκών της επιχείρησης από πλευράς ευελιξίας, αφενός, και της ανάγκης των εργαζομένων να μπορούν να ελέγχουν καλύτερα το χρόνο τους και να επωφελούνται από την κοινωνική προστασία, αφετέρου. Καθώς προχωρούν οι διαρθρωτικές αλλαγές, μαζί τους αλλάζει και το πρότυπο των συνθηκών εργασίας. Για να οριστεί εκ νέου η έννοια «κανονικό ωράριο» απαιτούνται συλλογικές συμβάσεις (και σε ορισμένες περιπτώσεις νομικές διατάξεις) που να εξασφαλίζουν τα δικαιώματα των εργαζομένων στην κοινωνική προστασία — αυτά ωστόσο δεν πρέπει, με τη σειρά τους, να καθίστανται φραγμοί στην απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα.

2.11. Οι αλλαγές που σκιαγραφούνται στους τρεις πίνακες είναι ριζικές. Δεν είναι εύκολο να επιτευχθούν σε μεγάλες επιχειρήσεις με κάποιο ιστορικό. Είναι πολύ ευκολότερο να επιτευχθούν σε νέες επιχειρήσεις που δεν έχουν κοινωνικό και οργανωτικό παρελθόν. Αυτό εξηγεί, εν μέρει, την ταχεία ανάπτυξη και επιτυχία ορισμένων νέων επιχειρήσεων. Η πρόκληση στην

προκειμένη περίπτωση είναι να επιτευχθούν οι αλλαγές αυτές σε όλες τις επιχειρήσεις.

2.12. Από τον ταχύ ρυθμό των διαρθρωτικών αλλαγών προκύπτουν τόσο κίνδυνοι όσο και ευκαιρίες.

- Οι δραστηριότητες με ένταση εργασίας στις οποίες απασχολείται ένα σχετικά ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό θα δώσουν τη θέση τους σε περισσότερες βιομηχανίες με ένταση κεφαλαίου και σε ένα εργατικό δυναμικό περισσότερο ειδικευμένο, καθώς και σε υπηρεσίες πρόσωπο με πρόσωπο και εταιρεία με εταιρεία.
- Τόσο εκείνοι που εντάσσονται για πρώτη φορά στο εργατικό δυναμικό, όσο και εκείνοι που ήδη απασχολούνται, θα χρειαστούν ένα υψηλότερο επίπεδο εξειδίκευσης. Ταυτόχρονα, η «διάρκεια ζωής» των γνώσεων που αποκτούνται θα είναι βραχύτερη και κατά συνέπεια οι εργαζόμενοι θα πρέπει να αντιδρούν και να προσαρμόζονται ολόένα ταχύτερα. Αυτό, θα απαιτήσει, με τη σειρά του, να αναθεωρηθούν ριζικά οι ρυθμίσεις που αφορούν τους εκπαιδευτές που είναι αρμόδιοι για την κατάρτιση.
- Οι νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας θα πρέπει να προβλέπουν να ανατίθενται μεγαλύτερες ευθύνες στους εργαζόμενους και να τους παρέχονται μεγαλύτερα περιθώρια για να αναπτύξουν το δυναμικό τους. Θα χρειαστούν μεγαλύτερες ικανότητες επίλυσης προβλημάτων, καθώς και κοινωνικές ικανότητες, και στα χαμηλότερα ακόμη επίπεδα της οργανωτικής δομής.
- Η αλλαγή εργασίας, είτε μέσα στην ίδια επιχείρηση, είτε από μία επιχείρηση σε άλλη, θα καταστεί κοινότερο φαινόμενο. Για πολλούς αυτό θα αντιστοιχεί με μείωση της ασφάλειας της απασχόλησης. Παράλληλα, διαδίδονται νέες μορφές απασχόλησης — που στις περισσότερες περιπτώσεις προστατεύονται λιγότερο — όπως προσωρινές συμβάσεις, ευκαιριακή απασχόληση, αυτοαπασχόληση με καθεστώς ημιαπασχολούμενου κ.λπ., γεγονός που καθιστά απαραίτητο το να αναπτυχθούν και να εφαρμοσθούν οι κατάλληλες στρατηγικές, καθώς και να πραγματοποιηθούν επαρκείς επενδύσεις, με στόχο την προσαρμογή των εργαζομένων και την παροχή σε αυτούς ικανοποιητικής κοινωνικής προστασίας. Μία από τις σημαντικότερες προϋποθέσεις για να λειτουργήσουν σωστά οι διαρθρωτικές αλλαγές είναι να συνοδεύονται από κοινωνική ασφάλεια.
- Προβλέπεται ότι οι ευκαιρίες απασχόλησης των λιγότερο ειδικευμένων εργαζομένων θα μειωθούν περαιτέρω. Αυτό θα οδηγήσει σε υψηλότερο ποσοστό ανεργίας, σε χαμηλότερα σχετικά εισοδήματα και σε μεγαλύτερη μισθολογική ανισότητα. Στην κατάσταση προστίθεται η αύξηση του ποσοστού μακροπρόθεσμης ανεργίας. Κατά συνέπεια χρειάζεται να χαραχθούν κατάλληλες πολιτικές στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της επιμόρφωσης και της ένταξης των μακροπρόθεσμα άνεργων. Τα εμπόδια στην απασχόληση θα αυξηθούν δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι θα δυσκολεύονται ή θα αδυνατούν να προσαρμοστούν.
- Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός ενδέχεται να αυξηθούν και ο ταχύς ρυθμός των διαρθρωτικών αλλαγών θα συνοδεύεται από νέες μορφές περιθωριοποίησης. Επίσης, ο κοινωνικός αποκλεισμός συνεπάγεται κόστος, τόσο άμεσο όσο και έμμεσο, που αυξάνεται επικίνδυνα. Τόσο οι ιδιωτικοί, όσο και οι δημόσιοι φορείς, συμπεριλαμβανομένων και των επιχειρήσεων, θα πρέπει να αφιερώσουν τις προσπάθειές τους στο να καταπολεμήσουν αυτήν την τάση με επαρκή μέτρα προκειμένου η πολιτική της κοινωνικής ένταξης να καταστεί προτεραιότητα σε όλους τους τομείς.

2.13. Κατά συνέπεια, η σταθερή βελτίωση της κατάστασης της απασχόλησης στην Ευρώπη θα εξαρτηθεί επίσης από το κατά πόσον η οικονομική αναδιάρθρωση, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την πληροφορική, μπορεί να προωθηθεί και να οργανωθεί κατά τρόπο κοινωνικά αποδεκτό, καθώς και από τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να βελτιωθεί η ικανότητα καινοτομίας των επιχειρήσεων.

2.14. Η Πορτογαλική Προεδρία έχει σαφή πρόθεση να αξιοποιήσει την Έκτακτη Σύνοδο Κορυφής της Λισσαβόνας προκειμένου να επιταχύνει και να εξάρει το έργο που επιτελείται ήδη μέσω των διαδικασιών της Κολωνίας, του Κάρντιφ και του Λουξεμβούργου υπέρ της καινοτομίας και της γνώσης.

2.15. Η κύρια απαίτηση που θα έχει να αντιμετωπίσει το Συμβούλιο της Λισσαβόνας είναι να εξετάσει από στρατηγικής πλευράς την κατάσταση στην Ευρώπη στο πλαίσιο του νέου προτύπου. Η παρούσα κυκλική οικονομική ανάκαμψη θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως δικαιολογία για να μην αναληφθεί ουσιαστική δράση, η οποία είναι απαραίτητη προκειμένου η κυκλική ανάκαμψη να μετατραπεί σε μία διαρθρωτική αναγέννηση που θα οδηγήσει σε σταθερή αύξηση της απασχόλησης.

2.16. Έχουμε την πεποίθηση ότι στην Ευρώπη διαθέτουμε την απαιτούμενη καινοτομία, δημιουργικότητα και γνώση, καθώς και το απαιτούμενο επιχειρηματικό πνεύμα που θα μας επιτρέψει να διαπρέψουμε με βάση το νέο πρότυπο. Πρέπει ωστόσο να αφήσουμε ελεύθερες τις ικανότητές μας. Τα εμπόδια πρέπει να αντικατασταθούν με ευκαιρίες. Οι κυρώσεις πρέπει να αντικατασταθούν με κίνητρα. Κατά την τελευταία δεκαετία οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες ελευθερώθηκαν. Τώρα απομένει να ελευθερώσουμε την ενεργητικότητα των ανδρών και των γυναικών της Ευρώπης.

3. Προς το νέο πρότυπο — Μία κοινωνία καινοτομίας και γνώσης

3.1. Αποστολή της Συνόδου Κορυφής της Λισσαβόνας είναι να τεθεί το νέο πρότυπο ταχύτερα σε ισχύ. Οι «διαδικασίες» που έχουν ήδη κινηθεί οδηγούν, έως έναν βαθμό, προς αυτή την κατεύθυνση. Η Ευρώπη της γνώσης έχει πολλές διαστάσεις και ορισμένες από τις κοινοτικές πολιτικές έχουν χαραχθεί με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης της. Η γνώση, η οποία πηγάζει καταρχάς από την έρευνα που διεξάγεται στον τομέα των επιστημών και της τεχνολογίας, πρέπει να διαρθρώνεται κατάλληλα έτσι ώστε να είναι δυνατόν να διαδίδεται και να αξιοποιείται όσο το δυνατόν ευκολότερα από τον κοινό πολίτη. Οι τεχνολογίες των πληροφοριών — οι οποίες από μόνες τους είναι προϊόν της έκρηξης της γνώσης — αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο για τη διάδοση της γνώσης: η δυνατότητα να τις χειρίζεται κανείς στην εντέλεια αποτελεί, κατά συνέπεια, ένα ουσιαστικό βήμα προς την ανάπτυξη μίας Ευρώπης της γνώσης. Εκείνο που χρειάζεται να γίνει στη Λισσαβόνα είναι να δεσμευθούμε ως προς έναν περιορισμένο αριθμό ιδιαίτερα «ορατών» δράσεων που θα δημιουργήσουν το κατάλληλο κλίμα για το νέο πρότυπο και που, ταυτόχρονα, θα επιταχύνουν την πορεία προς αυτό. Θα προταθούν δράσεις για την προώθηση της καινοτομίας. Όσο για την κοινωνία που βασίζεται στη γνώση, η πρόταση που διατυπώνεται είναι να εστιαστούν οι προσπάθειες στην απόκτηση γνώσεων με τη βοήθεια των τεχνολογιών των πληροφοριών.

3.2. Η ΟΚΕ προτείνει το ακόλουθο πρόγραμμα για τη σύνοδο Κορυφής της Λισσαβόνας:

3.2.1. Να προσαρμοστεί το κοινωνικό πρότυπο στο νέο πρότυπο:

Ενώ θα η κοινωνική προστασία θα παραμένει αμετάβλητη, το κοινωνικό πρότυπο στις διάφορες εκφάνσεις του πρέπει να προσαρμοστεί προκειμένου να αρθούν οι φραγμοί που τίθενται στην απασχόληση, να αποφευχθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και να ενισχυθεί η ισότητα των ευκαιριών, ιδιαίτερα των γυναικών.

3.2.2. Να επιτευχθεί μαζική κατάρτιση στις Τεχνολογίες της Κοινωνίας των Πληροφοριών:

Για να διασφαλισθεί η απασχολησιμότητα και να αποφευχθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε κάθε γενεά ανδρών και γυναικών.

3.2.3. Να διαδοθεί ευρύτατα και να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της επιχειρηματικής νοοτροπίας:

Ικανότητες και απασχολησιμότητα για όλους, κίνητρα για τους επιχειρηματίες και τους εργαζόμενους και αναγνώριση της κοινωνικής και οικονομικής αξίας των επιχειρήσεων: αυτά είναι ορισμένα από τα θέματα. Με τον όρο «επιχειρηματίες» εννοούμε τους ιδρυτές και διευθυντές των ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας που αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες και απευθύνονται σε νέες αγορές.

3.2.4. Να βοηθηθούν οι καθιερωμένες επιχειρήσεις να προσχωρήσουν στο νέο πρότυπο:

Οι πίνακες και τα σχόλια στο τμήμα 2 κατέδειξαν το μέγεθος των απαιτούμενων αλλαγών.

3.2.5. Να προσαρμοστεί η εκπαίδευση και η κατάρτιση στο νέο πρότυπο:

Μολονότι η εκπαίδευση και η κατάρτιση έχουν κεντρική σημασία για την όλη αντίληψη του νέου προτύπου γενικά, και για την απασχολησιμότητα ειδικότερα, αξίζει να σημειωθεί ότι το νέο πρότυπο απορρέει στις Ηνωμένες Πολιτείες από μία βάση χαμηλών γενικά εκπαιδευτικών επιδόσεων. Εάν έχει την υποστήριξη των κυβερνήσεων και των εταιρειών, η ΕΕ ενδέχεται να έχει την ευκαιρία να δημιουργήσει νέες ποιοτικές θέσεις απασχόλησης, καθώς και όγκο απασχόλησης, χάρη στις υψηλότερου επιπέδου εκπαιδευτικές επιδόσεις της. Οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελούν τη βάση της κοινωνίας της καινοτομίας και της γνώσης.

3.2.6. Να αξιοποιηθεί η σταθερή ανάπτυξη υπέρ της καινοτομίας και της γνώσης:

Η πλήρης προσαρμογή της οικονομίας και των πολιτιστικών ηθών της ΕΕ στις αρχές και τους κανόνες της σταθερής ανάπτυξης θα οδηγήσει σε ριζικές αλλαγές, θεμελιώδη ασυνέχεια, καθώς και τόσο σε τεχνολογικές καινοτομίες όσο και σε καινοτομίες από πλευράς συμπεριφοράς. Αυτού του είδους οι εξελίξεις είναι λογικό επακόλουθο του νέου προτύπου.

3.3. Η ΟΚΕ θεωρεί δεδομένο ότι τόσο τα όργανα της ΕΕ, όσο και τα κράτη μέλη, θα συμπεριλάβουν πλήρως τους κοινωνικούς εταίρους και τις άλλες κοινωνικοεπαγγελματικές οργανώσεις στο στάδιο της εφαρμογής των αποφάσεων της Συνόδου Κορυφής. Για να υπάρξει επιτυχία, η συμμετοχή τους είναι απαραίτητη.

4. Προσαρμογή των κοινωνικών προτύπων

4.1. Εκείνο που μας απασχολεί έχει σχέση με το μέρος εκείνο του κοινωνικού και πολιτιστικού προτύπου που αφορά την εύρεση απασχόλησης, την προστασία της απασχόλησης, την ανεργία και τη συνταξιοδότηση μετά τη λήξη της απασχόλησης. Μία πρόσφατη ανάλυση υποδεικνύει ότι στην ΕΕ είναι απαραίτητο να αναγνωριστούν το πρότυπο του Ρήνου, το σκανδιναβικό, το μεσογειακό και το αγγλοσαξονικό πρότυπο. Αυτά έχουν διαφορετική εμβέλεια, διαφορετικό μηχανισμό λειτουργίας και διαφορετικό τρόπο χρηματοδότησης. Για τους σκοπούς της παρούσας γνωμοδότησης, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι αυτές οι διαφορές επιτυγχάνουν στην πράξη διαφορετικά αποτελέσματα σε πολλές διαφορετικές διαβαθμίσεις, π.χ.:

- ως προς το ποσοστό των ανδρών που απασχολούνται σε ποικίλες ομάδες ηλικίας·
- ως προς το ποσοστό των γυναικών που απασχολούνται σε ποικίλες ομάδες ηλικίας·
- ως προς το ποσοστό των νέων που δεν έχουν ακόμη απασχόληση·
- ως προς το ποσοστό των μεγαλύτερων στην ηλικία ατόμων που εξακολουθούν να βρίσκονται σε ηλικία εργασίας, αλλά έχουν αποκλειστεί από το εργασιακό περιβάλλον·
- κ.λπ.

4.2. Δίχως να εστιάζουμε συγκεκριμένα σε κάποιο από αυτά τα πρότυπα, μπορούμε να θέσουμε ορισμένα γενικής φύσεως ερωτήματα ως προς τον τρόπο λειτουργίας τους:

- Για ποιό λόγο σε ορισμένες χώρες αποκλείονται τόσο πολλοί νέοι από το εργατικό δυναμικό; Τι είναι αυτό που εμποδίζει την απασχόλησή τους;
- Γιατί ορισμένα από τα πρότυπα αναβάλλουν για μία δεκαετία την είσοδο των νέων στο εργατικό δυναμικό, κατά τη δεκαετία που αναμφισβήτητα το άτομο διαθέτει τη μεγαλύτερη ενεργητικότητα και έμπνευση;
- Γιατί ορισμένα πρότυπα έχουν ως αποτέλεσμα την απασχόληση περισσότερων άγαμων γυναικών απ' ό,τι άγαμων ανδρών, ενώ με βάση άλλα πρότυπα συμβαίνει το αντίθετο;

— Έως ποιό βαθμό ενθαρρύνουν ή εμποδίζουν την απασχόληση των γονέων ορισμένες ρυθμίσεις που ισχύουν για τον τοκετό και τη φροντίδα των παιδιών, καθώς και η οργάνωση της εργασίας και η οικογενειακή ζωή;

— Γιατί η κυκλική ανεργία μετατρέπεται σε διαρθρωτική ανεργία ευκολότερα σε ορισμένα πρότυπα απ' ό,τι σε άλλα; Τι φραγμοί τίθενται στην επαναπασχόληση;

— Ποιά είναι η σχέση μεταξύ χρηματοδότησης των συντάξεων και πρόωρης συνταξιοδότησης σε ορισμένα κράτη μέλη; Μπορεί ο συσχετισμός αυτός να «σπάσει» έτσι ώστε οι συνταξιούχοι να μπορούν να επαναπασχολούνται δίχως να ζημιώνονται οι συνταξιοδοτικές προσδοκίες τους;

— Ποιοί είναι οι κύριοι παράγοντες που οδηγούν σε φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό και ποιές είναι οι πολιτικές που προωθούν αποτελεσματικότερα την κοινωνική ένταξη των πλέον ευάλωτων ομάδων;

Για να βρεθούν λύσεις και να δοθούν απαντήσεις στα πιο πάνω ερωτήματα, η Σύνοδος Κορυφής της ΕΕ πρέπει να προβεί σε αναθεώρηση της διαδικασίας συγκριτικής αξιολόγησης και ανταλλαγής ορθών πρακτικών.

4.3. Εάν εφαρμοσθεί μία ευνοϊκή φορολογική και νομισματική πολιτική, η απασχόληση μπορεί να αυξηθεί ακόμη περισσότερο στις περιπτώσεις όπου οι ρυθμίσεις για την προστασία της απασχόλησης και τις κοινωνικές αλλαγές θα σταθμιστούν κατάλληλα.

4.3.1. Η εφαρμογή του ευέλικτου ωραρίου και άλλων συλλογικά συμφωνημένων διευθετήσεων του χρόνου εργασίας δεν θα πρέπει να καθορίζεται μόνον από κριτήρια που σχετίζονται με τη διαχείριση του χρόνου των επιχειρήσεων και τα οποία έχουν γνώμονα το κέρδος, αλλά θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στους εργαζόμενους και των δύο φύλων να εκφέρουν συχνότερα τη γνώμη τους σε ό,τι αφορά τη διαμόρφωση του ατομικού τους ωραρίου. Εάν το ωράριο καταστεί πιο ευέλικτο, τότε το πεδίο δράσης της επιχείρησης διευρύνεται. Θα ήταν ωστόσο σκόπιμο να παρέχονται επίσης στους εργαζόμενους μεγαλύτερα περιθώρια έτσι ώστε να μπορούν να βελτιώνουν το συντονισμό των επαγγελματικών και των ιδιωτικών τους δεσμεύσεων. Με την αύξηση των επιλογών των εργαζομένων σε ό,τι αφορά το ωράριο διανοίγονται επιπλέον νέοι δρόμοι στον τομέα της πολιτικής για την απασχόληση.

4.3.2. Σε ό,τι αφορά το κόστος της απασχόλησης, το κύριο πρόβλημα εμφανίζεται στα πρότυπα εκείνα όπου το κοινωνικό κόστος επανακτάται μέσω της φορολόγησης της απασχόλησης. Είναι απαραίτητο να γίνουν προσεκτικές μεταρρυθμίσεις των χρηματοδοτικών αυτών διαρθρώσεων σε ευρωπαϊκή κλίμακα..

4.4. Οι συντάξεις αποτελούν ένα ιδιαίτερο θέμα στα κοινωνικά πρότυπα πολλών κρατών μελών. Η αναλογία των ανδρών και γυναικών που βρίσκονται σε ηλικία απασχόλησης και των ανδρών και γυναικών που βρίσκονται σε ηλικία συνταξιοδότησης γίνεται ολοένα αρνητικότερη. Η ηλικία συνταξιοδότησης μειώνεται, οι νέοι είναι άνεργοι και οι αυτοχρηματοδοτούμενες συνταξιοδοτικές απαιτήσεις αποτελούν μία ολοένα μεγαλύτερη πηγή αμηχανίας και ένα πιθανό αίτιο αύξησης του κοινωνικού κόστους. Πρέπει να επιλυθούν και τα τρία θέματα:

βραχυπρόθεσμα,

- να αξιοποιηθεί η πρόωρη συνταξιοδότηση προκειμένου να περιοριστεί το κόστος και να δημιουργηθεί απασχόληση για νέα άτομα·

μακροπρόθεσμα,

- να προωθηθεί η ένταξη των νέων στο εργατικό δυναμικό·
- να αντιστραφεί η τάση της πρόωρης συνταξιοδότησης·
- να επαναδιαρθρωθεί η οργάνωση και η χρηματοδότηση των συστημάτων συνταξιοδότησης.

4.5. Ουσιαστικό στοιχείο ενός κοινωνικού προτύπου του μέλλοντος είναι η φροντίδα των μελλοντικών γενεών. Σε ό,τι αφορά τα παιδιά, οι πολιτικές για την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης των παιδιών πρέπει να λάβουν υπόψη την ολιστική, προληπτική και προνοητική προσέγγιση που προτείνει στον τομέα αυτό η γνωμοδότηση της ΟΚΕ (CES 976/98). Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει αποφασιστικότητα το στόχο που έθεσε η Πορτογαλική Προεδρία να εξαλειφθεί η παιδική φτώχεια μέχρι το 2010.

4.6. Όπως καταδεικνύουν ορισμένες συγκριτικές μελέτες της πολιτικής που ασκούν στον τομέα της απασχόλησης τα διάφορα κράτη μέλη, απαιτείται μία ολοκληρωμένη προσέγγιση που να περιλαμβάνει οικονομικές, φορολογικές και διαρθρωτικές πολιτικές, καθώς και πολιτικές στον τομέα της αγοράς εργασίας, προκειμένου να προκύψουν θετικά αποτελέσματα με διάρκεια στον αγώνα για την καταπολέμηση της ανεργίας. Ο συνδυασμός αυτός πολιτικών συνεπάγεται επίσης ότι θα πρέπει να διασφαλιστεί το μέλλον των επιχειρήσεων και των θέσεων απασχόλησης μέσω κοινωνικών, οργανωτικών και διαρθρωτικών καινοτομιών στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα. Αυτό που χρειάζονται οι επιχειρήσεις είναι οικονομικές και κοινωνικές καινοτομίες και όχι καταργήσεις θέσεων χωρίς φαντασία ή μετάθεση εργαζομένων σε τομείς με χαμηλή μισθοδοσία.

4.7. Είναι προφανές ότι το νέο πρότυπο πρέπει να ενσωματώνει το κοινωνικό πρότυπο. Η ΕΕ πρέπει να εμμένει στα «κεκτημένα» της. Παράλληλα, πρέπει να εξετασθούν οι μηχανισμοί των διαφόρων προτύπων. Πίσω από κάθε συλλογισμό μας θα πρέπει να βρίσκεται η πεποίθηση ότι εάν, με βάση το νέο πρότυπο, μπορούμε πράγματι να οικοδομήσουμε μία κοινωνία καινοτομίας και γνώσης, τότε η ικανότητά μας να δημιουργούμε νέες βιώσιμες θέσεις εργασίας θα είναι σημαντική. Το κοινωνικό πρότυπο θα πρέπει κυρίως να αποβλέπει στην παροχή του κατάλληλου πλαισίου και της κατάλληλης προστασίας προκειμένου όλοι οι εργαζόμενοι να έχουν τη δυνατότητα να αναπτύσσουν όσο καλύτερα γίνεται τις ικανότητές τους. Στο νέο πρότυπο, το κοινωνικό πρότυπο δεν θα πρέπει να έχει αμυντική στάση, παρά θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από αισιοδοξία και από την πεποίθηση ότι μπορούμε να βασισόμαστε στην ικανότητα των πολιτών μας να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.

4.8. Ενώ θα εξετάζουμε πώς τα υπάρχοντα κοινωνικά πρότυπα θα πρέπει να προσαρμοστούν στο νέο πρότυπο, είναι ταυτόχρονα απαραίτητο, ως προέκταση αυτού του εγχειρήματος, να εξετάσουμε πώς οι υποψήφιοι για ένταξη χώρες στην Ανατολική Ευρώπη και αλλού θα είναι δυνατόν να κατευθυνθούν με ταχύτητα προς το πρότυπο αυτό. Για να γίνει αυτό, είναι σαφές ότι πρέπει να υπάρχουν ανανεωμένες επιχειρησιακές διαρθρώσεις, καθώς και ένα ικανοποιητικό και ενθαρρυντικό κοινωνικό πλαίσιο.

4.9. Υποστηρίζουμε το σημείο 4 του εγγράφου της Προεδρίας όπου αναφέρεται ότι «η αξιοποίηση [...] του [δικού μας] δυναμικού απασχόλησης απαιτεί επίσης αξιολόγηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο αποτελεί μια από τις βασικές αξίες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Τίθενται όμως δύο προϋποθέσεις για τη διατήρησή του στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης: ανανέωση της οικονομικής του βάσης, δημιουργώντας νέες παραμέτρους ανταγωνισμού, και εκσυγχρονισμός της μορφής του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Αυτό θα επιτρέψει την εξεύρεση ενός νέου σχήματος με περισσότερες θέσεις απασχόλησης και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή».

5. Μαζική κατάρτιση στις Τεχνολογίες της Κοινωνίας των Πληροφοριών

5.1. Η προσωπική ικανότητα να χειρίζεται και να εφαρμόζει κανείς στην εντέλεια τις τεχνολογίες της κοινωνίας των πληροφοριών αποτελεί ένα ζήτημα που υπερβαίνει το πεδίο της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Οι δεξιότητες αυτές αποτελούν σήμερα, όπως το να οδηγεί κανείς αυτοκίνητο στον 20ό αιώνα, τα βασικά προσόντα που απαιτεί η ζωή στον 21ο αιώνα.

5.2. Στον 20ό αιώνα η αργή εξέλιξη της μαζικής χρήσης αυτοκινήτων σήμαινε ότι κάθε γενεά μπορούσε να αποκτήσει την ικανότητα να οδηγεί όποτε της ήταν απαραίτητο. Η πλήρης ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών που βασίζεται στο διαδίκτυο θα χρειαστεί λιγότερο από μία γενεά. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να επιταχυνθεί η εξοικείωση με αυτές τις τεχνολογίες, πράγμα που απαιτεί να αναληφθούν πρωτοβουλίες τόσο από το δημόσιο, όσο και από τον ιδιωτικό τομέα.

5.3. Η εξοικείωση σε μαζική κλίμακα με το διαδίκτυο και την ηλεκτρονική αλληλογραφία παρέχει σημαντικά κοινωνικά οφέλη. Ανοίγει έναν νέο κόσμο με ευκαιρίες για τους ηλικιωμένους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τους ασθενείς. Οι τάσεις αποκάλυπτουν εξάλλου ότι οι ανάγκες του μεμονωμένου καταναλωτή προβλέπεται ότι θα καλύπτονται καλύτερα, στο μέλλον, από το ηλεκτρονικό εμπόριο παρά από τα παραδοσιακά κανάλια διανομής. Αυτό σημαίνει ότι άτομα που δεν είναι εξοικειωμένα με το διαδίκτυο ενδέχεται να βρεθούν σε μειονεκτική θέση, γεγονός που μπορεί να σημαίνει ότι εκείνοι που είναι ήδη σε μειονεκτική θέση είναι πιθανό να βρεθούν σε ακόμη μειονεκτικότερη.

5.4. Η κοινωνία των πολιτών χρειάζεται σε γενικές γραμμές να καταβάλει προσπάθειες προκειμένου να εκτιμήσει τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που σχετίζονται με τις ΤΚΠ έτσι ώστε οι ΤΚΠ να αναπτυχθούν σε συνάρτηση με τις κοινωνικές ανάγκες. Κατά συνέπεια πρέπει να προβλεφθούν τόσο η διδασκαλία όσο και η εκπαίδευση σε ό,τι αφορά τις ευκαιρίες και τους περιορισμούς των ΤΚΠ. Μία ιδεατή κοινωνία δεν αποτελεί το υποκατάστατο μιάς πραγματικής κοινωνίας.

5.5. Πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί η μαζική εξοικείωση με αυτά τα μέσα;

5.5.1. Η εξοικείωση των πολιτών με τις ΤΚΠ δεν αποτελεί απλά ζήτημα κατάρτισης και απόκτησης σχετικής δεξιότητας. Αποτελεί κυρίαρχα ζήτημα αλλαγής λογικής.

- Αλλαγής λογικής σε σχέση με τις δυνατότητες πρόσβασης στη γνώση και στην πληροφορία (πληθώρα πληροφοριών-ταχύτητα πρόσβασης).
- Αλλαγής λογικής, σε σχέση με τις δυνατότητες επεξεργασίας των πληροφοριών και σύνθεσης συμπερασμάτων.
- Αλλαγής λογικής, τέλος, σε σχέση με την αντικειμενική αξία της συγκεκριμένης κάθε φορά πληροφορίας και γνώσης και κυρίως σε σχέση με τη σύγχρονη αναγκαιότητα συνεχούς διύλισης της πληροφορίας και συνεχούς ελέγχου της εγκυρότητας της γνώσης.

Στα πλαίσια αυτά, για την εξοικείωση των πολιτών στις ΤΚΠ η κατάρτιση δεν αρκεί. Απαιτείται εκπαίδευση και μάλιστα συνεχής.

5.5.2. Τα άτομα που είναι κάτω των είκοσι ετών θα πρέπει να διδάσκονται τις ΤΚΠ στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα. Στις περιπτώσεις εκείνες όπου οι ικανότητες των δασκάλων, η κατάρτισή τους και ο εξοπλισμός του σχολείου δεν βρίσκονται ακόμη στο κατάλληλο επίπεδο, θα πρέπει να εισαχθούν εντατικά προγράμματα μαθημάτων με στόχο τη βελτίωσή του. Στο πλαίσιο αυτό, οι σημαντικές ικανότητες πολλών σπουδαστών θα πρέπει να αναγνωρισθούν και να αξιοποιηθούν.

5.5.3. Οι υπόλοιποι πολίτες θα πρέπει να περάσουν μέσα από μια διαδικασία επανεκπαίδευσης και κατάρτισης. Μια διαδικασία, την ευθύνη για την υλοποίηση της οποίας αναγκαστικά θα πρέπει να επωμισθεί το σχολείο και ο θεσμός της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης. Προς την ως άνω κατεύθυνση σαφώς απαιτούνται άμεσες δράσεις και αναπροσαρμογές.

5.5.4. Ένα μεγάλο ποσοστό εργαζομένων διδάσκονται στον τόπο εργασίας. Σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν εφαρμοστεί ειδικά προγράμματα. Αυτό ενισχύεται με την επίδραση των παιδιών σχολικής ηλικίας. Τα σχολεία έχουν το δυναμικό να διδάξουν οποιουσδήποτε από τους γονείς τους δεν χρησιμοποιούν τις τεχνολογίες της κοινωνίας των πληροφοριών στον τόπο εργασίας.

5.5.5. Ωστόσο, ένα μεγάλο ποσοστό εργαζομένων που είναι μόλις κάτω των εξήντα ετών ενδέχεται να μην έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με αυτές τις τεχνολογίες στον τόπο εργασίας ή να μην είναι επιδεκτικοί μαθήσεως. Η πρόωγη συνταξιοδότηση πιθανόν να σημαίνει ότι ορισμένα από τα άτομα αυτής της γενεάς δεν θα έχουν έρθει ποτέ σε επαφή με τις ΤΚΠ. Εδώ τίθεται το ειδικό θέμα της επανένταξης αυτής της γενεάς στην απασχόληση.

5.5.6. Η γενεά των άνω των εξήντα ετών θα έχουν μείνει σημαντικά πίσω. Εάν όμως δεν έχουν πρόσβαση στις ΤΚΠ θα είναι κοινωνικά τρωτοί.

5.6. Οι δράσεις που συνιστάται να αναλάβει ο δημόσιος τομέας είναι:

5.6.1. Να διασφαλισθεί ότι τα σχολεία θα παρέχουν ποιοτική εκπαίδευση ως προς τις ΤΚΠ με βάση στόχους που θα διασφαλίζουν ότι οι εν λόγω δεξιότητες θα αποκτηθούν από όλους· τούτο θα απαιτήσει να χορηγηθούν επιπλέον πόροι, μεταξύ άλλων, για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

5.6.2. Σε ό,τι αφορά τους εργαζόμενους, να ενθαρρυνθούν προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις ΤΚΠ, εάν χρειαστεί δε πριν καν προκύψουν τρέχουσες ανάγκες. Όλοι οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν αυτού του είδους τις δεξιότητες και τόσο οι κυβερνήσεις, όσο και οι επιχειρήσεις θα χρειαστεί να δείξουν αποφασιστικότητα ώστε να διασφαλιστεί ότι θα πραγματοποιήσουν το έργο τους.

5.6.3. Να παρασχεθεί εκπαίδευση και κατάρτιση στις ΤΚΠ με προσανατολισμό στην απασχόληση στους άνεργους, καθώς και σε όσους έχουν αποσυρθεί από την εργασία αλλά είναι σε θέση να επανέλθουν. Στο πλαίσιο αυτό, είναι επίσης απαραίτητο να παρέχονται εναλλακτικές δεξιότητες, αντί των δεξιοτήτων που συνδέονται με τις ΤΚΠ, στη μειονότητα που δεν είναι σε θέση να τις αποκτήσει.

5.6.4. Να παρασχεθεί κατάρτιση στις ΤΚΠ με προσανατολισμό προς την ένταξη στην κοινότητα στα άτομα που έχουν αποκλειστεί από το εργασιακό περιβάλλον, καθώς και στους ηλικιωμένους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τους ασθενείς.

5.6.5. Η μαζική διείσδυση ενδέχεται επίσης να απαιτήσει τον εφοδιασμό σε υλικό εξοπλισμό με χαμηλό ή καθόλου κόστος. Οι ενώσεις και οι εταιρείες μπορούν να κάνουν χρήση της αγοραστικής τους δύναμης προκειμένου να τον αγοράσουν σε χαμηλή τιμή για λογαριασμό των εργαζομένων. Η κοινότητα (βλ. σημείο 5.6.4 πιο πάνω) ενδέχεται να χρειαστεί να βασιστεί στο δημόσιο τομέα και σε τρίτα μέρη. Η νέα τάση της ανάπτυξης συσκευών που υποκαθιστούν τους υπολογιστές αναμένεται να βοηθήσει τα οικονομικά που σχετίζονται με τη χρήση του διαδικτύου.

5.6.6. Η Σύνοδος Κορυφής της Λισσαβόνας θα μπορούσε να ζητήσει από τα κράτη μέλη να δεσμευτούν ως προς αυτές τις δράσεις.

6. Η επιχειρηματική νοοτροπία

6.1. Στα συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής θα πρέπει να αναγνωριστεί ο κοινωνικός και οικονομικός ρόλος των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών. Οι παράγοντες αυτοί διανοίγουν ένα σημαντικό κανάλι για την αξιοποίηση της τεχνολογίας, της καινοτομίας και της γνώσης.

6.2. Η Σύνοδος Κορυφής της Λισσαβόνας θα πρέπει να θέσει το στόχο να αρθούν τα εμπόδια που τίθενται στις επιχειρήσεις, ενώ ταυτόχρονα θα γίνεται αποδεκτός ο κοινωνικός και οικονομικός τους ρόλος.

Δράσεις για την προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος:

6.2.1. Κάθε σχολείο, σε κάθε επίπεδο, θα πρέπει να καθιερώνει πρωτοβουλίες επιχειρησιακού χαρακτήρα. Οι αρμόδιοι για τον επαγγελματικό προσανατολισμό θα πρέπει να καταρτίζονται ανάλογα ώστε να είναι σε θέση να μεταδώσουν την πρόκληση και τον ενθουσιασμό που χαρακτηρίζουν τα επαγγέλματα του τομέα των επιχειρήσεων. Οι νέοι που ολοκληρώνουν τη σχολική εκπαίδευσή τους θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να γίνονται επιχειρηματίες πριν τα τριάντα τους, στη φάση κατά την οποία είναι περισσότερο δημιουργικοί.

6.2.2. Είναι απαραίτητο να γίνουν φορολογικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες να δώσουν κίνητρα στους επιχειρηματίες και τους υπαλλήλους τους. Χρειάζεται να δημιουργηθεί ένα φορολογικό περιβάλλον το οποίο να είναι πραγματικά ελκυστικό για τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου. Όλα αυτά θα πρέπει να έχουν στόχο τις ΜΜΕ και τη σύσταση νέων επιχειρήσεων.

6.2.3. Πρέπει να πραγματοποιηθεί μία κανονιστική επανάσταση που να άρει τα εμπόδια που τίθενται στη σύσταση και την ανάπτυξη επιχειρήσεων. Μέχρι το τέλος του 2000 πρέπει να έχει μειωθεί στο ελάχιστο δυνατό ο αριθμός των πιστοποιητικών που απαιτούνται σε κάθε κράτος μέλος για τη σύσταση επιχείρησης.

6.2.4. Οι επιχειρήσεις έχουν περιορισμένες δυνατότητες σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των κανονιστικών ρυθμίσεων. Δεν είναι δυνατόν να συνεχίσουν να απορροφούν νέους κανονισμούς κάθε χρόνο. Ακόμη και οι μεγάλες επιχειρήσεις δυσκολεύονται να αντιμετωπίσουν την πληθώρα των διοικητικών διατυπώσεων, παρά το γεγονός ότι το κόστος είναι γι' αυτές αναλογικά μικρότερο από ό,τι είναι για τις ΜΜΕ. Η τρέχουσα κανονιστική τάση για τις επιχειρήσεις, και ιδιαίτερα για τις μικρές, θα πρέπει να αντιστραφεί και ο αντίστοιχος φόρτος να μειωθεί.

6.2.5. Οι πολιτικοί θα πρέπει να προβούν σε ριζικές ενέργειες προκειμένου να αναχατίσουν και να αντιστρέψουν το κανονιστικό ρεύμα που σαφώς τις επιχειρήσεις και την κοινωνία. Επειδή οι κρατικές υπηρεσίες είναι διαιρεμένες σε τμήματα, δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν το συνολικό κανονιστικό βάρος που επιβάλλει στην επιχείρηση το σύνολο των υπηρεσιών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν μελετήσει το θέμα επί σειρά ετών χωρίς αποτέλεσμα. Θα χρειαστούν δρακόντεια πολιτικά μέτρα για να υπάρξει αποτέλεσμα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναλάβουν, στη Λισσαβόνα, νέες δεσμεύσεις ως προς αυτή την προσπάθεια, με βάση μια αποτελεσματική διαδικασία παρακολούθησης και το κατάλληλο χρονοδιάγραμμα. Η κατάρτιση ενός Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις που τελευταία συνιστάται από διάφορες πηγές μπορεί να αποτελέσει έναν εξαιρετικά ορατό και αποτελεσματικό τρόπο για την αντιμετώπιση των ζητημάτων αυτών και για τη συνύφανσή τους σε ένα πλαίσιο.

6.2.6. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να καταπνίγει το ηλεκτρονικό εμπόριο κατά την εμφάνισή του. Η εκρηκτική ανάπτυξη των επιχειρήσεων του διαδικτύου (dot.com) αποτελεί μείζονα πηγή καινοτομίας. Πρέπει να ενθαρρυνθούν. Η

αποφασιστικότητα της Επιτροπής να προωθήσει την ευρωπαϊκή νομοθεσία που διέπει το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι πολύ ευπρόσδεκτη στις ευρωπαϊκές εταιρείες του διαδικτύου (dot.eu). Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία «Europe»⁽¹⁾ και για την ανακοίνωση «Στρατηγικές για τις θέσεις εργασίας στην κοινωνία της πληροφορίας»⁽²⁾ που η Επιτροπή υπέβαλε πρόσφατα ενόψει της Συνόδου Κορυφής της Λισσαβόνας.

7. Οι καθιερωμένες εταιρείες και το νέο πρότυπο

7.1. Οι αλλαγές αποτελούν μία σταθερά στον επιχειρηματικό κόσμο. Κάθε εταιρεία εμπεριέχει την πιθανότητα αποτυχίας της. Οι δυνάμεις της αγοράς αλλάζουν συνεχώς τους κανόνες. Οι εταιρείες πρέπει να καινοτομήσουν προκειμένου να επιβιώσουν.

7.2. Καινοτομία μπορεί να σημειωθεί σε όλους τους τομείς δραστηριότητας των επιχειρήσεων: στην έρευνα και ανάπτυξη, στα προϊόντα και την παραγωγή, στις αγορές και το μάρκετινγκ και την παροχή υπηρεσιών. Στις περιπτώσεις όπου η καινοτομία συνεπάγεται ανάλογη οργάνωση της εργασίας, θα χρειασθούν καινοτομίες στον τεχνικό, διαρθρωτικό και κοινωνικό τομέα.

7.3. Καινοτομία σημαίνει αλλαγές. Στο νέο πρότυπο οι αλλαγές αποτελούν μία σταθερά. Ο επιχειρηματικός κόσμος και οι κυβερνήσεις θα πρέπει να είναι έτοιμοι να τις αποδεχτούν. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι πιο ευέλικτες και προσαρμοσμένες, λιγότερο άκαμπτες και ιεραρχούμενες.

7.4. Στις προβλεπόμενες δράσεις περιλαμβάνονται τα εξής θέματα:

7.4.1. Οι διακρίσεις που παραμένουν μεταξύ των χειρωνακτικά εργαζόμενων και των υπαλλήλων γραφείου πρέπει να επανεξετασθούν, δεδομένου ότι η ευέλικτη επιχείρηση αποσκοπεί στην απασχόληση μίας μόνον τάξης εργαζομένων.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, οι διακρίσεις «λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» πρέπει να καταπολεμηθούν.

7.4.2. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να επιτύχουν το καλύτερο δυνατό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα με τη βοήθεια των τεχνολογιών της κοινωνίας των πληροφοριών. Αυτό θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την κατάργηση ορισμένων κλιμάκων των ιεραρχιών στη διοίκηση, την ανάθεση αρμοδιοτήτων στους εργαζόμενους, τη σύσταση νέων θέσεων εργασίας και την αναπλήρωση παλαιών θέσεων. Αυτές οι αλλαγές θα πρέπει να γίνουν επιδεικνύοντας την κατάλληλη ευαισθησία. Αντίστοιχα, για να μετριαστούν οι αρνητικές συνέπειες και να γίνουν ευρύτερα αποδεκτές οι αλλαγές, οι εργαζόμενοι θα χρειασθούν τη στήριξη του δημόσιου τομέα, των ενώσεων και των επιχειρήσεων για την επιμόρφωση και επαναπασχόλησή τους.

(1) Europe — Κοινωνία των πληροφοριών για όλους, COM(1999) 687 τελικό.

(2) COM(2000) 48 τελικό.

7.4.3. Ένα ειδικευμένο και προσαρμόσιμο εργατικό δυναμικό θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στο νέο καινοτόμο εργασιακό περιβάλλον. Σήμερα, μόνον μία μειοψηφία εργαζομένων διαθέτει τις δεξιότητες να κάνει χρήση των νέων τεχνολογιών και η μειοψηφία αυτή είναι σε θέση να προσελκύει μεγαλύτερες αμοιβές. Η πλειοψηφία απασχολείται σε θέσεις για ανειδίκευτους ή ημειδίκευμένους και αμειβεται λιγότερο καλά. Στο μέλλον οι θέσεις για ανειδίκευτους ή ημειδίκευμένους θα είναι λιγότερες και θα χρειαστεί όλοι οι εργαζόμενοι να αναπτύξουν πλήρως το δυναμικό τους με προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης.

7.4.4. Η ΟΚΕ επαναδιατυπώνει το αίτημά της όλες οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα που απασχολούν περισσότερους από 1 000 υπαλλήλους στο εσωτερικό της ΕΕ να καταρτίζουν, προαιρετικά, μία «έκθεση για τη διαχείριση της αλλαγής»⁽¹⁾ με στόχο να παρέχουν πληροφορίες για τις προβλεπόμενες διαρθρωτικές αλλαγές, καθώς και ένα προκαταρκτικό σχεδιάγραμμα για την προτεινόμενη διαχείριση των αλλαγών. Οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποί τους θα πρέπει να συμμετάσχουν στο στάδιο της κατάρτισης και εφαρμογής της έκθεσης.

7.4.5. Για να διευκολυνθεί η πρόβλεψη και ο προγραμματισμός της τομεακής και περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης η ΟΚΕ καλεί επίσης την Επιτροπή να προβεί στην κατάρτιση έκθεσης σκοπιμότητας για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τη Βιομηχανική Αλλαγή⁽²⁾.

8. Προσαρμογή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στο νέο πρότυπο

8.1. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση θα πρέπει να επιτύχουν τους ακόλουθους στόχους:

(α) σε ατομικό επίπεδο:

- την πλήρη ανάπτυξη των προσωπικών δυνατοτήτων
- τη διασφάλιση της απασχολησιμότητας

(β) σε εθνικό επίπεδο:

- την πλήρη ανάπτυξη των δυνατοτήτων του πληθυσμού
- την ανάπτυξη των ικανοτήτων που απαιτεί η οικονομία και η κοινωνία του νέου προτύπου.

8.2. Βασική προϋπόθεση για να μπορέσει ένα άτομο να αναπτύξει πλήρως τις προσωπικές του δυνατότητες είναι το σχολικό σύστημα να του παράσχει τα κατάλληλα εφόδια ώστε να διαμορφώσει τη ζωή του με επιτυχία, να μπορεί να επιβληθεί στην κοινωνία και στο εργασιακό περιβάλλον, να αναπτύξει κοινωνικές ικανότητες και να είναι έτοιμο να αναλάβει τις ευθύνες του. Προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες των νέων τεχνολογιών έχει, πάνω από όλα, ζωτική σημασία να διαθέτουν οι πολίτες πολύ καλές βασικές γνώσεις, καθώς και να κατέχουν στην εντέλεια τις βασικές ικανότητες όπως η ομιλία, η ανάγνωση, η

γραφή και η αριθμητική. Η έλλειψη αυτών των ικανοτήτων αποτελεί το κύριο αίτιο της κοινωνικής περιθωριοποίησης. Οι προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου της εργασίας δεν επιτρέπουν να μένουν αναξιοποίητες οι προσωπικές ικανότητες. Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης υπέρ της εκμάθησης της γραφής και της ανάγνωσης, καθώς και της αριθμητικής, για όλες τις ηλικίες και για όλους τους πολίτες, πρέπει να αποτελεί την ύψιστη προτεραιότητα στην κοινωνία της γνώσης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους μετανάστες και τις εθνικές μειονότητες.

8.3. Εάν το εκπαιδευτικό σύστημα προετοιμάζει τους πολίτες προσεκτικότερα για τον κόσμο της εργασίας, αυτό θα συμβάλει στο να επικεντρώνουν οι νέοι τις προσπάθειές τους στην προσωπική τους απασχολησιμότητα, ενώ ταυτόχρονα θα τονίζονται και οι ευκαιρίες αυτοαπασχόλησης και οι ευκαιρίες ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος. Παράλληλα αυτό θα τους επιτρέψει να πληροφορούνται σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συμβολή των επιχειρήσεων και με τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων απέναντι στην κοινωνία.

8.4. Για να προωθηθεί η ισότητα των ευκαιριών στην κοινωνία της μάθησης, έχει ουσιαστική σημασία να έχουν οι γυναίκες μεγαλύτερη πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες. Αυτό είναι ακριβώς το είδος των τεχνολογιών στον οποίο οι γυναίκες στα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν ελάχιστη ή καθόλου πρόσβαση όταν μεγαλώνουν στο σπίτι ή όταν φοιτούν στο σχολείο. Αυτό θα πρέπει να διορθωθεί στο μέλλον προκειμένου να παρέχονται ίσες ευκαιρίες στους άντρες και τις γυναίκες και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο να μένουν οι γυναίκες έξω από την αγορά εργασίας. Μολονότι οι γυναίκες ωφελήθηκαν στο παρελθόν από την ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών, υποτιμάται ότι η αναλογία των ανδρών που θα εργάζονται σε αυτό τον τομέα θα αυξηθεί στο μέλλον. Ένας από τους λόγους που συμβαίνει αυτό είναι το ότι, σε πολλές περιπτώσεις, ο συνεχιζόμενος εξορθολογισμός των τυπικά γυναικείων επαγγελματιών του τομέα των υπηρεσιών δημιουργεί περισσότερες θέσεις εργασίας για άντρες σε νέους κλάδους του εν λόγω τομέα που συνδέονται στενά με την παραγωγή. Δεδομένου ότι έτσι έχουν τα πράγματα, είναι σημαντικό οι γυναίκες να αποκτήσουν ικανότητες χάρη στις οποίες να μπορούν, στο μέλλον, να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των τομέων αυτών της αγοράς που αναπτύσσονται ταχύτατα.

8.5. Θα ήταν σφάλμα να επιτρέψουμε η ανησυχία μας για την απασχολησιμότητα και τις ικανότητες που χρειάζονται στον εργασιακό χώρο να γίνει αιτία να υποβιβασθεί το καθεστώς της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Άτομα που διαθέτουν σημαντικές διανοητικές ικανότητες σε ακαδημαϊκούς τομείς θα πρέπει, θεωρητικά, να μπορούν να ολοκληρώνουν τις πανεπιστημιακές σπουδές τους έως την ανώτατη βαθμίδα πριν περάσουν στον επαγγελματικό χώρο. Πολλές από τις διάνοιες του επιχειρηματικού κόσμου επέτυχαν πρώτης τάξεως ακαδημαϊκά αποτελέσματα πριν εισέλθουν στον χώρο των επιχειρήσεων. Τα άτομα που έχουν καλή πανεπιστημιακή κατάρτιση μπορούν να συμβάλουν σε όλες τις σφαίρες της ζωής της χώρας τους και χρειάζονται για να διαδραματίσουν ηγετικό ρόλο στην κοινωνία της γνώσης.

8.6. Μία οικονομία που επιδιώκει την αξιοποίηση της καινοτομίας και της γνώσης πρέπει να υποστηρίζεται από την επιστήμη και την τεχνολογία. Απαιτούνται επαρκείς προηγμένες επιστημονικές, τεχνικές και διευθυντικές ικανότητες οι οποίες πρέπει να είναι ευρύτατα διαδεδομένες στο εργατικό δυναμικό. Τα μαθήματα με επιστημονικό ή τεχνολογικό περιεχόμενο δεν είναι αρκετά ελκυστικά. Αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα να υπάρξει μία νέα προσέγγιση της διδασκαλίας και της μάθησης της επιστήμης και της τεχνολογίας σε όλα τα επίπεδα του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης και πρέπει να διασφαλισθεί ότι η σχέση μεταξύ της θεωρητικής μελέτης της επιστήμης και της εφαρμογής της στη βιομηχανία θα είναι στενότερη.

(1) Βλ. τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την «Διαχείριση της αλλαγής — Τελική Έκθεση της Ομάδας υψηλού επιπέδου για την οικονομική και κοινωνική επίδραση της βιομηχανικής αλλαγής», ΕΕ C 258 της 10.9.1999.

(2) Βλ. ό.π.

8.7. Η ΟΚΕ καταρτίζει αυτή τη στιγμή γνωμοδότηση με θέμα «Η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: η φύση της, το περιεχόμενο και οι προοπτικές της»⁽¹⁾ στην οποία θα αναπτύξει τις προτάσεις της. Στη Λισσαβόνα, η ΕΕ θα πρέπει να δεσμευτεί ότι θα προβεί σε αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ήδη υπάρχοντος εργατικού δυναμικού της με εθνικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες, ενώ ταυτόχρονα θα προωθήσει την κατανόηση και στήριξη της επιχειρηματικής νοοτροπίας.

9. Συνεχής ανάπτυξη

9.1. Θα ήταν δύσκολο να συλληφθεί ένα νέο πρότυπο που να μην περικλείει την έννοια της σταθερής ανάπτυξης. Θα πρέπει να είναι ένα «βιώσιμο» πρότυπο και για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να βασίζεται στην καινοτομία και τη γνώση. Ορισμένα από τα μείζονα θέματα προβληματισμού είναι:

9.1.1. Ο έλεγχος και η μείωση των αποβλήτων και της ρύπανσης στο έδαφος, το νερό και την ατμόσφαιρα.

9.1.2. Η βιώσιμη χρήση του εδάφους και των υδάτων για σκοπούς που σχετίζονται με τη γεωργία, τη δασοκομία, την οπωροκηπευτική, την πολεοδόμηση, τη βιομηχανοποίηση, τις μεταφορές, τον τουρισμό και τον αθλητισμό.

9.1.3. Η ανάπτυξη βιώσιμων πηγών καυσίμων και η χρήση οργανικών καυσίμων και άλλων περιορισμένων φυσικών πόρων.

9.1.4. Το γεγονός ότι θα πρέπει να βελτιωθεί η ισορροπία μεταξύ ζήτησης και βιωσιμότητας σε ό,τι αφορά την παραγωγή τροφίμων στη γη και τη θάλασσα, με αυξημένη την προσοχή στην ποιότητα της τροφικής αλυσίδας.

9.1.5. Η βελτίωση της ισορροπίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών μεταφορών, η οποία θα πρέπει να υποστηρίζεται από μία ορθολογικότερη προσέγγιση της πολεοδομίας και της χωροταξίας.

9.2. Η ανάπτυξη της σχετικής βάσης γνώσεων παρέχει τα μέσα για την καλύτερη διαχείριση της βιωσιμότητας. Ευκαιρίες για την πραγματοποίηση έρευνας τόσο από το κράτος όσο και από τον ιδιωτικό τομέα υπάρχουν, είναι ωστόσο επιβεβλημένο το κράτος να αναλάβει πρωτοβουλίες.

9.3. Υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας με την αξιοποίηση των τεχνολογιών υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος και της σταθερής ανάπτυξης.

9.4. Για να αντιμετωπισθούν τα θέματα που διατυπώνονται στο σημείο 9.1 ανωτέρω θα χρειαστούν καινοτομίες τεχνικού, βιομηχανικού και πολιτιστικού χαρακτήρα, καθώς και καινοτομίες στον τομέα της συμπεριφοράς. Οι καινοτομίες που θα έχουν επιτυχία αναμένεται να οδηγήσουν στην αναζωογόνηση των εταιρειών που ήδη υπάρχουν, καθώς και στη σύσταση νέων και επιτυχημένων ΜΜΕ. Τα κράτη μέλη θα χρειαστεί να θεσπίσουν τα κατάλληλα κίνητρα, αλλά και χρησιμοποιήσουν και την πειδώς τους, προκειμένου να δώσουν ώθηση στις καινοτομίες αυτές.

9.5. Οι προοπτικές για ένα σταθερό οικονομικό, οικολογικό και κοινωνικό μέλλον θα βελτιωθούν εάν οικοδομηθεί και αναπτυχθεί περαιτέρω μία ευρεία βάση τεχνογνωσίας και οργανωτικής εμπειρογνομosύννης. Μία από τις προϋποθέσεις γι' αυτό είναι να υφίσταται ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα καινοτομίας στο οποίο η αλληλεπίδραση μεταξύ έρευνας και εκπαίδευσης, μεταξύ κατάρτισης, παραγωγής και οργάνωσης και μεταξύ μεταφοράς τεχνολογιών και κρατικών πολιτικών στον τομέα της καινοτομίας να λαμβάνει μία ποικιλία μορφών.

9.5.1. Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητο να ενισχυθεί στην Ευρώπη περισσότερο, σε βάθος και σε εύρος, η έρευνα και ανάπτυξη ως φυτώριο κάθε μελλοντικής καινοτομίας⁽²⁾. Συγχρόνως, θα πρέπει οι σχετικές θέσεις εργασίας να καταστούν ελκυστικές ώστε να προσελκύουν το ενδιαφέρον των πλέον ταλαντούχων και να τους προτρέπουν να μείνουν στην Ευρώπη. Στο επίπεδο της σχολικής εκπαίδευσης θα πρέπει να προσφέρεται περισσότερη και πιο εξειδικευμένη ύλη στα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες (και ενδεχομένως στην τεχνολογία).

9.6. Η Σύνοδος Κορυφής της Λισσαβόνας θα πρέπει να αναθέσει στην Επιτροπή την ευθύνη της εξέτασης των θεμάτων που αναφέρονται στο σημείο 9.1 στο πλαίσιο των προγραμμάτων που ήδη υπάρχουν και των δεσμεύσεων που ήδη αναληφθεί έτσι ώστε το Συμβούλιο να μπορέσει να εξετάσει το ενδεχόμενο περαιτέρω δράσεων με στόχο να διασφαλισθεί ότι το νέο πρότυπο θα είναι βιώσιμο.

9.7. Η διάσταση της βιωσιμότητας θα αποτελέσει μία ιδιαίτερη πρόκληση για την προσχώρηση νέων κρατών μελών.

10. Ο δημόσιος τομέας και το νέο πρότυπο

10.1. Κατά την εξέταση των θεμάτων που υπογραμμίστηκαν στην παρούσα γνωμοδότηση, καθώς και της πληθώρας των πρωτοβουλιών των κρατών μελών που κατονομάστηκαν, το κύριο ζήτημα που προκύπτει είναι το κατά πόσον δεν χρειαζόμαστε επίσης ένα νέο πρότυπο διακυβέρνησης.

10.2. Η κλασική άποψη ότι το κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών πρέπει να αντικατασταθεί από μία σχέση συνεργασίας ανάμεσα στο κράτος και την κοινωνία. Το κοινό προσδοκά όχι μόνον ότι το κράτος θα τηρεί τους κανόνες και τους κανονισμούς, αλλά και ότι οι υπηρεσίες θα παρέχονται σωστά και αποτελεσματικά.

10.3. Μία κρατική πολιτική εκσυγχρονισμού πρέπει:

- να εστιάζεται περισσότερο σε αποκεντρωμένα δίκτυα συνεργασίας,
- να δίνει μεγαλύτερη σημασία στην οικονομική αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα.

⁽¹⁾ R/CES 1113/99.

⁽²⁾ Βλ. επίσης την ανακοίνωση της Επιτροπής «Προς μία Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης», COM(2000) 6.

10.4. Η αναδιάρθρωση του κράτους και της δημόσιας διοίκησης αποτελεί ένα συνολικά πολύπλοκο και χρονοβόρο έργο.

Προτάσεις σχετικές με τη μελλοντική πορεία θα μπορούσαν να διατυπωθούν σε ξεχωριστή γνωμοδότηση της ΟΚΕ.

Βρυξέλλες, 2 Μαρτίου 2000.

Η Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Beatrice RANGONI MACHIAVELLI
